MARIO VARGAS LLOSA

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

LITUMA ÎN ANZI

HUMANITAS fiction

MARIO VARGAS LLOSA

LITUMA ÎN ANZI

Traducere din spaniolă de
MIHAI CANTUNIARI

humanitas bucureşti

Lui Beatriz de Moura,
prietenei inegalabile, editoarei exemplare.

Cain’s City built with Human Blood,
not Blood of Bulls and Goats.

WILLIAM BLAKE
The Ghost of Abel

Partea întâi

I

De cum o văzu pe indiancă apărând în uşa colibei lor amărâte, Lituma ghici ce avea să spună femeia. Iar femeia spuse taman ce se aştepta el, dar în limba *quechua* a indigenilor, molfăind cuvintele şi lepădând câte un firicel de salivă prin colţurile gurii ei ştirbe.

— Ce zice, Tomasito?

— N-am prea înţeles, dom' caporal.

Jandarmul i se adresă şi el femeii, tot în *quechua,* făcându-i semne cu mâinile să vorbească mai rar. Indianca îşi repetă sunetele otova, indistincte, care i se păreau lui Lituma un fel de melopee barbară. Se simţi, deodată, foarte nervos.

— Ce tot zice?

— Că i-a dispărut bărbatul, murmură adjunctul său. De vreo patru zile, pare-se.

— Asta ar fi al treilea, îngăimă Lituma, simţindu-şi faţa năclăită de sudoare. 'Tu-i maica mă-sii.

— Păi asta-i, ce să-i faci, dom' caporal.

— Pune-o să dea o declaraţie. Un fior îl străbătu pe Lituma din cap până în picioare, pe şira spinării. Să zică tot ce ştie…

— Da' ce naiba se petrece aci? exclamă jandarmul. Întâi mutulică, apoi albinosul. Acu' unul din şefii de echipă de la şosea. Nu se poate, dom' caporal.

Nu se putea, dar uite că se întâmpla, şi încă a treia oară. Lituma îşi închipui feţele inexpresive, ochii mici şi glaciali cu care aveau să-l întâmpine oamenii din Naccos, salahorii din campament, indienii din obştea sătească andină, când se va duce să-i întrebe dacă ştiu unde s-o fi găsind soţul femeii aceleia, şi simţi toată frustrarea şi neputinţa din celelalte dăţi când încercase să-i descoasă în legătură cu dispăruţii ăilalţi: capete negând, monosilabe, priviri piezişe, guri

strânse pungă şi sprâncene încruntate, presentimentul unor ameninţări. Aşa o să fie şi-acuma.

Tomás, pe care îl alinta zicându-i Tomasito, începuse s-o interogheze pe femeie; lua note pe un carneţel cu un creion prost ascuţit pe care, din când în când, şi-l înmuia în gură. „De-acu suntem ca şi înconjuraţi de terorişti”, se gândi Lituma. „În una din nopţile astea ne vor lua ca din oală.” Tot o femeie le anunţase şi dispariţia albinosului: mamă să-i fi fost, ori nevastă, n-au aflat niciodată. Cică omul ar fi plecat la lucru, sau cu vreo treabă, şi nu ajunsese la destinaţie. Cât despre Pedrito, zis mutulică, acesta coborâse în sat să le aducă o sticlă cu bere celor doi jandarmi şi nu se mai întorsese, de parcă l-ar fi înghiţit pământul. Nimeni nu-i zărise pe cei doi, nimeni nu observase la ei semne de teamă, de presimţiri rele, de boală, înainte de a se face nevăzuţi. Şi-atunci, cum? I-au înghiţit piscurile dimprejur? După trei săptămâni, caporalul Lituma şi jandarmul Tomás Carreño erau la fel de neştiutori ca şi în prima zi. Şi, poftim, acu’ al treilea! ’Tu-i maica mă-sii. Lituma îşi şterse mâinile de pantaloni.

Începuse să plouă. Picăturile mari şi grele zgâlţâiau acoperişul din tablă zincată, scoţând nişte sunete neritmice dar foarte puternice. Nu era nici trei după-amiaza, însă furtuna întunecase tot cerul, de ziceai că-i noapte. Se auzeau tunete îndepărtate, bubuind în munţi cu nişte horcăieli întrerupte care parcă veneau din măruntaiele pământului aceluia, pe care muntenii *serranos* indigeni le credeau locuite de tauri, şerpi, condori şi duhuri. Chiar cred aşa ceva indienii ăştia? Da, dom’ caporal, pe bune, ba mai mult, le închină rugăciuni şi ofrande. N-aţi văzut străchinioarele cu mâncare pe care le lasă în fiece rarişte de prin munţi? Când i se povesteau chestiile astea la cârciuma lui Dionisio, sau în toiul unui meci local de fotbal, Lituma nu-şi dădea bine seama dacă tipii chiar vorbeau serios, sau îşi băteau joc de el, ştiindu-l originar din ţinuturile de jos, de pe coasta oceanului. Din când în când, prin crăpătura unuia din pereţii coşmeliei lor sărăcăcioase, jandarmii vedeau o mică şi iute năpârcă gălbuie care parcă

ciugulea norii. Or fi crezând muntenii ăştia de neînţeles că fulgerul era şopârla cerului? Pânzele de apă şterseseră barăcile şantierului, betonierele, compresoarele, jeepurile, dar şi căsuţele ţărăneşti ale obştii indiene care se iţeau printre eucalipţii dealului din faţă. „Ca şi cum ar fi dispărut cu toţii”, se gândi el. Salahorii erau aproape două sute şi proveneau din Ayacucho, din Apurímac, dar mai cu seamă din Huancayo şi Concepción, departamentul Junín, şi din Pampas, departamentul Huancavelica. În schimb, nici picior de zilier de pe coastă, după câte ştia. Nici măcar adjunctul lui nu era *costeño,* adică de-al lui, de pe coastă. Nu, nici pomeneală, însă, deşi născut la Sicuani şi vorbitor de *quechua,* Tomás părea a fi creol ca orice *costeño.* El era cel care-l adusese la Naccos pe mutulică Pedro Tinoco, primul dispărut.

Era un tip fără ascunzişuri jandarmul Carrasco, zis şi Carreño, alintat Carreñito, dar niţel cam trist. În timpul nopţii i se destăinuia adesea lui Lituma şi ştia să primească şi să ofere prietenie. Asta i-o şi spusese caporalul, la puţin timp după sosire: „Cu felul tău de-a fi, ai fi meritat să te naşti pe coastă, zău. Ba chiar şi la Piura, Tomasito.” „Ştiu bine că, venind din partea dumneavoastră, asta înseamnă mult, dom’ caporal.” Fără prietenia dintre ei, viaţa pe coclaurii aceia ar fi fost de-a dreptul groaznică. Lituma suspină. Ce naiba căuta el acolo pe podişul înalt *puna,* printre muntenii ăia necioplţi şi neîncrezători care se omorau din motive politice şi, culmea-culmilor, acum dispăreau? De ce mama dracului nu se afla el la căldurică în ţinutul natal? Se şi închipui înconjurat de halbe de bere la „Río-Bar”, alături de amicii lui de-o viaţă, celebrii „necuceriţi”, într-o caldă noapte piurană cu stele, cu valsuri şi cu iz de capre şi roşcovi. Un val de tristeţe îi strepezi dinţii.

— Gata dom’ caporal, făcu jandarmul. Doamna nu ştie mare lucru, ăsta-i adevărul. Şi e moartă de frică, v-aţi prins?

— Zi-i şi tu acolo c-o să facem pe dracu-n patru să-i găsim bărbatul.

Lituma se căzni să-i zâmbească indiencei şi îi făcu semne cu mâna că poate să plece. Ea continua să-l privească ţintă în ochi, fără ca vreun muşchi să-i tresară pe faţa împietrită. Era mititică şi fără vârstă, cu oase fragile ca de pasăre, şi mai că dispărea sub nenumăratele-i fuste *polleras* şi sub pălăria-i bărbătească, tipic andină, jerpelită şi ruptă. Dar pe faţa şi în micii ei ochi piezişi şi încreţiţi era ceva dârz, de neînfrânt.

— Pare-se că se-aştepta să i se întâmple ceva soţului ei, dom' caporal. „Era scris, trebuia să se-ntâmple", zice. Dar, bineînţeles, ea n-a auzit vorbindu-se vreodată de terorişti sau de miliţiile „Căii Luminoase" a maoiştilor din munţi.

Fără vreo mişcare din cap în semn de rămas-bun, femeia se întoarse pe călcâie şi ieşi din colibă să înfrunte aversa. Peste câteva clipe se şi topise în umezeala plumburie, în direcţia campamentului. Caporalul şi jandarmul rămaseră tăcuţi o bună bucată de vreme. În sfârşit, vocea adjunctului răsună în urechile lui Lituma ca un fel de condoleanţe:

— Să vă spun ceva. Dumneavoastră şi cu mine n-o să scăpăm cu viaţă de-aici. Suntem înconjuraţi, ce să ne mai amăgim.

Lituma ridică din umeri. De obicei el era cel ce-şi pierdea curajul, pe când adjunctul lui făcea ce făcea şi-i sălta moralul. Azi schimbaseră rolurile, de bună seamă.

— Nu-ţi fă sânge rău, Tomasito. Că dacă-ţi faci, când or veni ne-or găsi pe jumătate ţicniţi şi nici măcar în stare să ne apărăm.

Tabla acoperişului zăngănea de vânt, iar trombele de apă ajungeau să stropească interiorul locuinţei. De fapt era o singură încăpere, împărţită în două de un paravan din lemn şi apărată cu un cerc de saci plini cu pietre şi pământ. De-o parte era sediul Jandarmeriei Civile, cu o scândură groasă pe două capre – închipuind biroul – şi un ditamai cufărul în care se păstrau registrul şi rapoartele de serviciu. De partea cealaltă, lipite din cauza lipsei de spaţiu, erau paturile lor prăpădite. Aveau lămpi cu gaz şi un radio cu baterii care, dacă atmosfera o permitea, prindea postul naţional de radio şi Radio Junín. Caporalul şi jandarmul îşi

petreceau serile şi o parte din noapte lipiţi de aparat, încercând să asculte ştirile transmise de la Lima sau din Huancayo. Pe solul din pământ bătătorit zăceau piei de lama şi de oaie, rogojini, o mică plită, un primus, oale şi hârburi de lut, două lăzi de campanie, ale lui Lituma şi Tomás, şi un dulap desfundat – rastelul – în care ţineau puştile, cartuşierele, încărcătoarele şi automatul. Revolverele le purtau la ei întotdeauna, iar noaptea şi le vârau sub pernă. Aşezaţi sub poza decolorată cu Inima lui Isus – o reclamă de „Inca Cola” – ascultară minute în şir cum ploua afară.

— Pe ăştia trei eu nu cred să-i fi omorât terorişti, Tomasito, comentă, în sfârşit, Lituma. I-or fi umflat, pesemne, pentru miliţiile lor. De nu cumva erau tustrei terorişti, mai ştii? Că doar „Calea Luminoasă” nu răpeşte oameni, e clar. Îi omoară, asta da, şi lasă în urmă răvaşe, ca să se ştie.

— Pedrito Tinoco, terorist!? Haida-de, dom’ caporal, aşa ceva nu-i cu putinţă, zise jandarmul. Dar ştiu la ce vă gândiţi, că terorişti sunt la uşă. Pe noi doi n-or să ne înroleze în miliţiile lor, ci or să ne facă strecurătoare. Uneori mă-ntreb dacă dumneavoastră şi cu mine n-am fost trimişi aici pe post de martiri.

— Hai să nu ne mai facem sânge rău, se ridică Lituma. Mai bine fierbe-ţi o cafea, contra urgiei de afară. Şi-apoi ne-om ocupa de cutăricăsta ultimul, cum zici că-l cheamă?

— Demetrio Chanca, dom’ caporal. Şef de echipă la perforatorii care dinamitează.

— Nu se zice oare, pe drept cuvânt, că unde-s doi e şi-al treilea? Cine ştie, poate că prin ăsta din urmă vom dezlega şi misterul ălorlalţi.

Jandarmul se duse să ia din cui cănile de tinichea aninate de toartă şi aprinse primusul.

— Când locotenentul Pancorvo mi-a zis, colo hăt, la Andahuaylas, că voi fi trimis taman aici, la dracu-n praznic, m-am gândit „Ce bine, la Naccos terorişti te vor curăţa rapid, Carreñito, şi cu cât mai iute cu-atât mai bine”, vorbi încet Tomás. Eram sătul de viaţă. Sau, cel puţin, aşa

credeam, dom’ caporal. Dar ţinând cont de frica încercată de mine acu’, în timpul din urmă, reiese că nu prea mi-ar plăcea să mor.

— Doar un tont îşi poate dori să crape înainte de a-i sosi ceasul, afirmă Lituma. Viaţa îţi rezervă şi chestii fenomenale, dar nu prin paraginile astea. Şi chiar îţi doreai moartea? Se poate şti de ce, din moment ce erai atât de tânăr?

— Eh, parcă-i greu să ştii de ce?! râse jandarmul, punând ibricul pe flăcăruia roş-albăstruie a primusului.

Era un flăcău slab şi osos, dar solid construit, cu nişte ochi adânci şi vii, cu o piele măslinie şi cu nişte dinţi albi şi ieşiţi în afară, pe care, în nopţile lor de veghe şi taifas, Lituma îi vedea sticlind în bezna din colibă.

— E clar, sufereai din dragoste pentru vreo muieruşcă, tatonă terenul caporalul, lingându-şi buzele.

— Păi bineînţeles, cum altfel? se înduioşă Tomasito. Şi-n plus, puteţi fi mândru de asta, ea era tot din Piura.

— Bravo, un fel de consăteancă de-a mea, aprobă Lituma, zâmbind. Aşa mai vii de-acasă.

*

* *

La petite Michèle suporta greu altitudinea – se plânsese de o apăsare pe tâmple, asemenea aceleia pe care i-o provocau filmele de groază după care se dădea în vânt, şi de o stare de rău generală şi nelocalizată –, dar, în pofida acestui fapt, era impresionată de pustietatea şi sălbăticia peisajului. Albert, în schimb, se simţea nespus de bine. De parcă şi-ar fi petrecut întreaga viaţă la trei sau patru mii de metri înălţime, printre crestele acelea ascuţite, pătate de zăpadă, şi turmele de lame care, când şi când, traversau drumul plin de hârtoape. Hurducarea străvechiului autobuz era atât de puternică, încât uneori îţi dădea impresia că se va desface în mici bucăţele, tot înfruntând hopurile, gropile, bolovanii care îi veneau duşmănos în întâmpinare cu intenţia de a-i nimici prăpădita caroserie. Erau singurii

străini din vehicul, însă perechea aceea de francezi nu părea să atragă câtuşi de puţin atenţia tovarăşilor de drum. Nici măcar când îi auzeau vorbind o limbă străină, ei nu se întorceau să-i privească. Tăcuţi, impenetrabili, călătoreau înfofoliţi în şaluri groase, *poncho*-uri, pieptare şi căciuliţe *chullos* de lână, pregătiţi pentru noaptea ce sta să cadă şi înconjuraţi de boccele, pachete şi geamantane din tablă. O indigenă adusese până şi nişte găini cârâitoare. Dar nici locurile lor incomode, nici zdruncinăturile şi nici înghesuiala nu-i deranjau deloc pe Albert şi pe *la petite* Michèle.

— *Ça va mieux?* o întrebă el.

— *Oui, un peu mieux.*

Şi, o clipă după aceea, *la petite* Michèle spuse cu voce tare exact ce gândea Albert: că el a avut dreptate, când au stat de vorbă la pensiunea *El Milagro* din Lima, dacă să călătorească până la Cusco cu avionul, în urma sfaturilor date de domnul acela de la ambasadă, dar Albert atâta s-a ţinut de capul ei să ia autobuzul, încât *la petite* Michèle a cedat. Iar acum nu-i părea rău, ci dimpotrivă. Ar fi fost tare păcat să piardă un asemenea traseu.

— Sigur că da, exclamă Albert, arătându-i ţinutul prin geamul striat al maşinii. Nu-i formidabil?

Soarele tocmai apunea, iar orizontul întreg se îmbrăcase cu o somptuoasă coadă de păun. Un imens podiş verde-închis, fără copaci, fără case, fără oameni şi fără animale se desfăşura până hăt departe, la stânga lui, însufleţit doar de licăriri apoase, de parcă printre mănunchiurile răzleţe de paie gălbui ar fi fost izvoare sau lagune. În schimb, la dreapta se înălţa o hirsută geografie perpendiculară de stânci semeţe, prăpăstii şi defileuri.

— Aşa trebuie să fie Tibetul, murmură *la petite* Michèle.

— Te asigur că locurile astea sunt mai interesante decât Tibetul, îi răspunse imediat Albert. Ţi-am spus-o încă din Franţa: *Le Pérou, ça vaut le Pérou!*

În faţa hodorogitului autobuz se instalase deja noaptea; atmosfera se răcise brusc. Câteva stele străluceau pe cerul albastru-indigo.

— Brr… se zgribuli *la petite* Michèle. Acum pricep de ce

toţi călătoresc aşa de înfofoliţi. Cum se schimbă clima în Anzi! De dimineaţă o căldură sufocantă, iar seara – îngheţ.

— Îţi spun eu, călătoria asta va rămâne pentru noi cel mai grozav lucru din viaţă, zise Albert.

Cineva dăduse drumul la un radio şi, după un şir întreg de bâlbâieli metalice, irupse o muzică tristă, monotonă.

— *Charangos* şi *quenas,* adică un fel de chitare şi de flaute indigene, le recunoscu Albert. La Cusco o să ne cumpărăm un flaut specific *quena.* Şi-o să învăţăm să dansăm *huaynos.*

— O să organizăm, la întoarcere, un spectacol de gală la liceul nostru, îşi imagină scena *la petite* Michèle. *La nuit pérouvienne!* O să vină *le tout* Cognac.

— Dacă vrei să tragi, un pui de somn, foloseşte-mă drept pernă, îi propuse Albert.

— Niciodată nu te-am văzut atât de fericit, îi zâmbi ea.

— E visul meu de doi ani încoace, recunoscu el. Am pus bani deoparte, am citit tot ce se putea despre incaşi, despre Perú. Şi mi-am închipuit tot ce văd acum cu ochii mei.

— Şi nu eşti dezamăgit, râse prietena lui. Te cred, nici eu nu sunt. Îţi mulţumesc că m-ai îndemnat să vin aici. Cred că şi-a făcut efectul şi coramina glucozată: sufăr mai puţin din cauza altitudinii şi respir mai bine.

După un minut, Albert o simţi cum căsca, îşi petrecu braţul pe după umerii ei şi o îndemnă să-şi lase capul pe umărul lui. Puţin după aceea, în pofida zguduielilor şi zvâcniturilor vehiculului, *la petite* Michèle dormea. El ştia că n-o să închidă ochii. Era prea aţâţat, prea dornic să-şi graveze amănuntele în memorie ca să-şi amintească totul mai târziu, să-şi poată ţine caietul cu însemnări zilnice pe care le mâzgălea noapte de noapte din ceasul când luaseră trenul din gara Cognac, şi, mai apoi, să le poată povesti *aux copains* de-a-fir-a-păr totul, cu lux de detalii şi cu înfloriturі pe ici pe colo. Elevilor lui de la liceu o să le ţină o oră specială cu diapozitive, împrumutând aparatul de proiecţie de la tatăl lui Michèle. *Le Pérou!* Iată-l: imens, misterios, verde-gri, sărac lipit, bogat de nespus, străvechi, ermetic.

Perú-ul era peisajul acela selenar şi chipurile arămii, anoste, fade ale femeilor şi bărbaţilor care îi înconjurau. Impenetrabile, ăsta-i adevărul. Foarte diferite de feţele văzute de ei la Lima, albe, negre, metise, cu care, de bine de rău, tot puteai comunica. Însă de oamenii marilor înălţimi, de *serranos,* îl despărţea ceva de netrecut. De mai multe ori încercase să dialogheze, în spaniola lui foarte aproximativă, cu ceilalţi călători. Fără niciun rezultat. „Nu ne desparte de ei o rasă, ci o cultură", îi amintea atunci *la petite* Michèle. Aceştia erau adevăraţii descendenţi ai incaşilor, ei şi nu locuitorii Limei; strămoşii lor târâseră până la cuiburile de vulturi de la Machu Picchu uriaşele blocuri de piatră ale sanctuarului-fortăreaţă pe care, peste trei zile, el şi prietena lui aveau să-l viziteze şi să-l străbată.

Se înnoptase de tot şi, în ciuda voinţei lui de-a rămâne cât se poate de treaz, simţi că-l leagănă o dulce moleşeală. „Dacă adorm, o să rămân cu gâtul strâmb", mai gândi el. Ocupau bancheta a treia din dreapta şi, aproape cufundat în somn, Albert îl auzi totuşi pe şofer începând să fluiere. Apoi, i se păru că înoată într-o apă rece. Stele licărind doar o clipă căzdeau, pe imensitatea platoului înalt. Se simţea fericit, deşi se plângea în sinea lui că spectacolul îi era urâţit oarecum, aşa cum un neg cu păr poate urâţi o faţă frumoasă, de durerea aceea a gâtului şi de necazul că nu-şi putea sprijini capul de ceva moale şi pufos. Deodată, fu zgâlţâit cu brutalitate.

— Ce-i, am ajuns la Andahuaylas? întrebă, buimac.

— Nu ştiu ce se-ntâmplă, îi şopti la ureche *la petite* Michèle.

Se frecă la ochi şi văzu tot felul de cilindri de lumină, şi fascicule de raze de lanternă, mişcându-se în autobuz; şi afară. Auzi voci stinse, şopocăieli, un strigăt ce părea o insultă, şi percepu pretutindeni mişcări confuze. Noaptea era în toi şi, prin geamul striat, luceau acum miliarde de stele.

— Să-l întreb pe şofer ce-i asta.

Dar *la petite* Michèle nu-l lăsă să se scoale.

— Cine-s ăştia? o auzi spunând. Întâi am crezut că-s

soldaţi, dar nu, uite, câţiva oameni plâng.

Chipurile, fugare, apăreau şi dispăreau în dansul mut al lanternelor. Păreau a fi multe. Înconjurau de peste tot autobuzul, iar acum, treaz în sfârşit, cu ochii obişnuindu-i-se treptat cu întunericul, Albert văzu că unii din ei aveau feţele în întregime acoperite cu cagulele acelea *passe-montagne* care se trag pe cap şi nu lasă la vedere decât ochii. Cât despre reflexele alea prin beznă, e clar că erau arme, ce altceva puteau fi.

— Tipul de la ambasadă avea dreptate, şopti fata, tremurând din cap până în picioare. Trebuia să fi luat avionul, nu ştiu de ce m-am lăsat convinsă de tine. Ghiceşti cine-s ăştia, nu?

Cineva deschise uşa autobuzului şi un curent de aer rece le zbârli părul. Intrară două siluete fără chip şi Albert simţi că, timp de câteva clipe, îl orbeau lanternele, îi ordonă ceva ce el nu înţelese. Îşi repetară ordinul, cu un ton încă mai energic.

— Nu te speria, îi şopti el la ureche micuţei Michèle. Noi n-avem nimic de-a face cu ăştia, suntem turişti.

Toţi pasagerii se ridicaseră în picioare şi, cu mâinile pe cap, începuseră să se dea jos din autobuz.

— N-o să se-ntâmple nimic, repetă Albert către *la petite* Michèle. Doar suntem străini, o să le explic eu. Vino, să coborâm şi noi.

Coborâră, laolaltă cu toată lumea şi, ieşind din autobuz, simţiră cum vântul îngheţat le tăia parcă obrazul. Rămaseră cu restul călătorilor, dar lipiţi unul de altul, ţinându-se strâns de braţ. Auzeau frânturi de cuvinte, murmure, şi Albert nu reuşea să priceapă ce spuneau. Deşi vorbeau în spaniolă, nu în *quechua.*

— Domnule, vă rog, silabisi cu grijă, adresându-i-se bărbatului purtând *poncho*, de lângă el, dar imediat o voce tunătoare răcni „Linişte!” Deci, mai bine să nu deschidă gura. Avea să vină şi momentul când le vor putea explica oamenilor acelora cine erau ei doi şi de ce se aflau acolo. *La petite* Michèle îl strângea de braţ cu ambele-i mâini, iar Albert îi simţea unghiile prin canadiana lui groasă. Cuiva –

sau chiar lui? — îi clănţăneau dinţii.

Cei ce opriseră autobuzul mai că nu schimbau cuvinte între ei. Îi înconjuraseră pe călători şi erau mulţi: douăzeci, treizeci, poate şi mai mulţi. Oare ce aşteptau? în lumina, mişcătoare a lanternelor, Albert şi *la petite* Michèle descoperiră femei printre atacatori. Unele cu cagule trase pe faţă, altele cu chipul descoperit. Unele cu arme de foc, altele cu bâte şi cu tesacele acelea tipice, pentru tăiat trestia de zahăr sau lemnul, numite *machetes.* Dar toate, foarte tinere.

Din beznă irupse o altă poruncă, la fel de nedesluşită pentru Albert. Tovarăşii lui de călătorie începură să se scotocească, prin buzunare, prin sacii de voiaj, scoţând hârtii, acte sau carnete. El şi cu ea îşi scoaseră paşapoartele din săculeţul prins cu barete elastice de talie. *La petite* Michèle tremura tot mai tare, dar el, ca să nu-i aţâţe, nu cuteza s-o liniştească sau s-o mai asigure că, acum când vor deschide paşapoartele şi vor vedea că sunt turişti francezi, orice primejdie a trecut. Poate le-or lua dolarii dar nici ăştia nu erau mulţi, din fericire. Cărţile lor de credit, *travellers,* erau bine pitite în cureaua lată şi cu ascunzătoare a lui Albert, aşa că, dacă şi norocul le va surâde puţintel, poate n-or să le găsească.

Trei dintre ei începură să adune documentele, trecând printre pasageri. Când ajunseră în dreptul lui, în timp ce-i întindea cele două paşapoarte siluetei feminine cu o puşcă în bandulieră, Albert pronunţă silabisind:

— Suntem turişti francezi. Nu ştie spaniola, domnişoară.

— Linişte! ţipă ea, smulgându-i paşapoartele. Era o voce de puştancă, dar tăioasă şi înfuriată. Gura!

Albert se gândi cât de liniştit şi de curat era totul acolo, sus, pe cerul acela adânc, sclipind de stele, şi la contrastul cu ameninţătoarea tensiune de jos, de pe pământ. Îi dispăruse orice urmă de teamă. Când toate belelele astea vor fi o amintire şi vor aparţine trecutului, când le va fi povestit pentru a suta oară amicilor la bistrou şi elevilor la şcoală, la Cognac, o va întreba iar şi iar pe *la petite* Michèle: „Ei, am avut dreptate ori ba să luăm autobuzul şi

nu avionul? Am fi ratat cea mai grozavă experienţă de pe tot parcursul’

Rămăseseră să-i păzească vreo şase-şapte băieţi cu automate care mai tot timpul le băgau în ochi fasciculele de raze ale lanternelor. Ceilalţi se îndepărtaseră şi păreau să se sfătuiască între ei: Albert deduse că cercetau documentele, că le supuneau unui examen foarte sever. Or fi ştiind toţi să citească? Când vor vedea că nu-s de prin părţile astea ale lumii, ci doar nişte francezi extrem de modeşti, cu tăgârţa în spate şi deplasându-se cu rable ca autobuzul ăla, or să le ceară scuze. Frigul îl pătrundea până în oase. O strânse mai tare în braţe pe *la petite* Michèle, gândind: „Avea dreptate tipul de la ambasadă. Trebuia să fi luat totuşi avionul. Când vom putea vorbi, îţi voi cere iertare”.

Minutele deveneau ore. De câteva ori fu sigur că va leşina, de frig şi de oboseală. Când pasagerii începură să se aşeze pe jos, el şi *la petite* Michèle îi imitară, aşezându-se cât mai apropiaţi unul de altul. Rămaseră tăcuţi, strâns lipiţi, încercând să-şi dea unul altuia căldură. Atacatorii se întoarseră după mult timp şi – unul câte unul, ridicându-i de jos, privindu-i bine în faţă, orbindu-i cu lanternele şi îmbrâncindu-i – începură să le permită călătorilor să urce înapoi în autobuz. Se lumina de ziuă. Un tiv albăstrui, se lăsa ghicit şi admirat dincolo de profilul întrerupt, tăios, al munţilor. *La petite* Michèle era atât de liniştită încât părea să fi adormit. Dar şedea cu ochii larg deschişi, Albert se ridică anevoie, simţindu-şi oasele trosnind, şi trebui s-o tragă în sus pe *la petite* Michèle de amândouă braţele. Se simţea înţepenit, cu cârcei în toţi muşchii, cu capul greu, şi-i trecu prin minte că ea precis suferea iar de răul acela de altitudine care o chinuise atâta din primele ore ale urcuşului pe lanţul muntos. Desigur, coşmarul se apropia de sfârşit. Ceilalţi călători se aşezaseră în şir indian şi se suiau încet în autobuz. Când le veni şi lor rândul, cei doi băieţi cu cagule care păzeau uşa vehiculului le proptiră automatele în piept, fără a scoate un cuvânt, făcându-le semn să se dea la o parte.

— De ce? întrebă Albert. Suntem turişti francezi.

Unul din ei veni ameninţător către el şi, apropiindu-şi mult faţa, răcni:

— Linişte! Sssttt!

— Nu şti vorbeşti spaniola! — strigă *la petite* Michèle. Turist! Turist!

Fură înconjuraţi, luaţi pe sus, îmbrânciţi, îndepărtaţi de restul pasagerilor. Şi, înainte de a-şi putea da seama ce se întâmplă, motorul autobuzului răbufni într-o serie de gâlgâieli şi râgâieli, pe când scheletul i se însufleţea brusc şi vibra din toate încheieturile. Apoi văzură cum namila pe roate pleca, zdruncinându-se pe drumeagul acela prăpădit al podişului andin.

— Ce-am făcut noi? zise Michèle pe franţuzeşte. Ce-or să ne facă?

— Vor cere o răscumpărare de la ambasadă, îngăimă el.

— Pe ăla de-acolo nu l-au reţinut pentru nicio răscumpărare. *La petite* Michèle nu mai părea deloc speriată; ci mai degrabă indignată, mânioasă.

Călătorul pe care îl reţinuseră odată cu ei era scund şi gras. Albert îi recunoscu pălăria şi mustaţa milimetrică. Şezuse în rândul întâi, fumând întruna şi, uneori, aplecându-se în faţă ca să-i vorbească şoferului. Acum gesticula şi implora, mişcându-şi capul, mâinile. Era înconjurat de peste tot. Uitaseră de el şi de micuţa Michèle.

— Tu vezi pietrele alea? gemu ea. Le vezi, le vezi?

Lumina zilei se înstăpânea cu repeziciune pe tot platoul, iar acum se distingeau cu mare claritate trupurile, profilurile. Erau tineri, erau adolescenţi, erau săraci şi unii erau copii. În afară de automate, de puşti, de revolvere, de *machetes* şi de bâte, mulţi din ei aveau pietroaie în mâini. Omuleţul cu pălăria, căzut în genunchi şi jurându-se pe degetele puse în cruce, ridica ochii spre cer, implora, se ruga. Apoi cercul se închise peste el şi nu-l mai văzură. Dar îl auziră strigând, gemând. Împingându-se, dându-şi ghes, întrecându-se, mâinile şi pietroaiele se ridicau şi cădeau, se ridicau şi cădeau.

— Suntem francezi, zise *la petite* Michèle.

— Nu faceţi asta, *señor*, strigă Albert. Suntem turişti francezi, *señor.*

Da, erau aproape nişte copii. Dar cu feţe aspre şi tăbăcite de frig, picioarele alea firave ce se întrezăreau prin opincile tăiate din cauciucuri vechi pe care unii le încălţaseră, sau ca pietroaiele din mâinile lor cojite cu care începură să-i lovească.

— Mai bine trageţi în noi, strigă Albert, pe franţuzeşte, orbit, strângând-o în braţe pe *la petite* Michèle, aşezându-se între ea şi braţele acelea feroce. Şi noi suntem tineri, *señor. Señor!*

*

* *

— Când am simţit că tipul începuse s-o bată şi când am auzit-o plângând, mi s-a făcut pielea de găină, zise jandarmul. La fel ca data trecută, m-am gândit, exact la fel ca-n Pucallpa. Fir-ai tu al dracului de ghinionist cu mă-ta care te-a făcut, mi-am zis.

Lituma observă că Tomás Carreño era de-a dreptul furibund, retrăind clipele acelea. O fi uitat că era şi el acolo, ascultându-l?

— Când naşul meu m-a trimis să am grijă de Porcu', prima oară, m-am simţit grozav de flatat, explică flăcăul, încercând să se potolească. Daţi-vă seama, dom' caporal. Să te afli lângă unul din şefii ăi mari, să-l păzeşti pe drumurile din selva ecuatorială, nu-i de colo. Dar nu mi-a convenit deloc noaptea aia la Pucallpa. Şi-acu, la Tingo María, avea să se repete porcăria.

— Habar n-aveai că viaţa e plină de chestii murdare, comentă Lituma. Unde trăiseşi până atunci Tomasito?

— Ştiam eu destule de-ale vieţii, dar scârboşenia aia cu sadismul nu mi-a plăcut. Ah nu, asta nu! Şi nici nu puteam înţelege. Mă lua când cu furie, când cu teamă. Cum de putea deveni un tip mai rău ca un animal? Abia atunci m-am prins de ce-i ziceau Porcu'.

Se auzi o plesnitură şuierătoare şi femeia ţipă. Na, ţine, şi

pe mine desfată-mă: o bătea măr. Lituma închise ochii şi şi-o imagină. Era plinuţă, unduindă, cu sânii rotunzi. Bosul ăl mare o pusese în genunchi, goală-goluţă, iar şfichiuirile curelei o umpleau de vânătăi prelungi pe spate.

— Nu ştiu care m-a scârbit mai mult, el sau ea. Până unde poate merge mârşăvia muierilor ăstora pentru bani, mă gândeam.

— Bine-bine, dar tu însuţi erai acolo tot pentru bani, nu? De-aia îl păzeai pe Porcu', în timp ce el îşi făcea mendrele cu curva.

— Nu, vă rog, nu-i spuneţi aşa, protestă Tomás. Chiar dacă asta era, dom' caporal.

— Eh, nu-i decât un cuvânt oarecare, Tomasito, se scuză Lituma.

Flăcăul scuipă plin de furie spre insectele din întuneric. Era o noapte adâncă şi caldă, iar copacii fremătau în jurul lui. Nu era lună pe cer. Luminile uleioase din Tingo María abia de se zăreau între selvă şi coline. Casa se găsea în împrejurimile oraşului, cam la o sută de metri de şoseaua care ducea la Aguatía şi la Pucallpa, iar pereţii ei subţiri lăsau să se audă la perfecţie zgomotele şi vocile. Din nou şuieră cureaua şi femeia ţipă din nou.

— Te rog, gata tăicuţule, imploră vocea ei stinsă. Nu mă mai bate…

Lui Carreño i se păru că bărbatul râdea, cu râsul acela al lui plin de sine pe care i-l mai auzise şi data trecută, la Pucallpa.

— Un râs tipic, de şef, de mare scofală, de atotputernic ce-şi poate permite orice: şi regulatul pe săturate şi fişicuri de *soles* de-ai noştri şi dolari, îi explică el caporalului, cu nestinsă ranchiună.

Lituma îşi imagină ochişorii porcini ai sadicului: i se reliefau peste pungile de grăsime, i se aprindeau de poftă la fiecare geamăt al femeii. Pe el nu-l excita aşa ceva, dar uite că pe alţii da, şi-ncă cum. Doar că nu-l înfuriau ca pe subordonatul lui, ci îi erau indiferenţi. Ce poţi face dacă viaţa asta de rahat e o viaţă de rahat! Păi uite la terorişti: nu omorau ei în dreapta şi-n stânga zicând c-o fac pentru

revoluţie? Şi ăstora le plăcea sângele.

— Termină-odată dracului, Porcule, ’tu-ţi morţii mă-tii, mă gândeam eu, continuă Tomás. Fă-ţi chefu pân’la capăt, deşartă-te în muiere şi culcă-te naibii. Dar nu şi nu, el continua.

— Gata, gata, tăicuţule. Că nu mai pot, îl ruga din când în când femeia.

Flăcăul năduşea tot şi simţea cum se sufocă. Un camion trecu urlând pe şosea şi farurile gălbui luminară numai o clipă frunzişul, trunchiurile, pietrele şi noroiul din rigolă. Odată cu întunericul, reapărură fosforescenţele. Tomás nu văzuse niciodată licurici: şi-i închipuia ca pe nişte lămpaşe zburătoare. Măcar grăsanul de Iscariotul să fi fost cu el! Discutând, glumind, auzindu-l descriindu-şi ospeţele înfricoşate, timpul ar fi trecut pe neobservate, iar el n-ar mai fi auzit ce-i era dat să audă şi nu şi-ar mai fi închipuit tot ce-şi închipuia.

— Şi-acu o să-ţi bag scula asta pân’ la rădăcină, mormăi bărbatul dinăuntru, nebun de plăcere. Şi-o să te fac să zbieri cum a zbierat mă-ta când te-a fătat.

Lui Lituma i se păru că aude râsul scârbos al Porcului, un hohot zdravăn de bărbat căruia viaţa îi surâde şi îi oferă tot ce-şi doreşte. Pe el şi-l putea uşor imagina, dar pe ea nu; femeia rămânea o formă fără chip, o siluetă ce nu reuşea să se închege.

— Dacă obezul ăla de Iscariotul ar fi fost prin preajmă, atunci, discutând cu el, mi-ar fi ieşit din cap cele petrecute în casă, zise Tomás. Însă piftia aia revărsată supraveghea drumul, iar eu ştiam că nimic nu l-ar fi făcut să-şi părăsească postul, că va sta pironit acolo toată noaptea, visând la ospeţe.

Femeia ţipă din nou şi, de data asta, se puse pe plâns. Oare zgomotele alea înfundate or fi fost şuturi cu piciorul?

— Te rog din suflet, se ruga de el.

— Şi-atunci mi-am dat deodată seama c-aveam revolverul în mână, zise băiatul, coborând tonul de parcă l-ar fi putut auzi cineva străin. Îl scosesem din toc şi-l tot jucam în palmă, mişcând trăgaciul, învârtind butoiaşul. Dar

mă jur, dom’ caporal, că, nu ştiu când îmi apăruse în mână.

Lituma se întoarse pe o rână să-l privească. Pe patul prăpădit de alături, profilul lui Tomasito abia se ghicea, estompat de lumina difuză a stelelor şi lunii care intra pe geam.

— Ce-aveai de gând să faci, măi nefericitule!

Urcase pe scăriţa de lemn în vârful picioarelor şi împingea încet uşa casei, până simţi rezistenţa piedicii tot din lemn, dinăuntru. Totul se petrecea de parcă mâinile şi picioarele îi deveniseră absolut independente de cap. „Gata, tăicuţă, te rog”, se auzea rugămintea monotonă a femeii. Loviturile cădeau în continuare, surde, iar acum, flăcăul auzea până şi gâfâitul Porcului. Uşa n-avea zăvor. De cum o apăsă cu tot corpul, cedă imediat: scârţâitul ei se contopea cu loviturile şi rugăminţile. Când se dădu de perete cu un zgomot de cuie desprinse, încetară gemetele şi şfichiurile şi se auzi o sudalmă violentă *„carajo!”.* Tomás îl văzu pe bărbatul gol răsucindu-se în penumbră, înjurând. O lampă cu gaz se bălăbănea într-un cui, pe perete. Umbre se agitau, înnebunite. Înfăşurat în plasa contra ţânţarilor, tipul încerca să se elibereze, dând din mâini, şi Tomás văzu ochii speriaţi ai femeii.

— Vă rog, n-o mai bateţi, *señor,* imploră el. Nu vă permit aşa ceva.

— Tâmpenia asta i-ai zis-o?, râse de el Lituma. Tratându-l şi de *señor?*

— Nu cred să mă fi auzit, spuse flăcăul. Poate nici n-am legat cuvintele, poate vorbeam în sinea mea.

Bărbatul găsi ce căuta şi, ridicat doar pe jumătate, înfăşurat în plasa contra ţânţarilor încurcat şi de femeie, se holbă la băiat, suduind oribil, ca pentru a-şi face curaj. Lui Tomás i se păru că detunăturile l-au asurzit înainte ca el să fi apăsat pe trăgaci, dar nu, mâna lui fu cea care trase prima. Îl auzi pe tip urlând şi totodată îl văzu căzând pe spate, lepădând pistolul, apoi zvârcolindu-se. Băiatul făcu doi paşi spre pat. Jumătate din trupul Porcului alunecase de partea cealaltă. Picioarele îi rămăseseră încâlcite în plasă, pe cearşaf. Nu se mişca. Nu el, ci femeia era cea care

striga.

— Nu mă ucide! Nu mă ucide! ţipa îngrozită, ferindu-şi faţa, răsucindu-se, acoperindu-şi goliciunea cu mâinile, cu picioarele.

— Ce tot spui, Tomasito! Lituma era năucit. Vrei să zici că i-ai făcut felul?

— Tu să taci! porunci băiatul. Acum putea respira. Tumultul din piept i se mai potolise. Picioarele bărbatului lunecară spre duşumea, târând după ele şi o parte din plasă. Îl auzi gemând încă, încet.

— Deci l-ai omorât? insistă Lituma. Sprijinindu-se într-un cot, încerca să desluşească în umbră faţa adjunctului său.

— Nu eşti unul din oamenii lui de pază? Femeia îl privea neînţelegând nimic, clipind des. Avea în ochi o groază, animalică, dar acum, în plus, şi stupefacţie. De ce-ai făcut asta?

Încerca să se acopere, se apleca, ridica o mână cu pete de sânge. I-o arătă, acuzându-l.

— Nu mai puteam suporta, zise Tomasito. S-o bată în halul ăla doar ca să-şi facă el cheful! S-o omoare, nu alta!

— Nemaipomenit, exclamă Lituma, începând să râdă.

— Ce ai spus? Ce? Femeia îşi revenea din spaimă, vocea ei era mai fermă. Tomás o văzu sărind din pat, o văzu împiedicându-se, văzu cum i se înroşea timp de o clipă silueta goală trecând pe sub lampa de gaz şi o văzu apoi stăpână pe sine, plină de energie începând să-şi tragă pe ea hainele de pe jos, fără a se opri din vorbit. De-aia ai tras în el? Fiindcă mă croia? Şi cine te-a poftit să te amesteci, pot să ştiu? Şi cine-oi fi tu, se poate şti? Cine ţi-a cerut să mă păzeşti, pot să ştiu?

Înainte de-a apuca să-i răspundă, Tomás auzi paşii gonind ai Iscariotului şi vocea lui buimăcită: „Carreño? Carreñito?”. Scăriţa se cutremură sub greutate, uşa se pocni de perete, înfăţişarea-i ca de butoi ocupa toată intrarea. Se uita la el, se uita la femeie, la patul vraişte, la pătură, la plasa pentru ţânţari, căzută pe jos. Revolverul din mâna lui tremura.

— Nu ştiu, murmură băiatul, luptând cu materia aceea

mineralã care era limba-i din gurã. Pe duşumeaua de scânduri, pe jumãtate estompat, trupul se mişca încã, dar nu mai gemea.

— Ce-i asta, ce-i asta? gâfâia grãsunul Iscariotul, cu ochii ieşindu-i din cap. Ce s-a întâmplat, Carreñito?

Femeia se îmbrãcase deja şi-acum îşi punea pantofii, mişcându-şi un picior, apoi pe celãlalt. Ca prin vis, Tomás recunoscu rochia albã înfloratã cu care o vãzuse coborând din avionul de la Lima, la aeroportul din Tingo María, în amiaza aceea când Iscariotul şi cu el o luaserã sã i-o aducã Porcului.

— Întreabã-l pe ãsta ce s-a întâmplat. Ochii ei scãpãrau şi ridicase o mânã, arãtând când spre cel cãzut, când spre el, când din nou spre cel cãzut.

— Era atât de mânioasã încât m-am gândit c-o sã se repeadã la mine sã mã zgârie, spuse flãcãul. Glasul i se îndulcise deodatã.

— Tu l-ai omorât pe boss, Carreño? Grasul parcã se ţicnise. Tu ai tras în el?

— Da, da, ţipã femeia ca ieşitã din minţi. Şi-acu ce-o sã pãţim noi, ãştia?

— Fir-ar sã fie, fir-ar sã fie, repetã, ca un automat, grãsunul de Iscariotul. Clipea încontinuu din ochi, parcã avea un tic.

— Nu cred sã fi murit, bâigui bãiatul. L-am vãzut mişcând.

— Dar de ce, Carreñito!? Grasul se aplecã sã vadã mai bine trupul. Se ridicã însã imediat şi fãcu un pas înapoi, respins de privelişte. Ce ţi-a fãcut? De ce?

— O bãtea. Era s-o omoare. Doar ca sã-şi facã chefu'. N-am mai putut, grasule, n-am ştiut ce fac. Nu puteam suporta atâta porcãrie.

Faţa de lunã plinã a Iscariotului se întoarse spre el, îl scrutã întinzând capul de parcã ar fi vrut sã-l amuşine, ba chiar sã-l lingã. Deschise gura, însã fãrã a rosti un cuvinţel mãcar. Se uita la femeie, se uita la Tomás şi asuda, şi gâfâia.

— Şi de-aia l-ai omorât? zise, în sfârşit, mişcându-şi capul

creţ, cu un aer tâmp de căpăţână de mucava purtată la carnaval.

— De-aia! De-aia! ţipă femeia, isterizată. Şi-acu ce s-o alege din noi, fir-ar soarta a dracului.

— Vrei să zici că i-ai făcut felu' pentru că se distra cum ştia el cu gagică-sa? Ochii grăsanului Iscariotul i se mişcau în cap de parcă ar fi fost din argint viu. Îţi dai seama ce-ai făcut, nenorocitule?

— Nu ştiu ce m-a apucat. Nu-ţi face griji, n-ai fost tu de vină. O să-i explic totul naşului meu, grasule.

— Mama ta de prăpădit, de puşti cu caş la gură! Iscariotul se luase cu mâinile de cap. Bă lighioană. Dar ce-oi fi crezut tu că fac bărbaţii cu curvele lor, nepricopsitule.

— O să vină poliţia, or să facă cercetări, zicea femeia. Eu nu ştiu nimic, n-am văzut nimic, trebuie să plec.

— Dar nu putea face un pas măcar, îşi aminti flăcăul, îndulcindu-şi mai mult vocea aceea de scapete, încât Lituma gândi: „Vasăzică te amorezaseşi lulea de ea, Tomasito". Se îndreptase spre uşă, dar se oprise în loc şi se întorsese, de parcă n-ar fi ştiut ce să facă. Era îngrozită, sărăcuţa.

Băiatul simţi pe un braţ mâna grasului Iscariotul. Îl privea plin de milă, de mâhnire, nemaiavând pic de supărare, îi vorbi foarte ferm:

— Fă-te nevăzut cât mai ai timp, şi mai bine să nu dai ochii cu naşul tău, frăţioare. Că te curăţă cât ai clipi, cine ştie ce-ţi face. Fugi, dispari, piei odată, şi dă Doamne să nu te găsească nimeni. Mi-am dat eu seama de la-nceput că nu eşti făcut pentru chestii de-astea. Mai ţii minte că ţi-am şi zis-o, când ne-au prezentat unul altuia? Acum ai mierlit-o.

— Un adevărat prieten, îi explică flăcăul, lui Lituma. L-aş fi putut nenoroci cu fapta aceea. Dar, în pofida a orice, m-a ajutat s-o şterg de-acolo. Un grăsan enorm, cu o moacă rotundă ca un caşcaval, cu un burdihan cât roata de camion. Ce s-o fi ales de el?

Îi întindea mâna lui grăsulie şi prietenoasă. Tomás i-o strânse, cu putere. Îţi mulţumesc, grasule. Femeia, cu un genunchi pe podea, cotrobăia prin hainele bărbatului care

zăcea nemişcat.

— Tu nu-mi povesteşti chiar totul, Tomasito, îl întrerupse Lituma.

— N-am un ban, nu ştiu unde să mă duc, o auzi băiatul pe femeie explicându-i lui Iscariotul, pe când el tocmai ieşea afară să se cufunde în adierea blândă care făcea să trosnească uşor arbuştii şi frunzarul. N-am leţcaie, nu ştiu ce să fac. Nu fur de la el, să ştiţi.

Se năpusti în goană spre şosea, dar, după câţiva metri, se potoli şi merse liniştit. Unde să se ducă? Ţinea încă revolverul în mână. Îl vârî la loc în tocul prins de cureaua pantalonilor şi ascuns de poala cămăşii. Nu se vedeau vehicule prin preajmă, iar luminile orăşelului Tingo María abia se desluşeau în depărtare.

— Mă simţeam liniştit, uşurat, chiar dacă nu mă credeţi, dom' caporal, zise flăcăul. Ca atunci când te trezeşti din somn şi-ţi dai seama că n-a fost decât un coşmar.

— Auzi, de ce mi-ascunzi partea cea mai fainã, Tomasito? râse iar Lituma.

Printre ţiuit de insecte şi foşnet de frunze, băiatul auzi paşii mărunţi ai femeii, grăbiţi, încercând să-l ajungă din urmă. O simţi alături.

— Dar nu v-ascund nimic, dom' caporal. Ăsta-i purul adevăr. Aşa s-a întâmplat, cum v-am povestit.

— Grasul nu m-a lăsat să iau niciun bănuţ, se plânse ea. Fir-ar el să fie de umflat. Că doar nu voiam să fur, ci doar să împrumut ceva ca s-ajung la Lima. N-am un sfanţ. Nu ştiu ce m-oi face.

— Nici eu nu ştiu ce-oi face, zise Tomás.

Mergeau poticnindu-se pe drumeagul întortocheat şi năpădit de frunziş, alunecând în gropile desfundate de ploi, simţind pe feţe şi pe braţe atingeri de frunze şi de pânze de păianjen.

— Cin' te-a pus să te-amesteci? Femeia coborî imediat tonul, părându-i rău că îl ceartă. Dar, o clipă mai târziu, deşi mult mai măsurat, continuă să-l mustre: Cin' te-a numit paznicul meu, cin' ţi-a cerut să mă aperi? Eu? Te-ai ars şi m-ai ars şi pe mine, care-s complet nevinovată.

— După câte-mi dau seama, erai topit după ea încă din noaptea aceea, afirmă Lituma. Nu ţi-ai scos revolverul şi l-ai împuşcat fiindcă ţi-era greaţă de porcăriile pe care i le făcea. Recunoaşte că crăpai de gelozie. Nu mi-ai povestit ce era mai important, Tomasito.

II

„Muntenilor *serranos* li se fâlfâie de toate morţile astea”, se gândi Lituma. În seara precedentă, la cârciuma lui Dionisio, auzise de atacul asupra autobuzului de Andahuaylas şi niciunul din muncitorii de la drumuri şi şosele, care beau şi mâncau acolo, nu făcuse nici cel mai mic comentariu. „În viaţa mea n-o să înţeleg absolut nimic din ce se întâmplă prin locurile astea”, gândi el. Cei trei dispăruţi, care îl obsedau, nu fugiseră ca să scape de familiile lor, nici ca să fure vreo maşinărie de-a campamentului. S-au dus, prin urmare, să se înroleze în miliţia teroriştilor. Sau poate că ăia i-au asasinat şi le-or fi azvârlit trupurile în cine ştie ce văgăună din munţi. Dar dacă-i aşa, dacă ăia cu Cărarea lor Luminoasă se infiltraseră deja pe-aici şi aveau complici printre salahori, atunci cum de n-au atacat încă postul de jandarmi? Cum de nu le-au făcut deja felul, şi lui şi lui Tomasito? De sadici ce erau, pesemne, de aia. Voiau să le facă praf nervii, înainte de a-i pulveriza cu cartuşe de dinamită. N-or să le dea răgaz să-şi scoată revolverele de sub pernă, şi cu atât mai puţin să ajungă la rastelul cu puşti. Or să se apropie pe furiş de tuspatru părţile şandramalei, pe când ei îşi vor dormi somnul bântuit de coşmaruri din fiecare noapte, sau pe când Tomás îşi va depăna poveştile sentimentale, iar el îi va servi de umăr pe care să poată plânge. O bubuitură, o străfulgerare, un revărsat de zori în toiul nopţii: braţele şi picioarele şi capetele le vor fi smulse instantaneu. Vom fi sfârtecaţi ca eroul nostru naţional Túpac Amaru, fârtate. Asta s-ar putea întâmpla oricând, chiar la noapte. Şi, la cârciuma ţinută de Dionisio cu vrăjitoarea lui, *los serranos* ăştia de rahat îşi vor alcătui aceleaşi mutre impenetrabile de azi-noapte, când au aflat nenorocirea cu autobuzul de Andahuaylas.

Suspină şi îşi dădu chipiul mai pe ceafă. La ora aceea,

mutulică obişnuia să le spele rufele, lui şi adjunctului. Se ocupa de asta acolo, la câţiva metri, şi proceda la fel ca indiencele: plesnind rufa de o piatră şi clătind-o îndelung în albie. Muncea plin de râvnă, săpunind cămăşile şi izmenele de mai multe ori. Apoi întindea rufele pe pietroaie cu atenţia meticuloasă cu care făcea totul, dedicându-se trup şi suflet muncii sale. Dacă ochii i se încrucişau cu ai caporalului, făcea drepţi, rigid, aşteptând ordinul. Şi când te gândeşti că toată ziua îi saluta pe toţi cu mici plecăciuni… Ce-or fi făcut terorişti cu sufletul ăla simplu, bun ca pâinea caldă?

Caporalul tocmai îşi petrecuse două ore făcând traseul obligatoriu, inginerul, şefii de lucrări, casierii, brigadierii şi colegii de tură ai individului, pe care îl mai făcuse şi cu ocazia celorlalte dispariţii. Cu exact acelaşi rezultat. Nimeni nu ştia mare lucru despre viaţa lui Demetrio Chanca, bineînţeles. Şi cu-atât mai puţin despre situaţia-i actuală, desigur. Iar acum îi dispăruse şi nevasta. Aşa se întâmplase şi cu femeia care venise să le spună despre dispariţia albinosului Casimiro Huarcaya. Nimeni nu ştia unde, când şi de ce plecaseră din Naccos.

— Nu vi se par ciudate dispariţiile astea?

— Ba da, foarte ciudate.

— Dau de gândit, nu?

— Da, aşa-i, dau de gândit.

— I-or fi răpit nălucile?

— Sigur că nu, domn’ caporal, cin’să creadă aşa ceva!

— Şi de ce-or fi dispărut şi cele două femei?

— Cin’să ştie, zău.

Îşi bătea joc de el? Uneori i se părea că la adăpostul feţelor acelora inexpresive, al monosilabelor pronunţate în silă, de parcă i-ar fi făcut o favoare, al ochişorilor ălora piezişi, opaci, neîncrezători, *los serranos* îşi râdeau de situaţia lui de *costeño* rătăcit pe podişurile înalte *punas*, de agitaţia pe care tot i-o mai provoca altitudinea, de incapacitatea lui de a rezolva cazurile acelea. Sau erau morţi de frică? O frică teribilă, o panică, din cauza teroriştilor. S-ar putea să fie asta explicaţia. Cum de era

posibil ca, în pofida celor întâmplate aproape zi de zi în jurul lor, să nu-i fi auzit niciodată făcând nici cel mai mic comentariu despre Calea Luminoasă – *Sendero Luminoso* – a maoiştilor? De parcă n-ar fi existat senderiştii, de parcă n-ar fi fost toate bombele, toate asasinatele acelea. „Ce oameni!”, gândi el. Nu-şi putuse face niciun prieten printre zilieri, deşi se afla de atâtea luni cu ei, deşi îşi mutase postul de două ori până acum ca să urmeze campamentul. Tot degeaba. Se purtau cu el de parcă picase de pe planeta Marte. Îl zări de departe pe Tomás, apropiindu-se. Jandarmul fusese să-i ia la întrebări pe ţăranii din obşti şi pe salahorii brigăzii care deschidea un tunel, la un kilometru de Naccos, în direcţia localităţii Huancayo.

— Eh? îl întrebă, convins că o să-l vadă ducându-şi un deget orizontal peste gât, cu gestul de „m-am săturat pân’ aci”.

— Ceva tot am aflat, zise jandarmul, aşezându-i-se alături, pe unul din bolovanii care străjuiau toată costişa. Cei doi se aflau pe un promontoriu, la jumătatea drumului dintre postul lor şi campamentul revărsat de-a lungul defileului pe unde avea să treacă şoseaua, dacă o vor termina vreodată. Se spunea despre Naccos că fusese cândva un prosper sat minier. Acum, nici măcar n-ar fi existat, fără şantierul şoselei. Aerul amiezii era călduţ, iar pe cer, printre nori scămoşi şi burtoşi, strălucea un soare orbitor. Şeful de echipă care a dispărut s-a certat cu vrăjitoarea acum câteva nopţi.

Vrăjitoarea era madam Adriana, soţia lui Dionisio. Să tot fi avut patruzeci de ani, cincizeci de ani, dar de fapt n-avea vârstă; seara şi noaptea stătea şi ea la cârciumă ajutându-şi soţul să-i căpieze cu băutura pe cheflii, şi, dacă era adevărat ce povestea, venea de pe ţărmul opus al râului Mantaro, de prin împrejurimile Parcasbambei, o regiune de munte şi de selvă în acelaşi timp. Ziua, le gătea câtorva zilieri, iar seara şi noaptea le ghicea tuturor viitorul în cărţi de joc, tabele astrologice, în palmă sau aruncând în sus frunze de *coca* şi interpretând figurile formate în cădere. Era o femeie cu ochi mari, proeminenţi şi arzători, şi cu

nişte şolduri ample pe care şi le legăna în mers. Părea să fi fost o muiere pe cinste la vremea ei şi se sporovăiau destule despre trecutu-i tumultuos: cică ar fi fost întâi nevasta unui miner năsos, dar asta nu-i nimic în comparaţie cu faptul că omorâse un vampir *pishtaco.* Lituma cam bănuia că, pe lângă bucătăreasă şi ghicitoare, mai era şi altceva în timpul nopţii.

— Doar n-o să-mi spui că vrăjitoarea s-a dovedit a fi teroristă, Tomasito.

— Demetrio Chanca a pus-o să arunce pentru el frunzele de *coca.* Pesemne că nu i-a plăcut ce i-a ghicit, din moment ce n-a vrut să-i plătească. S-au luat la harţă. *Doña* Adriana era atât de furioasă, încât a încercat să-l zgârie. Am aflat totul de la un martor ocular.

— Mda, şi ca urmare a pierderii suferite, vrăjitoarea i-a făcut câteva pase magice şi l-a desfiinţat de pe lumea asta, suspină Lituma. Ai interogat-o?

— Am chemat-o aici, dom' caporal.

Lituma nu-şi amintea să-l fi cunoscut pe Demetrio Chanca. Pe albinos, în schimb, da, însă destul de vag, din moment ce chipul din fotografia pe care le-o lăsase femeia ce reclamase dispariţia lui îi amintea de cineva cu care schimbase câteva cuvinte, mai demult, la crâşma lui Dionisio. Cât despre primul dispărut, Pedrito Tinoco, acesta locuise cu ei amândoi în magherniţa aia de post de jandarmi, iar caporalul nu-l putea uita nici în ruptul capului. Îl descoperise adjunctul Carreño cerşind prin munţi şi-l adusese să muncească la post, pe masă şi casă şi câţiva gologani bacşiş. Nefericitul se dovedi extrem de util. Îi ajută să consolideze grinda acoperişului, să fixeze tabla zincată, să bată în cuie pereţii care se prăbuşeau peste ei şi să înalţe parapetul de saci cu pământ, buni în caz de atac. Până într-o bună zi, când l-au trimis după bere şi s-a făcut nevăzut, fără să lase nicio urmă. Aşa a început toată porcăria asta, se gândi Lituma. Oare cum se va termina?

— Uitaţi-o pe *doña* Adriana, i-o arătă subordonatul. Urcă spre noi.

Silueta ei era pe jumătate dizolvată în lumina albă, colo

departe. Soarele se răsfrângea în acoperişurile din tablă zincată aflate jos, sub ei, iar campamentul părea un şir de lagune, o oglindă spartă în zeci de ţăndări. Da, era vrăjitoarea. Ajunse gâfâind uşor şi răspunse la salutul caporalului şi al jandarmului cu o înclinare seacă, nedeschizând buzele. Pieptul ei mare, matern, se ridica şi se lăsa armonios, pe când ochii-i mari îi cercetau pe îndelete, fără să clipească. Nu era nici pic de nelinişte în privirea aceea fixă, prea pătrunzătoare. Din cine ştie ce pricină, ea şi beţivanul ei de soţ îl făceau întotdeauna să se simtă prost pe Lituma.

— Vă mulţumesc c-aţi venit, doamnă spuse el. După cum ştiţi, continuă să dispară oameni aici, la Naccos. Deja sunt trei. Cam mulţi, nu vi se pare?

Ea nu-i răspunse. Grasă, calmă, înotând într-un pulover cârpăcit, cu o largă fustă verzuie prinsă cu un ac de siguranţă gros, părea cât se poate de stăpână pe ea sau pe puterile-i oculte. Bine înfiptă în pantofii mari, bărbăteşti, aştepta liniştită. Chiar o fi fost cândva o adevărată frumuseţe, cum umbla vorba? Greu de crezut, oricum, când o vedeai ditamai sperietoarea.

— V-am chemat să ne spuneţi şi nouă cum a fost cu cearta aceea a dumneavoastră cu Demetrio Chanca, de azi-noapte. E vorba de şeful ăla de echipă care a dispărut şi el.

Femeia încuviinţă din cap. Avea o faţă rotundă şi acrită şi o gură ca o cicatrice. Trăsăturile îi erau indianizate, dar avea pielea albă şi ochii foarte deschişi la culoare, cam ca ai femeilor acelora dure şi bărbătoase pe care Lituma le văzuse demult, în interiorul provinciei Ayacucho, galopând ca vântul pe nişte cai mici şi păroşi. Oare făcea şi pe curva, noaptea târziu?

— Nu m-am certat cu ăla, afirmă ea, tăios.

— Avem martori, doamnă, interveni jandarmul Carreño. Aţi vrut chiar să-l zgâriaţi, nu spuneţi că nu.

— Am încercat să-i iau pălăria de pe cap, că nu mă plătise, corectă ea, la fel de liniştită. M-a făcut să lucrez pe degeaba, şi asta nu dau voie nimănui.

Avea o voce hârşâită, de parcă, atunci când vorbea, din

adâncul corpului i-ar fi venit pietricele pe limbă. Acolo departe, în nord, la Piura şi Talara, Lituma nu crezuse niciodată în vrăjitoare şi-n vrăjile lor, dar aici sus, în munţi, nu mai era atât de sigur. De ce nu se simţea la largul lui în faţa femeii aceleia? Ce porcării făceau ea şi Dionisio la cârciumă, spre zori, cu salahorii beţi, când Lituma şi subordonatul lui plecau să se culce?

— Nu i-o fi plăcut ce i-aţi citit dumneavoastră în frunzele de *coca,* zise Tomás.

— În palmă, îl corectă femeia. Citesc în palmă şi mă pricep la astrologie. Numai că indienii ăştia n-au încredere în cărţile de joc, nici în stele, ba nici măcar în liniile din palmă. Doar în *coca* au încredere, atât. Înghiţi puţină salivă şi adăugă: Dar nu totdeauna frunzele vorbesc desluşit.

Soarele îi bătea drept în faţă, însă ea nu clipea; ochii îi erau halucinaţi, ieşiţi din orbite, şi lui Lituma i se năzări că pot să şi vorbească. Dacă, pe timp de noapte, ea se îndeletnicea cu ce bănuiau el şi Tomás, atunci cei ce aveau parte de ea trebuiau să se confrunte cu ochii ăia de deochi, pe întuneric. El unul n-ar fi putut.

— Şi ce i-aţi citit în palmă omului acela, doamnă?

— Păi, taman ce i s-a întâmplat, răspunse ea, foarte natural.

— Vreţi să spuneţi că i-aţi citit în palmă c-o să dispară? Lituma o scrută cu şi mai multă atenţie. La dreapta lui, Carreño îşi întindea şi el gâtul.

Femeia, imperturbabilă, făcu semn că da.

— M-a cam obosit drumul pân-aici, murmură ea. O să m-aşez niţel.

— Povestiţi-ne ce i-aţi spus lui Demetrio Chanca, insistă Lituma.

Doamna Adriana suflă din greu. Se lăsase să cadă pe un bolovan şi îşi făcea vânt cu pălăria ei de pai pe care tocmai şi-o scosese. Avea părul lins, lucios de negru, fără un singur fir cărunt, şi prins la ceafă cu o panglică colorată, din cele cu care indienii împodobesc urechile lamelor.

— I-am spus ce-am văzut. Că va fi sacrificat pentru a potoli duhurile rele care fac prăpăd pe-aici. Şi că l-au ales

pe el fiindcă era necurat.

— Am putea şti de ce era necurat, *doña* Adriana?

— Pentru că şi-a schimbat numele, explică femeia. A-ţi schimba numele pe care l-ai primit la naştere e o laşitate.

— Nu mă miră că Demetrio Chanca n-a mai vrut să vă plătească, zâmbi Tomasito.

— Dar cine erau cei ce-aveau să-l sacrifice? întrebă Lituma.

Femeia făcu o schimă care putea fi de silă sau de dispreţ, îşi făcea vânt, rar, răsuflând adânc.

— Dumneata ai vrea să-ţi răspund că „terorişti, ăi cu Calea Luminoasă, senderişti”, nu-i aşa? Suflă iar din plin şi schimbă tonul: Dar nu, asta nu-i era scris în palmă.

— Şi vreţi să mă declar mulţumit c-o asemenea explicaţie?

— Dumneata întrebi şi eu răspund, zise femeia, netulburată. Asta i-am citit în palmă şi mai multe nu. Şi-aşa a fost. Este c-a dispărut? Înseamnă că l-au sacrificat.

O fi nebună, gândi Lituma. Doamna Adriana sufla ca din foaie. Cu mâna-i grăsulie îşi ridică poala fustei până sub ochi şi îşi suflă nasul, lăsând la vedere două pulpe groase şi albicioase, îşi mai suflă o dată nasul, zgomotos. Cu toată starea lui de stinghereală, caporalul îşi înăbuşi râsul interior: poftim mod de a-ţi şterge mucii!

— Şi pe Tinoco, şi pe albinosul Huarcaya, tot aşa i-or fi sacrificat necuratului?

— Lor nu le-am dat în cărţi, nu le-am citit în palmă şi nu le-am făcut horoscopul. Pot să plec?

— Un moment, o întrerupse Lituma.

Îşi scoase chipiul şi se şterse pe frunte de sudoare. Soarele se afla drept deasupra capului, şi era rotund şi arzător. Căldura era acum ca în nordul lui iubit. Dar peste vreo patru-cinci ore totul se va răci treptat, astfel că la zece seara îi vor crăpa oasele de frig. Cine să-nţeleagă clima aia tot atât de sucită ca muntenii *serranos!* Şi iar îi veni în minte Pedrito Tinoco. Atunci când termina de spălat şi de clătit rufele, rămânea nemişcat cu fundul pe un pietroi, privind în gol. Stătea aşa, liniştit, cufundat în sine,

gândindu-se Dumnezeu ştie la ce, până se uscau rufele. Atunci, le împăturea cu mare grijă şi i le aducea caporalului, cu mici plecăciuni. Lituma înjură avan în gând, să se mai descarce. Colo jos, la campament, printre străfulgerările orbitoare ale soarelui în acoperişurile de tablă, mişunau muncitorii de la şosea. Erau nişte furnici. Cei care nu dinamitau acum tunelul sau nu mânuiau lopeţile aveau pauza de masă; pesemne îşi mâncau proviziile din traistă.

— Încerc să-mi fac meseria, *doña* Adriana, zise el deodată, mirându-se singur de tonu-i confidenţial. Au dispărut trei indivizi. Rudele au venit să ne dea de ştire. S-ar putea să-i fi omorât teroriştii. Sau să-i fi înrolat cu de-a sila în miliţiile lor. Sau să-i fi sechestrat. Vasăzică trebuie să cercetăm. Că doar de-aia suntem aici, la Naccos. De-aia există şi postul ăsta de Jandarmerie. Păi nu?

Tomás luase nişte pietricele de pe jos şi ţintea cu ele în sacii palisadei ce apăra postul. Când nimerea, se auzea un sunet înfundat.

— Eu sunt vinovată? E vina mea că-s terorişti în Anzi?

— Dumneata eşti una din ultimele persoane care l-au văzut pe Demetrio Chanca. Te-ai şi păruit cu el. Ce-i cu chestia aia că şi-ar fi schimbat numele? Puneţi-ne pe o pistă. Cer prea mult?

Femeia răsuflă din nou adânc, cu un zgomot ca de pietricele.

— V-am spus tot ce ştiu. Dar dumneavoastră şi *don* Carreño nu credeţi nimic din ce-auziţi, vi se par baliverne vrăjitoreşti. Căută ochii lui Lituma, iar acesta simţi că privirea ei îl acuza. Spuneţi drept, credeţi ceva din ce v-am zis?

— Încerc, doamnă. Unii cred, alţii nu în chestiile astea cu lumea ailaltă. Dar nu despre asta e vorba acum. Tot ce vreau eu să ştiu e ce li s-a întâmplat ălora trei. S-a infiltrat deja Calea Luminoasă aici, la Naccos? E mai bine s-o ştim. Soarta celor trei ar putea fi a oricui altcuiva. A dumitale chiar, *doña* Adriana, şi-a bărbatului dumitale. N-aţi auzit că teroriştii pedepsesc viciile? Că-i biciuiesc pe beţivani? Închipuiţi-vă puţin ce v-ar face ei, lui *don* Dionisio şi

dumitale, care trăiţi de pe urma beţiei oamenilor. Dacă ne aflăm aici, e şi pentru a vă păzi pe amândoi de furia lor.

Doamna Adriana schiţă un zâmbet zeflemitor.

— Dacă vor vrea să ne omoare, nimic nu-i va împiedica, murmură ea. La fel, dacă vor dori să vă facă felul. Asta o ştiţi prea bine, domn' caporal. Noi şi domniile-voastre suntem egali: e o minune că suntem încă vii.

Tomasito ridicase o mână să mai arunce o piatră, dar se opri. Îşi lăsă mâna în jos şi îi spuse femeii:

— Ne-am pregătit să-i primim, doamnă. Am dinamitat jumătate din colină, vor fi focuri de artificii cu senderişti, peste Naccos, înainte ca vreunul să atace postul. Făcu cu ochiul spre Lituma şi continuă să i se adreseze *doñei* Adriana: Dom' caporal nu vă vorbeşte ca unei suspecte, ci mai degrabă ca unei prietene. Ar trebui să-i întoarceţi dovezile de încredere.

Femeia continuă să răsufle din greu şi să-şi facă vânt, înainte de a aproba din cap. Ridicând încet mâna arătă spre culmile muntoase care se succedau, ascuţite sau turtite, cu cuşma lor de zăpadă, plumburii, verzui, masive şi solitare, sub bolta albastră.

— Toţi munţii ăştia îs plini de duşmani, zise domol. Trăiesc acolo, bine ascunşi, îşi petrec vremea urzindu-şi planurile rele, zi şi noapte. Nu fac decât rău peste rău. Asta e cauza atâtor accidente. Surpările din galeriile de mină. Camioanele rămase brusc fără lichid de frână sau cele care iau greşit curbele. Lăzile cu dinamită care explodează smulgând picioare şi capete.

Vorbea fără să ridice tonul, aproape mecanic, în felul litaniilor de la procesiuni sau al văicărelilor stereotipe ale bocitoarelor la priveghiuri.

— Dacă tot ce-i rău e opera diavolului, atunci nu există întâmplare pe lumea asta, comentă Lituma, cu ironie. Pe tinereii aceia franţuzi care mergeau la Andahuaylas i-a omorât cu pietre Satan, doamnă? Că doar duşmanii sunt dracii, nu?

— Tot ei împing la vale şi avalanşele *huaycos,* încheie ea, arătând spre munţi.

Teribilele *huaycos!* Lituma auzise vorbindu-se de ele. Nu căzuse niciuna pe-aici, din fericire. Încercă să-şi închipuie acele îngrozitoare desprinderi de zăpadă, stânci şi noroi, care, din vârful lanţului andin, coborau ca o trombă a morţii, târând totul după ele, crescând odată cu costişele smulse pe de-a-ntregul, cărând bolovani, îngropând semănături, animale, sate, cămine, familii. Tot capricii de-ale necuratului să fie şi *los huaycos?*

Doamna Adriana arătă din nou spre culmi:

— Cine altcineva ar putea desprinde stâncăraia aceea? Şi cine ar putea aduce *huayco* exact acolo unde face mai mult rău?

Tăcu şi răsuflă iar din greu. Vorbea cu atâta convingere încât, în unele momente, Lituma chiar se alarma.

— Şi dispăruţii ăia, doamnă? insistă el.

O pietricică de-a lui Tomás lovi ţinta şi scoase un zgomot metalic pe care ecoul îl tot duse pe munte în jos. Lituma îşi văzu subordonatul aplecându-se să mai culeagă un pumn de proiectile.

— Contra dracilor nu prea ai ce face, continuă *doña* Adriana. Dar ceva-ceva tot se poate. Poţi să-i îmbunezi oarecum, să-i abaţi de la ale lor. Nu cu darurile acelea ale indienilor, lăsate prin luminişuri. Nu cu grămăjoare de pietre, nu cu floricele, nu cu animăluţe; astea nu-s bune de nimic. Nici stropind pământul cu bere *chicha* nu faci mare lucru. Obştea aia de-alături le oferă uneori câte o lama sau o vigonie omorâtă. Prostii. Or fi ele bune în timpuri normale, dar nu în astea în care trăim. Ce le place lor cu-adevărat sunt sacrificiile umane.

Lui Lituma i se păru că adjunctul îşi înăbuşea râsul. Dar lui nu-i venea deloc să râdă de spusele vrăjitoarei. Pe el, astfel de cuvinte, chiar de-ar fi fost ele aiureala unei simulante ori delirul unei nebune, îl scoteau din fire.

— Şi în palma lui Demetrio Chanca aţi citit că…?

— I-am atras atenţia, şi-atât, ridică ea din umeri. Ce ţi-e scris, în frunte ţi-e pus, n-ai cum să abaţi soarta.

Ce-ar zice superiorii lui, la Huancayo, dacă le-ar trimite prin radio, de la campament, următorul raport despre cel

dispărut: „Sacrificat în mod neidentificat încă pentru a domoli duhuri rele Anzi, punct. Era scris în palmă, zice martor, punct. Caz închis, punct. Cu stimă, şef de post, punct. Caporal Lituma, punct.”

— Eu vorbesc serios şi dumneata te râzi, zise supărată femeia, cu jumătate de gură.

— Râd pentru că mă gândesc ce-ar zice şefii mei de la Huancayo, dacă le-aş repeta explicaţia pe care mi-aţi dat-o, spuse caporalul. Dar oricum, eu tot vă mulţumesc.

— Acu’ pot pleca?

Lituma încuviinţă. *Doña* Adriana îşi ridică cu destulă greutate formele robuste şi, fără a-i saluta pe jandarmi, începu să se îndepărteze pe costişă, în direcţia campamentului. Văzută din spate, cu pantofii ei scâlciaţi şi lăbărţaţi, legănându-şi şoldurile late peste care se zbătea fusta verde, cu ditamai pălăria-i de pai clătinându-se, părea o sperietoare de păsări. Să fi fost oare şi ea o diavoliţă?

— Ai văzut vreodată o avalanşă *huayco*, Tomasito?

— Nu, dom’ caporal, şi nici n-aş vrea. Dar când eram mic, prin împrejurimile de la Sicuani, am văzut aşa ceva, mai bine zis urmele rămase după câteva zile: se vedea perfect brazda uriaşă pe care o trăsese pe tot muntele, în jos, ca un tobogan. Strivise case, copaci şi, bineînţeles, oameni. Cărase până jos nişte stânci imense. Norul de pământ şi de praf a mai albit totul în jur câteva zile de-a rândul.

— Crezi că *doña* Adriana ar putea fi complicea teroriştilor? Că s-ar putea să ne tragă-n piept, amuzându-se copios, cu povestea asta cu demonii înălţimilor?

— Pot crede absolut orice, dom’ caporal. Viaţa m-a făcut omul cel mai credul din lume.

*

* *

De mic copil, lui Pedrito Tinoco i se spusese lunatic, tont, zănatic, tehui şi, întrucât tot timpul umbla cu gura deschisă, gură-cască. Nu-l supărau poreclele acelea, pentru că pe el nimeni şi nimic nu-l putea supăra niciodată. Iar

locuitorii din Abancay, tot aşa, nu se supărau vreodată pe el, fiindcă pe toţi şi-i câştiga până la urmă cu zâmbetul lui paşnic, cu felul lui de-a fi mereu săritor şi îndatoritor, cu simplitatea şi naivitatea sa. Se zicea că n-ar fi fost din Abancay, că l-ar fi adus maică-sa la nici câteva zile de la naştere şi l-ar fi abandonat, ca pe un copilaş nedorit, la uşa parohiei Virgen del Rosario, într-o legăturică, după care ar fi dispărut imediat din oraş. Oricum, nimeni din Abancay n-a ştiut vreodată altceva despre Pedrito Tinoco. Localnicii îşi aminteau că de mic dormise cu câinii şi găinile parohului (gurile rele spuneau şi că acesta îi era tată), căruia i-a măturat biserica şi i-a servit drept clopotar şi ministrant până când preotul s-a prăpădit. Atunci, adolescent deja, Pedrito Tinoco s-a mutat pe străzile Abancayului, unde a fost hamal, lustragiu, măturător, ajutor şi suplinitor de paznic de noapte, de poştaş, de gunoier, băiat de prăvălie şi plasator la cinema şi la circurile care veneau de sărbătorile naţionale. Dormea ghemuit prin grajduri şi sacristii, sau pe sub băncile din centrul oraşului, şi mânca din pomenile vecinilor miloşi. Mergea desculţ, cu nişte pantaloni lălâi şi unsuroşi legaţi cu sfoară, cu un *poncho* destrămat, şi nu-şi scotea niciodată de pe cap căciuliţa ascuţită *chullo* din care scăpau nişte laţe de păr lins ce n-avuseseră vreodată de-a face cu foarfecile sau cu pieptănul.

Când Pedrito Tinoco a fost luat la oaste, câţiva cetăţeni au încercat să-i facă pe soldaţi să înţeleagă că treaba asta n-avea sens. Cum să facă armata cineva care de la o poştă se vede că e neghiob, că nici măcar nu învăţase să vorbească, ci doar să zâmbească cu mutra aia de găman care nu pricepe ce i se zice, nici cine este, nici unde se află. Dar soldaţii nu s-au lăsat convinşi şi l-au luat cu ei, laolaltă cu tinerii prinşi cu arcanul de prin bodegi, crâşme, cinematografe şi din stadionul oraşului. La cazarmă l-au tuns chilug, l-au dezbrăcat la piele, i-au administrat cu furtunul prima baie completă din viaţa lui şi l-au vârât într-o uniformă kaki şi în nişte bocanci cu care nu s-a putut obişnui, din moment ce în trei săptămâni cât a durat

şederea lui acolo, colegii l-au văzut mergând ca un şchiop sau ca un paralitic. La începutul celei de-a patra săptămâni de militărie a dat bir cu fugiţii.

A rătăcit un timp pe podişurile neospitaliere din Apurímac şi Lucanas în departamentul Ayacucho, evitând drumurile şi satele, mâncând ierburi şi buruieni şi căutând, în timpul nopţii, adăposturile vigoniilor de prin peşteri, ca să scape de vârtejurile vântului îngheţat. Când l-au descoperit şi adoptat păstorii din munţi, slăbise în aşa hal încât nu mai rămăseseră din el decât pielea de pe oase şi o privire înnebunită de foame şi de frică. L-au întremat cu niscai terci, cu felioare de pastramă şi cu o gură bună de rachiu *chicha*, apoi l-au luat cu ei la Auquipata, o străveche comunitate andină de pe înălţimi, unde aveau ceva turme şi ceva semănături de mai mare mila, pe care abia de creşteau nişte cartofi negricioşi şi nişte tuberculi *ollucos* rahitici.

Pedrito s-a obişnuit repede cu oamenii din Auquipata, care l-au lăsat în voia lui printre ei. Şi aici, ca şi la oraş, firea lui săritoare şi îndatoritoare şi puţinul cu care se mulţumea l-au făcut simpatic tuturor. Tăcerea lui, zâmbetu-i veşnic, dispoziţia permanentă de a face imediat ce i se cerea, aerul de-a aparţine deja lumii drepţilor, toate îi confereau un nimb de sfânt. Ţăranii îl tratau cu respect şi distanţă, conştienţi de faptul că, deşi împărţea cu ei şi trudele şi distracţiile, nu era totuşi unul de-ai lor.

La câtva timp după aceea – Pedrito n-ar fi putut spune după câtă vreme anume, fiindcă în existenţa lui timpul nu se scurgea ca pentru ceilalţi – au dat iama nişte străini. Au venit, au plecat, s-au întors şi au stat ceasuri la rând cu localnicii ca să dezbată propunerile. Erau îmbrăcaţi altcum, mai ciudat, iar memoria nesigură a lui Pedrito îi şopti că aşa se îmbrăcau ăilalţi, de demult, pe-acolo. Solii aceia *varayoks* explicară că rezervaţia de vigonii pe care guvernul dorea s-o înfiinţeze n-avea să ştirbească câtuşi de puţin loturile particulare, ba dimpotrivă, avea să se dovedească o bună afacere, pentru Auquipata, întrucât localnicii îşi vor putea vinde produsele turiştilor atraşi de

vigonii.

O familie fu tocmită să aibă grijă de animale şi să le păzească, atunci când începură să aducă lamele vigonii pe un podiş înalt, aproape pierdut între munţi şi între râurile Tamba Quemado şi San Juan, la o zi de mers de centrul comunal. Existau acolo sus graminee sălbatice *ichu,* lacuri de munte, pârâiaşe, peşteri săpate în stâncă, aşa că vigoniile s-au simţit bine şi s-au obişnuit cu noile locuri. Erau aduse de foarte departe din munţi, cu camioanele, până la răscrucea şleaurilor spre San Juan, Lucanas şi Puquio, iar de-acolo le mânau păstorii din Auquipata. Pedrito Tinoco plecă şi el cu familia de îngrijitori, îi ajută să-şi construiască un adăpost, un mic ţarc pentru *cuyes* – cobaii aceia ţinuţi pentru carne – şi să-şi încropească un biet lot pentru cartofi. Li se spusese că vor trece periodic pe-acolo nişte funcţionari de-ai statului şi le vor aduce merinde, mobile pentru sălaş şi un salariu. Într-adevăr, când şi când apărea câte un trimis de-al autorităţilor, cu o camionetă roşie. Le punea întrebări şi le dădea ceva bani şi provizii. Dar apoi n-au mai venit. Şi-atâta timp a trecut fără ca nimeni să se mai abată pe la rezervaţie, încât, într-o zi, îngrijitorii şi-au strâns într-o boccea bruma lor de avut şi s-au întors la Auquipata. Pedrito Tinoco a rămas singur cu vigoniile.

Stabilise cu delicatele animale o relaţie infinit mai strânsă, mai afectuoasă, decât avusese vreodată cu semenii săi. Îşi petrecea toată ziua observându-le, învăţând obiceiurile, mişcările, jocurile, toate hachiţele lor, cu o atenţie înmărmurită, aproape mistică, stricându-se de râs când le vedea fugărindu-se, muşcându-se în joacă, zbenguindu-se pe păşune sau mirişte, ori întristându-se când vreuna din ele se rostogolea pe pantă în jos şi îşi frângea picioarele, sau când vreo femelă îşi pierdea tot sângele fătând. La fel cum altădată îl adoptaseră locuitorii din Abancay şi ţăranii din Auquipata, vigoniile, la rândul lor, l-au adoptat şi ele. Pesemne că îl priveau ca pe o fiinţă binefăcătoare, familiară. Îl lăsau să se apropie de ele fără să se sperie şi, uneori, afectuoase cum sunt, îşi întindeau

gâtul după el, cerându-i cu ochii lor inteligenţi să le tragă uşurel de urechi, să le scarpine pe spinare şi pe pântece, sau să le frece pe botic (asta le plăcea la nebunie). Până şi masculii, în perioada de rut, când deveneau atât de sălbatici şi nu lăsau pe nimeni să se apropie de turma lor de câte patru sau cinci concubine, îi dădeau voie lui Pedrito să se joace cu femelele, dar neslăbindu-l din ochii lor mari şi frumoşi, gata să intervină în caz de primejdie.

Câteodată, rezervaţia era vizitată de oameni străini. Veneau de departe, nu vorbeau nici spaniola, nici *quechua*, ci scoteau nişte sunete care i se păreau lui Pedrito Tinoco la fel de ciudate ca ghetele, fularele, vestoanele şi pălăriile lor. Făceau poze şi se plimbau îndelung studiind vigoniile. Însă, în ciuda tuturor sforţărilor lui Pedrito, ele nu-i lăsau să se apropie. El îi găzduia în sălaşul lui şi îi servea cu ce aveau nevoie. La plecare îi lăsau cutii de conserve sau ceva bani.

Aceste vizite erau singurele anomalii din existenţa lui Pedrito Tinoco, alcătuită din rutina supusă ritmurilor şi fenomenelor naturii: ploile şi grindinile abundente ale serilor şi nopţilor, şi soarele nemilos al dimineţilor. Aşeza capcane pentru rozătoarele *vizcachas* cele bune de mâncat, dar se hrănea mai ales cu cartofii semănaţi pe acel petic de pământ şi, din când în când, tăia şi gătea câte un *cuy.* Mai obişnuia să săreze şi să pună la uscat, afară la vânt, bucăţi din carnea vigoniilor care mureau. Uneori, dar foarte rar, cobora la câte un târg ţinut în vale, ca să schimbe cartofi şi *ollucos* pe un pumn de sare şi un săculeţ de *coca.* Alteori ajungeau până la marginile rezervaţiei păstori de la obştea sătească. Făceau popas la sălaşul lui Pedrito Tinoco şi îi aduceau veşti din Auquipata. El îi asculta foarte atent, străduindu-se să-şi aducă aminte despre ce şi despre cine vorbeau. Locul de unde veneau ei era ca un vis înceţoşat. Păstorii răscoleau nişte mâluri rătăcite prin memoria lui, imagini fugare, urme ale altor lumi şi ale unei persoane care nu mai era el. Nu înţelegea nici ce vor să zică atunci când îi auzea că lumea e cu susu-n jos, că atârnă un blestem peste meleagurile acelea, că unii îi

omoară pe alţii.

În noaptea dinaintea acelor zori de pomină se declanşă o furtună cu grindină. Asemenea furtuni făceau mereu victime printre vigoniile tinere. La ele s-a gândit Pedrito aproape toată noaptea, la cele ce aveau să moară îngheţate sau lovite de trăsnet; ghemuit sub *poncho*-ul lui, în adăpostul mizer, se uita cum răbufneau şiroaiele de ploaie prin crăpăturile acoperişului. A adormit abia când furtuna s-a mai domolit oleacă. S-a trezit auzind voci afară. S-a sculat, a ieşit pe uşă şi a dat cu ochii de ei. Erau vreo douăzeci, adică mult mai mulţi oameni decât văzuse Pedrito vreodată în preajma rezervaţiei. Bărbaţi, femei, tineri şi copii, în mintea lui i-a asociat vag cu cazarma, pentru că şi aceştia aveau puşti, automate şi cuţite. Dar nu erau îmbrăcaţi ca soldaţii. Aprinseseră un foc şi găteau ceva la el. Le dădu bineţe, zâmbindu-le cu fata lui zăbăucă, făcându-le plecăciuni, coborând mult capul în semn de respect.

I se adresară întâi în *quechua,* apoi în spaniolă.

— Nu trebuie să te-apleci în halul ăsta. Nu trebuie să fii slugarnic. Nu ne saluta de parc-am fi nişte „domni”. Suntem egalii tăi. Suntem ca tine.

Era un tânăr cu o privire dură, având expresia cuiva care a suferit mult şi care urăşte mult. Dar cum asta, din moment ce era aproape un copil? Zisese el ceva, sau făcuse el ceva care îl nemulţumise? Ca să-şi îndrepte greşeala, Pedrito Tinoco dădu fuga până la refugiul lui şi îi aduse un coşuleţ cu cartofi zbârciţi şi câteva felii de carne uscată.

— Nu ştii să vorbeşti? îl întrebă în *quechua* una din fete.

— Poate c-a uitat, zise altcineva, măsurându-l din cap până-n picioare. Prin pustietăţile astea probabil că nu vine nimeni, niciodată. Dar măcar înţelegi ce-ţi spunem?

El se străduia să nu scape vreun cuvânt şi, mai ales, să ghicească cum i-ar putea sluji mai bine. Îi puneau întrebări despre lamele vigonii. Câte erau, până unde se-ntindea rezervaţia în partea asta, dar în ailaltă, dar colo? Unde se adăpau, unde dormeau? Făcând multe gesturi şi repetând

cuvintele de câte două, trei, zece ori, îi indicară să-i ducă la ele, să-i ajute să le strângă la un loc. Sărind, imitând mişcările animalelor când curge puhoi de ape peste ele, Pedrito le explică că se aflau în peşteri. Acolo îşi petrecuseră noaptea, vârâte unele în altele, unele peste altele, încălzindu-se unele pe altele, tremurând de frica tunetelor şi a trăsnetelor. El ştia asta, el îşi petrecuse ceasuri întregi acolo printre ele, îmbrăţişându-le, simţindu-le spaima, dârdâind şi el de frig şi repetând din fundul gâtului zgomotele prin care ele comunică şi discută.

— Prin văgăunile alea, înţelese, până la urmă, unul din ei. Pe-acolo şi-or fi având culcuşul.

— Du-ne acolo, porunci tânărul cu privirea dură. Vino cu noi, fă şi tu ceva pentru cauză, mutulică.

În fruntea grupului, îi călăuzi străbătând podişul. Nu mai ploua. Cerul era curat, albastru, şi soarele aurea munţii dimprejur. În aerul umed, ierburile, bălăriile, paiele şi pământul noroios, plin de băltoace, degajau un miros picant care îl încânta pe Pedrito. Cu nările larg deschise, el aspiră aroma aceea a apă, a pământ şi a rădăcini, care, după fiecare furtună, părea să consoleze întreaga lume şi să-i liniştească pe cei care, sub trombele de apă şi sub bubuitul tunetelor, se temuseră că viaţa avea să piară într-un cataclism. Avură mult de mers, fiindcă solul era alunecos, iar picioarele se înfundau până la glezne. Fură obligaţi să-şi scoată pantofii, sandalele, opincile. Văzuse pe-acolo soldaţi, poliţişti?

— Nu înţelege, ziceau. E bătut în cap.

— Ba înţelege, dar nu poate răspunde, ziceau. Din cauza singurătăţii, a traiului printre vigonii. S-a sălbăticit de tot.

— Asta trebuie să fie, ziceau.

Când ajunseră în preajma peşterilor, Pedrito Tinoco, arătând cu degetul, ţopăind, gesticulând şi strâmbându-se, le arătă că, dacă nu vor să le sperie, trebuie să rămână acolo, nemişcaţi, prin hăţişuri. Să nu vorbească, să nu se mişte. Ele au auzul fin, vederea perfectă, şi sunt neîncrezătoare şi foarte temătoare, încep să tremure de cum adulmecă pe cineva străin.

— Zice să aşteptăm aici, să stăm nemişcaţi, spuse puştiul cu ochii duri. Desfăşuraţi-vă, fără zgomot.

Pedrito Tinoco îi văzu oprindu-se, desfăşurându-se în evantai, înaintând încă puţin încovoiaţi, apoi, la distanţă unii de alţii, pitindu-se printre pământufurile de *ichu.*

Îi aşteptă să se instaleze, să se pitească, să se stingă zgomotele făcute de ei. Mergând în vârful picioarelor, se îndreptă spre grote. În scurt timp desluşi strălucirea ochilor mari şi frumoşi: cele care stăteau lângă intrare, supraveghind împrejurimile, se uitau la el cum se apropie. Îl măsurau din ochi, cu urechile ciulite, întinzându-şi micile nări reci ca să se încredinţeze de mirosul lui familiar, un miros neameninţător pentru masculi şi femele, pentru animale adulte şi pentru pui. Sporindu-şi grija, ca şi calmul mersului, pentru a nu le trezi neîncrederea bolnăvicioasă, Pedro Tinoco începu să plescăie din limbă, s-o facă să vibreze încet de cerul gurii, imitându-le, vorbindu-le în limba lor pe care într-adevăr învăţase s-o folosească. Le calma, le anunţa că a venit, le chema. Chiar atunci văzu ţâşnind de sub picioarele sale o nălucă cenuşie: era o *vizcacha.* Avea praştia la el şi ar fi putut s-o vâneze, dar n-o făcu spre a nu le speria pe vigonii.

Simţea în spate apăsarea privirii străinilor.

Începură să iasă. Nu una după alta, ci, ca de obicei, pe familii, întâi masculul şi cele patru sau cinci femele stând pe lângă el, apoi mama cu puiul ei încurcându-i-se printre labe. Amuşinau apa din aer, scrutau pământul răscolit, păişul culcat, miroseau ierburile pe care soarele începea să le usuce şi care vor fi hrana lor peste puţin timp. Mişcau din cap la dreapta şi la stânga, sus şi jos, cu urechile ciulite şi cu tot trupul vibrându-le de neîncrederea aceea care era trăsătura dominantă a firii lor. Pedro Tinoco le vedea trecând, atingându-l, întinzându-şi membrele când le trăgea afectuos de urechiuşe sau când îşi vâra degetele în lâna lor ca să le pişte pe spinare.

Când bubuiră focurile de armă, el crezu că erau tunete şi că o nouă furtună se pregătea. Dar văzu groaza nebună din ochii animalelor de lângă el şi le văzu cum îşi ieşeau din

minţi, cum se ciocneau între ele, învârtindu-se pe loc, căzând, încurcându-se, orbite şi abrutizate deodată de panică, neştiind dacă să fugă peste coclauri sau să se întoarcă în peşteri, şi le văzu şi pe primele care, gemând, cădeau însângerate, spintecate, cu oasele crăpate şi cu boturile, ochii, urechile smulse de gloanţe. Unele cădeau şi se sculau şi cădeau iar, altele stăteau încremenite, întinzându-şi gâturile de parcă ar fi vrut să-şi ia zborul şi să fugă pe sus. Câteva femele, aplecate, îşi lingeau puii doborâţi. El era ca paralizat, privind şi neînţelegând, încercând să priceapă, cu capul într-o parte şi în alta, cu ochii ieşindu-i din cap, cu falca atârnându-i, cu urechile asurzite de împuşcături şi de gemetele acelea mai îngrozitoare decât ale femelelor când fătau.

— Nu le rataţi, răcnea din când în când copilul-bărbat. Cu grijă, cu grijă!

Nu numai că trăgeau în ele, dar unii le săreau în întâmpinare atunci când bietele încercau să fugă, le hărţuiau şi le prindeau şi le omorau pe loc levintându-le cu patul puştii şi cuţitul. Pedro Tinoco reacţionă, în sfârşit. Începu să sară, să ragă din piept şi din stomac, să-şi mişte braţele ca nişte elice. Mergea înainte, dădea înapoi, se aşeza între arme şi vigonii, implorându-i cu mâinile şi cu urletele şi cu deznădejdea din priviri. Dar ei nu păreau să-l observe. Continuau să tragă şi să le urmărească pe cele care reuşiseră să se strecoare şi se îndepărtau pe păşune spre rovină. Când ajunse lângă copilul-bărbat, îngenunche şi încercă să-i ia mâna să i-o sărute, dar fu îndepărtat cu furie:

— Să nu faci asta, îl certă. Pleacă de-aici, du-te.

— E un ordin al conducerii superioare, zise altul, care nu era mânios. Noi ducem un război. Tu nu poţi înţelege, mutulică, tu nu-ţi dai seama.

— Să plângi pentru fraţii tăi, pentru oropsiţi, îl sfătuia o fată, consolându-l. Pentru cei asasinaţi, torturaţi. Pentru cei întemniţaţi, pentru martiri, pentru cei ce şi-au dat viaţa.

Mergând de la unul la altul, el tot încerca să le pupe mâna, rugându-i, îngenunchind. Unii îl dădeau la o parte cu

milă, alţii cu silă.

— Fii şi tu mai demn, ai niţică mândrie, îi spuneau. Gândeşte-te la tine, nu la nişte vigonii.

Şi continuară să le împuşte, fugărindu-le, căsăpindu-le pe cele care trăgeau să moară. Lui Pedro Tinoco i se păru că nu se va mai înnopta niciodată. Unul din ei aruncă în aer, cu un cartuş de dinamită, doi pui care rămăseseră nemişcaţi lângă mama lor moartă. Aerul se umplu de miros a praf de puşcă. Pedro Tinoco se goli până şi de puterea de a plânge. Prăbuşit pe pământ, cu gura căscată, se uita când la unul când la altul, încercând cu disperare să înţeleagă. După câtva timp se apropie de el copilul cu expresia neîndurătoare.

— Nu ne place să facem asta, îi zise modulându-şi glasul şi punându-i o mână pe umăr. Este ordinul conducerii superioare. Aceasta e o rezervaţie a duşmanului. Al nostru şi al tău. O rezervaţie inventată de imperialism, în cadrul strategiei sale mondiale, ăsta e rolul pe care ni l-au impus nouă, peruanilor: să creştem vigonii. Ca să le studieze oamenii lor de ştiinţă, ca să le tragă în poză turiştii lor. Pentru ei, tu valorezi mai puţin decât animalele astea.

— Trebuie să pleci de-aci, tăicuţă, îl sfătui una din fete, în *quechua,* îmbrăţişându-l. Or să vină poliţişti, soldaţi. Or să te bată şi or să-ţi taie fuduliile, înainte de a-ţi trage un glonte în cap. Du-te departe, cât mai departe.

— Poate doar aşa vei înţelege ceea ce acum nu înţelegi, îi mai explică odată copilul-bărbat, în timp ce fuma, uitându-se la vigoniile moarte. Suntem pe picior de război, nimeni nu poate spune că nu-l priveşte. Pe toţi îi priveşte, chiar şi pe muţi şi pe surzi şi pe neghiobi. E un război ca să terminăm cu „domnii”. Ca nimeni să nu mai îngenuncheze şi să nu mai sărute mâinile şi picioarele nimănui.

Rămaseră acolo până seara, apoi şi peste noapte. Pedrito Tinoco îi văzu pregătindu-şi mâncarea, postând santinele pe povârnişurile dinspre drum. Şi îi simţi adormind, înveliţi cu *ponchos* şi pături, lipiţi unii de alţii, în grotele muntelui, ca vigoniile. A doua zi dis-de-dimineaţă, când au plecat, repetându-i că trebuia să plece dacă nu voia să fie ucis de

soldaţi, el rămase locului, cu gura deschisă, umed de roua zorilor, neînţelegând acel nou mister incomensurabil, înconjurat de vigonii moarte, din care începeau să rupă răpitoarele cerului şi târâtoarele pământului.

*

* *

— Câţi ani ai? îl întrebă pe neaşteptate femeia.

— Chiar aş vrea şi eu să ştiu, exclamă Lituma. Asta nu mi-ai spus niciodată. Câţi ani ai, Tomasito?

Carreño, care începuse să aromească a somn, se trezi dintr-o dată. Camionul nu-i mai scutura ca până acum, dar motorul lui gemea la fel de tare, de parcă era gata să facă explozie la prima serpentină a urcuşului. Continuau să se caţere pe culmi, având la dreapta munţi des împăduriţi, iar la stânga nişte grohotişuri pe jumătate aride, la poalele cărora spumega râul Huallaga. Ei doi mergeau în spate, între saci şi lăzi cu fructe *mango, lúcuma, chirimoya* şi *maracuyá,* acoperite cu folii de plastic. Camionul era străvechi şi nu avea prelată pentru ploaie. Dar de două-trei ore încoace, de când se îndepărtau de selvă şi urcau pe Anzi cu destinaţia Huánuco, avuseseră noroc că nu se pornise ploaia torenţială. Noaptea se răcea treptat, odată cu altitudinea, iar cerul clocotea de stele.

— Doamne Sfinte, te rog frumos, fă-mi rost de-o femeiuşcă dulce colea sub mine, înainte de-a veni teroriştii, imploră Lituma. Că de când am venit la Naccos duc o viaţă de eunuc, ’tu-i maica mă-sii. Şi poveştile tale cu tipa din Piura mă-ncing de mă perpelesc, măi Tomasito.

— Un mucos, încă, îmi închipui, adăugă femeia după o pauză, ca pentru sine. De aia, deşi te dai mare pistolar şi umbli cu tâlharii, nu ştii pe ce lume eşti, Carreño. Aşa te cheamă, nu? Grasu’ ăla îţi zicea Carreñito.

— Femeile pe care le cunoscusem eu înainte erau timide, rezervate, dar asta, Doamne, ce agerime pe ea, ce stăpânire de sine! se exaltă adjunctul. După spaima prin care trecuse la Tingo María, nu-ţi venea să crezi ce repede

îşi revenise. Mai repede decât mine, zău. Ea a fost cea care l-a convins pe camionagiu să ne ducă la Huánuco, şi încă la jumătate preţ decât ne ceruse. A discutat cu el aşa, de la egal la egal.

— Rău îmi pare să schimb vorba, dar tare mă tem că în noaptea asta ne-om pomeni cu ei, Tomasito, zise Lituma. Parcă-i văd coborând din munţi să ne ia ca din oală. Simţi ceva afară? Să ne sculăm să dăm o raită?

— Am douăştrei, zise el. Ştiu tot ce se poate şti.

— Nu ştii că pentru a-şi face cheful, bărbaţii au câteodată, nevoie de nişte şmecherii, i-o reteză ea, cu o urmă de provocare în glas. Vrei să-ţi spun ceva care o să-ţi întoarcă stomacul pe dos, Carreñito?

— Nu vă-ngrijoraţi de pomană, dom' caporal. Am auzul foarte fin şi vă jur că nimeni nu vine dinspre culmi.

Băiatul şi femeia stăteau unul lângă altul, legănaţi de mersul maşinii, printre sacii cu fructe. Parfumul de *mango* devenea tot mai puternic o dată cu căderea nopţii. Hârâiala şi spasmele motorului acoperiseră zumzetul insectelor; nu se auzea nici freamătul frunzelor, nici fredonarea râului.

— Zdruncinăturile camionului ne aruncau unul în altul, îşi aminti subordonatul său. Îi simţeam trupul şi tremuram.

— Aşa se zice acum, a tremura? glumi Lituma. Înainte se zicea a se excita. Ai dreptate, nu se aude nimic, îmi făceam eu griji degeaba. Şi când te gândeşti că începuse să mi se scoale auzindu-te, dar părerea aia de zgomot de-afară mi-a culcat-o la loc.

— Află că nici măcar nu mă bătea, de fapt, murmură femeia, iar Carreño tresări. I se păru că ea zâmbea, fiindcă îi văzu dinţii sticlind. Ai crezut că mă bătea măr, din cauza suduielilor lui şi-a plânsetelor şi rugăminţilor mele. Nu te-ai prins că tot circul era doar pentru a se excita? Că jucam teatru ca să-l excit? Ce nevinovat eşti, Carreñito.

— Taci, că te dau jos din camion, o întrerupse el, indignat.

— Tot e bine că nu i-ai spus „Taci că-ţi fac mutra piftie", „Taci că dau cu tine de pământ", îi tăie vorba Lituma. Recunoaşte c-ar fi fost mai mare haiul, Tomasito.

— Exact asta mi-a spus şi ea dom’ caporal. Şi ne-am pus amândoi pe râs. Râdeam unul din cauza ăluilalt: deveneam serioşi, apoi iară ne umfla râsul.

— Da, ar fi fost haios să te pocnesc, recunoscu flăcăul. Uneori chiar mă mănâncă palma, îţi spun drept, când începi să mă cerţi c-am vrut să-ţi fac un bine. Şi-o să-ţi mai spun ceva. Nu ştiu ce-o să se aleagă acum de viaţa mea.

— Dar de-a mea? — replică ea. Cel puţin, tu ai făcut tâmpenia aia fiindcă aşa ţi s-a năzărit. Da’ pe mine m-ai vârât în rahat fără să-mi ceri părerea. Or să ne caute, poate or să ne omoare. Nimeni nu va crede o iotă din ce s-a întâmplat de fapt. Or să zică de tine că lucrai mână-n mână cu poliţia, că eu ţi-eram complice.

— Ah, deci ea nu ştia că erai jandarm? se miră Lituma.

— Nu ştiu nici măcar cum te cheamă, îi aminti băiatul.

Urmă o tăcere, de parcă s-ar fi oprit motorul dar numaidecât începu iar să ragă, să fiarbă. Lui Tomás, i se păru că luminiţele alea de sus, de pe cer, erau un avion.

— Mercedes.

— Ăsta-i numele tău adevărat?

— N-am decât unul, se supără ea. Şi, dacă vrei să ştii nu-s curvă. Eram tipa lui, nu altă aia. M-a scos dintr-un *show.*

— A scos-o de la „Vacilón”, un local din centrul Limei, explică jandarmul. Era una dintre multele dansatoare de acolo. Porcu’ avea o droaie de tipese. Numai Iscariotul ştia de vreo cinci.

— Ehei, ce viaţă pe el! suspină Lituma. Auzi, cinci deodată! Ăsta îşi schimba muierile în fiecare zi, în fiecare noapte, ca pe chiloţi, ca pe cămăşi. Şi tu şi cu mine aici, la post negru, Tomasito.

— Mă dureau oasele spatelui, continuă subordonatul lui, îmbătat de amintiri. N-a fost chip să-l convingem pe camionagiu să ne ia cu el în faţă. Îi era frică să nu-l atacăm. Eram amândoi făcuţi zob, acolo în spate. Iar pe mine mă rodeau îndoielile, tot cumpănind în minte cele spuse de Mercedes. Cum adică, plânsetele alea să nu fi fost decât teatru ca să-l excite? Ce credeţi, dom’ caporal?

— Nu ştiu ce să-ţi zic, Tomasito. Aşa o fi fost, teatru. El se

făcea c-o croieşte ţeapăn, ea c-o doare şi că plânge, şi-abia atunci el se înflăcăra şi-o târnosea. Cică ar exista tipi din ăştia, aşa se zice.

— Dracu' să-l ia pe porcul ăla porcos, mârâi adjunctul. Bine c-a murit, în mă-sa!

— Şi, cu toate astea, tu te-ai îndrăgostit lulea de Mercedes. Complicat e jocul ăsta al dragostei, Tomasito.

— Mie-mi spuneţi!? murmură jandarmul. Dacă nu era amorul, n-aş fi fost acum pe coclaurii ăştia uitaţi de Dumnezeu, aşteptând ca nişte zevzeci de fanatici să catadicsească să vină să ne omoare.

— Ştii ceva? Eu tot mă duc să dau o raită, că paza bună… — îşi ciuli urechile Lituma. Se sculă cu revolverul în mână şi merse până la uşa colibei. Se uită cu mare atenţie în toate direcţiile. Apoi se întoarse în patul lui prăpădit, râzând. Nu, nu-s ei. Mi s-a părut că-l văd pe mutulică, făcându-şi nevoile la lumina lunii.

Ce se va alege de el acum? Mai bine să nu se gândească. Totu-i s-ajungă la Lima, şi-acolo o să vadă. Va avea curajul să stea faţă-n faţă cu naşul lui, după toate astea? Aia va fi încercarea cea mai grea, de bună seamă. Naşul s-a purtat totdeauna ca un domn, şi tu cum i-ai răspuns? Asta înseamnă să faci ditamai gogomănia, Carreño. Da, dar nu-i mai păsa. Acum se simţea mai bine, scuturat de hârtoape şi atingându-se de ea din când în când; oricum, mult mai bine decât acolo, la Tingo María, tremurând, transpirând, sufocându-se, lipit de pereţii subţiri ai casei ăleia, auzind porcăriile Porcului. Toate gemetele, rugăminţile, loviturile, ameninţările acelea nu erau decât teatru, minciună? Fals, nu se poate! Sau, mai ştii?

— Nu simţeam nici cea mai mică remuşcare, dom' caporal, ăsta-i adevărul, afirmă Tomás. Fie ce-o fi, îmi ziceam. Fiindcă deja eram topit după ea, aţi ghicit bine.

Pe amândoi îi apucă picotitul de la atâtea scuturături şi de la mirosul dulceag al fructelor de *mango.* Mercedes încerca să-şi lase capul pe un sac, însă salturile camionului o împiedicau. Carreño o auzi bombănind, o văzu apucându-se cu mâinile de cap, mişcându-se în fel şi chip, doar-doar

şi-o găsi o poziţie comodă.

— Să cădem la înţelegere, o auzi spunând, în sfârşit, încercând să fie naturală. Lasă-te câtva timp pe umărul meu. Apoi, eu pe al tău. Dacă nu dormim puţin, o s-ajungem morţi la Huánuco.

— Bravo, chestia devenea interesantă, comentă Lituma. Povesteşte-mi odată cum ai regulat-o prima oară, Tomasito!

— Imediat am întins un braţ şi i-am făcut loc lângă mine, zise încântat Tomás. I-am simţit trupul lipindu-se de-al meu, i-am simţit capul lăsându-se pe umărul meu.

— Şi, bineînţeles, ţi s-a sculat, zise Lituma.

Dar nici acum băiatul nu-i dădu apă la moară.

— Am cuprins-o cu braţul pe după umeri, cu palma i-am simţit căldura, preciză el. Mercedes transpira. Eu, la fel. Părul ei îmi mângâia faţa, firele subţiri mă gâdilau la nas. Îi simţeam rotunjimea şoldului, bine lipit de-al meu. Când vorbea, buzele ei îmi atingeau pieptul şi, prin cămaşă, îi simţeam adierea respiraţiei.

— Cel căruia i se scoală acum sunt eu, fir-ar să fie, zise Lituma. Şi-acum ce fac, Tomasito? O iau la labă?

— Mergeţi de urinaţi, dom’ caporal, că frigul de afară v-o blegeşte.

— Eşti cumva foarte religios? Foarte catolic? Nu-ţi intră în cap că un bărbat şi o femeie fac împreună tot felul de blestemăţii? Din cauza ideii tale despre păcat l-ai omorât, Carreñito?

— Eu mă simţeam în al nouălea cer, având-o aşa de aproape lângă mine, susură adjunctul. Stăteam cu gura bine închisă, nemişcat, auzind cum se dădea de ceasul morţii camionul urcând pe munţi, şi mă ţineam tare să n-o sărut.

— Să nu te superi că te tot întreb, insista Mercedes. Pur şi simplu încerc să-nţeleg de ce l-ai omorât, şi nu reuşesc.

— Dormi şi nu te mai gândi la asta, îi ceru flăcăul. Fă ca mine. Nu-mi mai amintesc de nimic, am uitat de Porcu’, de Tingo María. Nu băga religia în treaba asta.

Era noapte neagră pe culmile Anzilor care, la fiecare

serpentină, păreau tot mai înalte. Dar dedesubt, în selva lăsată de ei în urmă, o dâră subţire, alb-albastră, de lumină se întrezărea la orizont.

— Auzi? Auzi?, se aşează deodată în fund, pe pat, Lituma. Ia revolverul, Tomasito. Se-aud paşi pe podiş, ţi-o jur.

III

— Poate că pe Casimiro Huarcaya l-or fi răpit fiindcă se dădea drept *pishtaco,* zise cârciumarul Dionisio. Singur se lăuda în gura mare că e vampir. Chiar de pe locul unde staţi dumneavoastră acum, se punea să strige ca un nerod; „Sunt *pishtaco* şi ce dacă! Tuturor o să vă tai fâşii-fâşii grăsimea din trup şi-o să vă sug sângele.” L-am auzit cu urechile mele. O fi fost el cam băut, nu zic nu, dar se ştie că beţivii spun adevărul. Şi l-a auzit tot localul. Apropo, la Piura există *pishtacos,* domn’ caporal?

Lituma ridică păhărelul cu rachiu de anason pe care cârciumarul tocmai i-l umpluse, spuse „Noroc” către subordonatul său, apoi îl dădu de duşcă. Căldura dulceagă ce îi coborî până în măruntaie îi mai îmbunătăţi întru câtva dispoziţia, cu care fusese la pământ întreaga zi.

— Eu unul n-am auzit să fi fost *pishtacos* la Piura. În schimb, erau cei care curăţau casele de duhuri. Am cunoscut un astfel de tip, la Catacaos. Era chemat în casele bântuite, să le vorbească duhurilor osândite şi să le facă să plece. Dar, sigur, unul din ăsta faţă de un *pishtaco* e o nimica toată.

Cârciuma se afla în mijlocul campamentului, înconjurată de barăcile mari unde dormeau salahorii. Era o construcţie cu acoperiş jos, cu bănci şi cu lăzi în loc de scaune şi mese, cu podeaua din pământ bătătorit şi cu poze cu femei goale prinse în cuie de pereţii din scânduri. Seara târziu şi noaptea localul gemea de lume, dar acum era încă devreme – tocmai apusese soarele – şi, în afară de Lituma şi Tomás, nu erau decât patru bărbaţi, cu fulare şi, doi dintre ei, cu căşti de protecţie; aşezaţi la o masă, beau cu toţii bere. Caporalul şi jandarmul, cu un al doilea rând de păhărele cu rachiu de anason în mâini, se duseră să ocupe masa alăturată.

— Văd eu că explicaţia mea cu vampirul, cu *pishtaco* nu

vă convinge, râse Dionisio.

Era un tip cu faţa înnegrită, de parcă şi-ar fi frecat-o cu tăciuni, plinuţ şi flasc, cu părul creţ şi unsuros. Vârât într-un pulover albastru, din care nu ieşea niciodată, avea ochii întotdeauna înroşiţi şi cercheliţi de băutură, fiindcă obişnuia să bea cot la cot cu clienţii. Totuşi nu se îmbăta niciodată în ultimul hal. Oricum, Lituma nu-l văzuse vreodată ajungând la acea stare de macerare alcoolică atinsă de majoritatea zilierilor, sâmbătă noaptea. De obicei, punea Radio Junín tare, dar în seara aceea nu deschisese încă aparatul…

— Dumneavoastră credeţi în *pishtacos?* îi întrebă Lituma pe cei de la masa de alături. Cele patru feţe care se întoarseră spre el, pe jumătate înfundate în fulare, erau la fel, ieşite parcă dintr-o unică matriţă, şi pe care el cu greu le individualiza: tăbăcite de soarele puternic şi de frigul tăios, cu ochi mici, inexpresivi, privind pieziş, cu nări şi buze învineţite de intemperii, cu laţe de păr nedomesticite.

— Cine ştie, răspunse, până la urmă, unul din ei. Or fi.

— Ba eu cred, zise, după alt moment de tăcere, unul cu casca pe cap. Dacă se vorbeşte de ei, înseamnă că există.

Lituma îşi miji ochii. Şi-l închipui aievea. Un venetic. Pe jumate *gringo.* La prima vedere nu-l recunoşti, fiindcă nu se deosebeşte prin nimic de orice creştin din lumea asta mare. Dar trăieşte în peşteri şi-şi săvârşeşte crimele la căderea nopţii. Pândeşte la drumul mare, pitit pe după stânci sau prin păşuni ori pe sub poduri, şi-i aşteaptă pe călătorii singuratici. Se apropie de ei cu tertipuri, foarte prietenos. Îşi ţine la îndemână pulberile lui din oase de mort şi, la prima neatenţie, le suflă praful în faţă. Şi-atunci poate să le sugă grăsimea. Apoi le dă drumul să plece, goliţi de orice vlagă, numai piele şi os, osândiţi să piară pe picioare în câteva ore sau zile. Şi încă ăştia-s ăi buni, care caută grăsime omenească numai pentru ca clopotele bisericilor să sune mai frumos, motoarele tractoarelor să meargă ca unse şi, acu’ de curând, pentru ca guvernul să plătească cu ea datoria externă. Ăi răi îs mult mai răi: ei căsăpesc victima, o taie în felii ca pe vite şi-o mănâncă. O golesc de sânge

picătură cu picătură, se îmbată cu sângele cald. Ei bine, da, muntenii ăştia cred aşa ceva, 'tu-i maica mă-sii! Să fi fost adevărat oare că vrăjitoarea de *doña* Adriana omorâse un *pishtaco?*

— Casimiro Huarcaya era albinos, murmură zilierul care vorbise, primul. S-ar putea să fie cum a zis Dionisio. L-or fi luat drept *pishtaco* şi, mai-nainte ca el să se îndoape cu grăsimea lor, i-or fi făcut felu'.

Ceilalţi de la masă îi primiră spusele cu murmure şi râsete. Lituma simţi că-şi iese din fire. Huarcaya spărsese pietre, dăduse cu sapa şi asudase cot la cot cu ăştia la şoseaua în construcţie; acum, era mort sau sechestrat. Iar neruşinaţii îşi permiteau să facă glume.

— Vi se rupe-n paişpe de ce se întâmplă, îi mustră. Ce-a păţit albinosul s-ar putea să vi se întâmple şi dumneavoastră. Ce veţi face dacă teroriştii pică-n noaptea asta la Naccos şi încep cu procesele populare, ca la Andamarca? V-ar plăcea să vă omoare cu pietre numindu-vă trădători de patrie sau sodomiţi? V-ar plăcea să vă biciuiască în public ca beţivani?

— Din moment ce nu-s nici beţivan, nici vânzător de ţară, nici poponar, sigur că nu mi-ar plăcea, zise cel ce vorbise înainte.

Camarazii lui se amuzară iar şi îşi dădură coate.

— Treaba cu Andamarca e un lucru trist, zise, serios acum, unul care nu vorbise încă. Dar acolo, măcar, toţi erau peruani. Mie mi se pare mai urât ce s-a întâmplat la Andahuaylas. Mă gândesc la perechea aia tânără de francezi. De ce să-i bagi în ciorba asta? Nici străinii nu mai scapă.

— Eu credeam în *pishtacos* când eram mic, îl întrerupse jandarmul Carreño, adresându-se caporalului. Mă speria cu ei bunică-mea, când o scoteam din sărite. Am crescut uitându-mă chiorâş la orice om mai ciudat care trecea prin Sicuani.

— Şi crezi că pe mutulică, pe Casimiro Huarcaya şi pe brigadier i-au golit de sânge şi i-au tăiat felii *los pishtacos?*

Jandarmul îşi înmuie buzele în păhărelul cu anason.

— V-am mai spus eu că, aşa cum merg lucrurile, sunt gata să cred orice, dom' caporal. Însă, pe bune, prefer să am de-a face cu *pishtacos* decât cu terorişti.

— Ai toată dreptatea să fi credul, recunoscu caporalul. Ca să înţelegi ce se petrece pe-aici e mai bine să crezi în diavoli. Aşa-i, dacă te gândeşti la tinerii ăia francezi, de exemplu. I-au dat jos din autobuz şi le-au făcut capetele chiseliţă, conform postului de Radio Junín. La ce bun înverşunarea asta? Dacă tot voiau să-i omoare, de ce nu le-au tras un glonţ în cap?

— Ne-am obişnuit cu brutalitatea, zise Tomasito, şi Lituma observă că subordonatul lui era palid. Păhărelele cu tărie de anason îi aprinseseră ochii şi-i înmuiaseră vocea. Asta e valabil şi pentru mine, să nu credeţi că-s mai breaz. Dumneavoastră aţi auzit de locotenentul Pancorvo?

— Nu, niciodată.

— Atunci aflaţi c-am fost în patrula comandată de el, sus, la Pampa Galeras, când cu vigoniile ucise. Am pus noi mâna pe unul care nu voia să ciripească. „Ia nu mai fă tu pe sfântul şi nu te mai chiori la mine de parcă n-ai înţelege", îi zicea locotenentul. „Te avertizez că dacă încep să-ţi aplic tratamentul o să turui ca un papagal." Şi i-am aplicat tratamentul.

— Şi care era acela? întrebă Lituma.

— Să-l arzi cu chibrituri şi brichete. Carreño începu să explice. O luai de jos, de la picioare, şi tot urcai. Da, da, cu chibriturile şi cu brichetele, aşa cum aţi auzit. Era o treabă foarte înceată. Carnea se perpelea, începea să miroasă a jumări încinse. Eu eram un începător, încă nu ştiam c-aşa se procedează. Mi-a venit să vărs, aproape am leşinat.

— Atunci dă-ţi seama ce-or să ne facă nouă terorişti, dacă ne prind vii, zise Lituma. L-ai „tratat" şi tu? Şi-apoi îmi vii şi-mi faci atâta caz de chestia aia, cum că Porcu' îi ardea nişte joarde pe spinare piuranei ăleia de la Tingo María?

— Staţi că nu v-am spus încă totul, i se cam împletici limba în gură lui Tomasito, care acum era livid. Omul nici măcar nu era un terorist, ci un biet înapoiat mintal. Nu vorbea pentru că nu putea. Nu ştia să vorbească. Noroc că

l-a recunoscut cineva din Abancay. „Auziţi, dom' locotenent, păi ăsta-i neghiobu' din satul meu, cum să vorbească Pedrito Tinoco dacă-n viaţa lui n-a scos o vorbă."

— Pedrito Tinoco? Vrei să spui Pedrito Tinoco al nostru? Mutulică? Caporalul dădu peste cap un nou păhărel cu lichior. Tu-ţi baţi joc de mine, Tomasito? 'Tu-i aia mă-sii, 'tu-i aia mă-sii.

— Era paznicul rezervaţiei, pare-se, încuviinţă Tomás, bând şi el; ţinea păhărelul între mâinile care-i tremurau. L-am oblojit şi noi cum am putut. Ba am făcut şi o chetă pentru el printre membrii patrulei. Toţi ne-am simţit mizerabil, până şi locotenentul Pancorvo. Dar eu mai abitir decât ăilalţi. De-aia l-am adus aici. Nu i-aţi văzut niciodată cicatricele de pe picioare? Aia a fost dezvirginarea mea, dom' căpitan, că de-atunci nu mă mai sperie nimic şi de nimic nu-mi mai pasă. Am făcut şi eu obraz de toval, ca toată lumea. Nu v-am povestit până acum, fiindcă mi-era ruşine. Şi dacă nu era anasonul ăsta, nici nu v-aş fi povestit vreodată, fiţi sigur.

Ca să nu se mai gândească la mutulică, Lituma încercă să-şi imagineze chipurile celor trei dispăruţi, preschimbate într-un terci sângeriu, cu ochii crăpaţi, cu oasele pulverizate, ca ale franţujilor ălora cu caş la gură, sau pârliţi la foc mic, ca Pedrito Tinoco. Nu se putea gândi la altceva, 'tu-i născătoarea mă-sii!

— Hai s-o luăm din loc, mai bine. Dădu pe gât restul de anason şi se sculă în picioare. Înainte de-a se face şi mai frig.

Când ieşiră, Dionisio le făcu bezele. Cârciumarul mergea printre mesele pline acum cu salahori, dedându-se la clovneriile lui din fiecare noapte: paşi de dans, îndemnuri de a bea date clienţilor cărora le punea el însuşi în mână păhărelele cu rachiu *pisco* sau halbele cu bere, şi îndemnuri de a dansa unii cu alţii, bărbat cu bărbat, din moment ce femei nu existau. Scălâmbăielile lui şi libidinoşeniile în care era meşter neîntrecut îl enervau pe Lituma. De aceea, când cârciumarul începea să-şi facă numărul de circ, el pleca. O salutară pe *doña* Adriana, care servea clienţii la tejghea. Ea

le făcu o plecăciune exagerată, cam sarcastică. Tocmai prinsese Radio Junín şi se auzea un bolero, pe care Lituma îl recunoscu: *Rayito de luna.* Văzuse un film cu acest nume, în care dansa o blondă cu picioare lungi: Ninón Sevilla. Afară, se pusese în funcţiune motorul care furniza lumină barăcilor. Mai multe siluete cu căşti şi *poncho* se agitau prin împrejurimi şi răspundeau cu un mârâit sau o înclinare din cap urărilor de bună-seara ale poliţiştilor. Lituma şi Carreño îşi acoperiră gurile şi nasurile cu fularul şi îşi înfundară cât mai bine chipiele pe cap, să nu li le ia vântul. Sufla cu un şuierat lugubru care stârnea ecouri dinspre culmi, iar ei înaintau îndoiţi pe jumătate, cu capul plecat. Deodată, Lituma se opri brusc:

— Mi se-ntoarce stomacul pe dos, Tu-i maica mă-sii! exclamă el indignat.

— De ce, dom' caporal?

— Că l-aţi torturat pe bietul mut, la Pampa Galeras. Ridică tonul, căutând faţa adjunctului său cu lumina lanternei. Nu te mustră conştiinţa pentru sălbăticia aia?

— Ba da, mai ales în primele zile mă mustra al naibii, murmură Carreño, cu ochii în pământ. De ce credeţi că l-am adus cu mine la Naccos? Aici, însă, mustrările mi-au dispărut treptat. Ce, eram eu de vină de ce s-a întâmplat? Iar noi ne-am purtat frumos cu el aici, i-am dat casă şi masă; nu, dom' caporal? Poate că m-a iertat. Poate şi-a dat seama că dacă rămânea acolo, pe *puna* friguroasă şi pustie ar fi fost ucis demult.

— Adevărul e că prefer să-mi povesteşti aventurile tale cu Mercedes, Tomasito. Istoria asta cu mutulică mi-a lăsat un gust amar.

— Şi eu aş vrea să mi-o şterg din amintire, fiţi sigur.

— Doamne, ce mi-a fost dat să aflu despre oameni, la Naccos! bombăni Lituma. Să fii jandarm la Piura sau la Talara era floare la ureche, *Sierra* e infernală, Tomasito. Nici nu mă mir, cu-atâţia munteni *serranos.*

— Se poate şti de ce nu-i puteţi suferi pe *serranos,* dom' caporal?

Începuseră să urce coasta spre comisariat şi, întrucât

trebuia să meargă înclinaţi, îşi dădură jos puştile de pe umăr şi le luară în mână. Pe măsură ce se îndepărtau de campament, se adânceau în beznă.

— Nu-i chiar aşa, că doar tu eşti *serrano* şi nu te detest. Dimpotrivă, mă-nţeleg perfect cu tine.

— În ce mă priveşte, mii de mulţumiri, râse jandarmul. Şi adăugă, după o clipă: Să nu credeţi că tipii din campament se poartă cu răceală cu dumneavoastră fiindcă sunteţi de pe coasta oceanului, un *costeño.* Ci fiindcă sunteţi poliţist. Şi la mine se uită tot cam peste umăr, deşi sunt din Cuzco. Nu le plac purtătorii de uniformă. Le e teamă că, văzându-i stând de vorbă cu noi, teroriştii or să-i lichideze ca turnători.

— Adevărul e că trebuie să-ţi lipsească o doagă, ca să te faci poliţist, murmură Lituma. Câştigi mai nimic, toţi te au ca sarea-n ochi, şi eşti primul la rând când e să te-arunce în aer cu dinamită.

— E şi chestia ailaltă, că unii abuzează de uniformă, dar ponoasele le tragem cu toţii.

— La Naccos nici măcar asta nu se poate, să abuzezi de uniformă, se plânse Lituma. Bietul Pedrito Tinoco, of, la naiba. În săptămâna în care a dispărut nu apucaserăm să-i dăm bănuţii lui de buzunar.

Se opri să scoată o ţigară, îi oferi una şi subordonatului său. Ca să le aprindă fură nevoiţi să facă un adăpost din trupurile şi chipiele lor, pentru că vântoasa le stingea chibriturile. Gonea şi urla peste tot, ca o haită de lupi înfometaţi. Jandarmii îşi reluară drumul, încet, pipăind pietrele alunecoase cu vârful bocancilor înainte de a-şi sprijini pe ele piciorul.

— Sunt sigur că la crâşmă, de cum plecăm noi, au loc tot felul de scârboşenii, zise Lituma. Nu crezi?

— Mi-e atât de silă încât nici n-aş da pe-acolo, îi răspunse adjunctul. Dar poţi muri de tristeţe la post, închis între patru pereţi, fără să bei ceva din când în când. E clar că se-ntâmplă porcării. Dionisio precis că-i îmbată de nu mai ştiu de ei, şi-apoi încep să se împerecheze pe la spate. Pot să vă mai spun ceva, dom’ caporal? Nu-mi pare rău deloc când

senderiştii execută câte un poponar.

— Ce-i curios e că toţi aceşti *serranos* îmi fac niţică milă, Tomasito; oricum, mai degrabă milă decât silă, chiar aşa prefăcuţi şi dilii cum sunt. Viaţa lor e tristă, nu? Trag zilnic la lopată până nu mai pot, şi-abia de-şi câştigă tainul. Să se distreze şi ei, dacă pot, până nu vin teroriştii să le taie coaiele, sau vreun locotenent Pancorvo să le aplice „tratamentul”.

— Dar viaţa noastră cum o fi, dom’ caporal, nu tot tristă? Însă noi nu ne îmbătăm ca nişte animale şi nici nu-l lăsăm pe viciosul ăla să ne pipăie.

— Mai stai tu câteva luni pe-aici, Tomasito, şi cine ştie!

Pământul rămăsese plin de băltoace după ploaia de după-amiază. Înaintau foarte încet. Merseră un timp în tăcere.

— O să-mi zici să nu-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala, Tomasito, grăi Lituma, deodată. Dar, pentru că-mi eşti simpatic şi tăria aia de anason mi-a dezlegat limba, eu tot o să-ţi spun. Noaptea trecută te-am auzit plângând.

Observă că băiatul şi-a schimbat ritmul mersului, de parcă s-ar fi împiedicat de ceva. Mergeau luminând pământul cu lanternele.

— Bărbaţii plâng şi ei, dacă e musai, continuă Lituma. Aşa că nu trebuie să te ruşinezi. Lacrimile nu-l fac pe nimeni fătălău.

Continuară urcuşul, fără ca tânărul jandarm să deschidă gura. Din când în când, caporalul reînnoda discuţia.

— Uneori, când mă gândesc: „Din Naccos nu mai ieşi tu viu, Lituma”, m-apucă disperarea, îmi vine şi mie să plâng, să ţip. Deci să nu-ţi fie ruşine de asta. Şi nu ţi-am spus-o ca să te fac să te simţi prost. Ci pentru că nu-i prima oară când te-aud aşa. Te-am auzit, află, şi noaptea trecută, deşi plângeai înfundat cu capu-n saltea. Mă simt groaznic când te văd suferind în halul ăsta. Plângi pentru că nu vrei să crăpi aici, în fundul lumii? Dacă-i aşa, atunci te înţeleg. Dar nu cumva îţi face rău să-ţi aminteşti întruna de Mercedes? Îmi povesteşti de-a fir-a-păr cum a fost, îţi sunt câtva timp confident, dar apoi rămâi vraişte. Poate c-ar fi mai bine să

nu-mi mai vorbeşti de ea, să încerci s-o uiţi, Tomasito.

— Ba nu, mie-mi face bine să vă vorbesc despre Mercedes, se auzi, în sfârşit, vocea încurcată a subordonatului său. Aşadar, plâng în somn? Oh, ar fi perfect, ar însemna că nu m-am înrăit de tot.

— Să stingem lanternele, şopti Lituma. Întotdeauna m-am gândit că, dacă vor să ne prindă într-o ambuscadă, cotul ăsta de drum ar fi locul ideal.

*

* *

Intrară în Andamarca pe cele două drumuri care duceau la aşezare – urcând dinspre râul Negromayo, sau trecând prin vad râul Pumarangra şi ocolind Chipao – şi pe un al treilea, trasat de cei care veneau de la obştea ţărănească rivală, Cabana, căţărându-se pe malul râuleţului cântător (chiar aşa se numeşte, în *quechua* arhaică vorbită prin ţinut). Sosiră la crăpat de ziuă, înainte ca ţăranii să plece la parcelele lor cu semănături, înainte ca păstorii s-o pornească cu turmele lor şi înainte ca negustorii în trecere pe-acolo să-şi reia drumul spre Puquio sau San Juan de Lucanas, în sud, sau spre Huancasancos şi Querobamba. Merseseră neîntrerupt toată noaptea, sau îşi petrecuseră noaptea prin împrejurimi, aşteptând o geană de lumină ca să ocupe satul. Voiau să nu scape nimeni din cei de pe listă, profitând de întuneric.

Dar unul tot scăpă, şi încă cel pe care ar fi dorit ei nespus să-l execute: locotenentul-guvernator al Andamarcăi. Şi într-un mod atât de absurd, încât mai nimeni nu-l crezu după aceea. Mai precis, graţie unei diarei îngrozitoare, care îl făcu pe *don* Medardo Llantac să se scoale toată noaptea, cu maximă iuţeală, din unicul dormitor al casei pe care o împărţea cu soţia, cu mama şi cu şase dintre copiii săi, în prelungirea străzii Jorge Chávez, şi să se aşeze pe vine lângă peretele exterior al casei lui, care dădea spre cimitir. Acolo se afla, scremându-se, golindu-se într-o putoare apoasă şi blestemându-şi burta, când îi simţi. Deschiseră

uşa cu un şut, întrebară de el cu strigăte. Ştia cine erau şi ce voiau. Îi aştepta din ziua când subprefectul provinciei, aproape cu de-a sila, îl numise locotenent-guvernator al Andamarcăi. Cu pantalonii în vine, *don* Medardo se aruncă la pământ, se târî ca un vierme până în cimitir şi se lăsă să cadă într-o groapă săpată în ziua aceea, dând la o parte şi trăgând înapoi peste el piatra ce ţinea loc de lespede funerară. Ghemuit peste rămăşiţele pământeşti îngheţate ale lui *don* Florisel Aucatoma, văr de-al lui, rămase acolo toată dimineaţa şi după-amiază, nevăzând nimic dar auzind multe din cele întâmplate în satul acela a cărui supremă autoritate politică, teoretic vorbind, era el.

Miliţienii revoluţionari cunoşteau locul sau erau bine informaţi de complicii din sat. Plasară santinele la toate ieşirile, în timp ce coloanele lor sincronizate parcurgeau cele cinci străzi paralele cu colibe şi căsuţe răspândite în pâlcuri împrejurul bisericii şi pieţei comunale. Unii purtau tenişi, alţii opinci, câţiva erau cu picioarele goale, şi de aceea nu li se simţeau paşii pe străzile din Andamarca, asfaltate unele, altele doar din pământ bătătorit, cu excepţia celei principale, Jirón Lima, pavată cu piatră brută. În grupuri de câte trei sau patru, merseră direct să-i scoale din somn pe cei de pe listă. Îi prinseră pe primar, pe judecătorul de pace, pe şeful poştei, pe proprietarii celor trei bodegi şi pe nevestele lor, pe doi demobilizaţi din armată, pe spiţerul şi cămătarul *don* Sebastián Yupanqui şi pe cei doi tehnicieni trimişi de Banca Agrară ca să-i pregătească pe micii agricultori în domeniul irigaţiilor şi îngrăşămintelor. În ghionţi şi în şuturi îi aduseră în piaţa bisericii, unde restul miliţienilor senderişti adunaseră tot satul.

Între timp se luminase bine de ziuă şi li se puteau vedea chipurile. Majoritatea aveau feţele descoperite şi doar trei sau patru purtau cagule din acelea tricotate care nu lasă la vedere decât ochii. În rândurile lor predominau băieţii şi bărbaţii, dar erau şi femei şi copii, dintre care unii chiar sub doisprezece ani. Cei care nu aveau automate, puşti sau revolvere, duceau în mâini puşcoace de vânătoare, bâte,

machetes de retezat tulpini, cuţite, praştii şi, la bandulieră, precum minerii, cartuşe de dinamită. Aveau cu ei şi steaguri roşii cu secera şi ciocanul, pe care le înălţară pe clopotniţa bisericii, pe faţada casei comunale şi în coroana unui arbore *pisonay* cu flori roşii care domina satul. În timp ce avea loc judecata populară – procedau ordonat, ca şi cum de multe ori se îndeletniciseră cu aşa ceva –, câţiva dintre ei vopsiră pereţii Andamarcăi cu Trăiască lupta armată, războiul popular, marxism-leninismul idee călăuzitoare a tov. preşedinte Gonzalo şi cu Jos imperialismul, revizionismul, trădătorii şi turnătorii regimului genocid şi antimuncitoresc.

Înainte de a începe, cântară imnuri dedicate revoluţiei proletare, în spaniolă şi în *quechua*, anunţând că poporul îşi rupe cătuşele. Întrucât sătenii nu ştiau cuvintele, se amestecară printre ei, punându-i să repete versurile şi fluierându-le melodiile.

Apoi începu judecata populară. În afară de cei de pe listă compărură în faţă tribunalului – care era tot satul – şi alţii, acuzaţi de furt, de abuz împotriva celor slabi şi săraci, de adulter şi de practicarea unor vicii individualiste.

Vorbeau pe rând, în spaniolă şi în *quechua.* Revoluţia avea un milion de ochi şi un milion de urechi. Nimeni nu rămânea nepedepsit dintre cei care acţionaseră înşelând poporul. Câinii ăia, adevărate gunoaie, încercaseră, şi-acum iată-i acolo, în genunchi, implorând mila celor înjunghiaţi de ei pe la spate. Aceste hiene erau în slujba guvernului-marionetă care îi asasina pe ţărani, trăgea în muncitori, vindea ţara imperialismului şi revizionismului şi se străduia zi şi noapte ca bogaţii să fie şi mai bogaţi, iar săracii şi mai săraci. Nu s-au dus oare excrementele alea la Puquio, cerând autorităţilor să le trimită Garda Civilă, pasămite pentru a apăra Andamarca? Nu i-au sfătuit ei oare pe săteni să denunţe patrulelor militare numele simpatizanţilor Revoluţiei?

Vorbeau pe rând şi, plini de răbdare, explicau crimele reale sau virtuale pe care aceşti slugoi ai unui guvern pătat de sânge până peste cap, pe care aceşti complici ai

represiunii şi torturii le făcuseră împotriva tuturor şi a fiecăruia în parte din cei prezenţi, şi nu numai lor ci şi copiilor şi copiilor copiilor lor. Îi învăţau şi îi încurajau să participe, să vorbească netemându-se de urmări, fiindcă braţul înarmat al poporului îi apăra.

Încet-încet, învingându-şi timiditatea şi zăpăceala, îmboldiţi de propria lor frică, de atmosfera exaltată şi de motive ascunse – vrajbe vechi, resentimente tenace, invidii surde, uri familiale –, sătenii prinseră glas şi cerură cuvântul. Aşa-i, aşa-i, *don* Sebastián se purta urât cu cei care nu-i puteau plăti medicamentele cu bani peşin. Dacă nu primea banii în cursul aceleiaşi zile, lua gaj şi haina de pe om, oricât te-ai fi rugat de el să te păsuiască. De exemplu, mie mi s-a întâmplat atunci… Către amiază, mulţi andamarchini cutezau să iasă în centrul pieţei şi să-şi prezinte plângerile, să arunce învinuiri şi să-i arate cu degetul pe vecinii răi, pe prietenii ticăloşi, pe rudele hoaţe. Se aprindeau rostindu-şi discursurile; le vibra vocea amintindu-şi de fiii lor morţi, de animalele moarte de secetă şi de alte plăgi, de faptul că zi de zi cumpărătorii se împuţinau, foamea creştea, bolile decimau, moartea secera copii mici de care era plin cimitirul.

Toţi fură condamnaţi de o pădure de mâini ridicate. Multe rude ale acuzaţilor nu ridicară mâna, însă speriate de exasperarea şi duşmănia care crescuseră ceas de ceas, nu îndrăzniră să le ia apărarea.

Îi executară punându-i în genunchi, cu capul pe ghizdul puţului. Îi ţineau bine, pe când sătenii, trecând unul după altul, îi pisau şi sfărâmau cu pietre luate dintr-o construcţie alăturată. Miliţia revoluţionară nu luă parte la execuţii. Nu se trase niciun singur foc de armă. Nu se înfipse niciun cuţit. Nu se lovi cu tăiş de *machetes.* Se folosiră numai pumnii, pietrele, bâtele, că doar nu era să se consume pe şobolani şi scorpioni muniţia poporului. Acţionând, participând, executând decizia populară, andamarchinii aveau să se convingă de propria lor putere. Acesta le era destinul, şi nu mai puteau da înapoi: de-acum nu mai erau victime, ci începeau să devină eliberatori. Îşi luau soarta în

mâini.

Apoi veni la rând judecarea cetăţenilor răi, a soţilor răi, a soţiilor rele, a paraziţilor sociali, a degeneraţilor, a târfelor, a pederaştilor, a ruşinilor omeneşti ale Andamarcăi, rămăşiţe putrede pe care guvernul capitalist feudal, în cârdăşie cu imperialismul yankeu şi cu revizionismul sovietic, le încuraja în scopul adormirii spiritului combativ al maselor. Dar şi asta se va schimba radical. În incendiul purificator al izlazului, care era Revoluţia, va arde individualismul egoist burghez şi vor apare spiritul colectivist şi solidaritatea de clasă.

Sătenii mai mult se prefăceau că ascultă decât ascultau şi că înţeleg mai mult decât înţelegeau. Însă, după cele petrecute în dimineaţa aceea, erau destul de surescitaţi, de zăpăciţi la cap şi de ieşiţi din minţi ca să participe fără scrupule la această a doua ceremonie, care avea să rămână în memoria lor şi a copiilor şi nepoţilor lor ca evenimentul cel mai zbuciumat din istoria Andamarcăi.

Cea dintâi care a ridicat un deget acuzator, încurajată de îndemnurile femeilor şi bărbaţilor înarmaţi care luau cuvântul unul după altul, a fost doamna Domitila Chontaza. Ori de câte ori bărbatul ei se îmbăta, o călca în picioare zicându-i „rahatul dracului”. El, un cocoşat cu păr ca de mistreţ pe cap, se jură că nu-i adevărat. Dar apoi, contrazicându-se, gemu că atunci când bea, un duh rău punea stăpânire pe el, îl făcea să spumege de furie, şi nu putea scăpa de duh decât lovind. Cele patruzeci de bice luate pe cocoaşă îi însângerară şi tumefiară spinarea curbă. Nu atât durere fizică, ci frică se desluşea din jurămintele că în viaţa lui n-o să mai înghită picătură de alcool şi din abjectele lui „mulţumesc, mulţumesc din suflet” adresate sătenilor care îl băteau cu bice din piele sau din maţe de animal. Nevastă-sa îl cără apoi până acasă, să-l oblojească.

Încă vreo douăzeci de bărbaţi şi femei au fost judecaţi, condamnaţi, biciuiţi sau amendaţi, obligaţi să restituie ceea ce obţinuseră pe căi necinstite, sau să-i plătească pe cei munciţi de ei prea mult, sau păgubiţi în vreun fel, sau înşelaţi cu promisiuni false. Câte acuzaţii erau adevărate,

câte invenţii erau dictate de invidie şi ranchiună, produsele efervescenţei care îi făcea pe toţi să se întreacă în revelarea cruzimilor şi nedreptăţilor cărora le căzuseră victime? Nici ei înşişi n-ar mai fi putut spune, când, după-amiază, l-au judecat pe *don* Crisóstomo, bătrânul clopotar – de pe vremea când turla bisericuţei din Andamarca avea clopot, iar biserica, paroh, adică demult – acuzat de o femeie că l-a surprins dând pantalonaşii jos unui copil, la marginea satului. Alţii confirmară şi ei denunţul. Aşa-i, nu-i şedeau mâinile binişor, încerca să-i pipăie pe băieţi şi-i ademenea la el acasă. Un bărbat, cu glasul frânt de emoţie, într-o tăcere electrizată, mărturisi că, pe când era el copil, *don* Crisóstomo se folosise de el aşa cum foloseşti femeia. Nu îndrăznise să spună asta niciodată, că-i fusese ruşine. Sigur că şi alţii din cei de faţă ar putea povesti chestii asemănătoare. Clopotarul fu executat prin lapidare, iar cadavrul său se amestecă cu cele de pe lista neagră.

Se întuneca, atunci când terminară judecăţile. Acesta fu momentul folosit de *don* Medardo Llantac pentru a da la o parte piatra de pe mormântul vărului său Florisel: se târî de-a buşilea până ieşi din cimitir şi o rupse la fugă pe coclauri, parcă mânat de toţi demonii, spre Puquio. Ajunse în capitala provinciei după o zi şi jumătate, sfârşit de puteri şi cu ochii îngroziţi, şi povesti ce se întâmplase la Andamarca.

Obosiţi, tulburaţi, ruşinaţi, neîndrăznind să se privească în ochi, sătenii se simţeau ca după serbarea hramului sfântului care îi ocrotea, când, după ce băuseră tot ce se putea bea, după ce mâncaseră, ţopăiseră, dansaseră lovind pământul cu picioarele, după ce se bătuseră şi se rugaseră, nedormind trei zile şi trei nopţi, cu mare greutate şi nespusă silă trebuiau să se obişnuiască cu ideea că acea mare explozie de aiureală şi irealitate luase sfârşit şi că se vor reîntoarce la rutina de zi cu zi. Numai că acum simţeau o neîmplinire cu mult mai mare, un rău mult mai tenace, în faţa cadavrelor acelora neîngropate, pline de muşte, care începeau să putrezească sub nasul lor, şi dinaintea spinărilor schingiuite ale celor biciuiţi chiar de ei. Toţi

simţeau că Andamarca nu va mai fi niciodată ce fusese până atunci.

Miliţienii revoluţiei continuau neobosit să le vorbească, luând cuvântul pe rând. Acum trebuiau să se organizeze. Nu exista nicio izbândă populară fără participarea directă, indestructibilă, a maselor. Andamarca va fi o nouă bază de luptă, o nouă verigă a lanţului de oţel care străbătea deja tot masivul Anzilor şi îşi avea cele două capete pe coastă şi în selvă. Bazele de sprijin erau ariergarda avangărzii. Importante, folositoare, indispensabile, ele existau, după cum se vedea chiar din numele lor, ca să-i sprijine necondiţionat pe luptători: să-i hrănească, să-i vindece, să-i ascundă, să-i îmbrace, să-i înarmeze, să-i informeze cu date asupra duşmanului şi să-i înlocuiască pe cei care plăteau cu viaţa cota de sacrificiu. Toţi, absolut toţi, aveau de îndeplinit ceva în focul luptei armate, toţi aveau părticica lor de contribuţie. Trebuiau să se împartă pe cartiere, să se multiplice în funcţie de străzi, pâlcuri de case, pe familii, să adauge noi şi noi ochi, urechi, braţe, picioare şi minţi, milioanelor pe care deja se sprijinea Partidul.

Se înnoptase când sătenii îi aleseră pe cei cinci bărbaţi şi patru femei însărcinaţi cu organizarea. Ca să-i ajute pe localnici şi să servească drept contact permanent cu direcţia superioară, rămaseră la Andamarca tovarăşa Teresa şi tovarăşul Juan. Sătenii trebuiau să-i asimileze, să se poarte cu ei ca şi cum aici s-ar fi născut şi şi-ar fi îngropat morţii.

Apoi pregătiră de-ale gurii şi mâncară şi se răspândiră pe la casele oamenilor şi dormiră printre săteni, dintre care mulţi rămaseră treji în noaptea aceea, tulburaţi, increduli, nesiguri, speriaţi de tot ce făcuseră, văzuseră şi auziseră.

A doua zi în zori îi adunară iar. Dintre cei mai tineri, aleseră câţiva băieţi şi câteva fete pentru miliţia lor. Îşi cântară imnurile şi, strigându-şi lozincile, fluturară steagurile roşii. După aceea se reîmpărţiră pe detaşamente, aşa cum veniseră, şi sătenii îi văzură despărţindu-se, îndepărtându-se, unii trecând prin râul Negromayo, iar alţii, luând-o spre Chipao şi Pumarangra,

dispărând unul după altul prin semănăturile verzui dispuse în trepte, pe sub ocrul plumburiu al munţilor.

Patrula de gardieni republicani şi de jandarmi sosi la Andamarca după patruzeci şi opt de ore de la plecarea senderiştilor. Erau comandaţi de un sublocotenent tânăr, originar de pe coastă, ras proaspăt, mușchiulos şi cu ochelari negri, pe care oamenii lui nu-l numeau decât cu porecla: *Rastrillo.* Sosea o dată cu ei şi locotenentul-guvernator, *don* Medardo Llantac, care câştigase ani şi pierduse kilograme.

Cadavrele erau tot acolo, în piaţă, neîngropate. Ca să îndepărteze vulturii hoitari, localnicii aprinseseră un foc mare, însă, în pofida flăcărilor, zeci de hoitari se aţineau în jur şi erau mai multe muşte decât la abator în zilele când se sacrificau vite. *Don* Medardo şi sublocotenentul îi întrebară pe oameni de ce nu-şi înmormântaseră morţii, dar nu primiră niciun răspuns: nimeni nu ştia de ce, nimeni nu cutezase să ia iniţiativa, nici măcar rudele victimelor, toţi erau parcă paralizaţi de o teamă superstiţioasă de a nu atrage din nou miliţia revoluţionară, de a nu dezlănţui cine ştie ce nouă nenorocire dacă se atingeau, fie şi pentru a-i îngropa, de acei săteni cărora le zdrobiseră capetele, feţele, oasele, ca unor vrăjmaşi de moarte.

Întrucât nu mai exista judecător de pace – era unul dintre cei executaţi –, sublocotenentul îl puse chiar pe locotenentul-guvernator să facă un proces-verbal, pe care să-l semneze câţiva săteni ca martori. Apoi cărară morţii la cimitir, săpară gropi şi îi înmormântară. Abia atunci reacţionară rudele celor ucişi, cu durerea şi mânia ce erau de aşteptat. Plângeau văduvele, copiii, fraţii, nepoţii, fiii vitregi; se strângeau în braţe şi, blestemând, ridicau pumnii spre cer şi cereau răzbunare.

După ce locul fu dezinfectat cu găleţi de crezol, sublocotenentul începu să ceară explicaţii. Nu în public; zăvorât în casa comunală şi chemând familiile una câte una. Postase santinele la ieşirile din Andamarca şi dăduse ordinul strict ca nimeni să nu părăsească satul fără încuviinţarea sa. (Dar tovarăşul Juan şi tovarăşa Teresa se

făcură nevăzuţi de cum se dădu de ştire că patrula se apropie pe drumul dinspre Puquio.)

Rudele intrau şi ieşeau după cincisprezece minute, după o jumătate de oră, cu capul în jos, plânşi, zăpăciţi, stingheriţi, ca şi cum ar fi spus mai mult sau mai puţin decât trebuia, şi le părea rău.

În sat domneau o atmosferă lugubră şi o tăcere mormântală. Sătenii se străduiau să-şi ascundă frica şi nesiguranţa înapoia mutrelor burzuluite şi a mutismului, dar se trădau prin felul lor somnambul de a străbate, până noaptea târziu, uliţele drepte ale Andamarcăi. Multe femei îşi petrecură ziua recitând rugăciuni în ruinata biserică din piaţă, al cărei acoperiş se prăvălise la ultimul cutremur.

Sublocotenentul îi interogă pe localnici toată ziua şi o parte din noapte, nepermiţându-şi o pauză nici măcar ca să mănânce – puse să i se aducă doar o supă cu bucăţele de pastramă pe care o sorbi în timp ce îşi continua investigaţiile – şi unul din puţinele lucruri pe care sătenii le aflară, în cursul celei de-a doua zile, ieşită din comun, fu că *don* Medardo Llantac stătea lângă el, frenetic, informându-l pe ofiţer în legătură cu cei luaţi la întrebări, şi că se amesteca în interogatorii, cerând nume, precizări.

În noaptea aceea, falsa convieţuire din Andamarca se făcu mici fărâme. În locuinţe, pe la colţuri, pe străduţe, în împrejurimile pieţei unde toţi veneau să-i spioneze pe cei care ieşeau din casa comunală izbucniră discuţii, certuri, acuzaţii, insulte, ameninţări. Avură loc tot felul de îmbrânceli, înfruntări, zgârieri şi lovituri de pumn. Gărzile republicane şi cele civile nu interveneau fie pentru că primiseră ordine în acest sens, fie nu ştiau cum să reacţioneze la ostilitatea aceea dezlănţuită de toţi împotriva tuturor. Dispreţuitori şi indiferenţi, soldaţii îi vedeau pe săteni numindu-se unii pe alţii asasini, complici, terorişti, calomniatori, trădători, laşi, şi părându-se, fără a mişca un deget ca să-i despartă.

Cei interogaţi trebuiră să povestească totul de-a fir-a păr, punându-se la adăpost aşa cum puteau – adică agravând responsabilitatea celorlalţi –, astfel că sublocotenentul putu

să reconstituie, în linii mari, cele întâmplate în cursul proceselor populare; ca urmare, chiar a doua zi, cei cinci bărbaţi şi cele patru femei ce fuseseră numiţi şefi ai bazei de sprijin au fost puşi sub zăvor în casa comunală.

Pe la jumătatea dimineţii, sublocotenentul îi adună pe săteni în piaţa Centrală din Andamarca – unde încă mai bântuiau hultani pe locul execuţiilor – şi le vorbi. Nu toţi înţelegeau spaniola de pe malul oceanului, vorbită de ofiţer, prescurtată şi rapidă, dar şi cei care pierdeau o bună parte din discursul lui înţeleseră că îi certa aprig că au colaborat cu teroriştii, că s-au pretat la parodia aceea de proces, că au săvârşit uciderile acelea groteşti şi criminale.

„Toată Andamarca ar trebui judecată şi pedepsită”, repetă el de câteva ori. Apoi, cu răbdare, deşi nedând semne de compasiune, îi ascultă pe sătenii care îndrăzneau să formuleze scuze încurcate: nu era adevărat, nimeni nu făcuse nimic, totul fusese opera senderiştilor. Ameninţându-i, domnule. Da, *señor*, îi obligaseră, le puseseră automatele şi pistoalele la tâmplă, spunând că or să-i spintece pe copiii lor ca pe nişte godaci dacă nu pun mâna pe pietre. Se contraziceau, se întrerupeau unii pe alţii, nu se înţelegeau în mai nimic şi sfârşeau învinuindu-se şi insultându-se. Sublocotenentul se uita la ei cu mâhnire.

Patrula rămase şi a doua zi la Andamarca. Seara şi noaptea, gărzile republicane şi cele civile cotrobăiră prin case şi umflară tot ce putură: agrafe, lănţuguri, podoabe, obiecte ce păreau de valoare, banii puşi la ciorap sau pe sub saltele, sau în fundurile duble ale cuferelor şi dulapurilor. Dar niciun localnic nu-i pomeni sublocotenentului despre aceste furtişaguri.

În dimineaţa următoare, când patrula se pregătea să plece cu prizonierii, *don* Medardo Llantac discută cu ofiţerul, în faţa sătenilor. Locotenentul-guvernator dorea să rămână câţiva oameni din patrulă în sat. Însă sublocotenentul avea ordin să se întoarcă cu toţi oamenii săi în capitala provinciei. Localnicii înşişi trebuiau să-şi asigure paza şi apărarea, formând ronduri de zi şi de noapte.

— Cu ce arme, domn' sublocotenent? — se dădea de ceasul morţii Medardo Llantac. Noi cu ciomege şi ei cu puşti? Aşa vreţi să ne luptăm?

Sublocotenentul răspunsese că va vorbi cu superiorii lui. Va încerca să-i convingă să redeschidă postul de Jandarmerie dezafectat de peste un an. Apoi plecă, luându-i şi pe prizonieri legaţi în şir indian.

După câtva timp, rudele celor nouă prizonieri se deplasară până la Puquio, dar autorităţile nu ştiură să le dea nici cea mai mică lămurire. La niciun post de poliţie, nici la birourile comandamentului politico-militar nu apărea să fi sosit acolo vreun grup de deţinuţi originari din Andamarca. Despre tânărul sublocotenent poreclit *Rastrillo* iar nu se ştia mare lucru: probabil primise altă însărcinare, din moment ce nu făcea parte din corpul ofiţeresc şi, la Puquio, nimeni nu-l cunoştea. Dar, între timp, *don* Medardo Llantac şi nevasta lui se făcuseră nevăzuţi din sat, fără să le fi spus nici măcar mamei lui şi copiilor lor unde se mutau.

*

* *

— Las' că ştiu eu că eşti treaz şi mori de poftă să-mi povesteşti, zise Lituma. Hai, Tomasito, dă-i drumul.

Camionul intră în Huánuco spre seară, la capătul a douăzeci de ore de la plecarea din Tingo María. De două ori avu pană de cauciuc pe şoseaua desfundată de ploi, iar Tomás se dădu jos să-l ajute pe camionagiu, un tip din Huancayo, care nu punea întrebări indiscrete. În împrejurimile localităţii Acomayo, la o barieră, de sus dintre sacii cu fructe care îi ascundeau, îl auziră răspunzând „Niciunul" jandarmului care îl întrebase câţi pasageri ducea în spate. Se opriră încă de două ori, să ia micul dejun şi să prânzească, la nişte localuri prăpădite de la marginea drumului; Tomás şi Mercedes coborâră şi ei, dar nu schimbară nicio vorbă cu şoferul. Acesta îi lăsă în faţa Pieţei Centrale.

— I-am mulţumit că nu ne-a dat de gol la bariera din

Acomayo, zise Tomás. L-am făcut să creadă că fugeam amândoi de-un soţ gelos.

— Dacă fugiţi şi de altceva, să nu zăboviţi pe-aici, îi sfătui şoferul, în chip de rămas-bun. Întrucât toată *coca* din selvă trece pe şoseaua asta, Huánuco e înţesat de agenţi şi de turnători în căutare de traficanţi de droguri.

Le făcu semn cu mâna şi plecă. Se întunecase, dar lumina de pe străzi nu era încă aprinsă. Multe din dughenele Pieţei erau închise; în cele câteva deschise lumea mânca la lumina unor lumânări cât degetul. Mirosea a ulei încins, a prăjeală şi a balegă de cal.

— Mă simt cu oasele şi muşchii ca scăpată din tocător, zise Mercedes. Am cârcei, mi-e somn. Dar tot de foame sufăr cel mai mult.

Căsca, frecându-şi braţele. Rochia ei înflorată era plină de pământ.

— Să căutăm unde să dormim, zise Carreño. Şi eu mă simt ca bătut.

— Ah, grozav, grozav, susură Lituma. „Să dormim”, sau „să facem altceva”, Tomasito?

Întrebând lumea care sorbea din farfuriile de supă aburinde, aflară adresa unei pensiuni şi a unui mic hotel. Trebuiau să calce cu atenţie, pentru că pe jos zăceau dormitând o droaie de cerşetori şi de vagabonzi, iar pe străzile întunecoase ieşeau câini înfuriaţi şi îi lătrau. Renunţară la Pensiunea Lucinda, care era plasată prea aproape de un comisariat. După alte grupuri de case, la o întretăiere, apăru Hotelul Leoncio Prado. Avea două etaje, pereţi de chirpici, acoperiş din tablă şi nişte balconaşe ca de jucărie. La parter funcţiona un bar-restaurant.

— Femeia de la intrare mi-a cerut livretul electoral numai mie, nu şi lui Mercedes, şi ne-a pretins plata în avans, zise Tomás, zăbovind pe detalii. Nu i s-a părut ciudat că n-aveam bagaje şi, în timp ce ne pregătea camera, noi am aşteptat pe culoar.

— Numai o cameră? se exaltă Lituma. C-un singur pat, pentru amândoi?

— Barul-restaurant era gol, continuă băiatul, fără să-l

audă, lungindu-şi istorisirea. Am cerut nişte răcoritoare şi câte o supă. Mercedes căsca şi îşi freca braţele tot timpul.

— Ştii ce-aş regreta eu cel mai abitir dacă teroriştii ne-ar căsăpi în noaptea asta? îl întrerupse Lituma. Să-nchid ochii pe veci fără să mai fi văzut o femeiuşcă goală. De când am venit aici la Naccos mă simt jugănit. Pe tine chestia asta nu pare să te deranjeze, ţie îţi sunt de ajuns amintirile cu micuţa piurană, nu?

— Tot ce mi-ar lipsi acuma ar fi să mă îmbolnăvesc, se plânse Mercedes.

— Ăsta era doar un pretext, protestă Lituma. Sper că n-ai crezut-o.

— O fi din cauza camionului. Supa şi un somn bun îţi vor face bine, o încuraja flăcăul.

Ea murmură „Dă Doamne să fie aşa”. Şi rămase cu ochii închişi, dârdâind, până li se aduse mâncarea.

— Aşa cum şedea, o puteam privi în voie, zise Tomasito.

— Până acum nu mi-o pot închipui, zise Lituma. N-o pot vedea. Degeaba mi-ai spune „E superbă”, „E grozavă”. Măcar dă-mi nişte detalii, să ştiu cum arăta.

— O faţă plinuţă, nişte pomeţi ca două mere, buzele cărnoase şi un nas frumos desenat, recită Tomás. Un năsuc care palpita când vorbea, amuşinând ca la căţei. Oboseala îi desenase nişte cearcăne albăstrui sub genele foarte lungi.

— Măi să fie, dar ştiu că erai încins după ea mai ceva ca o plită, se minună Lituma. Şi nu ţi-a trecut, Tomasito.

— Deşi era nepieptănată, deşi i se ştersese tot rujul şi era plină de colbul drumului, nu se urâţise deloc, insistă flăcăul. Era frumoasă coz, dom’ caporal.

— Tu, măcar, ai amintirile astea cu Mercedes, drept mângâiere, se plânse Lituma. Eu n-am nici atât, nici din Piura, nici de la Talara. Nicio femeie de prin părţile alea nu-mi duce dorul, şi nici eu nu-mi amintesc cu alean de vreuna.

Îşi băură supa în tăcere, apoi se pomeniră cu un pateu din carne şi orez, pe care nu-l comandaseră dar îl mâncară cât ai clipi.

— Deodată, ochii i se umplură de lacrimi, deşi se străduia

să nu plângă, zise Tomás. Tremura toată, iar eu ştiam că se gândeşte la ce ni s-ar putea întâmpla. Aş fi vrut s-o consolez, dar nu ştiam cum. Viitorul mi se părea şi mie întunecat.

— Sări peste partea asta şi du-o în pat odată, îi ceru Lituma.

— Şterge-ţi ochii, îi întinse Carreño batista lui. N-o să las să ţi se întâmple nimic, ţi-o jur.

Mercedes îşi şterse faţa şi rămase tăcută până la sfârşitul mesei. Camera lor era la etajul al doilea, în fundul culoarului, iar paturile erau despărţite de o băncuţă de lemn pe post de noptieră. Becul se legăna spânzurat de un fir plin de pânze de păianjen, abia luminând pereţii coşcoviţi şi crăpaţi şi nişte scânduri groase care le scârţâiau sub picioare.

— Îngrijitoarea ne-a dat două prosoape şi un săpun, tot ocolea subiectul Tomasito. Ne-a spus că dacă vrem să ne îmbăiem, s-o facem chiar atunci, fiindcă în cursul zilei apa nu suia până sus.

Femeia ieşi, iar Mercedes o urmă curând, cu prosopul pe umăr. Se întoarse după mai mult timp, iar băiatul, care se trântise pe pat şi era încordat ca o coardă de chitară, tresări simţind-o în încăpere. Venise cu prosopul legat la cap ca un turban, cu rochia descheiată şi cu pantofii în mână.

— Un duş grozav, o auzi. M-a reînviat apa aia rece.

El îşi luă prosopul şi se duse, la rândul lui, să se spele.

— Ai înnebunit? se indignă Lituma. Păi ce naiba aşteptai? Să-ţi adoarmă micuţa piurană?

Apa ţâşnea cu putere şi, într-adevăr, te înviora de rece ce era. Tomás se săpuni bine, se frecă cu putere şi simţi cum îi piere oboseala. Se şterse, îşi trase pe el chiloţii, şi deasupra îşi legă prosopul la brâu. Găsi camera cu lumina stinsă. Îşi lăsă hainele pe o comodă, acolo unde Mercedes şi le lăsase pe ale ei. Merse dibuind prin întuneric până la patul gol şi se întinse sub pătură. Ochii i se obişnuiră încet-încet cu penumbra. Neliniştit şi agitat, îşi ascuţi auzul, încercând să capteze sunete. Ea respira la intervale mari, profund.

Adormise? Şi i se păru că-i simte mirosul trupului, atât de apropiat. Tulburat, frământându-se, respiră adânc. Să se ducă la naşul lui? Să încerce să-i explice? „Aşa mă răsplăteşti pentru tot ce-am făcut pentru tine, măi pui de târfă.” Mai bine ar şterge-o rapid în străinătate, fie ce-o fi.

— Mă gândeam la toate şi la nimic, dom’ caporal, tremură glasul adjunctului. Îmi ardea buza după o ţigară, dar nu mă ridicam ca să n-o trezesc. Ce ciudat era să stai culcat lângă ea. Ce ciudat era să te gândeşti „Dacă întind mâna, o ating”.

— Continuă, continuă, îl soma Lituma. Mă ţii ca pe jăratic, Tomasito.

— Ai făcut ce-ai făcut pentru că-ţi plăceam? îl întrebă Mercedes, deodată. Ţi-a plăcut de mine când ai venit cu grăsanul să mă iei de la aeroportul din Tingo María?

— Te văzusem şi înainte, susură Carreño, simţind că îl doare gura când vorbeşte. Acu o lună, când ai venit la Pucallpa ca să-ţi petreci noaptea cu Porcu’.

— Tu erai cel care-l păzea la Pucallpa? De-aceea mi-ai părut cunoscut când te-am văzut la Tingo Maria.

— De fapt, nu-şi amintea că tot eu fusesem s-o iau şi când a venit prima oară, zise subordonatul său. Că tot eu le-am păzit şi casa aia din Pucallpa, dintre râu şi depozitul de cherestea, toată noaptea. Auzind cum o bătea. Auzind-o rugându-se de el.

— Dacă tărăşenia asta nu se sfârşeşte c-un regulat, te pocnesc, îl avertiză Lituma.

— Da, sigur, de-aceea îmi păreai aşa cunoscut, urmă ea. Dar, atunci, nu din scârbă şi nici din motive religioase te-a apucat turbarea, ci, fiindcă-ţi căzusem cu tronc, fiindcă-ţi plăcusem. Te-a muşcat gelozia, recunoaşte. De-aia ai tras, Carreñito?

— Îmi dogorea faţa de ruşine, dom’ caporal. Dacă mai vorbeşte aşa, mă gândeam eu, îi ard una peste gură.

— Te-ai îndrăgostit de mine, afirmă Mercedes, pe jumătate supărată, pe jumătate amuzată. Încep să înţeleg. Bărbaţii, când se amorezează, fac prostii cu duiumul. Noi, femeile, suntem mai reţinute.

— Te crezi grozavă, pentru c-ai trăit mai din plin şi te-ai fâţâit peste tot, reacţionă, în sfârşit, flăcăul. Nu-mi place să mă iei de sus, de parc-aş fi un puşti cu pantaloni scurţi.

— Dar asta şi eşti, Carreñito. Un mucos cu pantaloni scurţi. Râse, apoi redeveni serioasă. Continuă, vorbind foarte răspicat: Dar dacă ţi-am plăcut atât, dacă te-ai amorezat, cum de nu mi-ai spus nimic? Avându-mă aici lângă tine, vreau să spun.

— Păi avea perfectă dreptate, exclamă Lituma. Chiar, de ce nu-i făceai nimic? Ce-aşteptai, Tomasito?

O făcură să tacă nişte lătrături frenetice de pe stradă. Se auzi un „Şşşt, rahaţilor” şi izbitura unei pietre aruncate. Câinii se calmară. Băiatul, transpirând din cap până-n picioare, simţi că ea se ridicase şi se mişca în jurul patului. După câteva clipe, mâna lui Mercedes i se strecură prin păr. Începu să i-l ciufulească, încetişor.

— Cum, ce spui? se înecă de uimire Lituma.

— De ce n-ai venit direct în patul meu când te-ai întors de la baie, Carreñito? Nu asta voiai? Mâna lui Mercedes coborî de pe cap pe faţa flăcăului, îi atinse obrajii şi ajunse pe pieptul lui. Cum îţi mai bate! Bum, bum, bum. Ce ciudat eşti. Îţi era ruşine? Ai vreo problemă cu femeile?

— Ce-ce-ce tot spui? repetă, Lituma, sculat, în capul oaselor pe întuneric, scrutându-l pe Tomasito.

— Eu n-aş profita niciodată de tine, eu nicicând nu te-aş bate, se bâlbâi băiatul, apucând mâna lui Mercedes, sărutându-i-o. Şi-n plus…

— Măi, tu mă minţi, repeta Lituma, neîncrezător. Nu se poate, dom’le, nu se poate.

— N-am cunoscut încă femeia, mărturisi în sfârşit băiatul. Poţi să râzi, dacă vrei.

Mercedes nu râse. Carreño o simţi îndreptându-se din şale, ridicând pătura, şi se trase într-o parte ca să-i facă loc. Când o simţi lipită de trupul său, o îmbrăţişă.

— Fecior la douăştrei de ani? zise Lituma. Nu-nţeleg ce cauţi tu în Jandarmerie, măi plodule.

În timp ce-i săruta părul, gâtul, urechile, o auzi rostind printre dinţi:

— În sfârşit cred că încep să înţeleg, Carreñito.

IV

Avansa totuşi şoseaua aceea? Lui Lituma i se părea că, dimpotrivă, dădea înapoi. În cursul lunilor pe care le petrecuse el aici avuseseră loc trei întreruperi ale lucrului şi în toate trei procesul se repetă ca la un disc zgâriat peste care sare acul de patefon. Lucrările se vor suspenda la sfârşitul săptămânii ăsteia, sau al lunii ăsteia, guvernul dăduse un ultimatum antreprizei de construcţii. Sindicatul se mobiliza şi zilierii ocupau instalaţiile, puneau mâna pe maşinării şi cereau garanţii. Urma un fel de timp elastic, când nu se întâmpla nimic. Inginerii dispăreau şi campamentul rămânea pe mâna şefilor de echipă şi a contabilului, care fraternizau cu greviştii şi mâncau cu ei de la cazan. Masa lor comună se prepara spre seară, pe câmpul gol dintre barăci. Nu s-au petrecut niciodată fapte violente, astfel încât caporalul şi subordonatul lui n-au avut de ce să intervină. Întreruperile luau sfârşit într-un mod misterios, fără să se fi hotărât ceva în privinţa şoselei. Antrepriza sau reprezentantul Ministerului trimis de la centru să soluţioneze conflictul promiteau să nu dea pe nimeni afară şi să le plătească muncitorilor zilele de grevă. Lucrările se reluau cu încetinitorul. Dar lui Lituma i se părea că, în loc să le reia de unde rămăseseră, zilierii făceau cale întoarsă, apucându-se de ce era deja lucrat. Fie că se produseră prăbuşiri la dealurile dinamitate, fie că din cauza ploilor revărsările şi băltirile distruseseră traseul ori consolidările, fie că altceva intervenise, oricum impresia caporalului era aceeaşi, şi anume că oamenii săpau, aruncau în aer, nivelau, sau aşterneau straturi de pietriş şi de catran în exact acelaşi sector unde lucraseră şi când venise el la Naccos.

Se afla sus, pe o mare ridicătură stâncoasă, la poalele unui gheţar, la un kilometru şi jumătate de campament, şi putea desluşi, jos de tot, în aerul străveziu al zorilor,

acoperişurile de tablă ale barăcilor lucind în lumina soarelui de dimineaţă. „Lângă gura minei părăsite”, îi spusese tipul lui Tomasito. Gura minei era acolo, pe jumătate astupată de nişte bârne putrede care pe vremuri proptiseră intrarea în tunel; se prăbuşiseră demult şi, împreună cu pietrele şi pietroaiele rostogolite de pe culmi, acopereau acum aproape trei sferturi din deschizătură.

Dar dacă întâlnirea aceea era o ambuscadă? Un truc ca să-l îndepărteze de Carreño? Atacatorii i-ar lua pe rând, i-ar dezarma şi i-ar ucide, după ce i-ar tortura. Lituma îşi închipui propriul cadavru ciuruit de gloanţe, deşelat de lovituri de bâtă, strivit şi dezarticulat, cu un carton cu litere roşii pe piept: „Aşa mor câinii burgheziei”. Îşi scoase revolverul Smith Wesson 38 din toc şi privi atent în jur: pietre, cer, câţiva norişori foarte albi în depărtare. Nici măcar vreo prăpădită de pasăre în aer.

Cu o zi înainte, tipul se apropiase pe la spate de Tomasito pe când acesta se uita la un meci de fotbal între două echipe ale salahorilor şi, făcându-se că îşi dă cu părerea asupra paselor, îi şoptise: „E cineva care ştie ceva despre cei dispăruţi. E dispus să-i ciripească despre asta caporalului, personal, dacă există vreo recompensă”. Exista?

— Nu ştiu, zise Carreño.

— Zâmbiţi, adăugă tipul, priviţi mingea, arătaţi-mi-o cu degetul, nu mă daţi de gol.

— Bine, bine, zise jandarmul. O să-l întreb pe şeful meu.

— Să se ducă singur, mâine, la mina părăsită, de cum răsare soarele, zâmbi tipul, gesticulând şi strâmbându-se de parcă soarta lui depindea de şuturi. Râdeţi, arătaţi spre minge. Şi, mai cu seamă, uitaţi că exist.

Carreño venise într-un suflet să-i aducă ştirea.

— În sfârşit, ceva de care să ne agăţăm, dom’ caporal.

— Stai să vedem, Tomasito. Ai idee cine-i tipul ăla?

— Părea un zilier oarecare. Nu cred să-l mai fi văzut.

Caporalul se deşteptase cu noaptea-n cap şi, pe drum către mină, văzuse cum răsare soarele. Aştepta cam de multişor. Excitarea îi dispăruse. Dacă nu era o capcană,

putea fi gluma proastă a unui *serrano,* băga-l-aş în aia măsii, ca să se distreze pe seama ălor în uniformă. Şi iacătă-l ţinta bătăii de joc, cu revolverul în mână, aşteptând o stafie.

— Bună dimineaţa, auzi, din spate.

Se întoarse cu Smith Wesson-ul gata de tragere şi se pomeni faţă-n faţă cu Dionisio, cârciumarul.

— Încet, încet, îi făcea semne liniştitoare cu mâinile, zâmbind. Lăsaţi în jos pistolul, domn' caporal, să nu vi se descarce.

Era scund, bine clădit şi purta puloverul albastru dintotdeauna cu gulerul ridicat până la bărbie. Faţa aceea plină, înnegrită şi pătată, dinţii aceia aproape verzui, meşa aia de păr cenuşiu, ochii ăia mici şi veşnic înfierbântaţi de băutură şi mâinile alea ale lui cât maiul îl scoteau din sărite pe Lituma. Ce căuta ăla acolo?

— Rău faceţi că veniţi aşa, pâş-pâş, mârâi el. Aţi fi putut încasa un glonţ în piept.

— Toţi suntem cam nervoşi de câte ni se-ntâmplă, mormăi birtaşul. Avea un fel de-a vorbi siropos, slugarnic, dezminţit însă imediat de ochişorii lui apoşi, siguri de sine, ba chiar batjocoritori. Mai ales domniile voastre, poliţaii. Sigur, e de-nţeles.

Dionisio îi stârnise întotdeauna lui Lituma o neîncredere făţişă, iar acum mai mult ca oricând. Dar, ferindu-se să i se citească simţămintele în ochi, se îndreptă spre el şi îi întinse mâna:

— Aştept pe cineva, îi spuse. Mai bine plecaţi.

— M-aşteptaţi pe mine, răspunse Dionisio, amuzat. Şi iacătă-mă-s, venit la datorie.

— Nu cu dumneavoastră a vorbit ieri Tomasito.

— Uitaţi de omul ăla, uitaţi şi de mine, uitaţi-mi numele, mutra, zise crâşmarul, lăsându-se pe vine. Aşezaţi-vă, mai bine, să nu fim văzuţi de jos. Treaba e confidenţială.

Lituma se lăsă jos, lângă el, pe o piatră plată.

— Vasăzică, puteţi să-mi spuneţi ceva despre ăia trei?

— Cu întâlnirea asta, eu îmi pun capu-n joc, domn' caporal, murmură Dionisio.

— Toţi ni-l punem, zi de zi, mormăi Lituma. Sus, pe cer, apăruse o umbră. Plana fără a vâsli din aripi, suspendată în aer, împinsă de un curent suav şi invizibil; la asemenea înălţime nu putea fi decât un condor. Până şi bietele animale. Ai auzit ce-a păţit familia aceea din Huancapi? Se pare că teroriştii au judecat şi executat şi câinii.

— Noaptea trecută a dat pe la cârciumă unul care a fost acolo când au intrat senderiştii, replică Dionisio, pe un ton care lui Lituma i se păru aprobator, chiar încântat. S-au pus pe treabă imediat cu judecata lor populară, ca de obicei. Pe băftoşi doar i-au biciuit, dar pe ghinionişti i-au bătut cu pietre până le-au făcut capul chiseliţă.

— N-ar mai rămâne decât să le sugă oamenilor sângele şi să le mănânce carnea crudă.

— O să vină şi asta, afirmă birtaşul, şi Lituma îi văzu ochii aprinşi de neastâmpăr şi patimă. „Cobe”, gândi el.

— Bun, să ne-ntoarcem la oile noastre, zise. Dacă dumneata ştii ce aia mă-sii se întâmplă aici şi-mi spui, îţi voi rămâne recunoscător. Nu ştiu ce-i cu dispariţiile astea. Nu pricep. Vezi, sunt cinstit, nu m-ascund. A fost „Calea Luminoasă”? I-au ucis? I-au răpit? N-o să-mi vii şi dumneata acum cu vampiri *pishtacos* sau cu duhurile munţilor, ca *doña* Adriana, nu?

Crâşmarul începuse să râcâie pământul cu scobitoarea pe care o plimbase prin gură până atunci şi nu se uita la el. Lituma îl văzuse întotdeauna cu puloverul acela albastru unsuros. Şi de fiecare dată îi atrăsese atenţia şi meşa aceea de păr cărunt. Muntenii *serranos* nu încărunţeau. Până şi bătrânii c-un picior în groapă, indienii ăia gârbovi şi mărunţei care păreau plozi sau pitici, îşi păstrau părul negru. Nu cheleau, nu încărunţeau, poate din cauza climei. Sau de-atâtea frunze de pe care le rumegau.

— Nimeni nu lucrează pe daiboj, susură birtaşul. Cele ştiute de mine ar nenoroci multă lume din Naccos. Ar cădea multe capete. Eu îmi pun capul pe butuc dacă vă spun. V-aţi gândit la o recompensă? Mă-nţelegeţi, nu?

Lituma îşi pipăi buzunarele, după ţigări. Îi oferi una lui Dionisio şi i-o aprinse.

— Nu vreau să vă păcălesc, mărturisi el, reţinut. Dacă vă gândiţi la bani, eu n-am un sfanţ. Oricine poate vedea în ce condiţii trăim, eu şi adjunctul meu. Mai rău decât zilierii, ca să nu mai vorbim de brigadieri. Sau de dumneata. Ar trebui să-mi întreb întâi superiorii, la Huancayo. Vor întârzia cu răspunsul, dacă-mi vor răspunde vreodată. Va trebui să întreb prin radioul companiei de drumuri şi va afla operatorul, adică întregul Naccos. Iar la sfârşit îmi vor răspunde aşa: „Ăluia care cere o recompensă, taie-i un coi şi fă-l să ciripească. Şi de nu ciripeşte, taie-i-l şi pe celălalt. Dacă nici aşa nu merge, bagă-i baioneta în cur.”

Dionisio se puse pe râs, clătinându-şi trupul puhav şi bătând din palme. Râse şi Lituma, dar fără chef. Silueta înaripată cobora, desena o mare curbă maiestuoasă deasupra capetelor lor şi începea să se îndepărteze, cu un fel de dispreţ. Da, un condor. El ştia că în unele sate din departamentul Junín, la sărbătoarea hramului, oamenii prindeau condori vii şi îi legau de tauri, în aşa fel încât marile păsări să-i lovească cu ciocurile în timpul coridei. Merita să vezi aşa ceva.

— Dumneata eşti un jandarm cumsecade, îl auzi pe Dionisio afirmând. Toţi cei din tabăra de jos recunosc asta. Nu te dai mare, nu profiţi de funcţie. Puţini îs ca dumneata. V-o spune cineva care cunoaşte *sierra* ca-n palmă. Am parcurs-o toată, de la un capăt la altul.

— Chiar mă simpatizează zilierii? Cum ar fi, oare, dacă nu m-ar simpatiza! făcu haz de necaz Lituma. Zic asta fiindcă nu mi-am făcut niciun prieten până acum, în tot campamentul.

— Dovada că vă respectă e că dumneata şi adjunctul matale sunteţi vii, afirmă Dionisio, cu deplină naturaleţe, de parcă ar fi zis că apa e lichidă şi noaptea e întunecată. Făcu o pauză şi, zgâriind iar pământul cu scobitoarea lui, adăugă: în schimb, pe ăia trei, Pedrito, Demetrio şi Casimiro, nimeni nu-i înghiţea. Ştiaţi că Demetrio Chanca e un nume fals?

— Păi cum îl chema, atunci?

— Medardo Llantac.

Tăcură un timp şi, pe când fumau, pe Lituma îl luă cu fiori prin tot trupul. Vasăzică, Dionisio ăsta ştia toate dedesubturile afacerii. Vasăzică, acum va afla şi el tot adevărul. Ce le făcuseră dispăruţilor? Nişte chestii oribile, desigur. Dar cine? Şi de ce? Poponarul ăsta beţivan era şi el complice, fără îndoială. Ziua înainta rapid, o căldurică înviorătoare lua locul răcorii de dimineaţă. Culoarea munţilor părea să se accentueze şi, din cauza razelor de soare şi a zăpezii, unele vârfuri scânteiau. Jos de tot, prin transparenţa aerului, Lituma zări câteva siluete mărunţele mişcându-se.

— Tare aş vrea să ştiu ce-au păţit, murmură el. V-aş rămâne recunoscător dacă mi-aţi spune. Dar totul, de-a fir-a-păr. Treaba asta nu-mi dă pace. Dar de ce spuneţi că pe Demetrio Chanca îl chema Medardo Llantac?

— Păi ăsta-i adevărul. Şi-a schimbat numele ca să-i piardă urma teroriştii. Şi poate chiar poliţia. A sosit aici crezând că la Naccos n-o să-l găsească nimeni. Ca brigadier era mereu cu capsa pusă, zic oamenii.

— Bun, atunci pe ăsta l-au omorât senderiştii, nu-i greu de înţeles. Fiindcă-s toţi morţi, nu-i aşa? I-au ucis teroriştii? îs mulţi de-alde ăştia prin campament?

Cârciumarul stătea cu capul lăsat în jos şi zgrepţăna mai departe pământul cu scobitoarea. Lituma îi vedea meşa de păr cărunt printre şuviţele negre şi zbârlite. Îşi aminti de beţia de pomină, de la Sărbătoarea Naţională, din birtul plin-ochi. Dionisio, beat criţă, cu ochi răutăcioşi, îi îndemna pe toţi să danseze bărbat cu bărbat: marota lui de fiecare noapte. Mergea de la un grup la altul, ţopăind, schiţând paşi de dans, trăgând câte o duşcă din toate paharele şi sticlele, servind răchie de strugure *pisco* şi, uneori, imitând un urs. Deodată, şi-a dat pantalonii jos. Lituma auzi din nou râsul *doñei* Adriana, hohotele salahorilor şi revăzu marile fese pătate ale crâşmarului. Simţi iar toată sila din noaptea aceea. Ce porcării se întâmplaseră după aceea, după ce el şi Tomasito o luaseră din loc? Capul cu şuviţa albă de păr făcu semn că da. Scobitoarea se ridică, trase un semicerc şi arătă spre intrarea minei părăsite.

— Aici, în gaura asta sunt cele trei cadavre?

Dionisio nu încuviinţă, nu negă. Mâna lui grăsulie reveni la poziţia dinainte şi scobitoarea reîncepu să zgrăpţăne printre pietricele, cu oarecare nerăbdare.

— Nu v-aş sfătui să vă băgaţi înăuntru ca să le căutaţi, zise, într-un fel care lui Lituma i se păru mai degrabă insidios decât amabil. Tunelele astea nu se prăbuşesc încă doar printr-o minune. La cea mai mică greşeală se duce totul naibii. Sunt pline şi de gaze, pe deasupra. Da, acolo trebuie să fie, în labirintul ăsta, dacă nu le-a mâncat *el muki*. Ştiţi cine e, nu? Drăcuşorul minelor, răzbunătorul munţilor găuriţi de lăcomia omului. El nu-i omoară decât pe mineri. E mai bine să nu vă spun mai mult, domn' caporal. Cum aflaţi ceva, cum sunteţi un om mort. N-aţi mai rezista niciun ceas. Eu m-am gândit să vă spun câte ceva pe bani, ştiind c-aveam să vă condamn la pieire. Avem nevoie de ei ca să ne cărăm de-aici. Cred că v-aţi dat seama. Cercul se închide, teroriştii pot pica oricând pe-aci. După dumneavoastră şi domn' Tomás, următorii pe listă suntem noi, eu şi nevastă-mea. Dacă nu chiar primii. Ei nu-i urăsc numai pe sticleţi, ci şi pe cei care beau şi regulează, pe cei care-i fac şi pe alţii să bea şi să reguleze. Adică pe cei care petrec, în ciuda nenorocirilor de tot felul. Şi noi suntem condamnaţi la bătutul cu pietre. Trebuie s-o tulim cât mai e timp. Dar cu ce? Norocul dumitale că n-ai bani să-mi plăteşti secretul. Ai scăpat cu viaţă, domn' caporal!

Lituma strivi chiştocul cu talpa. Poate c-avea dreptate birtaşul, poate că şi-a salvat viaţa ştiind mai nimic, încerca să şi-i închipuie făcuţi bucăţi în fundul tunelelor ăstora umede şi veşnic întunecoase, printre răbufniri explozive şi otrăvuri sulfuroase. S-ar putea să fi avut dreptate doamna Adriana. I-or fi omorât din superstiţii religioase. Aici totul era cu putinţă. Senderiştii nu-şi aruncau victimele în hăuri, ci le lăsau cadavrele la vedere, ziua-n amiaza mare, ca să afle o lume întreagă. Cârciumarul ştia cu de-amănuntul tot ce se întâmplase. Cine erau cei ce săvârşiseră o asemenea faptă? Şi dacă-i punea Smith Wesson-ul în gură şi-l lua prin surprindere? „Scuipă iute ce-ai de spus, ori îi însoţeşti în

fundul galeriilor. Aşa ar fi procedat locotenentul Silva, la Talara. Îl pufni râsul.

— Care-i poanta, domn' caporal?

— Am râs de nervi, îi explică Lituma. Adu-ţi aminte că pe unul din ăia trei l-am cunoscut bine. Pedrito Tinoco ne-a ajutat să refacem postul şi a locuit cu noi din ziua când adjunctul meu l-a adus la Naccos. Era o fiinţă care nu făcea rău nimănui.

Se sculă în picioare şi făcu câţiva paşi, respirând adânc. Ca de atâtea alte ori, simţi prezenţa strivitoare şi opresivă a munţilor masivi, a cerului nesfârşit al *sierrei.* Totul tindea în sus, pe-aici. Cu fiecare celulă a trupului regretă deşerturile, câmpiile nemărginite, din Piura, însufleţite de roşcovi, de turme de capre şi de albe dune de nisip. Ce cauţi tu aici, Lituma? Şi încă o dată, ca de-atâtea alte ori, avu certitudinea că nu va ieşi viu din Naccos. Va sfârşi într-o gură de tunel, ca ăia trei.

— A vrea să-nţelegi ceva din toată afacerea asta înseamnă a-ţi pierde timpul, domn' şef, zise birtaşul. Se aşezase pe piatra plată ocupată înainte de Lituma. Lumea şi-a ieşit din minţi, în vremurile astea. Şi când oamenii nu mai sunt siguri de nimic, se poate întâmpla orice.

— Voi, ăştia de pe-aci, sunteţi foarte creduli, ba chiar naivi, replică Lituma. Înghiţiţi orice superstiţie, cum ar fi alea cu *pishtacos* şi cu *muki,* chestii de care ar râde oricine într-un loc civilizat.

— În schimb, voi cei de pe coastă sunteţi foarte savanţi, nu? zise Dionisio.

— E foarte uşor să pui în cârca lui Satan aceste dispariţii, aşa cum face soţia dumitale.

— Săracu' Satan, râse Dionisio. Adriana se ia după ce aude. Nu se pune oare pe seama lui tot răul din lume? Atunci, ce vă mai miraţi.

— Ia te uită, dumitale nu ţi se pare chiar atât de rău Satan, observă Lituma, privindu-l fix.

— De n-ar fi fost el, oamenii n-ar fi învăţat să se bucure de viaţă, îl provocă Dionisio, cu ochişorii lui sardonici. Sau sunteţi şi dumneavoastră împotriva celor care-şi fac de cap,

ca fanaticii ăştia?

— Din partea mea, să se reguleze şi să bea cât vor, răspunse Lituma. Cu asta m-aş ocupa şi eu dac-aş avea cu cine.

— Păi cu subordonatul dumneavoastră, râse Dionisio. Flăcăul nu-i rău deloc.

— Mie să nu-mi vii cu scârboşenii de-astea, se înfurie Lituma.

— E doar o glumă, domn' caporal, nu vă supăraţi, zise crâşmarul, ridicându-se de pe piatră. Bun, din moment ce nu pot câştiga ceva de la dumneata, te las mofluz. Dar e mai bine, v-o repet, mai bine pentru dumneavoastră. Şi mai nasol pentru mine. De-acum m-aveţi la mână. Dacă veţi pomeni cuiva de discuţia noastră, voi fi imediat un hoit.

O spunea fără niciun pic de preocupare, ca şi cum era ferm convins că Lituma nu-l va da de gol vreodată.

— N-am eu obiceiul să dau din gură, spuse jandarmul. Dar îmi pare rău că n-am căzut la învoială. Oricum, asta nu de mine depinde. Port eu uniformă, dar asta nu înseamnă că şi exist.

— Vă pot da un sfat, pe gratis, zise Dionisio. Îmbătaţi-vă năprasnic şi uitaţi totul. Când nu mai are gânduri să-l tulbure, omul e fericit. M-aveţi la îndemână, la birt, să vă servesc. Rămâneţi cu bine, domn' sef.

Schiţă un vag salut cu mâna şi se îndepărtă, nu pe poteca ducând spre campament, ci ocolind mina. Lituma se aşeză la loc pe piatră şi, cu mâinile-i care îi asudau, aprinse cea de-a doua ţigară din dimineaţa aceea. Spusele birtaşului i se învârteau în minte, precum păsările alea întunecate care tocmai apăruseră dinspre vârfurile cu zăpadă veşnică. Fără nicio îndoială, în tabăra de jos erau mulţi aliaţi de-ai teroriştilor. De aia era speriat Dionisio şi dorea să plece, chiar denunţându-i contra unei sume pe unii din clienţii lui. S-or fi opus cei trei dispăruţi la vreo formă de colaborare pentru ceva, cu cineva, şi de-aia zăceau acuma în fundul minei? Dacă într-una din nopţile astea de groază şi pândă teroriştii dădeau foc postului şi îi prăjeau înăuntru pe el şi pe subordonatul său, superiorii de

la Huancayo aveau să exprime cele mai vii regrete familiilor îndoliate şi aveau să-i citeze în ordinul de zi. Tristă consolare.

Trăgea de zor din ţigară, în timp ce starea lui de spirit oscila între înnegurare, demoralizare şi tristeţe. Nu, totuşi nu putea fi „Calea Luminoasă”. Mai degrabă înclina să creadă în vreo vrăjitorie sau altă tâmpenie tipică de-a acestor *serranos.* Se ridică şi făcu câţiva paşi spre intrarea minei, pe jumătate astupată de pietroaie. Aici le-or fi oasele? Sau totul nu-i decât scorneala unui beţivan ordinar care nu dorea decât să câştige nişte *soles,* oricum ar fi, numai să poată fugi din Naccos? El şi Tomasito vor trebui, vrând-nevrând, să-şi bage nasul prin tunelele alea şi să vadă ce vor găsi.

Aruncă cât colo chiştocul şi începu să coboare pe drumeag. Carreño pregătea probabil gustarea de dimineaţă. Până şi Tomasito îşi avea secretul lui. De pildă, chestia asta cu plânsul pe înfundate, noaptea. Doar tipa din Piura să fie motivul? Ar fi culmea, la urma urmei. Adică lumea se prăbuşeşte în jur, unde te uiţi nu vezi decât procese populare cu execuţii, dispariţii, draci, *mukis, pishtacos,* iar jandarmul Tomás Carreño stă şi plânge după o damizelă care l-a părăsit. Bun, ce-i drept, a fost prima, ea l-a dezvirginat. Şi, pesemne, a fost şi singura, adică unica de care a avut parte puştanul ăsta cu caş la gură.

*

* *

În zorii acelei zile, ca întotdeauna când urma să plece într-o călătorie lungă sau în excursie, doamna d’Harcourt se trezi cu noaptea-n cap, cu câteva clipe înainte de zbârnâitul soneriei deşteptătorului, şi cu acelaşi fior de aţâţare în faţa noutăţii cu care – în pofida celor aproape treizeci de ani de meserie – pleca de fiecare dată pe teren, fie din datorie, fie din plăcere (ambele situaţii fiind de nediferenţiat pentru ea). Se îmbrăcă în grabă şi, pe vârful picioarelor ca să nu-şi trezească soţul, coborî în bucătărie să-şi facă o cafea. De cu

seară îşi lăsase valiza gata pregătită, lângă uşa de la intrare. Tocmai când îşi spăla ceaşca, Marcelo apăru în pragul bucătăriei, în halat şi cu picioarele goale, nepieptănat, căscând de zor.

— Oricât m-aş strădui, tot fac zgomot, se dezvinovăţi ea. Sau subconştientul mă trădează şi vreau să te trezesc?

— Ţi-aş da orice numai să ştiu că nu pleci la Huancavelica, îşi înăbuşi el un nou căscat. Facem afacerea? Uite aici portofelul.

— Dă-mi întâi luna şi stelele, apoi mai stăm de vorbă, râse ea, oferindu-i o ceaşcă de cafea. Nu fi prost, Marcelo. Sunt mai în siguranţă acolo sus decât eşti tu ducându-te la birou. Statistic vorbind, străzile Limei sunt mai primejdioase decât Anzii.

— N-am crezut niciodată în statistici, căscă el şi se întinse. Rămase cu ochii pe ea, privind ordinea grijulie în care lăsa ceştile, farfurioarele şi linguriţele în bufet. Călătoriile astea ale tale or să-mi provoace un ulcer, Hortensia. Dacă nu mi-or provoca, înainte, un infarct.

— O să-ţi aduc brânzică proaspătă din munţi, îi netezi ea şuviţa de pe frunte. Treci înapoi în pat şi visează-mă. N-o să păţesc nimic, nu fi tont.

Chiar atunci auziră jeep-ul Ministerului trăgând în faţa casei, şi doamna d'Harcourt se grăbi să iasă. Îşi sărută soţul, asigurându-l încă o dată că n-are de ce să se teamă, şi îi reaminti să expedieze la Smithsonian plicul cu fotografiile Parcului Naţional de la Yanaga-Chemillén. Marcelo ieşi în prag şi, luându-şi rămas-bun, îi spuse lui Cañas, ca de-atâtea alte ori:

— Să mi-o aduceţi înapoi acasă cu bine şi cu sănătate, domnule inginer.

Străzile Limei erau pustii şi umede. Jeep-ul ajunse curând pe şoseaua principală, unde traficul era încă destul de anemic.

— Soţia dumneavoastră devine tot atât de agitată ca bărbatul meu când plecaţi într-o călătorie, domnule inginer? întrebă doamna d'Harcourt. Luminile Limei rămâneau tot mai în urmă, în claritatea lăptoasă a dimineţii.

— Da, oarecum, recunoscu inginerul. Însă Mirta nu-i prea tare la geografie şi nu-şi dă seama că mergem drept în gura lupului.

— Mergem în gura lupului? – făcu şoferul şi jeep-ul săltă deodată înainte. Trebuia să mi-o fi spus din timp, domnule inginer, şi-atunci nu vă duceam. Nu vreau să-mi risc pielea pentru o leafă de nimic.

— Atât câştig şi eu, râse Cañas.

— Atât câştigaţi domniile-voastre, preciză doamna d'Harcourt. Eu nu câştig niciun *centavo* găurit. Fac totul de amorul artei.

— Noroc că vă place, doamnă. Cred că aţi şi plăti pentru asta.

— Aşa-i, ăsta-i adevărul, recunoscu ea. Lucrul meu mi-a umplut viaţa, poate şi fiindcă plantele şi animalele nu m-au dezamăgit niciodată. În schimb, oamenii da, de multe ori. Dar şi dumneavoastră vă place, domnule inginer. N-aţi fi rămas la Minister, dacă n-aţi fi avut un motiv mult mai serios decât lefşoara aceea.

— Dumneavoastră sunteţi de vină, doamnă. V-am citit articolele din „El Comercio", după cum v-am mai spus. Mi-aţi stârnit interesul şi pofta de a bate Perú-ul în lung şi-n lat ca să văd cu ochii mei minunile de care vorbeaţi. Vina e a dumneavoastră şi c-am studiat agronomia, şi c-am nimerit la Direcţia Forestieră. Nu vă mustră conştiinţa?

— După treizeci de ani de prozelitism, am şi eu un discipol, aplaudă doamna d'Harcourt. De-acum pot să mor liniştită.

— Ba aveţi mulţi discipoli, o asigură inginerul Cañas, convins. Dumneavoastră ne-aţi arătat ce minune de ţară avem. Şi cât de urât ne purtăm cu ea. Eu nu cred să existe vreun peruan care să-şi cunoască atât de bine ţara pe cât o cunoaşteţi dumneavoastră.

— Dacă tot suntem la capitolul complimente, e rândul meu să vă întorc vorbele bune, zise doamna d'Harcourt. Cu domnia-voastră la Minister, viaţa mea s-a schimbat mult în bine. În sfârşit, cineva care înţelege ce-i aia mediu ambiental, care se ia în piept cu birocraţii. Nu-s vorbe

goale, domnule inginer. Cu dumneavoastră alături nu mă mai simt orfană ca înainte.

Cam prin dreptul Matucanei apărură, printre munţi, raze de soare. Era o dimineaţă uscată şi friguroasă, şi tot restul drumului, pe când străbăteau culmile îngheţate din La Oroya şi în temperata vale a Jaujei, inginerul şi doamna d'Harcourt se întreţinură cu proiecte despre cum să atragă noi investitori în planul de reîmpădurire a munţilor din Huancavelica, patronat de FAO şi Olanda, şi ale cărui prime rezultate aveau să le verifice chiar ei. Era o victorie pe care amândoi o sărbătoriseră, acum câteva luni, la un restaurant chinezesc din cartierul San Isidro. Aproape patru ani de intervenţii, memorii, conferinţe, articole, scrisori, recomandări. Dar reuşiseră. Planul se înfăptuia. În loc să se mulţumească cu păstoritul şi micile parcele pentru subzistenţă, obştile andine începeau să lucreze cu copacii. Dacă fondurile se menţineau, în câţiva ani păduri bogate şi dese de *queñua* vor umbri iară acele peşteri pline de inscripţii magice şi desene, mesaje de-ale celor mai îndepărtaţi strămoşi, pe care, de cum se va reinstaura pacea, vor veni să le descifreze arheologi din lumea întreagă. Pentru aceasta trebuia ca tot mai multe ţări şi fundaţii să dea bani. Era nevoie de specialişti care să-i înveţe pe ţărani să folosească, pentru a găti mâncarea şi a se încălzi, balega animalelor în locul lemnelor de foc; lipsea o staţiune experimentală; mai trebuiau cel puţin zece pepiniere. În sfârşit... Deşi doamna d'Harcourt era o femeie practică, uneori se lăsa în voia închipuirii şi recompunea în funcţie de dorinţele ei o realitate pe care, totuşi, o cunoştea prea bine, din moment ce îşi petrecuse o jumătate din viaţă luptându-se cu ea.

Ajunseră la Huancayo puţin după-amiază şi se opriră să îmbuce ceva în grabă şi să-i dea timp şoferului să facă plinul cu benzină şi să verifice motorul şi cauciucurile jeep-ului. Intrară într-un restaurant, la un colţ al pieţei.

— Aproape că îl convinsesem pe ambasadorul Spaniei să vină cu noi, îi povesti doamna d'Harcourt inginerului. N-a putut de data asta, pentru că i-a picat de la Madrid o

delegaţie de nu ştiu ce. Dar mi-a promis că vine data viitoare. Şi că va face tot ce-i stă în putinţă, astfel ca guvernul spaniol să ne ajute. Pare-se că şi pe-acolo ecologia e la mare modă.

— Ce mult mi-ar place să văd Europa! — zise inginerul Cañas. Bunicul mamei mele era din Galicia. Cred că am rude pe-acolo.

În partea a doua a călătoriei, aproape că nu putură vorbi din cauza salturilor şi zdruncinăturilor jeep-ului pe drumul desfundat. Gropile şi prăvălişurile dintre Acostambo şi Izcuchaca erau atât de cumplite, încât fură pe punctul de a se întoarce de unde veniseră. Oricât s-ar fi ţinut ei bine de scaune şi de capotă, hopurile îi răsturnau unul peste altul şi ameninţau să-i azvârle din maşină. Şoferul se distra: „Păzea!” „Acu’ ne loveşte taurul înfuriat!”, fredona el. Ajunseră la Huancavelica în toiul nopţii. Era frig şi ei îşi puseseră pulovere groase, mănuşi de lână, fulare.

La Hotelul Turistic îi aştepta prefectul, care primise instrucţiuni de la Lima. Îi lăsă să se spele şi îi invită la masă, în acelaşi hotel. Aici veniră să se vadă cu ei cei doi tehnicieni specialişti din partea Ministerului, care trebuiau să-i însoţească. Se prezentă şi comandantul garnizoanei, un bărbat scund şi prietenos. Îi salută milităreşte şi dădu mâna cu ei.

— Este o mare cinste pentru noi să primim o persoană atât de importantă, doamnă, zise, scoţându-şi chipiul. Vă citesc cu sfinţenie pagina din „El Comercio”. V-am citit şi cartea despre Callejón de Huaylas. Ce rău îmi pare că n-o am la mine, ca să îmi daţi un autograf pe ea.

Îi anunţă că patrula era gata; puteau pleca a doua zi, la şapte dimineaţa.

— O patrulă? Doamna d’Harcourt îl întrebă din ochi pe inginerul Cañas.

— V-am mai spus că nu dorim escortă, îi zise acesta prefectului.

— Da, şi eu aşa i-am comunicat comandantului, replică prefectul, ridicând din umeri. Dar acesta are aici ultimul cuvânt. Nu uitaţi că ne aflăm într-o zonă de urgenţă, pusă

sub control militar.

— Regret nespus, doamnă, dar nu vă pot permite să străbateţi acest ţinut, fără pază şi protecţie, îi avertiză comandantul. Era încă tânăr, avea o mustăcioară bine tuşinată şi amabilitatea îi ţâşnea prin toţi porii. Zona este periculoasă, subversivii o numesc „teritoriu eliberat”. E prea mare răspunderea, pentru mine. Vă asigur că patrula nu vă va deranja cu nimic.

Doamna d’Harcourt suspină şi schimbă cu inginerul Cañas o privire abătută. Va trebui să-i explice comandantului aceleaşi şi aceleaşi lucruri, aşa cum le mai explicase iară şi iară – de când violenţa a început să semene munţii cu morţi, spaime şi fantasme – prefecţilor, subprefecţilor, căpitanilor, maiorilor, comandanţilor, gardienilor publici, jandarmilor republicani şi soldaţilor:

— Nu suntem politicieni şi n-avem nimic de-a face cu politica, domnule comandant. Preocuparea noastră este natura, mediul înconjurător, animalele, plantele. Nu slujim un guvern sau altul, ci o ţară: Perú. Şi un popor: pe peruani, îi slujim în egală măsură pe militari şi pe zărghiţii ăştia rebeli. Nu vă daţi seama? Dacă ne vor vedea înconjuraţi de soldaţi, îşi vor forma o idee falsă despre ce suntem şi ce facem. Ştiu că intenţia dumneavoastră e bună şi vă mulţumim pentru ea. Dar n-avem nevoie de pază, v-asigur. Dimpotrivă, cea mai bună protecţie, pentru noi, e faptul de a ne duce acolo singuri, arătând că n-avem nimic de ascuns.

Comandantul nu se lăsă deloc convins. Le arătă că şi-aşa se expuseseră prea mult venind cu maşina de la Huancayo la Huancavelica, pe un drum unde au avut loc zeci de atacuri şi atentate. Insista, politicos dar ferm, cerându-şi scuze. Poate că le părea un obraznic, un impertinent, dar asta era obligaţia lui şi nu voia ca să i se reproşeze vreodată că nu şi-a făcut datoria până la capăt.

— Vă semnăm o hârtie prin care ne asumăm întreaga răspundere, îi propuse inginerul Cañas. Vă rugăm să nu vă consideraţi ofensat, domnule comandant. Dar, spre binele muncii noastre în regiune, ei nu trebuie să ne confunde cu

domniile-voastre.

Discuţia nu se încheie decât atunci când doamna d'Harcourt spuse că renunţă la expediţie, dacă ofiţerul ţinea morţiş la patrulă. Atunci, comandantul redactă un document pe care îl semnară, în calitate de martori, prefectul şi cei doi tehnicieni.

— Doamne, că încăpăţânat mai sunteţi! se împăcă cu el doamna d'Harcourt, urându-i noapte bună. Oricum, mii de mulţumiri pentru grijă şi amabilitate. Scrieţi-mi aici adresa dumneavoastră şi vă voi trimite ultima mea cărţulie, aflată sub tipar, despre Valle del Colca. Are nişte fotografii foarte frumoase, veţi vedea.

A doua zi de dimineaţă, doamna d'Harcourt merse să asculte slujba divină la biserica San Sebastián, ale cărei maiestuoase arcade coloniale şi străvechi panouri votive cu arhangheli mâncate de carii o impresionară în mod deosebit. Le admiră câtva timp, apoi se pregătiră de plecare. Se suiră în două automobile, jeep-ul şi un vechi Ford negru cu care călătoreau tehnicienii şi prefectul. Pe traseu, drumurile, li se încrucişară cu o patrulă de soldaţi ce veneau dinspre minele de la Santa Bárbara; aveau baionete la puşti şi păreau gata să tragă. După alţi câţiva kilometri, şoseaua se transforma într-un şleau nesigur, astfel că jeep-ul, încercând să nu lase prea în urmă Fordul, îşi încetini viteza. Timp de câteva ceasuri tot urcară şi coborâră printr-un peisaj pe jumătate pustiu, semănat ici şi colo cu munţi golaşi pe ale căror povârnişuri apăreau, ca nişte pete de viaţă şi de culoare, îngrămădiri de colibe şi loturi mărunte semănate cu cartofi, orz, bob, *oca* şi *mashua.* Fordul dispăruse din vedere.

— Ultima dată când am trecut pe-aici nu erau atâtea sloganuri şi steaguri roşii vopsite pe ziduri, comentă inginerul Cañas, înseamnă că-i adevărat ce spunea comandantul. S-ar părea că teroriştii stângişti controlează zona.

— Totul e ca asta să nu impieteze asupra reîmpăduririi, zise doamna d'Harcourt. Că numai de-asta n-am avea nevoie! Patru ani pentru desăvârşirea proiectului, şi când

totul e gata…

— Pân-acuma eu n-am intervenit deloc, vă rog s-o recunoaşteţi, îi întrerupse şoferul. Dar, dacă m-aţi fi întrebat, v-aş fi spus că mă simţeam mai liniştit cu escorta aia.

— Dacă am fi acceptat-o, roşii ăştia ne-ar fi crezut duşmani, zise doamna d'Harcourt. Or, noi nu suntem duşmanii nimănui. Noi muncim şi pentru ei. Nu-ţi dai seama?

— Eu îmi dau, doamnă, bodogăni bărbatul. Totu-i ca şi ei să-şi dea seama. N-aţi văzut la televizor de ce blestemăţii se ţin?

— Nu mă uit niciodată la televizor, replică doamna d'Harcourt. Poate de-aceea mă simt atât de liniştită.

La căderea serii ajunseră la obştea din Huayllarajcra, unde funcţiona una din pepiniere. Acolo veneau ţăranii să ia puieţii de *queñua* şi să-i replanteze în jurul parcelelor semănate, sau pe malurile lacurilor şi râuleţelor. Centrul comunei, cu bisericuţa cu olane şi turlă ciobită, şcoala mică şi prăpădită din chirpici şi piaţa pavată grosolan, cu pietre nefăţuite, era aproape pustiu. Dar primarul Huayllarajcrăi şi consilierii comunali, purtând cu toţii bastoanele funcţiei lor, îi plimbară prin pepinieră, care fusese realizată prin munca întregii obşti. Păreau încântaţi de programul împăduririi. Spuneau că, până acum, membrii obştii trăiau sus pe culmi foarte departe unii de alţii, dar dacă se vor realiza planurile acestea de asociere şi regrupare, vor putea avea lumină electrică şi apă potabilă. În limpezimea apusului se putea distinge o vastă întindere, cu pete mari de semănături şi un teren care devenea tot mai pietros şi se înalţă treptat până dispărea în nori. Inginerul Cañas respiră adânc, desfăcându-şi larg braţele.

— Pe mine peisajul acesta mă vindecă de nevroza Limei! exclamă el, excitat, arătând în jur. Pe dumneavoastră nu, doamnă? Trebuia să ne fi luat cu noi un clondir cu ceva tărie, contra frigului.

— Ştiţi când am văzut spectacolul acesta pentru întâia oară? Acum douăzeci şi cinci de ani. Exact de acolo, unde

staţi aşa de uimit. E minunat, aşa-i?

Lângă pepinieră era o cabană mai acătării, unde se găsea şi de mâncare. Inginerul şi doamna d'Harcourt trăseseră acolo şi în alte dăţi, la fel aveau de gând să facă şi acuma. Dar familia care îi găzduise cândva se redusese la o femeie bătrână, care nu se pricepu să le explice nici unde, nici de ce plecaseră rudele ei. Coliba era goală, cu excepţia unui pătuc prăpădit. Bătrâna rămânea mută şi trebăluia de zor cu spatele la ei, înteţind focul în vatră şi mestecând prin oală. Primarul şi consilierii comunali se întoarseră la casele lor. Rămaseră singuri. Cei doi paznici ai pepinierei se închiseseră în bârlogul lor, cu un drug la uşă. Ţarcul de trestie din spate, pe care doamna d'Harcourt şi-l amintea plin cu lame şi găini, era gol, cu şipcile smulse. Printre braţele de paie de pe acoperiş, pe un băţ înalt, flutura o flanelă roşie descusută.

Când Fordul cu prefectul şi tehnicienii ajunse la Huayllarajcra, stelele scăpărau pe cerul ca smoala. Inginerul şi doamna d'Harcourt despachetau, îşi instalaseră sacii de dormit într-un colţ al cabanei, umflaseră pernele de cauciuc şi puseseră de cafea pe un primus de voiaj.

— Am crezut c-aţi avut un accident, îi salută inginerul Cañas. Cât pe ce să plec să vă caut.

Însă prefectul devenise alt om; persoana bine crescută şi atât de cumsecade din Huancavelica scotea fum pe nări. Li se spărsese un cauciuc pe drum, ce-i drept, dar nu asta-l scosese din minţi.

— Trebuie să ne întoarcem numaidecât! ordonă, chiar în timp ce cobora din maşină. Nu putem dormi nici măcar o noapte aici, nu, cu niciun chip.

— Luaţi o gură de cafea şi un pesmete şi admiraţi peisajul, îl calmă inginerul. Un asemenea spectacol nu există nicăieri în lume. Nu vă faceţi sânge rău, nu merită.

— Chiar nu înţelegeţi? aproape că se răsti prefectul: îi tremura bărbia şi clipea întruna din ochi, ca orbit. N-aţi văzut lozincile vopsite de-a lungul întregului drum? Nu vedeţi steagul roşu deasupra capetelor noastre? Avea dreptate comandantul. Sfidăm moartea. Nu ne putem

expune aşa. Iar dumneavoastră mai puţin ca oricine, doamnă.

— Suntem aici pentru o lucrare ce n-are nimic de-a face cu politica, încercă ea să-l potolească. Dar, dacă nu vă simţiţi în siguranţă, vă puteţi întoarce în oraş.

— Nu-s laş câtuşi de puţin. Vocea prefectului, mult schimbată, lua note false. Asta-i o imprudenţă. Suntem în pericol. Nu putem rămâne aici peste noapte. Nici eu, nici tehnicienii, nici inginerul. Ascultaţi ce vă spun, să ne întoarcem acum, şi-apoi vom reveni cu patrula. Nu-i expuneţi pe oameni în halul ăsta, doamnă.

Inginerul Cañas se întoarse spre cei doi tehnicieni. Amândoi ascultau discuţia, muţi.

— Aţi vrea să plecaţi?

Erau destul de tineri şi purtau haine foarte modeste. Păreau stingheriţi. Se priviră între ei fără să spună nimic.

— Vă rog, nu vă simţiţi obligaţi, interveni doamna d'Harcourt. Dacă vreţi să vă întoarceţi, sunteţi liberi.

— Dumneavoastră rămâneţi, domnule inginer? întrebă în sfârşit unul din ei, cu accent din nordul ţării.

— Categoric, zise acesta. Prea ne-am zbătut până acum cu acest proiect, obţinând bani de la FAO şi din Olanda, ca să renunţ tocmai când ceva se urneşte.

— Atunci, om rămâne şi noi, zise cel ce întrebase înainte. Şi facă-se voia Domnului.

— Regret nespus, dar eu plec, anunţă prefectul. Am o funcţie politică. Dacă vin ăia, sunt pierdut. O să-i cer comandantului să vă trimită patrula.

— În niciun caz, replică ea, întinzându-i mâna. Plecaţi liniştit, nu vă faceţi griji. Ne reîntâlnim la Huancavelica, peste câteva zile. Drum bun la întoarcere. Nu vă bateţi capul cu noi, cineva acolo sus ne păzeşte mai bine decât orice patrulă.

Descărcară păturile şi bagajele tehnicienilor şi văzură cum Fordul se îndepărta, repede, înghiţit de beznă.

— Asta-i curată nebunie, să te-ntorci de unul singur pe drumurile astea, murmură unul din tehnicieni.

Câtva timp se mişcară în tăcere, pregătindu-se de

culcare în unica încăpere. După ce le servi o supă foarte picantă cu bucăţi de manioc, bătrâna se întinse pe pătucul ei mizer. Ei aranjară sacii de dormit şi păturile, apoi aprinseră un foc mare afară şi se aşezară lângă el, privind tăcuţi cum străluceau şi se înmulţeau stelele. Aveau sanvişuri cu şuncă, cu carne de pui şi cu felioare de fruct *aguacate* asemenea perelor, iar doamna d'Harcourt le împărţi la desert tablete de ciocolată. Mâncară încet, conversând. Vorbiră de itinerarul zilei următoare, de familiile rămase la Lima, iar tehnicianul originar din nordul ţării, de fapt din Pacasmayo, de logodnica lui din Trujillo: anul trecut luase premiul doi la concursul de dansuri „marineras". Apoi discuţia se fixă asupra fantasticei frumuseţi a stelelor care numai aici, de pe culmile Anzilor, se văd noaptea atât de nenumărate, de fulgurante. Deodată, doamna d'Harcourt schimbă cursul conversaţiei:

— De treizeci de ani bat Perú-ul în sus şi-n jos, dar niciodată nu mi-a trecut măcar prin cap că se pot întâmpla asemenea lucruri. Niciodată.

Inginerul, tehnicienii şi şoferul rămaseră tăcuţi, gândindu-se la acele cuvinte. Apoi se culcară, îmbrăcaţi.

Ei apărură în zori, când membrii expediţiei tocmai se trezeau. Erau cam cinzeci de bărbaţi, femei, mulţi tineri, câţiva copii, majoritatea ţărani, dar şi metişi de la oraş, cu vestoane, poncho-uri, sandale groase sau opinci, blugi şi pulovere cu figurine grosolan brodate, imitându-le pe cele ce decorează ceramica prehispanică. Pe cap aveau scufii andine ascuţite, sau şepci, sau pălării. Unii îşi ascundeau feţele cu cagule tricotate, ce nu lasă liberi decât ochii. Erau slab înarmaţi, doar vreo trei-patru aveau automate Kalaşnikov; restul – puşti de vânătoare, revolvere, tesace *machetes*, sau ciomege. Bătrâna bucătăreasă dispăruse.

— Nu trebuie să îndreptaţi armele spre noi, zise doamna d'Harcourt, făcând câţiva paşi în faţă. Nu suntem înarmaţi şi n-avem de gând să fugim. Pot vorbi cu şeful vostru? Ca să-i explic ce facem aici.

Nu primi niciun răspuns. Nu se auzi niciun ordin, dar toţi păreau a şti perfect ce au de făcut, pentru că, ieşind din

mulţime, grupuri de câte doi-trei oameni îi înconjurară pe fiecare din cei cinci exploratori şi îi percheziţionară migălos, scoţându-le tot ce aveau prin buzunare, îi legară cu mâinile la spate, cu bucăţi de frânghie sau cu maţ de animale.

— Nu suntem duşmanii voştri, n-avem nimic comun cu politica, nu lucrăm pentru guvern, ci pentru peruani, zicea doamna d'Harcourt întinzându-şi mâinile ca să uşureze munca agresorilor ei. Sarcina noastră este apărarea mediului înconjurător, a resurselor naturale. Facem tot ce putem să nu se distrugă natura, să existe în viitor hrană şi loc de muncă pentru toţi copiii *sierrei.*

— Doamna d'Harcourt a scris multe cărţi despre plantele şi animalele noastre, le explica inginerul Cañas. E o idealistă. Ca şi voi, ea doreşte ca ţăranii să trăiască mai bine. Datorită ei, regiunea aceasta se va umple de copaci. Va fi bine pentru obşti, pentru Huancavelica. Pentru voi şi fiii voştri. Iar asta ne convine tuturor, indiferent de crezuri politice.

Îi lăsau să vorbească, nu-i întrerupeau, dar nu le acordau nici cea mai mică atenţie. Se mobilizaseră, plasaseră santinele în diversele puncte de unde se puteau supraveghea atât drumul pe care veniseră, cât şi cărarea ce şerpuia în sus spre zăpezile veşnice. Era o dimineaţă rece şi uscată, cu cer senin şi aer tăios. Înalţii contraforţi ai munţilor străluceau de vegetaţie.

— Lupta noastră este asemenea celei pe care o duceţi, zicea doamna d'Harcourt, cu o voce liniştită şi un aspect ce nu denota nici cea mai mică alarmă. Nu ne trataţi ca pe nişte duşmani, nu asta suntem.

— Am putea vorbi cu un şef? întreba, din când în când, inginerul Cañas. Sau cu altcineva din conducere? Daţi-mi voie să-i explic.

După câtva timp, un grup de-al lor intră în cabană, iar cei rămaşi afară începură să-i introducă, unul câte unul, pe membrii expediţiei. Erau interogaţi cu voce tare. Cei de-afară puteau asculta părţi din dialog. Interogatoriile erau lente şi repetitive; datele personale se amestecau cu consideraţii politice şi, uneori, cu întrebări despre persoane

şi întâmplări ciudate. Fu luat la întrebări întâi şoferul; urmară tehnicienii, apoi inginerul Cañas. Când acesta ieşi, se însera deja. Doamna d'Harcourt se gândi, surprinsă, că şedea acolo în picioare de zece ore, fără să mănânce, fără să bea. Totuşi nu simţea nici foame, nici sete, nici vreo urmă de oboseală. Se gândea la soţul ei, îndurerată mai mult pentru el decât pentru ea. Îl văzu ieşind pe inginerul Cañas. Avea pe faţă o expresie deosebită de cea dinainte, de parcă şi-ar fi pierdut siguranţa însufleţitoare de pe parcursul zilei, când încerca să le vorbească.

— De auzit aud, dar n-ascultă şi nu vor să înţeleagă ce li se spune, îl auzi murmurând, când se întâlniră la mijlocul drumului. Par a fi de pe altă planetă.

După ce intră în colibă, îi făcură semn să se aşeze pe jos, la fel ca judecătorii ei, trei bărbaţi şi o femeie. Doamna d'Harcourt i se adresă celui ce purta un veston de piele şi un fular la gât, un bărbat tânăr, cu barbă neîngrijită şi nişte ochi cafenii, reci şi direcţi. Le povesti întreaga-i viaţă, chiar intrând în detalii, de la naşterea ei, de-acum aproape şaizeci de ani, în îndepărtata ţară baltică pe care n-o cunoştea şi a cărei limbă n-o vorbea, trecând la copilăria-i hoinară prin Europa şi America şi la studiile-i rătăcitoare prin atâtea colegii, limbi şi ţări. Ajunse la sosirea ei în Perú, la douăzeci de ani neîmpliniţi, prin căsătoria cu un tânăr diplomat. Le povesti dragostea ei la prima vedere pentru peruani şi, mai ales, uimirea şi admiraţia în faţa deşerturilor, a selvelor, a munţilor, a copacilor, a animalelor şi a zăpezilor acestei ţări care acum era şi a ei. Nu numai pentru că aşa scria în paşaportul ei – naţionalitatea i-o dăduse Marcelo, al doilea soţ –, ci pentru că ea îşi câştigase dreptul de a se numi peruană prin călătoriile-i de studiere şi de promovare a frumuseţilor acestei ţări, lăudate de ea în articole, conferinţe şi cărţi, de-a lungul multor ani. Asta avea să facă şi de-acum încolo, până la sfârşitul zilelor ei, pentru că doar aşa îşi găsise sensul vieţii. Acum înţelegeau că nu le era duşmancă?

O ascultară neîntrerupând-o, dar pe chipuri nu li se citea nici cel mai mic interes. Abia când tăcu, după ce le

explicase cât de greu le fuseseră, ei şi acelui tânăr generos şi devotat, inginerul Cañas, să promoveze reîmpădurirea departamentului Huancavelica, începură să-i pună întrebări. Fără rea-voinţă, fără antipatie, cu nişte formule seci, mecanice, şi cu voci neutre de rutină, ca şi cum, se gândea doamna d'Harcourt, toate acele întrebări ar fi fost o formalitate inutilă, din moment ce ei ştiau dinainte răspunsurile. O întrebară de când informa poliţia, armata, serviciile secrete, o iscodiră asupra călătoriilor ei prin ţară. Ea le oferi toate detaliile. Institutul Geografic Militar îi ceruse să ajute Comisia Permanentă care refăcea şi perfecţiona Atlasul, iar aceasta fusese singura-i legătură cu Forţele Armate, exceptând câteva conferinţe sporadice la şcoala militară, la cea navală, sau la Centrul pentru Înalte Studii militare. Ei doreau să ştie ce contacte avea cu guvernele străine: pe care le slujea, care din ele îi dădeau instrucţiuni? Le explică pe larg că nu era vorba de guverne, ci de institute ştiinţifice, ca de pildă Smithsonian de la Washington, Muzeul Omului, de la Paris, British Museum din Londra şi câteva fundaţii sau centre ecologice, de la care obţinuse uneori fonduri pentru mici proiecte („nimica toată, de obicei"). Însă, în timp ce vorbea, corecta, specifica, preciza, şi deşi în răspunsuri sublinia mereu că niciun contact de-al ei nu era de natură politică, că toate legăturile acelea erau ştiinţifice, pur ştiinţifice, totuşi i se impunea ca o evidenţă, judecând după expresiile şi privirile lor, faptul că între ea şi ei era o neînţelegere totală, o necomunicare deplină şi definitivă mai mare decât dacă ea s-ar fi exprimat pe chinezeşte şi ei în spaniolă.

Când totul păru să se apropie de sfârşit – avea gura uscată şi o ardea în gât –, doamna d'Harcourt se simţi foarte ostenită.

— Mă veţi omorî? întrebă ea, simţind că, pentru întâia oară, glasul i se frângea.

Omul cu veston de piele o privi drept în ochi, fără să clipească.

— Noi ducem un război, iar dumneata eşti un pion al duşmanului de clasă, îi explică, ţintuind-o cu privirea lui

albă, monologând cu vocea-i fără inflexiuni. Dumneata nici nu-ţi dai seama că nu eşti decât o unealtă a imperialismului şi a statului burghez. Şi-n plus, îţi permiţi luxul de a avea conştiinţa curată, simţindu-te buna samariteană a Perú-ului. Cazul dumitale e tipic.

— Vreţi să-mi explicaţi? zise ea. Sincer, nu pricep. Sunt un caz tipic pentru cine?

— Pentru intelectualul care şi-a trădat poporul, zise bărbatul, cu aceeaşi senină, îngheţată siguranţă. Pentru cel ce slujeşte ordinea burgheză, clasa stăpânitoare. Tot ce faceţi n-are nimic de-a face cu mediul înconjurător, ci cu clasa căreia îi aparţineţi şi cu Puterea. Veniţi cu funcţionarii aceia, ziarele vă fac publicitate, iar guvernul câştigă o bătălie: Zicea cineva că acesta e teritoriu eliberat? Că în zonă s-a instalat deja o frântură de Republică a Noii Democraţii? Minciună. Nici pomeneală. Iată dovada. Priviţi fotografiile, în Anzi domneşte pacea burgheziei. Nici dumneata n-o ştii, dar acum şi aici se naşte noua ţară. Cu mult sânge, cu multă durere, împotriva unor duşmani atât de puternici, noi nu putem fi decât fără milă.

— Pot, măcar, să pun o vorbă bună pentru inginerul Cañas? şopti abia auzit doamna d’Harcourt. E tânăr, e de vârsta dumitale. N-am mai cunoscut vreun peruan atât de idealist şi care să muncească atât de…

— Şedinţa se suspendă, zise tânărul în veston, ridicându-se.

Când ieşiră afară, soarele apunea dincolo de munţi, iar pepiniera de puieţi începea să dispară într-un mare rug, ale cărui limbi de foc încingeau atmosfera. Îi veni tot sângele în cap. Doamna d’Harcourt îl văzu pe şofer suindu-se în jeep şi plecând imediat după aceea pe ruta spre Huancavelica.

— Măcar el a scăpat cu viaţă, zise, de lângă ea, inginerul Cañas. Mă bucur, e un băiat bun.

— Nu mi-o pot ierta, domnule inginer, îngăimă ea. Mă simt atât de vinovată faţă de dumneavoastră. Nu ştiu cum să vă cer…

— Pentru mine este o mare cinste, doamnă, zise el şi glasul nu-i tremură defel. Să vă însoţesc în asemenea

momente, vreau să spun. Pe cei doi tehnicieni i-au dus pe-acolo şi, fiind mai mici în rang, se vor alege cu un glonţ în cap. Dumneavoastră şi cu mine, în schimb, suntem privilegiaţi. Mi-au explicat-o adineauri. O chestie de simboluri, pare-se. Sunteţi credincioasă, nu? Vă rog frumos, rugaţi-vă şi pentru mine, că eu nu sunt. Pot să vă stau alături? Voi rezista mai bine dacă v-aş putea ţine de mână. Vreţi să încercăm? Apropiaţi-vă, doamnă.

*

* *

— Şi ce spuneai tu în somn, Tomasito? întrebă Lituma.

Când, tresărind, băiatul deschise ochii, soarele bătea în geamul camerei, iar aceasta arăta mai mică şi mai jalnică decât în cursul nopţii. Mercedes, pieptănată şi îmbrăcată, îl privea de pe un colţ al patului, cu nişte ochişori întrebători. Avea pe faţă un zâmbet pişicher.

— Cât e ceasul? zise el, întinzându-şi mădularele.

— Te privesc dormind de ore întregi. Mercedes deschise gura şi râse.

— Bun, bun, zise flăcăul, stingherit. Tot e bine că te-ai trezit bine dispusă, azi.

— Pentru că nu numai te-am privit, dar te-am şi auzit. Pe faţa oacheşă a lui Mercedes scânteiau nişte dinţi albi ca de şoricel, dom' caporal. Doamne, ce mai vorbeai prin somn! Credeam că te prefăceai că dormi, dar m-am apropiat şi erai pe ceea lume.

— Şi ce naiba turuiai tu prin somn, Tomasito? insistă Lituma.

— Eu mă simţeam îngrozitor de prost, dom' caporal.

— Da' ce iute-ai învăţat, ce iute-ai recuperat timpul pierdut! râse din nou Mercedes, iar el, ca să nu se vadă c-o cam băgase pe mânecă, îşi trosni fălcile într-un căscat prefăcut. Continuai să-mi spui drăgălăşeniile din timpul nopţii.

— Aha, sosise momentul cochetăriilor, comentă Lituma, amuzat.

— Parcă ştii ce spui când dormi! se apără Carreño.

Mercedes redeveni serioasă şi îl privi în lumina ochilor. Întinse mâna spre el, degetele i se înfundară în părul lui şi Tomás simţi că i-l netezeşte uşor, ca în seara dinainte.

— Chiar simţi pentru mine ce mi-ai spus toată seara şi-ai continuat să-mi spui şi când dormeai?

— Avea un fel al ei de-a vorbi pe faţă despre chestiile cele mai intime, cum eu n-auzisem în viaţa mea, murmură Tomás, emoţionat. Adevărul e că mă şoca grozav, dom' caporal.

— Aiurea, asta să i-o spui lui mutu, prefăcutule. Turbai de plăcere, îl corectă Lituma. Consăteanca mea te făcuse praf şi pulbere: te culegea de jos de-ndrăgostit ce erai.

— Sau doar pofteai să mă ai, şi-acum că ţi-am făcut pe plac o să-ţi treacă? adăugă Mercedes, mâncându-l din ochi.

— Ba nu, dom' caporal, pe bune, mie nu-mi convine să mi se vorbească aşa, pe şleau, de chestii ce se petrec pe întuneric şi se şoptesc la ureche. Zău, aproape că mă supără. Dar, de cum a început să mă ciufulească, mi-a trecut.

— Ştiu că nu-ţi place să-ţi vorbesc despre asta, zise Mercedes, din nou serioasă. Dar tot nu-mi poate intra în cap cum de s-a întâmplat să te îndrăgosteşti de mine chiar aşa, doar văzându-mă de două-trei ori şi fără a-mi vorbi niciodată. Nimeni nu mi-a spus vreodată ce mi-ai spus tu, ore-n şir, şi chiar după ce isprăviseşi. Nimeni n-a îngenuncheat să-mi sărute picioarele, ca tine.

— Ai îngenuncheat, i le-ai sărutat? se minună Lituma. Păi asta nu mai e amor, ci adoraţie religioasă.

— Mă faci să mă-nroşesc tot şi nu mai ştiu unde să m-ascund, iubito, glumi flăcăul.

Căută prosopul, pe care îşi amintea să-l fi lăsat în cursul nopţii undeva la picioarele patului. Era pe jos. Îl luă, îl legă peste şale şi se ridică. Trecând pe lângă Mercedes, se aplecă s-o sărute. Cu gura în părul ei, murmură:

— Tot ce ţi-am spus era simţit. Astea-s sentimentele mele pentru tine.

— Ce vrăjeală! se însufleţi Lituma. Şi v-aţi răsturnat pe

pat înc-o dată?

— Mi-a venit ciclul, aşa că. Nu te-aprinde, zise Mercedes.

— Ai un fel de-a zice lucrurilor pe nume, cu care nu ştiu dacă mă voi obişnui, îi dădu pace Carreño. Oare mă voi obişnui vreodată, sau va trebui să te schimb?

Ea îi dădu o pălmuţă pe piept.

— Du-te de te-mbracă, să coborâm pentru micul dejun. Nu ţi-e foame, după tot ce-ai făcut azi-noapte?

— Eu m-am culcat odată cu o târfă căreia îi venise ciclul, la Casa Verde din Piura, îşi aminti Lituma. Mi-a luat doar juma' din preţ. Gaşca aia a mea, „necuceriţii", mă înnebuneau la cap c-o să iau sifilis.

Carreño ieşi pe culoar râzând cu poftă. Nu curgea apa la duş, nici la chiuvetă, dar lăsaseră acolo un lighean şi se spălă ca pisica. Se îmbrăcă şi coborâră la restaurant. Acum mesele erau ocupate şi multe feţe se întoarseră să-i privească. Lumea prânzea deja, era trecut de amiază. Se aşezară la unica masă liberă. Băieţandrul care servea le spuse că era târziu pentru gustarea de dimineaţă. Hotărâră să plece. Plătiră pentru noapte, iar administratoarea le indică locul de unde puteau cumpăra biletele de autobuz ca să-şi continue călătoria: în Piaţa Mare. Înainte de a ajunge acolo, se opriră la o farmacie să cumpere tampoane igienice pentru Mercedes. Ajunşi în piaţă, îşi luară nişte pulovere din lână de alpaca, gândindu-se la frigul din munţi.

— Norocul meu că Porcu' mă plătise în avans, zise Tomás. Vă daţi seama ce ne-am fi făcut fără un *centavo* în buzunar?

— Dar n-avea nume traficantul ăla de droguri? întrebă Lituma. De ce-i tot zici tipu', Porcu', şefu'?

— Nimeni nu ştia cum îl cheamă, dom' caporal. Cred că nici măcar naşul meu.

Mâncară nişte sandvişuri cu brânză untoasă într-o cafenea mică şi plecară să întrebe de mersul autobuzelor. Se hotărâră pentru o maşină care pleca la cinci după-masa şi ajungea în capitală a doua zi pe la amiază. Pe timp de noapte, paza avea să fie mai laxă la posturile de control de

pe şosea. Dar era abia ora unu. Pierdură timpul prin Piaţa Mare unde, la umbra groşilor copaci, căldura era mai suportabilă. Carreño îşi lustrui pantofii la un văcsuitor. Vasta piaţă era plină de lustragii, vânzători, fotografi ambulanţi şi derbedei care se însoreau sau dormeau pe bănci. Era un trafic intens, de camioane încărcate cu fructe, sosind din selvă sau plecând spre munţi ori spre coastă.

— Şi-acu ce-o să se întâmple, când ne-om vedea la Lima? întrebă Mercedes.

— O să trăim împreună.

— Vasăzică ai şi hotărât în numele meu.

— Bun, dacă vrei, ne însurăm.

— Asta zic şi eu viteză, îl întrerupse Lituma. Ai luat-o repede. Chiar te gândeai să te-nsori?

— La biserică, cu voal şi rochie albă? întrebă Mercedes, intrigată.

— Cum vei dori. Dacă ai familie la Piura, voi merge acolo să te cer de nevastă, cu maică-mea. Că tată n-am. Cum vei vrea, aşa va fi, iubito.

— Uneori mă faci să te invidiez, suspină Lituma. Trebuie să fie fenomenal să te încingi în halul ăsta.

— Văd că-i adevărat. Mercedes se lipi de el şi băiatul o cuprinse cu braţul pe după umeri. Eşti topit după mine, Carreñito.

— Mai mult decât crezi tu, îi şopti el la ureche. Aş omorî încă o mie de Porci, dac-ar trebui. O să scăpăm din buclucul ăsta, vei vedea. Lima e foarte mare. Dacă ajungem acolo, nu mai pun ăia gheara pe noi. Altceva mă preocupă. Tu ştii ce simt eu pentru tine. Dar tu ce simţi? Eşti şi tu îndrăgostită de mine? Măcar aşa, un pic?

— Nu, nu sunt, zise Mercedes, imediat. Îmi pare rău să te dezamăgesc, dar nu-ţi pot înşira neadevăruri.

— Şi a început că ei nu-i place să mintă, se întrista Tomasito, că ea nu-i din alea care se-ndrăgostesc în doi timpi şi trei mişcări. Cu de-alde astea ne ocupam noi, când ne-a picat din văzduh grasul de Iscariotul.

— Ai căpiat? Ce cauţi aici? Crezi că-i momentul să te afişezi în public cu gagica tipului pe care tocmai l-ai ciuruit,

moacă de…?

— Calmează-te, calmează-te, grasule, îi zicea Carreño.

— Avea perfectă dreptate, recunoscu Lituma. Pesemne c-alergau toţi după tine, la Tingo María, la Lima, pretutindeni. Iar tu-ţi făceai de cap cu mândra.

— Nu trăieşti decât odată în viaţă ce trăiam eu atunci, dom' caporal, zise Tomás. Eu trăiam din plin de duduiam, din noaptea dinainte, lângă dragostea mea. Ce-mi mai păsa mie de Porcu', de toţi ăilalţi care mă căutau să-mi pună pielea-n băţ! Cine mă mai putea lipsi de-atâta fericire?

Grăsunului de Iscariotul îi ieşeau ochii din cap, pe când coşuleţul plin cu turte de porumb *humitas* îi dansa în mână de spaimă şi uluire.

— Nu poţi fi atât de inconştient, Carreño.

— Ai dreptate, grasule. Nu te monta. Vrei să-ţi spun ceva? Mor de bucurie că te văd. Nu credeam să te mai văd vreodată.

Iscariotul purta cravată şi haină pe el, dar cămaşa îl strângea; după felul cum îşi tot sucea şi smucea gâtul, se vedea că ar fi dat orice să scape de ea. Faţa lui umflată, cu picături de sudoare, era nerasă. Privi împrejur, alarmat. Lustragiii se uitau la el curioşi, iar un vagabond, trântit pe o bancă şi sugând dintr-o lămâie, îi întinse mâna, cerând de pomană. Grasul se lăsă pe bancă, lângă Mercedes. Dar imediat sări în picioare, ca electrocutat.

— Se uită la noi toată lumea. Arătă spre Hotel. Mai bine acolo, în camera 27. Urcaţi pur şi simplu fără să întrebaţi. Ieşisem doar o clipă, să cumpăr *humitas.*

Se îndepărtă cu paşi mari, neprivind în urmă. Ei aşteptară un pic, apoi, ocolind toată piaţa, îl urmară. La Hotel, o femeie care spăla vestibulul, le arătă scara. Uşa odăii cu numărul 27 era aproape, iar Carreño, după ce bătu în ea, o deschise.

— Era gras, mânca de crăpa, şi-l păzea pe traficantul de droguri, conchise Lituma. Asta-i tot ce mi-ai spus despre Iscariotul.

— Lucra şi pentru poliţie, într-un fel sau altul, zise subordonatul lui. Asimilat sau mai ştiu eu cum. Mi l-a

prezentat naşul meu şi n-am aflat niciodată mare lucru despre viaţa lui. Nici el nu lucra numai pentru Porcu', ci juma' de normă ca să zic aşa, ca şi mine.

— Încuie cu cheia! porunci grăsanul, mestecând întruna. Îşi scosese haina şi se aşezase pe pat, cu coşuleţul între picioare, înfulecând de zor. Îşi prinsese batista de gât, în chip de şervet. Tomás se aşează alături, iar Mercedes ocupă singurul scaun din încăpere. Pe geam se vedeau coroanele pline de frunze ale copacilor din piaţă şi vechiul chioşc pentru muzica militară, cu balustrada scorojită. Fără a scoate o vorbă, Iscariotul le întinse coşuleţul, pe fundul căruia mai rămăseseră câteva turte *humitas,* dar ei îl refuzară mulţumind.

— Înainte le făceau mai bune, zise grasul, cu gura plină încă de *humita*. Se poate şti ce cauţi la Huánuco, Carreñito?

— Plecăm chiar după-amiază, grasule. Tomás îl bătu afectuos cu palma pe genunchi. N-or fi ele tot atât de bune, dar ştiu că le înfuleci!

— Mănânc că-s cu nervii la pământ. Când te-am văzut în piaţă, mi s-a făcut părul măciucă în cap. Dar adevărul e că mănânc indiferent de motiv.

Terminase tot ce era în coşuleţ. Se sculă şi merse până la haina lui atârnată într-un cui, de unde se întoarse cu un pachet de ţigări, îşi aprinse una.

— Am vorbit la telefon cu Mamelucu', tipul ăla de-mi serveşte drept contact, zise, scoţând rotocoale de fum. I-am zis pocinogul. Cum că şefu' zace găurit, pe când tu şi tipa aţi spălat putina. L-a apucat sughiţul. Şi ce crezi că-mi zice după aia? „Aha, pişpirică s-a vândut columbienilor. Şi târfa la fel, e clar." Pe Iscariotul îl cam umfla râsul, dar deodată zâmbetul de pe faţă îi încremeni într-un rictus: Zi, te-au plătit columbienii, Carreñito?

— Era cam ca dumneata, dom' caporal, nu-i putea intra în cap şi pace că cineva poate omorî numai din dragoste.

— Iscariotu', Mamelucu', Porcu', râse Lituma. Nume din filme.

Grăsunul încuviinţă cu o mutră neîncrezătoare. Dindărătul unei noi lansări de rotocoale de fum, ochişorii lui

piezişi, pe jumătate înecaţi în pungile-i grăsulii de pe pomeţi, o măsură pe Mercedes de sus până jos.

— Te culcai cu ea încă dinainte? întrebă el, cu un fluierat admirativ.

— Hei, puţin respect, protestă Mercedes. Cin’te crezi tu, elefantule…

— Ea e cu mine acum, aşa că poartă-te cum se cuvine. Carreño o apucă pe femeie de braţ, cu un gest posesiv, Mercedes mi-e logodnică, grasule.

— Bine, bine, hai să nu facem din ţânţar armăsar, se dezvinovăţi Iscariotul, privindu-i pe rând. Vreau să ştiu un singur lucru. A fost mâna columbienilor aici?

— Eu n-am avut nimic de-a face, sări Mercedes cu gura.

— Aşa-i, sunt singurul vinovat, se jură băiatul. Ştiu că nu-ţi vine să crezi. Dar aşa a fost, cum auzi: o reacţie de moment.

— Măcar zi-mi dacă-ţi fusese deja iubită, insistă grasul. Măcar asta, Carreñito.

— Nici nu vorbisem cu ea. Abia de-am văzut-o de două ori, când am luat-o şi am adus-o înapoi la aeroport, la Pucallpa şi la Tingo María. Asta a fost tot, grasule, trebuie să mă crezi.

Iscariotul fuma în continuare, clătinând din căpăţână, uluit de-atâta stupiditate.

— Treabă de nebuni, murmură el. Înseamnă că-i adevărat. Că l-ai omorât fiindcă…

— Aşa-i, aşa-i, îl întrerupse flăcăul, râzând. Lasă-i să creadă că m-au plătit columbienii, ce mai contează!

Iscariotul aruncă chiştocul pe geam şi îl văzu descriind un arc prin aer, înainte de a ateriza printre pietonii din Piaţa Mare.

— Porcu’ voia să scape de ei, era sătul să-i vadă pe columbieni luând mereu partea leului. L-am auzit spunând asta de multe ori. Ei or fi aflat de undeva şi au tocmit pe cineva să-l lase rece. N-are logică?

— Are, recunoscu flăcăul. Dar nu-i adevărat.

Grasul Iscariotul privi cu multă atenţie la coroanele mândre ale arborilor din piaţă.

— S-ar putea să fie adevărat, zise, în sfârşit, schiţând un gest vag. E adevărul care-ţi convine, pe deasupra. Mă-nţelegi, Carreñito?

— Nu pricep o iotă. Lituma rămase cu gura căscată. Ce conspiraţie era şi asta?

— Elefantul ăsta e uns cu toate alifiile, zise Mercedes.

— Vezi, ea s-a prins. Grasul Iscariotul se aşează la loc pe pat, lângă Carreño. Îi puse o mână pe umăr. Fă-le cadou cadavrul ăsta columbienilor, Tomasito. Este că Porcu' se săturase de ei? Este că voia să-şi înceapă propria afacere, rafinând şi exportând pe contul lui, suflându-le marfa de sub nas? Le-ai făcut un mare bine, eliminând concurenţa. Vor trebui să te plătească gras, ce dracu'. Că doar de asta-s regii comerţului cu droguri.

Se sculă din nou în picioare, cotrobăi prin sacou şi îşi aprinse încă o ţigară. Tomás şi Mercedes începură şi ei să fumeze. Rămaseră tăcuţi câtva timp, trăgând şi scoţând rotocoale de fum. Afară începuseră să dăngăne clopotele mai multor biserici. Dangătele, uneori groase, alteori ascuţite, cu ecouri mai lungi sau mai scurte, umplură încăperea. Mercedes îşi făcu semnul crucii.

— Odată ajuns la Lima, pune-ţi uniforma şi prezintă-te la naşul tău, zise Iscariotul. „Eu i-am debarasat de el pe columbieni, naşule. Acum ni-s datori vânduţi şi poţi să le prezinţi nota de plată' Comandantul îi cunoaşte. E în contact cu ei, îi acoperă, îi protejează. Schimbi răul în bine, Carreñito. Altă cale nu-i ca să-ţi ierte naşul ce-ai făcut.

— Grasul ăla era un mare pişicher, zise Lituma, cu admiraţie. Auzi dumneata ce i-a trecut prin cap!

— O fi cum spui tu, zise băiatul. Poate c-ai dreptate, mai ştii. Poate c-aşa ar trebui să procedez.

Mercedes se uita de la unul la altul, nedumerită.

— Cum adică să-ţi pui uniforma? întrebă ea. Ce uniformă?

— Grasul se gândise la toate, explică flăcăul. Avea el planul lui. Trebuia să-i facem pe columbieni să creadă că eu îl omorâsem pe Porcu' ca să mă pun bine cu ei. Visul lui Iscariotul era să lucreze pentru mafia internaţională şi s-

ajungă într-o bună zi la New York.

— Iac-aşa, dintr-un mare rău va ieşi un mare bine, pentru tine, dar şi pentru mine, zise Iscariotul, încântat. O să te duci la naşul tău şi o să-i spui totul aşa cum am stabilit, Carreñito?

— Îţi promit c-o să mă duc, grasule. Totu-i să nu pierdem contactul, la Lima.

— Dac-ajungi până acolo, zise Iscariotul. Asta rămâne de văzut. N-o să mă ai tot timpul de înger păzitor, ori de câte ori vei face o tâmpenie.

— Grasul ăsta devine mai interesant decât fâţâielile tale cu piurana, exclamă Lituma. Mai zi-mi ceva despre el.

— Un tip grozav, dom' caporal. Şi un prieten cum nu vezi mulţi.

— Până la plecarea voastră, e mai cuminte să nu mai oferiţi spectacole indecente în plină stradă, le recomandă Iscariotul. Nu te-au învăţat asta când ţi-au dat uniforma?

— Despre ce uniformă e vorba? îl întrebă Mercedes încă o dată pe Tomás, crispată.

Grasul Iscariotul se puse pe râs şi, brusc, se întoarse spre femeie cu o întrebare surprinzătoare:

— Ce i-ai făcut prietenului meu de s-a aprins aşa după tine? Care ţi-e secretul?

— Care era, care? îl întrerupse Lituma. Unde-i clenciul?

Dar Mercedes nu-l lua în seamă, ci continua să-l descoasă pe băiat:

— Ce-i treaba aia cu uniforma, ce vrea să zică?

— Ţi-e logodnică şi încă nu i-ai spus că eşti jandarm? glumi Iscariotul. Acu' vezi şi tu ce te-ai mai păcălit, cumătră: să schimbi ditamai traficantul-şef pe-un pârlit de sticlete.

— Hahalera avea dreptate, Tomasito, trânti un hohot de râs Lituma. Piurana noastră a căzut din lac în puţ.

V

— Vreţi să spuneţi că suntem arestaţi? întrebă doamna Adriana.

Ploua cu găleata şi prin darabana picăturilor groase pe tabla acoperişului vocea ei abia se auzea. Aşezată pe jos, pe o piele de lama, se uita ţintă la caporal, care îşi făcuse loc pe un colţ al scândurii ce le servea drept birou. Dionisio stătea în picioare, lângă ea, cu o mutră neatentă, de parcă nimic din ce se petrecea în jurul lui nu-l privea. Avea ochii injectaţi şi o căutătură mai sticloasă decât de obicei. Jandarmul Carreño, stând tot în picioare, se sprijinea de dulapul-rastel.

— N-am de ales, înţelegeţi-mă, recunoscu Lituma. Furtunile andine, cu fulgere şi tunete, nu-l încântau deloc; nu se putuse obişnui cu ele. I se părea mereu că se vor înteţi şi iar înteţi, până la cataclism. Nu-l încânta nici să-i reţină aici, sub stare de arest, pe birtaşul beţiv şi pe vrăjitoarea de nevastă-sa. Cel mai bine ar fi să ne uşuraţi situaţia, *doña* Adriana.

— Şi de ce ne-aţi arestat? insistă ea, foarte calmă. Ce-am făcut noi?

— Dumneavoastră nu mi-aţi spus adevărul despre Demetrio Chanca, adică, mai bine zis, Medardo Llantac. Aşa îl chema pe brigadier, nu? Lituma scoase radiograma primită de la Huancayo ca răspuns la cererea lui de indicaţii din partea superiorilor şi i-o flutură femeii pe la nas. De ce nu mi-aţi spus că era primarul din Andamarca, scăpat ca prin minune din baia de sânge a senderiştilor? Că doar ştiaţi de ce venise aici să se ascundă omul ăla.

— Asta o ştia oricine, la Naccos, zise femeia, netulburată. Spre ghinionul lui.

— Dar de ce nu mi-aţi spus-o când v-am interogat data trecută?

— Fiindcă nu m-aţi întrebat, replică femeia, cât se poate

de liniştită. Credeam că ştiaţi şi dumneavoastră.

— Nu, iată că nu ştiam, se oţărî puţin Lituma. Dar acum, că ştiu, mai ştiu şi altceva, şi-anume că, fiind certată cu el, aveaţi un mijloc foarte comod de-a vă răzbuna pe bietul brigadier, dându-l pe mâna teroriştilor.

Doña Adriana rămase cu ochii la el câtva timp, cu o ironie miloasă, scrutându-l cu ochii ei bulbucaţi. Apoi începu să râdă.

— Eu n-am nimic de-a face cu senderiştii, exclamă, plină de sarcasm. Ăia ne urăsc mai mult chiar decât pe Medardo Llantac. Nu ei l-au omorât.

— Dar cine?

— V-am mai spus. Destinul.

Lituma simţi că-l mănâncă palmele; le-ar fi ars cu plăcere o mama de bătaie, ei şi beţivanului ei de soţ. Dar nu, nu-şi bătea joc de el. O fi fost ea nebuna naibii, dar ştia perfect ce se întâmplase: era complice, categoric.

— Măcar atâta lucru aţi aflat, că trupurile ălora trei zac putrezind într-un tunel al minei părăsite, nu-i aşa? Nu v-a povestit soţul? Mie da, mi-a povestit. Ar putea s-o recunoască şi acum, dacă n-ar pica pe jos de beat ce e.

— Nu-mi amintesc să vă fi povestit ceva, divagă Dionisio, făcând grimase şi imitând mişcările unui urs. Oi fi fost pilit. Dar acu' sunt în formă şi nu-mi amintesc să fi vorbit vreodată cu dumneata, domn' caporal.

Râse, răsucindu-şi puţin trupul molatic de mălai-mare, apoi deveni iar neatent, luând o atitudine neobrăzată şi plimbându-şi ochii peste obiectele din încăpere. Carreño se duse să se aşeze pe bancă, în spatele femeii.

— Aici, la Naccos, toţi vă arată cu degetul, afirmă el, dar doamna Adriana nu se întoarse să-l privească. Toţi zic că sunteţi răspunzători pentru ce li s-a întâmplat celor trei.

— Şi ce li s-a întâmplat? râse provocator femeia.

— Asta am vrea noi să ne povestiţi, *doña* Adriana, zise Lituma. Nu vă mai agăţaţi de diavoli, de duhuri rele, de magia neagră sau albă, de basmele alea atât de fantastice pe care le depănaţi salahorilor şi drumarilor. Spuneţi-mi, pur şi simplu, ce-au păţit cei trei tipi. De ce se şopteşte prin

tabără că dumneavoastră şi soţul sunteţi în spatele celor petrecute?

Femeia râse iar, fără poftă, cu o umbră de dispreţ. Aşa cum şedea pe pielea de lama, deformată de poziţie şi de multele-i rochii umflate, era în ea ceva sinistru şi neliniştitor. Nu părea deloc speriată de ce putea să i se întâmple. Lituma se gândea că femeia se simţea atât de sigură pe ea, încât îşi permitea luxul să se înduioşeze de bâjbâielile lor de orbi, ale lui şi ale subordonatului său. Cât despre crâşmar, cine a mai văzut un cinic ca ăsta? Acum nu-şi mai amintea să fi vrut să le vândă secretul; avea şi neruşinarea să nege că au stat de vorbă lângă mina părăsită şi că îi dăduse de înţeles, într-un mod absolut clar, că dispăruţii zăceau în fundul unei galerii. De atunci şi până la sosirea radiogramei din Huancayo, Lituma şi Tomasito îi înlăturaseră pe terorişti ca fiind răspunzători de dispariţii. Dar, acum, iarăşi nu mai erau siguri. Fără doar şi poate că pe primarul acela al Andamarcăi, cel cu nume fictiv, senderiştii îl căutau peste tot, negreşit. Vasăzică… Oricum, toate bănuielile se învârteau în jurul perechii ăsteia, după cum spusese şi Tomasito. Şi asta fiindcă, încetul cu încetul, descosându-l azi pe un zilier, mâine pe altul şi punând cap la cap insinuările tuturor, ajungeai vrând-nevrând la o singură concluzie: neîndoios, birtaşul şi nevastă-sa nu erau străini de evenimente, dimpotrivă, ştiau perfect ce se întâmplase. Aversa de afară continua, parcă tot mai dezlănţuită.

— Dumneavoastră aveţi nevoie de-un vinovat pentru toate aceste dispariţii, exclamă brusc Dionisio, revenind parcă în lumea reală doar ca să-l înfrunte pe Lituma. Dar nu v-aţi găsit oamenii, domn’ caporal. N-avem nici în clin nici în mânecă cu daravera asta. E adevărat că Adriana ghiceşte soarta oamenilor, dar nu ea le-o hotărăşte.

— Ce s-a întâmplat cu ăia trei ne depăşeşte şi pe domniile voastre şi pe noi. Pe toţi. Femeia îi luă vorba de la gură. V-am mai spus doar. Destin, aşa se numeşte. Există, oricât nu le-ar place oamenilor s-o recunoască. Şi-n plus, dumneata ştii mai bine ca oricine că şopocăielile astea ale

drumarilor sunt gunoaie.

— Ba nu-s gunoaie, zise din spatele ei, Carreño. Nevasta lui Demetrio, adică a lui Medardo Llantac, ne-a declarat înainte de a pleca din Naccos că, ultima dată când l-a văzut pe bărbatul ei, acesta i-a spus că se duce să bea ceva la cârciuma dumneavoastră.

— Păi nu vin toţi salahorii şi brigadierii la noi la cârciumă? se repezi Dionisio, trezindu-se iar. Unde vreţi să se ducă? Mai e vreo crâşmă la Naccos?

— Ca s-o spunem pe şleau, n-avem acuzaţii concrete asupra stăpânilor crâşmei, recunoscu Lituma. Asta-i clar. Oamenii abia de bâiguie câte ceva, fie fiindcă nu prea ştiu, de teamă, însă, dacă-i strângi puţin cu uşa, toţi sugerează că sunteţi implicaţi în dispariţiile acelea.

Doamna Adriana râse din nou, cu chicotitul ei amar şi provocator. Se strâmbă cu toată gura, semănând deodată cu mutrele acelea şuie pe care le fac adulţii ca să-i amuze pe copii.

— Eu nu bag nimănui idei în cap, murmură ea. Eu scot la iveală din ei ideile pe care le au deja, şi le pun sub nasul lor. Treaba e că nici unuia din indienii ăştia nu le place să se privească în oglindă.

— Iar eu nu fac decât să-i ajut să-şi înece grijile şi tristeţile în alcool, o întrerupse iar Dionisio, aţintindu-şi ochii apoşi şi vibranţi asupra lui Lituma. Ce s-ar alege de zilieri, dacă n-ar avea măcar crâşma unde să-şi bea minţile!

În depărtare trăsni deodată: lumina fu urmată de un bubuit surd. Tuspatru rămaseră tăcuţi până când zgomotul încetă şi nu se mai auzi decât clinchetul mărunt al ploii. Tot versantul pe unde se cobora spre campament era un lac de noroi alimentat de nenumărate pârâiaşe. Prin uşa întredeschisă, Lituma vedea pânzele de apă pe un fundal de nori întunecaţi imenşi. Tabăra de jos şi munţii din preajmă dispăruseră într-o mare pată cenuşie, deşi nu era decât trei după-amiaza.

— E adevărat ce se tot spune despre dumneavoastră, *doña* Adriana? exclamă deodată Carreño. Că, în tinereţe, împreună cu primul soţ, un miner c-un nas uite-atâta, aţi

omorât un *pishtaco?*

De data asta, vrăjitoarea se întoarse pe jumătate să se uite la jandarm. Se măsurară lung din ochi, pe tăcute, până când Tomasito clipi şi îşi lăsă privirea în jos.

— Ia dă-mi mâna, flăcăule, murmură doamna Adriana, îmblânzită.

Lituma văzu că jandarmul bătea în retragere şi schiţa un zâmbet, dar imediat redeveni serios. Dionisio se uita la el amuzat, fredonând ceva cu voce joasă. *Doña* Adriana stătea cu mâna întinsă, aşteptând. Capul femeii, văzut din spate, era ca un pământuf de pene, ciufulit. Subordonatul lui îl întrebă din ochi ce să facă. Lituma ridică din umeri. Tomasito o lăsă pe femeie să-i cuprindă mâna dreaptă cu ambele mâini. Caporalul întinse puţin capul, să vadă mai bine. *Doña* Adriana mângâia şi aranja mâna jandarmului, şi-o apropia de ochii mari, bulbucaţi: lui Lituma chiar i se păru c-aveau să-i iasă din orbite şi să se rostogolească pe jos. Tomasito o lăsa să-i ghicească, palid, privind-o cu teamă. „Trebuia să-i trântesc o sudalmă şi să pun capăt clovneriei ăsteia”, se gândea Lituma, nemişcat. Dionisio se refugiase din nou în cine ştie ce viziuni şi, cu ochii întredeschişi, fredona încetişor unul din cântecele alea ca nişte melopee pe care le lălăie catârgiii în drumurile lor nesfârşite prin *puna.* În sfârşit, vrăjitoarea lăsă mâna jandarmului şi oftă din greu, ca după un mare efort.

— Vasăzică, necazuri din dragoste, murmură ea. Ţi se citeau pe chip, băiete.

— Aşa spun toate ghicitoarele din lume, zise Lituma. Să revenim la chestiile serioase, *doña* Adriana.

— Şi ai o inimă uite-atâta, adăugă ea, neluându-l în seamă pe Lituma; îşi desfăcuse mâinile, desenând în aer o inimă uriaşă. Ce baftă pe tipa aia, s-o iubeşti atât de mult.

Lituma se căzni sa râdă.

— Încearcă să te înmoaie, Tomasito, nu te lăsa prostit, murmură. Dar jandarmul nu râdea şi nici nu-l asculta. Foarte serios, nu-şi lua ochii de la femeie, fascinat. Ea îi apucă din nou mâna, i-o mângâie şi i-o scrută din nou, îndeaproape, cu ochii ei ieşiţi din orbite. Crâşmarul îşi

fredona aceeaşi cantilenă, cu jumătate de voce, bâţâindu-şi trupul şi săltând încetişor în ritmul melodiei, străin de tot ce îl înconjura.

— E o dragoste care ţi-a adus necazuri, care-ţi face rău, zise *doña* Adriana. Inima îţi sângerează noapte de noapte. Dar asta, totuşi, te-ajută să trăieşti.

Lituma nu ştia ce să facă. Se simţea ridicol. Nu credea în vrăjitoare şi cu-atât mai puţin în zvonurile şi bârfele pe seama Adrianei, care circulau prin tabără şi prin obştea din Naccos. Se spunea, de pildă, că ea şi primul ei soţ, un miner, omorâseră cu mâinile lor un vampir *pishtaco.* Dar la fel de neliniştit şi de confuz se simţea el, ori de câte ori venea vorba despre lumea de dincolo de moarte. Chiar puteai citi soarta unui om în liniile din palmă? În cărţile de joc? În frunzele de *coca?*

— Dar se va termina cu bine, aşa că nu-ţi face gânduri negre, conchise doamna Adriana, lăsând mâna jandarmului. Nu ştiu când. Poate vei mai suferi un timp. Duhurile astea-s hămesite, cer şi cer şi nu se mai satură. Însă tot ce te face acum să sângerezi va avea un sfârşit bun.

Răsuflă din greu, iar, şi se întoarse spre Lituma.

— Încerci să te pui bine cu noi, doar-doar vom uita de dispăruţi doamnă?

Vrăjitoarea râse din nou, gâjâit.

— Dumitale nu ţi-aş ghici norocul nici dacă m-ai plăti, domn' caporal.

— Las' că nici eu nu te-aş lăsa. 'Tu-i maica mă-sii, dar pe ăsta ce-l apucă?

Însufleţit de propria-i fantezie, cântând mai tare şi cu ochii închişi, Dionisio începuse să danseze pe loc, într-o stare de profundă concentrare. Când jandarmul Carreño îl apucă de braţ şi îl scuturâ, birtaşul rămase nemişcat şi căscă ochii, învăluindu-i pe cei de faţă într-o privire uimită de parcă îi vedea pentru întâia oară.

— Nu mai face atâta pe beţivul, că nu eşti chiar aşa de pilit îl repezi Lituma. Să ne-ntoarcem la oile noastre. Aveţi de gând să-mi spuneţi, pân' la urmă, ce li s-a întâmplat ălora trei tipi? Apoi puteţi pleca.

— Nici eu, nici bărbatul ăsta al meu n-am văzut nimic, zise ea, înăsprindu-şi ochii şi vocea. Duceţi-vă de-i luaţi la întrebări pe cei ce clevetesc pe seama noastră.

— Oricum, mortu’ de la groapă tot nu se întoarce, domn’ caporal, psalmodie Dionisio. Tot ce faceţi e degeaba. Nu vă luaţi în piept cu destinul, înţelegeţi că e-n zadar.

Brusc, ploaia conteni şi, deîndată, afară se lumină cu un soare de amiază. Lituma putea vedea un curcubeu încoronând înălţimile dimprejurul campamentului, peste păduricea de eucalipţi. Tot pământul, chiftind de băltoace şi de pârâiaşe care străluceau, părea făcut din argint-viu. Şi iată pe orizontul lanţului muntos, acolo unde piatra şi cerul se atingeau, culoarea aceea stranie, între vioriu şi indigo, pe care el o văzuse copiată pe atâtea fuste şi şaluri de-ale indiencelor, pe punguliţele de lână aninate de ţărani de urechile lamelor, şi care pentru el era însăşi culoarea Anzilor, a acestei *sierra* atât de misterioasă şi de violentă. Carreño rămăsese gânditor, parcă absent, răsucind în minte vorbele vrăjitoarei. Păi da, Tomasito, sigur: îţi spusese taman ce voiai să auzi.

— Şi unde ne veţi ţine închişi? Doamna Adriana se uită cu destulă scârbă la interiorul bordeiului. Aici? O să dormim aici toţi patru, unul peste altul?

— Mda, ştim deja că n-avem un comisariat pe gustul domniilor voastre, zise Lituma. Va trebui să vă mulţumiţi cu ce avem. Postul ăsta nu-i nici pe gustul nostru. Aşa-i, Tomasito?

— Aşa-i, dom’ caporal, murmură jandarmul, trezindu-se.

— Lăsaţi-l măcar pe Dionisio să plece. Altfel, cine va păzi cârciuma? Or să ne fure totul, şi vechiturile alea de-acolo îs tot ce-avem pe lume.

Lituma o privi iar lung, intrigat. Grasă, groasă, amorfă, înfundată în maldărul ei de zdrenţe de peticăreasă, având doar şoldurile protuberante care să amintească lumii că e o femeie, vrăjitoarea vorbea fără pic de emoţie, parcă îndeplinind o formalitate, arătând că de fapt puţin îi păsa de tot ce-avea să se-ntâmple. Doar Dionisio părea a fi încă şi mai nepăsător de soarta lui decât ea. Îşi închisese iar

ochii pe jumătate şi nu mai avea nimic comun cu ei. Se comportau de parcă pluteau cu mult pe deasupra lumii ăsteia nenorocite. Tot mai făceau pe semeţii, ’tu-i aia mă-sii.

— Hai să cădem la o înţelegere, zise, în sfârşit, Lituma, pradă unei subite descurajări. Să-mi daţi cuvântul că nu plecaţi din tabără. Că nu vă-ndepărtaţi nici douăzeci de metri. Cu condiţia asta, vă las să vă vedeţi de treabă pe timpul cercetărilor.

— Păi, unde să plecăm? întredeschise ochii Dionisio. Dacă am fi avut unde, plecam noi demult. Nu se-aţin ăia prin munţi, cu ochii pe noi, cu pietre în mâini? Naccos e o închisoare, iar noi toţi suntem prizonieri. Chiar nu v-aţi dat seama pân’ acu, domn’ caporal?

Femeia se ridică de jos anevoie, agăţându-se de omul ei. Şi, fără a-şi lua rămas-bun de la jandarmi, ieşiră din colibă. Se îndepărtară cu paşi mici, călcând pe pietroaiele sau moviliţele cu mai puţin noroi pe ele.

— Te-a făcut praf vrăjitoarea, cu ce ţi-a ghicit, Tomasito.

Lituma îi întinse o ţigară. Fumară amândoi, văzând cum se micşorează şi pier pe costişă siluetele lui Dionisio şi Adriana.

— Te-a impresionat cu marele-ţi necaz din dragoste? slobozi fumul din piept Lituma. Vax! Mai mult sau mai puţin, toată lumea le are. Sau te crezi singurul care suferă pentru o femeiuşcă?

— Chiar dumneavoastră mi-aţi spus că n-aţi trecut prin aşa ceva, dom’ caporal.

— Da, însă am avut şi eu fierbinţelile mele, zise Lituma, simţindu-se diminuat. Numai că eu le vindec cât ai clipi. Cu târfuliţe, desigur. Odată, la Piura, în „Casa Verde” despre care ţi-am pomenit, mi s-au aprins călcâiele grozav după o bruneţică. Dar, drept să-ţi spun, n-am ajuns niciodată să-mi doresc să mor pentru o femeie.

Mai fumară câtva timp, în tăcere. Colo jos, departe, la poalele povârnişului, o siluetă începea să urce drumul spre post.

— Nu cred să aflăm vreodată ce-au păţit cei trei

dispăruţi, Tomasito. Să-ţi spun drept, oricât ar insinua ăi din campament că Dionisio şi *doña* Adriana sunt vârâţi în chestia asta până peste cap, eu nu reuşesc să mă conving c-ar fi aşa.

— Nici eu, dom' caporal, nici eu. Dar atunci cum se face că toţi drumarii ajung până la urmă să-i acuze?

— Explicaţia e că toţi muntenii ăştia, sunt nişte superstiţioşi ce nu s-a pomenit. Ei chiar cred în demoni, *pishtacos* şi *mukis,* zise Lituma. Şi întrucât Dionisio şi nevastă-sa îs pe jumătate vrăjitori, oamenii îi pun în legătură cu dispariţiile.

— Până acum, nici eu nu credeam în toate astea, încercă să glumească jandarmul. Dar, de când mi-a citit *doña* Adriana în palmă, parcă îmi cam vine să cred. Al naibii ce bine mi-a picat ce mi-a spus ea despre inima aia a mea cât toate zilele!

Lituma începea să-l distingă pe cel ce urca spre ei: avea o cască de miner, care scânteia în după-amiaza acum luminoasă, cu cer strălucitor şi fără nori. Cine ar fi spus că mai adineauri nu vedeai decât trombe de apă, fulgere şi trăsnete, negrii nori pântecoşi?

— Ah, la naiba, vrăjitoarea te-a cumpărat, glumi şi Lituma. Nu cumva tu i-ai volatilizat pe ăia trei, Tomasito?

— Mai ştii, dom' caporal.

Sfârşiră prin a râde amândoi, dar nervos şi nesincer. În timp ce îl zărea tot mai aproape pe omul cu cască, Lituma nu şi-l putea scoate din cap pe Pedrito Tinoco, mutulică ăl cu comisioanele, cu spălatul şi măturatul, cu nenorocirea omorârii vigoniilor la Pampa Galeras. De când îi povestise Tomasito istoria nătărăului de treabă, nu-i mai ieşea din minte. Dar de ce şi-l amintea mereu în locul acela, dintre parapeţi şi stâncăriile cenuşii, stând şi spălând rufe? Omul cu cască avea un pistol la brâu şi un baston de cauciuc, ca poliţiştii. Dar purta haine civile, blugi şi o scurtă de piele cu o banderolă neagră pe braţul drept.

— Negreşit că mulţi tipi de-aici ştiu foarte bine ce s-a întâmplat, dar nu vor să ciripească. Singurii tembeli care n-au habar suntem tu şi eu. Nu te simţi un mare dobitoc aci,

la Naccos, Tomasito?

— Mă simt ca un novice, mai degrabă. Sigur că toţi ştiu ceva, deşi mint şi vor să dea toată vina pe birtaş şi pe nevastă-sa. Ba chiar cred că s-au vorbit să ne facă să credem că Dionisio şi *doña* Adriana au pus totul la cale. Astfel, ne prostesc pe noi şi scapă de orice răspundere. N-ar fi mai bine să îngropăm cazul ăsta şi să-i punem cruce?

— Să nu crezi că ţin morţiş să fac lumină, Tomasito. Nu datoria îmi dă ghies, fi pe pace. Numai că eu sunt foarte curios. Mi-a intrat ideea-n cap să aflu musai ce s-a întâmplat. Şi află că de când mi-ai povestit cum a fost cu mutul şi cu locotenentul Pancorvo, n-o să-mi găsesc liniştea până n-oi afla.

— Oamenii sunt temători, aţi observat? I-am privit cu atenţie la cârciumă, la lucru, în echipe. Aşa-s până şi indienii din obşte, cei care n-au plecat încă. Atmosfera e încărcată, de parcă toţi s-ar aştepta la ceva anume. S-ar putea să fie din cauza zvonului ăstuia cum că vor sista lucrările şi vor rămâne oamenii fără lucru. Sau din pricina asasinatelor de peste tot. Nervii nu mai rezistă. Aerul e exploziv. Nu-l simţiţi?

Ba da, Lituma îl simţea. Zilierii mergeau cu feţe posace, ochii li se abăteau la dreapta şi la stânga de parcă ar fi căutat duşmani ascunşi, discuţiile de la crâşmă sau printre barăci erau sacadate, lugubre şi se întrerupeau la apariţia lui. Să fi fost asta din cauza dispariţiilor? Erau speriaţi fiindcă oricare din ei putea fi al patrulea?

— Ziua bună, domnule caporal, zise bărbatul cu cască de miner, salutându-i din cap. Era un metis înalt şi puternic, cu o barbă neîngrijită. Purta bocanci de miner, cu tălpi groase, plini de noroi, încercă să şi-i cureţe înainte de a intra în cocioabă, tropăind cu putere în prag şi ştergându-i de stinghia de jos a uşii. Vin de la mina La Esperanza. Pe dumneavoastră vă caut, domnule caporal Lituma.

La Esperanza era o mină de argint, cam la patru ceasuri de mers, la răsărit de Naccos. Lituma nu fusese pe-acolo, dar ştia că unii din drumarii de pe şantier erau foşti mineri, concediaţi de întreprinderea aceea.

— Azi-noapte ne-am pomenit cu teroriştii atacându-ne. Au făcut prăpăd, le explică, scoţându-şi casca şi scuturându-şi părul lung, unsuros. Scurta de pe el şi pantalonii erau uzi leoarcă. Mi-au omorât un om şi l-au rănit pe altul. Eu sunt şeful pazei de la Esperanza. Au luat explozibil, banii de salarii şi alte o mie de lucruri.

— Îmi pare rău, dar nu pot pleca, se scuză Lituma. Nu suntem decât noi doi aici, la post, eu şi subordonatul acesta al meu. Mai avem şi o problemă încurcată pe cap. Ar trebui să cer întâi instrucţiuni de la şefii ăi mari de la Huancayo.

— S-au ocupat de asta inginerii, replică bărbatul, cu mult respect. Scoase o hârtie împăturită din buzunar şi i-o întinse. Au vorbit prin radio cu şefii dumneavoastră. De la Huancayo li s-a răspuns că veţi prelua cazul. Mina La Esperanza e de resortul sau intră în atribuţiile dumneavoastră.

Lituma citi şi reciti, descurajat, telegrama. Da, asta zicea. Mina aceea era mai bine echipată decât campamentul ăsta împuţit. Aici, el era absolut rupt de lume, orb şi surd la tot ce se întâmpla în afară. Radioul din tabără funcţiona ori anemic, ori deloc. Cui naiba i-o fi dat prin cap să instaleze un post de poliţie la Naccos? Puteau să-l fi instalat dincolo, la Esperanza. Da, dar vezi că dacă s-ar fi aflat acolo şi nu aici, atât el cât şi Tomasito ar fi avut de-a face cu senderiştii. Înseamnă că ăia-s foarte aproape. Lanţul se mai strângea puţin în jurul gâtului lor.

Carreño se apucase să facă o cafea pe primus. Omul de la mină se numea Francisco López. Se lăsă pe pielicica de lama pe care şezuse *doña* Adriana. Vasul de pe foc începu să bolborosească.

— Nu, c-aţi mai putea face ceva, explică López. Ei s-au topit demult, bineînţeles, cu pradă cu tot. Dar avem nevoie de un act constatativ de-al poliţiei, pentru ca Asigurările să indemnizeze compania.

Tomás vărsă cafeaua fierbinte în cănile de tablă şi le împărţi.

— Dacă vreţi, dau eu o fugă pân’ la Esperanza, dom’ caporal.

— Nu, mă duc eu. Tu să ai grijă aici de toate şi, dacă nu mă-ntorc, roagă-te pentru mine.

— Nu mai e nicio primejdie, domnule caporal, îl linişti Francisco López. Am venit cu jeep-ul, dar a trebuit să-l las la capătul drumului practicabil. Nu-i prea departe, la nicio oră de mers rapid. Numai că m-a prins aversa. V-aduc eu înapoi, imediat ce terminaţi formalităţile.

Francisco López lucra deja de trei ani la mina La Esperanza, în corpul de pază şi protecţie. Acesta era al doilea atac cu care se pricopsiseră. În primul, ce avusese loc cu şase luni în urmă, n-au fost victime, dar atacatorii au fugit, tot aşa, cu explozibil, haine, materiale din hangar, merinde şi toate trusele sanitare ale minei.

— Noroc de ingineri, c-au putut să se ascundă, explică paznicul, sorbind pe îndelete cafeaua. Şi cu ei şi-un străin, prieten de-al lor, aflat în vizită. S-au suit pe rezervoarele de apă. Dacă dădeau de ei, o sfecleau. Nu-i iartă niciodată pe ingineri, pe cei din administraţie sau din conducere. Ca să nu mai vorbim de *gringos,* de bună seamă.

— Ca să nu mai vorbim de poliţişti, zise Lituma, cu o voce cavernoasă.

Francisco López încercă să glumească:

— N-am zis-o, ca să nu vă înspăimânt, în schimb, muncitorilor nu le fac nimic, decât dacă-i consideră denunţători.

Vorbea cu cea mai mare dezinvoltură, de parcă era normal să se întâmple aşa, sau de parcă s-ar fi întâmplat aşa dintotdeauna. Poate c-avea dreptate, ’tu-i maica mă-sii.

— Umblă zvonul c-or să închidă La Esperanza, după atâtea necazuri, adăugă López, suflând în cană şi sorbind iar. Inginerii nu mai vor să vină, iar cota-parte plătită revoluţionarilor sporeşte prea mult costurile de producţie.

— Păi dacă plătesc cotă-parte, de ce-i mai atacă? zise Lituma.

— Asta ne-ntrebăm şi noi şi n-avem răspunsul, recunoscu Francisco López. Nu-i logic.

Continua să sufle în cană şi să bea cu sorbituri mici, de parcă şi conversaţia aceea ar fi fost lucrul cel mai normal

din lume.

*

* *

Pentru Casimiro Huarcaya păru-i auriu şi ochii-i deschişi la culoare, aproape lichizi, fuseseră coşmarul copilăriei sale. Şi asta pentru că în sătucul andin Yauli, unde se născuse, toţi, absolut toţi erau bruneţi, iar părinţii şi fraţii săi aveau acelaşi păr negru, aceleaşi chipuri smeade şi aceiaşi ochi de culoare închisă ca toată lumea. De unde apăruse albinosul ăla în familia Huarcaya? Glumele proaste făcute pe socoteala lui de colegii de clasă, la mica şcoală sătească, îl făcură pe Casimiro să se bată adesea cu ei, fiindcă, deşi avea un caracter bun, i se urca sângele la cap ori de câte ori îi sugerau, ca să-l vadă turbând de furie, că tatăl lui nu-i taică-su, ci vreun străin în trecere prin Yauli, sau dracul însuşi care, cum se ştie în Anzi, când vine să-şi facă mendrele pe pământ se întrupează într-un venetic *gringo* şchiop.

Pe Casimiro îl mai obseda şi ideea că propriu-i tată, olarul Apolonio Huarcaya, nutrea bănuieli avane despre originea lui. Altfel cum să-şi explice că fusese deseori mărul discordiei între părinţii săi şi că Apolonio, care se purta frumos cu fraţii şi surorile lui, numai pe el îl asuprea cu cele mai grele treburi şi, la cea mai mică greşeală, îl bătea de-i mergeau fulgii?

Dar, în ciuda blestemăţiilor colegilor de clasă şi a neînţelegerilor familiale, Casimiro crescu fără complexe, puternic, îndemânatic, vioi şi iubitor de viaţă. De cum avu uzul raţiunii, nu-şi dori decât să crească mare cât mai repede ca să plece din Yauli într-un oraş vast, ca Huancayo, Pampas, sau Ayacucho, unde părul lui blond şi ochii-i deschişi la culoare să nu mai atragă până într-atât curiozitatea oamenilor.

Mergea pe cincisprezece ani când fugi din satul lui cu un vânzător ambulant pe care, ori de câte ori venea la Yauli, îl ajuta să încarce şi să descarce mărfurile şi să le vândă la

piaţă. *Don* Pericles Chalhuanca avea un camionaş de pe vremea lui Matusalem, reparat şi cârpit de mii de ori, cu care bătea toate obştile şi satele din centrul ţării, desfăcând acolo produse de pe la oraş, medicamente, instrumente şi unelte de lucrat pământul, haine, tacâmuri, pantofi, şi cumpărând, în schimb, brânză, tuberculi de *ollucos,* bob, fructe, ţesături de casă şi tigve pentru lichide, pe care le ducea la oraş. Dar *don* Pericles nu era numai negustor, ci şi un bun mecanic, astfel că, pe lângă el, Casimiro învăţă pe de rost toate chichiţele camionului şi putu să-l repare de fiecare dată, şi erau multe asemenea dăţi pe parcursul unei singure călătorii, când acesta cădea răpus de atrocele drumuri ale *sierrei.*

Cât rămase cu *don* Pericles fu nespus de fericit. Bătrânul negustor îl fermeca povestindu-i viaţa lui aventuroasă, de neostoit cocoş în poiata altora, cu femei seduse, însărcinate şi abandonate în nenumărate districte, sate şi cătune din Apurímac, Huancavelica, Ayacucho, Cusco şi Cerro de Pasco, departamente pe care, se fălea el, „le-am semănat cu bastarzi şi bastarde prin vinele cărora curge sângele meu”. Pe unii din ei i-i arăta lui Casimiro în lungile lor călătorii, făcându-i poznaş cu ochiul. Mulţi dintre ei îl salutau respectuos pe negustor, pupându-i mâna şi zicându-i „naşule”.

Dar ceea ce îl încânta mai cu osebire pe băietan era viaţa în aer liber pe care o duceau, fără orare sau destinaţii prestabilite, la cheremul asprimilor sau blândeţii timpului, al serbărilor populare sau hramurilor de sfinţi ocrotitori, al comisioanelor primite sau al toanelor camionetei, factori care le hotărau soarta zilnică, itinerarele, nopţile petrecute ici şi colo. *Don* Pericles avea o casă a lui, stabilă şi fără roţi, la Pampas, o mică fermă, unde sălăşluia şi o nepoată de-a lui, măritată şi având copii. Când dădeau pe-acolo, Casimiro era primit ca un membru al familiei. Însă în cea mai mare parte a timpului locuia în camion: acolo, printre mărfuri, sub o prelată groasă, îşi construise un refugiu cu piei de vacă. Dacă ploua, dormea în cabină sau sub camion.

Afacerile nu erau cine ştie ce, cel puţin pentru Pericles şi

Casimiro, întrucât orice câştig mai acătării era înghiţit de camion, căruia mereu trebuia să-i cumperi piese de schimb şi să-i vulcanizezi cauciucurile. Dar ceva-ceva tot le rămânea pentru traiul zilnic. De-a lungul anilor petrecuţi lângă *don* Pericles, Casimiro ajunse să cunoască şi cu ochii închişi, ca-n palmă, tot centrul Anzilor, cu sătucurile, obştile, serbările lui, dar şi cu prăpăstiile, hăurile, văile lui. Cunoscu şi toate secretele comerţului de care se ocupau: de unde să cumperi cel mai bun porumb şi unde să duci aţă şi ace, unde anume erau aşteptate lămpile cu gaz şi percalul ca o mană cerească, ce fel de panglici, agrafe, coliere şi brăţări le atrăgeau magnetic pe fete.

Don Pericles îl tratã la început ca pe-un ucenic, apoi ca pe-un fiu, în sfârşit ca pe-un partener. Pe măsură ce el îmbătrânea, iar băietanul devenea un bărbat, greul afacerii se mută pe umerii acestuia din urmă, până când, cu trecerea anilor, Casimiro era de-acum singurul care conducea vehiculul şi hotăra asupra cumpărărilor şi vânzărilor, *don* Pericles ajunse să fie doar directorul tehnic al asociaţiei.

Când asupra bătrânului se abătu atacul cerebral care îl lăsă paralizat şi mut, se aflau, din fericire, la Pampas. Astfel, putu fi dus la spital şi salvat de la moarte. Dar *don* Pericles nu mai putu călători şi Casimiro se ocupă de-atunci singur de toate. Câtva timp continuă să se folosească de camionaşul imemorial, dar într-o bună zi trebui să renunţe la el, pentru că nepoata lui *don* Pericles şi fiii ei îi cereau sume exorbitante ca să i-l închirieze. Le înapoie aşadar vehiculul şi, deşi până la moartea lui Pericles el îl vizită pe bătrân în mod regulat, aducându-i câte un mic cadou ori de câte ori se abătea pe la Pampas, de-atunci deveni stăpân absolut pe negoţul său. Era un tânăr puternic şi tăbăcit de viaţa sub intemperii, cu prieteni în tot locul, muncitor şi vesel, îşi putea petrece nopţi întregi bând şi dansând pe ruptelea la petrecerile săteşti, răspunzând cu glume ingenioase atacurilor beţivanilor în legătură cu păru-i bălai; a doua zi însă, la prima oră, îşi etala mărfurile în piaţă, luând-o cu mult înaintea altor comercianţi. Înlocuise vechiul

camionaş cu o camionetă de ocazie, cumpărată de la un agricultor din Huancayo, căruia îi plătea ratele lunare cu mare punctualitate.

Odată, pe când vindea catarame şi cercei fantezi într-o localitate măruntă din Andahuaylas, văzu o fată care părea să aştepte momentul potrivit ca să-i vorbească între patru ochi. Era tânără, avea părul împletit în cozi pe spate şi-o faţă plăcută la vedere, dar sperioasă ca a unei sălbăticiuni. I se păru că o mai văzuse şi altădată. Când el rămase, câteva clipe, fără clienţi, fata se apropie de bara din faţă a camionetei, pe care şedea aşezat Casimiro.

— Ştiu, ştiu, zise el, râzând. Vrei o copcă sau o broşă mică şi n-ai bani.

Ea făcu din cap că nu, încurcată.

— M-ai lăsat grea, *papay,* şopti, în *quechua,* cu ochii în jos şi numindu-l „tătucule”, ca toate indiencele. Sau nu-ţi mai aminteşti de mine?

Ca prin ceaţă, Casimiro parcă îşi aminti ceva. O fi fost codana aia care de Sfântul Arhanghel Gabriel se suise la el în camionetă, cu ocazia serbării din sat? Dar în ziua aceea el băuse multă rachie *chicha*, şi nu mai era sigur dacă fata din fata lui era aceeaşi cu cea confuză, nelămurită, din amintire.

— Şi cine zice c-am fost eu? o repezi el, grosolan. Cu câţi te-i fi întins tu, de sărbători? Crezi c-o să cad de fraier? C-o să m-aleg c-un copil al cine ştie cui?

Nu putu să mai strige la ea, fiindcă fata o rupse la fugă. Casimiro îşi aduse aminte că *don* Pericles îl sfătuia ca în astfel de cazuri să ia volanul în mână şi s-o şteargă de-acolo imediat. Dar, după alte câteva ore, când termină cu negoţul, începu să bată sătucul în lung şi-n lat căutând-o pe fată. Se simţea puţin vinovat şi ar fi vrut să se împace cu ea.

O găsi pe drumul de ţară de la ieşirea din sat, o potecă mai largă, mărginită de sălcii şi nopali şi răsunând de orăcăitul broaştelor. Ea se întorcea la lotul de pământ al părinţilor ei, foarte jignită. Până la urmă, Huarcaya o calmă, o convinse să se urce în camionetă şi o conduse încă o

bucată de drum, până în preajma obştii unde locuia. O consolă cum putu mai bine şi îi dădu ceva bani, sfătuind-o să-şi găsească o cumătră din alea care fac şi pe moaşele, dar care se ocupă şi cu avorturile. Ea încuviinţa din cap cu ochii în lacrimi. Se numea Asunta, iar când el o întrebă câţi ani are zise că optsprezece, dar era clar că se dădea mai mare decât era.

Se întoarse prin locurile acelea după o lună şi, întrebând din om în om, ajunse acasă la fată. Locuia cu părinţii ei şi cu o spuză de fraţi, care îl primiră cu neîncredere, ostili. Tatăl, stăpân pe propriu-i lot în cadrul comunităţii, fusese organizatorul serbărilor de-atunci. Înţelegea limba spaniolă, deşi răspundea la întrebările lui Casimiro în *quechua.* Asunta nu găsise pe nimeni care să-i dea fierturile acelea pentru lepădat, dar îi spuse lui Huarcaya să nu se frământe degeaba. Naşii ei, dintr-un sătuc vecin, îi spuseseră să nască pur şi simplu copilul, iar dacă părinţii o alungau, să vină să locuiască acolo. Părea a se fi resemnat cu soarta ei. Despărţindu-se de ea, Casimiro îi dărui nişte pantofi cu toc jos şi un şal înflorat, pentru care ea îi mulţumi umil, sărutându-i mâna.

Când mai trecu pe-acolo după alt răstimp, Asunta dispăruse, iar familia nu vru să-i vorbească despre ea. Tatăl îl primi mai duşmănos decât la prima vizită şi îi spuse de la obraz să nu mai dea pe-acolo. Nimeni nu putu sau nu dori să-l îndrepte spre locul unde trăiau naşii Asuntei. Casimiro îşi zise că făcuse tot ce îi stătea în puteri pentru fătuca aceea şi că nu trebuia să-şi mai bată capul cu ea. Dacă o va reîntâlni, o va ajuta, şi basta.

Dar viaţa lui nu mai fu cea dinainte. Parcă din senin, drumurile, înălţimile, satele acelea pe care el le bătuse ani de-a rândul, întâi cu *don* Pericles, apoi singur, fără a simţi vreodată că se expunea la alte primejdii decât explozia unui cauciuc sau pana de motor pe un drumeag plin de hârtoape, deveniră tot mai violente. Casimiro începu să întâlnească stâlpi electrici de mare tensiune dinamitaţi, poduri aruncate în aer, şosele astupate cu stânci şi trunchiuri de copaci, inscripţii ameninţătoare şi cârpe roşii

fluturând pe culmi. Întâlni şi grupuri înarmate, cărora trebuia să le dea întotdeauna câte ceva din mărfurile lui: haine, alimente, cuţite şi *machetes.* Începură, de asemenea, să apară pe drumuri patrule de luptători *sinchis* antiterorişti şi de soldaţi. Îi cercetau actele şi îi jefuiau camioneta, la fel ca răsculaţii. Sătenii se plângeau de abuzuri, de furturi, de omoruri, şi, în unele regiuni, începeau să se băjenească; familii, obşti întregi îşi părăseau pământurile, casele, animalele, şi o porneau spre oraşele de pe coastă.

Curând după aceea, negoţul lui abia de îi mai oferi resurse să supravieţuiască; sosi şi ziua când îşi dădu seama că lucra în pierdere. De ce se mai zbătea? De ce mai călătorea, de ce mai cumpăra şi mai vindea? La ce bun? Poate doar pentru că-i intrase în cap că aşa o va mai întâlni pe Asunta. Povestea asta deveni o adevărată obsesie pentru el. Atâta întrebase de ea, pe unde trecea, încât lumea începuse să-l creadă cam sărit de pe fix şi se distra punându-l pe piste false sau povestindu-i fel de fel de născociri.

De două ori se abătu prin satul ei, încercând să-i descoasă pe cei din familie. Tatăl, nu numai că nu-i spuse unde se afla fata, dar îl insultă şi aruncă cu pietre după el. Totuşi, o soră de-a Asuntei îi ieşi în întâmpinare pe drum şi îi povesti că naşii fetei locuiau la Andahuaylas şi se numeau Gallirgos. Cu toate astea, nimeni din Andahuaylas nu-l putu pune pe urmele unei familii cu acel nume. Când mai trecu încă o dată prin sătucul Asuntei, tatăl fetei murise, iar mama şi copiii plecaseră definitiv la Ica, împreună cu mulţi alţii din obştea sătească. Avusese loc un omor în regiune şi toţi trăiau cu frica în sân.

De ce oare o căuta pe Asunta cu atâta perseverenţă? Singur se întreba şi singur nu-şi putea da un răspuns. Să fi fost din cauza fiului sau fiicei sale, care acum trebuia să meargă pe trei anişori? Deşi nu se mai aştepta s-o găsească, tot mai întreba de ea în dreapta şi în stânga, aproape ritual, ştiind dinainte că nu va primi decât răspunsul negativ. S-o fi dus la Lima, ca atâtea şi-atâtea

fete din *sierra.* S-o fi angajat fată în casă, sau muncitoare pe undeva, s-o fi măritat şi i-o fi dat fiului sau fiicei lui fraţi şi surori. Cine putea şti!

Trecuse deja mult timp şi Casimiro Huarcaya se gândea tot mai rar la Asunta, când ajunse, într-o noapte de beţie generală, era începutul serbării în cinstea sfântului protector al aşezării –, în localitatea Arcca, la sud de Ayacucho. Ieşind din hanul unde mâncase, se pomeni înconjurat de un grup ostil de bărbaţi şi de femei care îl insultau, arătând spre părul lui şi numindu-l „nacaq", „pishtaco". Erau prea beţi să-i mai poată face să judece, explicându-le că nu toţi oamenii peste care căzuse beleaua de a avea părul deschis la culoare hălăduiau prin lume căutând victime omeneşti cărora să le soarbă sângele sau grăsimea, aşa încât preferă să se suie în camionetă. Dar nu-l lăsară să plece. Erau în acelaşi timp speriaţi şi furioşi şi se aţâţau unii pe alţii.

Îl scoaseră pe brânci din cabină şi începură să-i care la pumni, fără a-i asculta explicaţiile. Când crezu că nu mai există scăpare pentru el, auzi focuri de armă. Văzu bărbaţi şi femei cu arme în mâini şi cercul duşmănos din jurul lui se rupse. De jos, de pe pământ, unde căzuse doborât de lovituri, Casimiro auzi glasurile salvatorilor. Le explicau oamenilor din mâinile cărora îl smulseseră că nu trebuiau să creadă în *pishtacos,* că astea erau superstiţii, credinţe obscurantiste sădite în popor de către duşmanii de clasă.

Atunci, o recunoscu pe Asunta. Fu sigur că era ea. În pofida luminii şovăielnice şi a haosului din mintea lui, nu se îndoi nicio clipă: era ea. Doar că acum nu mai avea cozi grele pe spate, ci părul tuns scurt, bărbăteşte. Şi, în loc de fuste andine, nişte blugi şi pantofi de sport. Şi o puşcă de vânătoare în mână. Îl recunoscuse şi ea, imediat. Nu-i răspunse nici la salutul cu mâna, pe care i-l făcu, nici la zâmbetul pe care i-l adresă. Ea le explica acum celorlalţi luptători înarmaţi, bărbaţi şi femei, că albinosul acela, Casimiro Huarcaya, o violase cu cinci ani în urmă, profitând de serbările din alt sat. Şi o lăsase însărcinată. Şi când ea s-a dus să-i spună, a tratat-o ca pe o târfă, sau cam aşa ceva.

Şi că, apoi, a catadicsit să-i arunce, aşa cum arunci un os unui câine, nişte bani cu care să plătească un avort. Era Asunta şi nu era Asunta. Cel puţin lui Casimiro îi venea greu s-o recunoască pe fata timidă care îi pupa mâna în femeia aceea rece, serioasă, didactică şi care îşi povestea intimităţile cu voce tare, de parcă vorbea despre altcineva.

Încercă să-i spună că în tot acel timp o căutase peste tot. Încercă s-o întrebe ce se întâmplase cu pruncul pe care-l aştepta, dacă se născuse tot albinos, ca el. Dar nu reuşi nici să îngaime ceva. Ei, în schimb, dezbătură chestiunea îndelung, făcură un schimb de idei, în spaniolă şi în *quechua.* Îi puseră întrebări la care el nu ştiu să răspundă. Când văzu că hotărâseră ceva în legătură cu soarta lui, avu o senzaţie de irealitate. Iat-o, vasăzică, pe femeia pe care o căutase ani în şir. Se apropia de el cu puşca pregătită, ţintindu-i capul. Şi Casimiro fu sigur că mâna nu-i va tremura când va apăsa pe trăgaci.

*

* *

— Jandarm, jandarm, zise Mercedes. Era ultimul lucru la care să mă fi gândit, că eşti un curcan ca ăia care dirijează circulaţia.

— Ştiu, ştiu, cu unul ca mine ai coborât mult ştacheta şi ţi-ai pierdut din categorie, replică băiatul. Dar nu-ţi face griji, cu o femeie ca tine alături voi ajunge foarte departe.

— Dacă vreodată te voi vedea cu uniforma de jandarm, voi muri de ruşine, zise ea.

— De ce avea o părere aşa de proastă despre noi? mârâi Lituma.

— Păi cum de ce, suspină Tomasito. Din cauza lefii de mizerie.

Plecaseră din Huánuco în jur de şase, cu o oră întârziere, şi ocupau cele două locuri din faţă ale vechiului Dodge, lângă şofer. În spate se îngrămădeau patru pasageri, printre care o doamnă care gemea „Ay, Isuse” la fiecare hop. Şoferul purta o şepcuţă înfundată până peste urechi şi

un fular gros îi acoperea gura, încât abia de-i puteai desluşi chipul. Radioul era dat la maximum, aşa că Mercedes şi Carreño îşi vorbeau la ureche fără teama de a fi auziţi. Pe măsură ce autobuzul urca munţii, radioul se auzea tot mai prost şi muzica naufragia printre ţiuituri şi hârâituri.

— Dacă mergeaţi aşa de vârâţi unu-n altul, cred că profitai din plin ca s-o pipăi, comentă Lituma.

— Vorbitul cu mine e doar un pretext ca să mă poţi săruta în voie pe gât, zise ea, vorbindu-i tot cu gura lipită de ureche.

— Te supără? susură el, frecându-i uşurel cu buzele conturul urechii.

— Hârjonelile astea în maşină îs grozave, se pronunţă Lituma.

— Mă gâdili, zise ea. Şoferul o să mă creadă o idioată care se hlizeşte tot timpul.

— Asta-i din cauză că pentru tine dragostea nu e ceva serios, o sărută iar Carreño.

— Promite-mi că în viaţa ta n-o să-ţi mai pui uniforma de sticlete, zise Mercedes. Sau, cel puţin, cât om fi împreună.

— Îţi promit tot ce-mi ceri, şuşoti mieros flăcăul.

— Şi te-ai ţinut de cuvânt de n-ai mai putut, suspină Lituma. Ţi-ai pus-o din nou, iar aici nici nu ţi-o mai poţi scoate. O să mori cu cizmele-n picioare, Tomasito. Apropo, ai văzut filmul cu titlul ăsta?

Carreño o ţinea cu braţul pe după umeri şi încerca să amortizeze cu trupul lui hurducăturile la care vechiul Dodge o supunea pe Mercedes. Se întuneca rapid şi începea să se simtă frigul. Îşi trăseseră pe ei puloverele de lână de alpaca pe care le cumpăraseră la Huánuco, dar unul din geamurile vehiculului era crăpat şi lăsa să intre un curent de aer îngheţat. Şoferul stinse în sfârşit radioul, care oricum nu se mai auzea.

— Nu-i vorba c-aş crede că se va întâmpla ceva, zise el, vorbind tare prin fular. Dar e de datoria mea să vă avertizez. Au fost mai multe atacuri pe traseul ăsta, în ultimul timp.

Niciunul din pasageri nu făcu vreun comentariu, dar

atmosfera din maşină se îngroşă deodată, ca laptele când se taie. Carreño o simţi pe Mercedes devenind încordată.

— Cel mai probabil e că pe amândoi or să ne îngroape cu uniformele pe noi, Tomasito. N-ai obosit câteodată să-i aştepţi? Nu-ţi dă prin gând uneori: „Să vină ăia odată şi să se termine cu războiul ăsta al nervilor”?

— Ce-aţi vrut să spuneţi? întrebă până la urmă, de pe scaunul din spate, doamna cu exclamaţiile. Că suntem în primejdie?

— Sper că nu, replică şoferul. Dar trebuie să vă previn.

— Şi-atunci ce facem? întrebă alt pasager.

— Atunci cel mai bine e să taci mâlc, le sugeră şoferul. Eu unul aşa vă sfătuiesc. Atacatorii sunt înarmaţi şi cu degetul pe trăgaci.

— Adică le dăm tot ce-avem ca nişte oi blege, zise doamna, iritată. Ce mai contează că rămânem cu mâinile goale. Straşnic sfat, ce să spun!

— Dacă vreţi s-o faceţi pe eroina, vă priveşte, zise şoferul. Eu vă spun doar care-i părerea mea.

— Dumneata îi sperii pe pasageri, interveni Carreño. Una e să dai un sfat şi alta să bagi oamenii în răcori.

Şoferul întoarse puţin capul ca să-l privească.

— Nici pomeneală să vreau să sperii pe cineva, afirmă el. Numai c-am fost atacat deja de trei ori, iar ultima dată mi-au sfărâmat genunchiul cu patul puştii.

Urmă o lungă tăcere, întreruptă doar de gâfâielile şi spasmele motorului şi de zăngănelile metalice ale caroseriei zgâlţâite de gropile şi pietrele de pe drum.

— Atunci, nu ştiu zău de ce vă expuneţi la atâtea primejdii, comentă un călător care până atunci nu deschisese gura.

— Din acelaşi motiv pentru care mergeţi domniile, voastre la Lima cu autobuzul, ştiind că-i periculos, zise şoferul. De nevoie.

— Blestemat fie ceasul când am venit la Tingo María, blestemat fie ceasul când am acceptat invitaţia scârbosului ăluia, susură Mercedes în urechea băiatului. Îmi mergeau toate ca pe roate, aveam bani de haine, spectacolul de

revistă la „Vacilón” mă amuza, eram liberă şi independentă. Şi-acum iată-mă urmărită şi încurcată cu un jandarm.

— Asta ţi-era soarta, o sărută iar pe ureche băiatul, simţind cum o treceau fiorii. Deşi n-o să mă crezi, află c-abia acum începe partea cea mai frumoasă a vieţii tale. Ştii de ce? Fiindcă suntem împreună. Şi vrei să-ţi mai spun ceva?

— Eu stau şi-aştept chestii delicioase, pipăieli la înghesuială, pupături îndrăzneţe, regulări deşucheate care să mă mai abată cu gândul de la castitatea mea nedorită, iar tu o iei mereu pe coarda sentimentală, se plânse Lituma. Boala ta e fără leac, Tomasito.

— Ce? susură ea.

— Împreună la bine şi la rău până când moartea ne va despărţi, îi ronţăi Carreño marginea urechiuşii, şi Mercedes râse tare.

— Nu cumva sunteţi în călătorie de nuntă? le aruncă o ocheadă şoferul.

— Aşa-i, suntem proaspăt căsătoriţi, confirmă îndată Carreño. Cum de-aţi ghicit?

— Mi-a zis-o cel de-al şaselea simt, râse şoferul. Dar şi toţi pupicii ăia dulci pe care vi-i daţi.

Cineva în spate râse şi un pasager murmură; „Sincere felicitări”. Carreño o strânse tare pe Mercedes lipind-o de el şi îi şopti, sărutând-o:

— Gata, de-acu eşti nevestica mea în ochii lumii. N-o să mai scapi niciodată de mine.

— Dacă mă mai gâdili, m-aşez în altă parte, susură ea. Fac pipi pe mine de râs.

— Aş da luna de pe cer să văd o femeiuşcă făcând pipi, mugi Lituma, zgâlţâind patul lui mizer. Asta nu mi s-a întâmplat niciodată, ’tu-i maica mă-sii. Şi-acum când aş vrea, nici urmă de femei pe-aci.

— N-ai scăpa de mine decât poate sus, în plasa de bagaje, zise Carreño. Bine, îţi dau o recreaţie. Zece minute fără sărutări. Poţi să adormi cu capul pe umărul meu, ca în camion. Te trezesc eu dacă ne-atacă vreun comando.

— De-abia devenise amuzantă cu pipiul ei, şi tu o trimiţi la culcare, protestă Lituma. Nu, că asta-i culmea.

— Ce dulce eşti, sticleţel, zise ea, cuibărindu-se.

— Nimeni n-o să ne strice luna de miere, zise flăcăul.

Şoseaua era pustie cât vedeai cu ochii; rar venea din partea opusă câte un ditamai camionul care obliga vechiul Dodge să cotească puţin ca să-i facă loc. Nu ploua, însă cerul era înnorat şi, în loc de stele, o slabă luminescenţă dilua contururile câtorva nori plumburii şi ale orizontului de culmi şi creste înzăpezite. Carreño începu să picotească.

— M-a trezit o străfulgerare care mi-a rănit ochii, apoi o voce care spunea: „Actele la control”, continuă jandarmul. Luptându-mă cu amorţeala, mi-am pipăit cureaua de la brâu şi, da, revolverul era acolo, la locul lui.

— Înapoi la joaca de-a cow-boyii, comentă Lituma. Câţi ai ucis de data asta?

Mercedes se freca la ochi, mişcând din cap dintr-o parte în cealaltă. Şoferul întindea livretele electorale ale pasagerilor unui bărbat cu automatul la piept, care îşi băgase aproape tot capul în autobuz. Carreño văzu o gheretă luminată cu lămpi de gaz, o stemă a ţării şi un alt om, îmbrăcat cu *poncho* şi având automatul pe umăr, care îşi freca viguros mâinile. Un lanţ de fier, întins între două butoaie, le bara drumul. În jur nu se vedeau lumini, nici case, ci doar munţii.

— Un moment, zise omul şi se îndepărtă spre gheretă cu livretele în mână.

— Nu ştiu ce i-o fi apucat, comentă şoferul, întorcându-se spre călători. Ăştia nu opresc niciodată maşinile aici, şi cu atât mai puţin la o oră ca asta.

La lumina slabă a lămpii din postul de control, unul din poliţişti cerceta documentele unul câte unul. Îl ridica şi şi-l apropia de ochi, ca miopii. Celălalt continua să-şi frece mâinile.

— Înseamnă că-i ger afară, murmură femeia de pe scaunul din spate.

— Aşteptaţi s-ajungem pe podişurile *punas* şi-o să aflaţi ce-i aia frig, o avertiză şoferul.

Rămaseră câtva timp tăcuţi, ascultând şuieratul vântului. Acum, poliţiştii discutau, iar cel care adunase actele îi băgă celuilalt o hârtie sub ochi, arătând cu degetul spre vechiul Dodge.

— Dacă mi se întâmplă ceva, tu îţi continui călătoria, îi sărută băiatul urechea lui Mercedes, văzându-i pe cei doi bărbaţi de la post apropiindu-se de maşină, unul în spatele celuilalt.

— Mercedes Trelles, zise omul, băgându-şi iar capul în vehicul.

— Aşa o cheamă pe piurana ta? zise Lituma. Păi atunci s-ar putea să-i fie rudă unuia pe care l-am cunoscut. Trelles Picioare-Strâmbe. Avea o cismărie chiar lângă cinema „Municipal” şi tot timpul ronţăia cornuri.

— Eu sunt.

— Coborâţi o clipă. Verificăm ceva.

Îi înapoie şoferului celelalte acte, ca să le împartă pasagerilor, şi îl lăsă pe Carreño să coboare şi să-i ajute femeii să se dea jos. Al doilea poliţist stătea acum cu automatul în mână, cam la un metru de autobuz.

— Niciunul dintre ei nu părea preocupat, sau nervos, zise Tomás. Păreau mai degrabă plictisiţi să facă mereu acelaşi lucru. Poate c-o chemaseră din pură întâmplare. Dar nu puteam să risc, fiind vorba de ea.

— Sigur, sigur, glumi Lituma. Tu eşti din ăia care întâi omoară şi-apoi îl întreabă pe mort cum îl cheamă.

Mercedes se îndepărtă, mergând încet spre gheretă, urmată de tipul care cercetase actele. Carreño rămase în picioare, lângă portiera deschisă a Dodge-ului şi, deşi din cauza negurii era improbabil ca poliţistul rămas de strajă lângă maşină să-i vadă expresia feţei, îi adresă acestuia un zâmbet exagerat.

— Cum de nu vă-ngheaţă pipota de frig, şefule? murmură el, în timp ce, cât mai bătător la ochi, îşi freca braţele şi făcea „Brrr”. La ce înălţime om fi aici?

— La trei mii două sute.

Flăcăul îşi scoase pachetul de ţigări, alese una şi o puse în colţul gurii. Dădu să vâre pachetul la loc, dar, amintindu-

şi parcă, i-l întinse poliţistului: „Vreţi să fumaţi?” În acelaşi timp, neaşteptând răspunsul, făcu doi paşi către el. Poliţistul nu intră deloc la bănuieli. Luă o ţigară şi, fără a-i mulţumi, şi-o duse la gură.

— Ăla, ca poliţist, era un ageamiu, se pronunţă Lituma. Până şi eu, care-s alt ageamiu, aş fi mirosit ceva.

— Tipii picau de somn, dom’ caporal.

Carreño aprinse un chibrit, pe care aerul îl stinse. Mai aprinse unul, ferindu-l cu trupul, stătea cu toate simţurile la pândă, ca fiara înainte de a ataca –, auzind-o pe doamna protestatară cum îi cerea şoferului să închidă uşa, şi apropie flăcăruia de gura de care atârna ţigara. Când, în loc de flăcăruie, ţeava revolverului îi atinse dinţii, poliţistul rămase încremenit.

— Nu striga, nu mişca, îi ordonă Tomás. Spre binele tău.

Stătea cu ochii ţintă spre bărbatul care acum deschidea gura, ţigara îi căzu pe jos, şi căruia îi lua uşor automatul cu mâna rămasă liberă, dar cu auzul încordat spre ce se întâmpla în vehicul, aşteptându-se ca şoferul sau unul din pasageri să strige şi astfel să-l prevină pe poliţistul din gheretă.

— Dar n-ai auzit nimic, fiindcă pasagerii, amorţiţi, nu şi-au dat seama ce se petrece, recită Lituma. Vezi, ghicesc totul imediat. Şi ştii de ce? Pentru că am văzut mii de filme la viaţa mea şi le cunosc trucurile.

— Mâinile sus! porunci, tare, din pragul uşii. Ţinea revolverul îndreptat spre tipul de la masă şi automatul spre ţeasta celui dezarmat, din care îşi făcuse scut uman. O auzi pe Mercedes scoţând un ţipăt slab, dar n-o privi, ci îşi concentra atenţia asupra omului de la masă. După un moment de surpriză, acesta ridică mâinile şi rămase cu ochii pe băiat, clipind des, zăpăcit.

— I-am zis lui Mercedes „Ia-i automatul”, îşi aminti Carreño. Dar ea era moartă de frică şi nu se mişca. A trebuit să strig la ea, repetându-i ordinul.

— Nu crezi că şi atunci făcea pipi pe ea?

De data asta, în sfârşit, ea apucă, cu ambele mâini, arma lăsată pe masă de poliţist.

— I-am plasat pe amândoi la perete, cu mâinile pe cap, continuă flăcăul. Nici nu ştiţi ce iute m-au ascultat, dom' caporal. S-au lăsat controlaţi de alte arme, dezarmaţi de pistoale şi s-au legat fedeleş unul pe altul fără să crâcnească.

Abia când Tomás şi Mercedes ieşeau din încăpere, unul din ei îndrăzni să bâiguie:

— N-o să ajungi prea departe, cumetre.

— Chiar că n-ai ajuns, zise Lituma. Vreau să dorm, Tomasito, mi-e somn şi povestirea ta m-a plictisit.

— Sunt bine înarmat şi-o să mă apăr, i-o tăie Carreño.

— Dar ce se întâmplă aici? întrebă, din spatele lui, şoferul.

— Nimic, nimic, plecăm chiar acum.

— Cum nimic? îl auzi exclamând. Păi cine eşti dumneata ca să…?

— Calmează-te, calmează-te, treaba nu te priveşte, n-o să păţeşti nimic, zise băiatul, împingându-l afară.

Călătorii coborâseră din vechiul Dodge şi o asaltau cu întrebări pe Mercedes. Ea dădea din mâini şi din cap, aproape isterizată: „Nu ştiu, nu ştiu."

Carreño aruncă pe bancheta vechiului Dodge automatele şi pistoalele celor doi oameni din post şi îi făcu semn şoferului să se aşeze la volan. Luând-o pe Mercedes de braţ, o obligă să se suie în vehicul.

— Ne lăsaţi aici? se indignă doamna cu exclamaţiile.

— O să vă ia cineva, n-aveţi grijă. Nu vă pot lua cu mine, ca să nu treceţi drept complici de-ai mei.

— Dacă-i aşa, lasă-mă şi pe mine cu ei, protestă şoferul, deja aşezat în faţa volanului.

— De ce naiba l-ai luat pe şofer? căscă Lituma. Nu-ţi ajungea Mercedes, ca tovarăş de drum?

— Nici eu şi nici nevastă-mea nu ştim să conducem, îi explică băiatul. Hai, porneşte odată şi-apasă pe accelerator pân' la fund.

Partea a doua

VI

— Bine, acum cred că pot pleca, zise caporalul Lituma, socotind că dacă o lua din loc imediat, putea ajunge la Naccos înainte de căderea întunericului.

— În niciun caz, amice, îi opri avântul, ridicând două mâini cordiale, inginerul înalt şi blond care fusese atât de amabil cu el de cum puse piciorul la mina „La Esperanza”. Te poate apuca noaptea pe drum, lucru nerecomandabil. Dumneata rămâi frumos aici să mănânci şi să dormi, iar mâine, la prima oră, Francisco López te duce înapoi la Naccos cu jeep-ul.

Inginerul negricios, căruia îi spuneau Pichín, insistă şi el, şi Lituma nu se lăsă rugat mult să mai rămână încă o noapte la mină. Şi asta pentru că, ce-i drept, era imprudent să se aventureze pe întuneric prin singurătăţile acelea, dar şi pentru că, astfel, putea să-l mai vadă şi să-l mai audă pe străinul ăla, *el gringo,* aflat în vizită pe-acolo, un explorator sau cam aşa ceva. De când îl văzuse, rămăsese fascinat. Purta barba şi părul răvăşite şi atât de lungi încât Lituma îşi spuse că nu mai văzuse asemenea podoabe decât în pozele cu profeţi şi apostoli biblici, sau la unii nebuni şi cerşetori pe jumătate goi, de pe străzile Limei. Dar ăsta n-avea nimic dintr-un nebun; dimpotrivă, era un savant. Cu toate acestea, era un om simplu şi prietenos, părând picat din nori şi rătăcit pe pământ, complet indiferent – inconştient? – faţă de primejdia de moarte prin care trecuse, la mină, odată cu incursiunea teroriştilor. Inginerii îi ziceau Proful şi, uneori, Scarlatină.

În timp ce lua declaraţii, făcea inventarul lucrurilor jefuite de atacatori şi scria rapoartele şi dările de seamă cerute de compania de asigurări, Lituma îi auzise pe cei doi ingineri, mai ales pe cel blond, glumind cu poftă pe socoteala Profului şi descriindu-i la ce grozăvii s-ar fi dedat senderiştii cu el dacă ar fi descoperit că acolo sub ochii lor, ascuns în

depozitul de apă, se găsea un agent CIA. El se amuza şi le cânta în strună: în materie de grozăvii, le-ar fi putut da lecţii teroriştilor, nişte ageamii care nu ştiau să-i omoare pe bieţii oameni decât cu puşca sau cuţitul, sau sfărâmându-le ţeasta, nişte mediocrităţi dacă stai să le compari cu tehnicile străvechilor peruani, care, în această privinţă, atinseseră forme deosebit de rafinate. Aceia le erau superiori vechilor mexicani, deşi exista un complot internaţional al istoricilor în a disimula aportul peruan la arta sacrificiilor omeneşti. Toată lumea ştia că preoţii azteci, în vârful piramidelor, smulgeau inimile victimelor războaielor rituale, dar câţi auziseră de pasiunea religioasă a populaţiilor *chancas* şi *huancas* pentru măruntaiele umane, de chirurgia lor delicată cu care scoteau ficaţii, creierii şi rinichii victimelor, pe care îi mâncau în cursul unei ceremonii stropite cu excelentu' rachiu *chicha* din porumb fermentat? Inginerii se amuzau copios şi el la fel, iar Lituma se prefăcea că e absorbit de redactarea actelor, însă nu scăpa niciun cuvinţel din discuţia lor. Ar fi dat orice să poată sta să-l asculte în voie pe glumeţul şi hazliul acela guraliv, dar mai cu seamă să-i privească nestingherit mutra extravagantă.

Să fi fost *gringo* un american? Aşa ai fi zis, dacă te luai după ochii lui deschişi la culoare şi după perii blond-roşcaţi de pe creştet şi din barbă, amestecaţi abundent cu năvala perilor cărunţi. Şi la fel ai fi socotit, privindu-i haina pufoasă cu romburi mari albe şi roşii, atât de ţipătoare, cămaşa şi pantalonii de cow-boy, sau bocancii de alpinist. Niciun peruan nu s-ar fi îmbrăcat aşa. Însă spaniola pe care o vorbea era perfecţiunea însăşi, ba chiar folosea multe cuvinte necunoscute de Lituma, deşi poliţistul ar fi băgat mâna în foc că existau prin cărţi. Un cap, ce mai! O mintebrici, 'tu-i maica mă-sii! În noaptea asta o să profite şi el de puţul ăla de ştiinţă.

În momentele ei de apogeu, îi explicară inginerii, „La Esperanza" a avut peste o sută de mineri în măruntaiele ei subpământene, dar acum abia de mai munceau vreo treizeci şi, după cum mergeau lucrurile, cu toate

problemele şi cu căderea preţului metalelor, s-ar putea să-şi închidă porţile, ca atâtea alte mine din Cerro de Pasco şi Junín. O menţineau în stare de funcţionare mai mult ca să nu se recunoască învinşi decât din alt motiv, fiindcă deja lucrau în pierdere. Tabăra de lucru semăna cu campamentul drumarilor, din Naccos: era tot mică, avea barăci de dormit din lemn şi două case mai solide, unde funcţionau birourile şi locuiau inginerii când veneau, în una din aripile clădirii locuia şeful de echipă (lipsea acum, pentru că se dusese cu rănitul la Huancayo). În aceeaşi căsuţă îi făcuseră loc şi lui Lituma, dându-i o odaie cu un pat, o lampă cu gaz şi un lavabou. Prin fereastra scundă văzu cele două rezervoare de apă, la jumătatea drumului dintre intrarea în mină şi barăcile de locuit. Erau două recipiente înalte, cu piloţi de piatră şi scăriţe de fier. Într-unul din ele, golit cu puţin timp înainte pentru curăţirea anuală, se căţăraseră şi se refugiaseră inginerii şi savantul când îi simţiseră pe senderişti. Pitulaţi acolo, tremurând de frig şi de frică, de nu cumva continuaseră să se ia peste picior, chiar şi acolo, pe şoptite –, rămăseseră timp de trei ore, adică atâta cât le luase invadatorilor să schimbe focuri cu cei cinci-şase oameni de pază şi să-i pună pe fugă (atât mortul cât şi rănitul făceau parte din grupul condus de Francisco López), să devalizeze magazia şi punctul de prim-ajutor, de explozive, fitile, medicamente, feşe, cizme de cauciuc şi haine, să-i îndoctrineze pe minerii pe care îi scoseseră de prin galerii şi îi încolonaseră pe mica esplanadă din preajmă la lumina câtorva lămpaşe cu acetilenă.

— Ştiţi ce-o să reţin eu din toată această daraveră, domnule caporal? îl întrebă inginerul blond, căruia Pichín îi spunea Bali. Nici spaima prin care am trecut, nici jaful, ba nici măcar pe bietul băiat pe care l-au ucis. Ci doar faptul că niciun miner nu ne-a dat de gol.

Tocmai începuseră să mănânce, stând la o masă lungă. Fumul de ţigară ceda în faţa unor arome apetisante.

— Ajungea ca unul singur să arate cu degetul sau cu o mişcare din cap spre depozitul de apă, recunoscu Pichín.

Ne-ar fi supus unei judecăţi revoluţionare şi-am fi fost acum în Rai, nu, Bali?

— Ba noi doi în Infern, Pichín. Doar Proful s-ar fi suit în Rai. Află, domnule caporal, că aşa cum îl vezi, Scarlatină n-a comis încă nici măcar primul păcat, n-a fost la dame.

— Eu nu v-aş fi făcut o mârşăvie ca asta, zise savantul, şi Lituma încercă zadarnic să găsească în accentul lui măcar o silabă care să denote că e străin. Eu v-aş fi urmat la flăcărui. Cele care ard, nu cele care scuipă.[1]

El gătise, în timp ce inginerii cei doi şi cu Francisco López şi Lituma dădeau de duşcă o parfumată licoare *pisco* distilată la Ica, minunată şi care umplu venele caporalului cu o delicioasă căldurică, pe când în cap i se aşternea o nepăsare excitată. Adevărul e că Proful le pregătise un banchet: supă de cartofi şi fasole cu bucăţele de carne de pui şi o plăcintă grozavă cu orez. Era ceva de să-ţi lingi degetele! Mâncărica se duse la vale cu nişte bere rece care îl făcu pe Lituma să vadă viaţa în roz. De luni de zile nu mai mâncase atât de bine; din timpurile de aur de la Piura, cel puţin. Se simţea atât de în largul lui încât de când se aşezase la masă cu oamenii aceia aproape că nu-şi mai amintise nici de dispăruţii din Naccos, nici de tânguirile nocturne şi de confesiunile sentimentale ale lui Tomasito, cele două teme care, acum îşi dădea seama, îi ocupau întreaga viaţă, în ultimul timp.

— Şi ştii de ce îmi voi aminti întotdeauna de lealitatea ăstor treizeci de mineri, domnule caporal? insistă inginerul Bali. Fiindcă ne-au dat o lecţie, lui Pichín şi mie. Noi îi credeam mână-n mână cu senderiştii. Şi când colo, după cum vedeţi, suntem vii şi nevătămaţi numai graţie tăcerii lor.

— Aşa-i, vii şi nevătămaţi şi cu o aventură formidabilă pe care s-o povestim amicilor, câte zile om avea de trăit conchise Pichín.

— Nu-i chiar aşa cum spuneţi voi, îşi ridică Proful paharul

---

[1] Joc de cuvinte, în original *Llamitas* este un diminutiv, atât de la *llamas* = flăcări, cât şi de la *llamas* = lame (animal andin). De aici şi precizarea hâtră a Profului *(n. tr).*

cu bere. Voi credeţi că le datoraţi viaţa muncitorilor care nu v-au dat de gol. Iar eu vă spun că le-o datoraţi acestor duhuri *apus* ale munţilor. *Los apus* v-au fost binevoitori, mulţumită mie. Pe scurt: eu v-am salvat.

— Cum adică mulţumită ţie, Profule? zise Pichín. Păi ce le-ai închinat tu duhurilor *apus?*

— Treizeci de ani de studii, suspină *el doctor*[2]. Cinci cărţi. Vreo sută de articole. Ah da, până şi o hartă lingvistico-arheologică a *sierrei* centrale.

— Ce sunt *los apus*, domnule *doctor?* îndrăzni să întrebe Lituma.

— Zeii protectori, duhurile tutelare, manii tuturor înălţimilor Cordilierei andine, zise profesorul, fericit să poată vorbi despre ceva care, fără doar şi poate, îl încânta cu osebire. Orice ridicătură de pământ din Anzi, fie ea cât de mică, îşi are zeul proteguitor. Când au venit spaniolii şi au distrus idolii şi templele şi mormintele sacre şi i-au botezat pe indieni, interzicând orice formă de cult păgân, au crezut c-au stârpit şi idolatriile. Câtuşi de puţin; acestea, amestecate cu rituri creştine, s-au menţinut şi continuă să existe. *Los apus* au drept de viaţă şi de moarte prin părţile acestea. Lor le datorăm şi faptul că suntem aici împreună, dragi prieteni! Aşa că să închinăm şi să dăm de duşcă un pahar în cinstea duhurilor *apus* ale „Esperanzei”!

Îmbărbătat de bunul *pisco*, de bere şi de atmosfera cordială, Lituma interveni din nou:

— La Naccos, de unde vin, trăieşte un fel de vrăjitoare care ştie o grămadă de lucruri despre chestia asta, domnule *doctor.* Doamna Adriana. Exact cum spuneţi, şi ea susţine că munţii din jur colcăie de duhuri cu care, cică, e în contact. Zice despre ele că-s duhuri rele şi că le place carnea de om.

— Adriana? Nevasta lui Dionisio, vânzătorul de *pisco?* replică deîndată *el doctor.* O cunosc foarte bine, ca şi pe beţivanul de bărbat-su. El bătea toate satele din *sierra,* cu o

[2] În America Hispanică, termenul acesta, de obicei plin de respect, îl desemnează pe studios, pe cărturar, pe cel cu studii înalte, în general pe intelectual; la fel ca italianul *dottore (n. tr.).*

trupă de muzicanţi şi de dansatori şi dansatoare, deghizat în *ukuko*, adică în urs. Excelenţi subiecţi, amândoi, pentru cercetări folclorice. Nu i-au căsăpit încă teroriştii pe motiv de activitate antisocială?

Lituma rămase cu gura căscată. Ăsta era ca Dumnezeu din Cer, ştia totul, îi cunoştea pe toţi. Cum naiba, când era şi străin, pe deasupra?

— Decât să-mi spui domnule *doctor,* mai bine spune-mi Paul, Paul Stirmsson, sau Pablo pe spanioleşte sau Scarlatină, cum îmi zic toţi elevii mei la Odense. Scosese o pipă dintr-unul din buzunarele hainei lui miţoase cu romburi roşii şi fărâmiţa între degete câteva ţigări din tutun negru: îndesa în furnalul pipei tabacul, cu degetul gros. În tara mea, numai medicii sunt numiţi doctori, nu umaniştii, ca aici.

— Hai, Scarlatină, povesteşte-i caporalului Lituma cum ai devenit tu un peruanofil, îi dădu ghes Pichín.

Pe când era încă ţânc cu pantaloni scurţi, acolo departe, în Danemarca, ţara-i de obârşie, tatăl lui îi dăruise o carte despre descoperirea şi cucerirea Perú-ului de către spanioli, scrisă de un domn pe nume Prescott. Lectura aceea îi pecetluise soarta. De atunci trăise ros de curiozitate faţă de oamenii, lucrurile şi întâmplările din ţara legendară. Îşi petrecuse viaţa întreagă învăţând şi apoi predând tot ce ţinea de obiceiurile, miturile şi istoria Peru-ului, întâi la Copenhaga, apoi la Odense. Şi de treizeci de ani îşi petrecea toate vacanţele în *sierra* peruană, în Anzi se simţea la el acasă.

— Abia acum pricep cum de vorbiţi spaniola atât de bine, murmură Lituma, plin de respect.

— Stai, că nu l-ai auzit vorbind în *quechua,* interveni Pichín. Să-l auzi cum sporovăie cu minerii, ca unul de-ai lor! Îţi faci cruce, nu alta, şi-l crezi indian din tată-n fiu.

— Vreţi să spuneţi că ştiţi *quechua!* se cruci, într-adevăr, Lituma.

— În variantele ei din Cuzco şi Ayacucho, preciză Proful, neascunzând câtă plăcere îi făcea stupefacţia poliţistului. Şi mai ştiu şi puţintică *aymara.*

Adăugă că, totuşi, dintre limbajele peruane, cel mai mult i-ar fi plăcut să-l ştie pe acela vorbit de *los huancas,* vechea cultură din Anzii centrali cucerită mai apoi de incaşi.

— Mai bine zis, ştearsă de pe hartă de incaşi, se corectă singur. Aceştia din urmă s-au bucurat de-o mare faimă, aşa că, începând din secolul al XVIII-lea, toţi savanţii pomenesc de nişte cuceritori toleranţi, care adoptau zeităţile învinşilor. Aiurea, un ditamai mitul! Ca orice imperiu, incaşii erau brutali cu populaţiile care nu li se supuneau imediat şi de bunăvoie. Pe *huancas* şi pe *chancas,* pur şi simplu i-au şters de pe faţa pământului, i-au exilat din istorie. Le-au nimicit oraşele, iar pe ei, câţi mai rămăseseră, i-au răspândit prin întregul lor imperiu Tahuantisuyo, prin sistemul lor de *mitimaes,* adică exilul masiv de populaţii. Au făcut în aşa fel încât aproape să nu mai rămână nicio urmă din credinţele şi obiceiurile învinşilor. Şi nici din limbă. Dialectul acesta *quechua* care a supravieţuit prin zonă nu este limba băştinaşilor *huancas.*

Adăugă că istoricii moderni nu simţeau prea multă simpatie faţă de ei, pentru că îi ajutaseră pe spanioli contra armatelor incaşe. Dar nu era normal să procedeze aşa? N-au făcut decât să urmeze un străvechi principiu: duşmanii duşmanilor noştri sunt prietenii noştri. I-au ajutat pe conchistadori crezând că aceştia îi vor ajuta să se emancipeze de sub dominaţia celor ce-i robiseră. S-au înşelat, bineînţeles, fiindcă spaniolii le-au pus pe grumaz un jug mai greu chiar decât al incaşilor. Adevărul e că istoria s-a purtat foarte nedrept cu *los huancas:* abia de apăreau în cărţile despre vechiul Perú şi, de obicei, doar sub etichetele de oameni feroce şi colaboratori de-ai inamicului.

Inginerul înalt şi blond – chiar s-o fi numind Bali, sau asta îi era porecla? – se sculă şi aduse iar carafa cu acel *pisco* excelent, de Ica, a cărui aromă intensă îi desfătase înainte de masă.

— Să ne vaccinăm împotriva îngheţului, le propuse, umplând păhărelele. Dacă se întorc rebelii, măcar să ne găsească atât de beţi încât să nu ne pese.

Vântul urla pe la ferestre, şuiera pe acoperiş şi zgâlţâia

toată hardughia. Lituma simţi că e beat. De necrezut ca Scarlatină să-i cunoască pe Dionisio şi *doña* Adriana. Ba încă îl văzuse pe birtaş cu ani în urmă, când acesta era mereu pe drumuri, dansând pe la târguri şi iarmaroace îmbrăcat în piele de urs. Dacă făcea pe *ukuko,* atunci desigur c-avea pe el şi oglinjoarele, lanţul şi masca de rigoare. Cum o fi fost să-i auzi pe tustrei vorbind de *apus* şi de *pishtacos?* Fenomenal, 'tu-i maica mă-sii. O fi crezând *el doctor* în *apus,* sau doar voia să se dea mare, ca un ştie-tot? Se gândi cum o fi fiind acum la Naccos. Tomasito s-o fi culcat de-acuma, cu ochii în bagdadie, cufundat în gândurile alea ale lui care-i consumau nopţile şi-l făceau să plângă în somn. Chiar aşa o femeie pe cinste să fie piurana aia mică şi teribilă de Mercedes? Că-l făcuse praf pe bietul băiat. Bârlogul lui Dionisio şi-al *doñei* Adriana o fi fiind plin deja de beţivani trişti, pe care crâşmarul s-o fi străduind să-i îmbărbăteze cu cântecele şi strâmbăturile lui deşucheate, îndemnându-i să danseze între ei şi pipăindu-i aşa, ca din întâmplare. Al dracului poponar, ce mai! Se gândi la zilierii ăia adormiţi prin barăcile lor, cuibărindu-şi în ei înşişi taina celor petrecute cu cei trei dispăruţi, tainã pe care el n-o va afla niciodată. Caporalul simţi iar un val de duioşie şi de alean după îndepărtata Piura, ţinutul lui cu climă fierbinte, cu oameni extravertiţi care nu se pricepeau să tăinuiască nimic, cu pustiuri şi munţi fără *apus* sau *pishtacos,* ţinut care, de când pe el îl transferaseră aici pe piscurile astea încruntate, îi bântuia mereu prin amintire ca raiul pierdut. O să-l mai revadă vreodată? O să se mai bucure de el? Făcu un efort să urmărească discuţia dintre gazde.

— *Los huancas* erau nişte bestii, Scarlatină, susţinea Pichín, privindu-şi păhărelul în lumină de parcă s-ar fi temut să nu fi picat niscai insecte înăuntru. *Los chancas*, la fel. Tu însuţi ne-ai spus ce cruzimi săvârşeau ca să-i îmbuneze pe *apus.* Să omori copii, bărbaţi şi femei în cinstea râului pe care trebuiau să-l abată, a drumului tocmai construit, sau a templului şi a cetăţii cărora le puneau piatra de temelie, nu-i o chestie prea civilizată, ce să mai vorbim.

— La Odense, în preajma cartierului unde locuiesc eu, o

sectă satanică a omorât un bătrân înfigându-i ace peste tot, în cinstea lui Belzebut, ridică din umeri profesorul Stirmsson. Eu nu zic de populaţiile acelea că nu erau nişte bestii, dar care popor antic nu făcea la fel? Care n-a fost crud şi intolerant, dacă e să-l judeci din perspectiva actuală?

Francisco López, care ieşise să vadă dacă totul era în ordine, se întoarse şi odată cu el intră şi o pală îngheţată de vânt în odaia unde se simţeau cu toţii bine şi sporovăiau după masa copioasă.

— Linişte pretutindeni, zise el, scoţându-şi *poncho*-ul. Dar s-a lăsat un frig de dârdâi afară şi mă-ntreb de n-o cădea şi măzăriche. Să batem în lemn, să nu ne pomenim în noaptea asta c-o avalanşă *huayco.*

— Încălzeşte-te c-o sorbitură pân' la fund, îi umplu iar păhărelul inginerul cel brunet. Asta ne-ar mai lipsi! După terorişti, un *huayco!*

— Mă întreb, murmură inginerul blond, complet abstras, vorbindu-şi sieşi, dacă nu cumva tot ce se întâmplă acum în Perú nu e o răbufnire a violenţei aceleia stătute, dar care s-a tot acumulat. Ca şi cum s-ar fi pitit undeva şi brusc, din cine ştie ce motive, acum explodează.

— Dacă mai pomeneşti o singură dată de biata ecologistă, plec să mă culc, încercă să-i abată gândurile prietenul său, Pichín. Şi, răspunzând privirii mirate a lui Lituma, îi explică, arătându-i-l cu capul pe amicul lui: O cunoştea pe doamna d'Harcourt, căreia senderiştii i-au făcut felul luna trecută la Huancavelica. De cum bea puţin, începe să filosofeze pe tema asta. Dar de la un miner la un filosof cale lungă, Bali.

Inginerul blond nu-i răspunse. Se închisese în sine, cu ochii lucindu-i de la băutură şi cu o şuviţă de păr rebelă pe frunte.

— Într-adevăr, dacă există o moarte greu de explicat, atunci e cea a bietei Hortensia, vorbi profesorul, cu faţa întunecată. Sigur, sigur, greşeala e a noastră, fiindcă încercăm să înţelegem uciderile astea folosindu-ne mintea, judecata. Nu, ele n-au o explicaţie raţională.

— Ea ştia foarte bine că-şi risca viaţa, zise Bali, făcând brusc ochii mari. Dar nu se lăsa. Ca tine, Scarlatină. Şi tu ştii că ţi-o rişti. Dacă dădeau de noi noaptea trecută, poate că eu şi Pichín încă ne-am fi putut descurca: parlamentam, ne târguiam, vedeam noi. Dar ţie îţi făceau zob scăfârlia cu pietre, ca Hortensiei. Şi totuşi nu te laşi, vii aici neabătut. Jos pălăria în faţa ta, bătrâne.

— Bine-bine, dar şi voi veniţi aici neabătut, le întoarse politeţea profesorul.

— Noi trăim de pe urma acestei mine, zise Pichín. Adică trăiam.

— Ce-o fi având Perú-ul de stârneşte asemenea pasiuni în inima străinilor? se minună Bali. Nu le meritäm.

— E o ţară de neînţeles, râse Scarlatină. Şi nimic nu-i mai atrăgător decât asta, decât indescifrabilul, pentru oamenii unor ţări clare şi transparente cum e a mea.

— Eu nu cred că mă mai întorc la „Esperanza”, schimbă subiectul Bali. Nu-mi place s-o fac pe eroul, şi cu-atât mai puţin pentru o mină în pierdere. Adevărul e că azi-noapte m-am scăpat pe mine de frică.

— Nu trebuie să ne-o spui, că doar am simţit-o amândoi, Proful şi cu mine, în rezervor, zise Pichín. Am mirosit-o, ca să fiu mai precis.

Bali râse, profesorul râse, şi râse şi López. Numai Lituma rămânea foarte serios, abia auzindu-i, pe jumătate adormit într-o nelinişte adâncă. Mai târziu, când, după deşertarea sticlei de *pisco*, îşi spuseră toţi noapte bună şi plecară spre camerele lor, caporalul se opri în pragul dormitorului profesorului Stirmsson, aflat chiar lângă al lui.

— Ceva mi-a stârnit tare curiozitatea, domnule *doctor,* i se adresă, respectuos, cu limba cam împleticită. Vasăzică indienii aceia, *los chancas* şi *los huancas*, sacrificau vieţi omeneşti când se-apucau să construiască un drum?

Profesorul se aplecase să-şi scoată bocancii, şi lampa cu acetilenă îi deforma trăsăturile, împrumutându-i un aspect fantasmagoric. Lui Lituma i se năzări că, pe neaşteptate, Profului i se va aşterne un nimb auriu, ca de stampă religioasă, în jurul părului său alb.

— N-o făceau din cruzime, ci fiindcă erau foarte credincioşi, îi explică. Era felul lor de a-şi arăta respectul faţă de duhurile munţilor, ale pământului, pe care le vor tulbura. O făceau ca să îmbune duhurile, să nu se expună represaliilor lor. Îşi asigurau supravieţuirea: să nu se prăvale costişele, să nu se pornească *los huaycos,* să nu cadă trăsnetul pe ei, să nu se reverse lagunele. Trebuie să-i înţelegi. Pentru ei nu existau catastrofe naturale. Totul se petrecea ascultând de o voinţă superioară, pe care trebuiau să şi-o câştige de partea lor, prin sacrificii.

— Ce-mi spuneţi dumneavoastră acum am mai auzit o dată, întocmai, din gura *doñei* Adriana, domnule *doctor.*

— Salută-i din partea mea, pe ea şi pe Dionisio, zise Proful. Ultima dată când ne-am văzut, eram la serbarea câmpenească din Huancayo. Adriana a fost o metisă *chola* foarte frumoasă, la vremea ei. Dar apoi s-a deformat, ca toate. Văd că-ţi place mult istoria, domnule caporal.

— Aşa-i, recunoscu Lituma. Vă doresc noapte bună, domnule *doctor.*

*

* *

Oamenii îs temători de când au aflat de invazia vampirilor *pishtacos* şi de vestea ailaltă, cum că-n cartierele din Ayacucho locuitorii se organizează în pâlcuri şi patrule ca să se apere de ei şi să-i gonească. „Să facem şi noi la fel”, zic oamenii. „Să nu-i lăsăm pe spintecătorii ăia să se aciuieze la Naccos, că n-ar mai fi de trăit aici.” Vor s-aprindă ditamai focurile printre barăci, ca să-i zărească de cum apar. *Los pishtacos* apar întotdeauna acolo unde lucrurile încep să meargă prost. Aşa a fost şi prima dată, când Naccos a început să decadă, înainte fusese o aşezare minieră înfloritoare. De-aceea am venit noi doi, Timoteo şi cu mine, aici, plecând din Quenka.

Pe-atunci eram tânără şi mina din Naccos nu era părăsită; zumzăia ca stupul de-atâţia mineri veniţi din toată regiunea, ba chiar din locuri mai îndepărtate, precum

Pampas, Acobamba, Izcuchaca şi Lircay. Tot timpul deschideau noi şi noi galerii subterane, ca să scoată argint şi zinc. Cei ce recrutau mineri trebuiau să meargă hăt departe ca să-i tocmească pe muncitorii dispuşi să vină la mina asta, care pe-atunci se numea „Santa Rita”. Ca să-i adăpostească, ridicaseră barăci şi corturi la poalele muntelui; şi tot nu era de ajuns, că mulţi mineri dormeau înveliţi în *ponchos* în golurile de sub marile stânci. Asta până într-o zi, când inginerii au spus că gata cu metalul bun, că n-o să rămână decât sterilul pe care nimeni nu dă nici doi bani.

Când au început să-i dea afară pe mineri, când „Santa Rita” începu să decadă văzând cu ochii, când mulţi oameni rămaseră pe drumuri şi începură să plece din Naccos, s-au pornit şi întâmplările alea ciudate pe care nimeni nu şi le putea explica. Încetul cu încetul, peste aşezare s-au lăsat o neîncredere şi o frică, cum numai acuma în urmă mai poţi vedea printre zilierii de la şosea. Un tip durduliu, venit din Huasicancha şi responsabil cu magazia, începu să slăbească şi să spună că se simţea ciudat, ca şi cum s-ar goli pe dinăuntru şi n-ar rămâne din el decât pielea şi oasele; zicea că parcă-i un balon pe care îl poţi sparge cu un ac, iar capul parcă i se golise de idei şi de amintiri. Când a dat ortu’ popii, după câteva săptămâni, se împuţinase şi slăbise atât de rău, c-ai fi zis că-i un plod rahitic de nici zece anişori. Nu mai ştia de unde venise, nici cum îl cheamă, iar pe cei veniţi să-l vadă îi întreba îngrozit, cu un firicel de voce, dacă el e om sau animal, căci nici de-asta nu era sigur. Astea toate nu mi s-au povestit, ci le-am văzut, Timoteo şi cu mine, cu ochii noştri.

Pe responsabilul acela în chema Juan Apaza. Abia după ce l-au înmormântat în fundul ponorului, au început să bănuiască minerii de la „Santa Rita” şi familiile lor că misterioasa boală a lui Apaza nu era ce părea a fi, ci se datora unui *pishtaco* apărut cine ştie de unde. La fel ca acuma, toţi cei din Naccos nu-şi mai găseau locul, de îngrijoraţi şi nervoşi ce erau. „E vreo cale de scăpare?”, se întrebau. „Se poate face ceva contra *los pishtacos*?” Şi

veneau la mine să mă consulte, fiindcă se aflase din om în om că eu ştiam care munţi erau bărbaţi şi care erau femei, şi mai ştiam care pietre pot naşte. Da, le spuneam eu, sigur că e o cale, sigur că se poate face ceva. Întâi, multă grijă şi ochii-n patru, apoi să se ia nişte măsuri de apărare. E bine să se pună o albie plină cu apă la intrarea în casă; astfel, nu va mai avea niciun efect praful magic pe care *el pishtaco* îl suflă în faţa victimelor lui. E bine să faci puţin pipi pe tivul cămăşilor şi puloverelor, înainte de a le îmbrăca. La fel de bine e să ai pe tine ceva de lână; femeile să aibă cu ele o faşă, o foarfecă, un săpun şi un căţel de usturoi, sau puţină sare. Nu m-au ascultat, n-au făcut ce le-am spus, de-aceea au şi păţit ce-au păţit. Ăia de-atunci nu recunoşteau adevărul; ăştia de-acum încep să-l recunoască. Au primit deja destule lecţii, încât n-or să repete greşeala de-a nu crede. Aşa-i?

Când ăi din Naccos şi-au venit în fire şi şi-au dat seama ce se-ntâmplă cu ei, *el pishtaco* care-l omorâse pe Juan Apaza îi golise de grăsime pe alţi câţiva. Pe-atunci, grăsimea omenească se folosea la facerea unor unsori şi la turnatul clopotelor: dacă o amestecai cu metalul topit, clopotele sunau grozav. Acum, de când cu invazia de *pishtacos*, la Ayacucho multă lume e sigură că grăsimea se trimite în străinătate sau la Lima, unde-s fabrici care nu merg decât cu unsoare de bărbat sau de muiere.

Pe *pishtaco* ăla de la „Santa Rita” l-am cunoscut foarte bine. După ce l-a golit pe Juan Apaza, l-a golit şi uscat pe Sebastián, un prieten de-al lui Timoteo. Povestea lui a putut-o urmări întregul Naccos, pas cu pas, pentru că el însuşi a început s-o depene minerilor de cum s-a simţit ciudat. Adică din chiar noaptea aceea când, în împrejurimile satului, venind din *pampa* cu o turmă de lame, a dat deodată peste unul din cei care tocmeau muncitori pentru „Santa Rita”, un cunoscut de-al său. Acela era înfofolit într-un *poncho* şi purta o pălărie foarte mare, înfundată pe urechi. Fuma, sprijinindu-se de un pietroi. Sebastián l-a recunoscut imediat. Îl văzuse prin satele şi obştile regiunii, îndemnându-i pe ţărani să meargă să muncească la Naccos

şi dându-le în avans ceva bani ca să-i convingă.

Sebastián s-a apropiat să-l salute şi omul nostru i-a întins o ţigară. Era originar din alte locuri, mai alb la piele, cu o bărbuţă cafenie şi cu nişe ochi deschişi la culoare; la Naccos i se zicea *Padrillo* fiindcă se dădea mare fustangiu (şi la mine s-a dat de câteva ori, fără să afle Timoteo). Stăteau ei fumând şi vorbind de ghinionul care a dat peste „Santa Rita", că se termina vâna de metal, când, deodată, Sebastián simţi că o gură de fum dinspre *Padrillo* îi atingea faţa şi-l făcea să strănute. De îndată s-a simţit ameţit şi cuprins de somn. Desigur, nu fum de ţigară i-a aruncat ăla în faţă. Ci prafurile alea cu care *el pishtaco* îşi ameţeşte victimele, ca să nu simtă că le goleşte pe dinăuntru. Ce fel de prafuri? Sunt pulberi de oase pisate, de *lama* sau de *alpaca,* îndeobşte. Le tragi pe nas şi nu simţi, şi nu-ţi dai seama de nimic. *El pishtaco* te poate seca şi goli în voie, pe tine nici că te doare. Asta a făcut *Padrillo,* iar Sebastián, din noaptea aceea a început să slăbească, să se tragă, să se împuţineze şi să uite tot ce ştia. La fel ca Juan Apaza. Până a murit şi el.

Aşa s-a întâmplat când Naccos trăia de pe urma minei „Santa Rita" şi aşa se-ntâmplă acum, când trăieşte pe seama şoselei ăsteia. Nenorocirile n-or să vină numai de la teroriştii care căsăpesc atâta lume sau răpesc oameni pentru miliţiile lor. Nici de la *pishtacos* care-şi fac mendrele pe-aici. Desigur, ăştia apar întotdeauna în vremuri grele, după cum o dovedeşte şi invazia din Ayacucho, unde pare-se că roiesc, nu alta. Şi pe-aci trebuie că-s câţiva prin peşterile din munţi, strângând rezerve de untură omenească. O fi având nevoie de ea la Lima, ori în Statele Unite, ca să ungă noile maşinării, de pildă rachetele alea de le trimit în Lună. Se zice că nu-i benzină sau unsoare care să facă să meargă atât de bine toate scornelile astea ştiinţifice, ca grăsimea de indian *quechua.* De aia i-or fi trimis pe spintecătorii lor, înarmaţi cu tesace *machetes* cu lamă curbă, care se poate întinde ca o gumă de mestecat, până la beregata victimei sacrificate. Şi ăştia fac rău, sigur, cin' să spună că nu.

Dar cele mai groaznice nenorociri vin întotdeauna de la duhuri care nu se arată. Astea-s cele care cer mai mult decât poate da omul. Aici sunt peste tot, prefăcute în piatră printre pietre, aşteptând să le vină oamenilor mintea la cap, după atâtea catastrofe. Degeaba se înfurie ei când eu le explic. Oare de ce mă mai întreabă, dacă apoi îşi astupă urechile şi nu vor să priceapă odată? Foarte bine, dacă-i aşa atunci luaţi-vă după ce zice bărbată-miu: beţi şi iar beţi până v-oţi pierde minţile, că la beţie totul e roz şi bine şi dispar teroriştii, *los pishtacos* şi tot ce vă-nfurie şi vă-ngrozeşte.

*

* *

— Da’ de ce numai pe mine? se întrebă iar, din senin, Mercedes.

— Regret, Tomasito, îl întrerupse Lituma, pe întuneric. Chestia aia pe care am citit-o amândoi în ziarul de la Lima, cu indivizii care fură ochi de copii, m-a făcut fărâme! În noaptea asta nu-mi stă mintea la amorurile tale. Hai să vorbim, mai bine, despre cei ce scot ochii copiilor. Sau despre Dionisio şi vrăjitoarea lui, că nici pe ăştia nu mi-i pot scoate din scăfârlie.

— Ah, nu, nu se poate, dom’ caporal, replică Tomás, din patul lui. Nopţile-s ale lui Mercedes şi-ale nimănui altcuiva, în afara celor când sunt eu de serviciu. Îmi ajung orele zilei ca să m-apuce năbădăile cu câte se întâmplă. Rămâneţi dumneavoastră cu *los pishtacos* şi lăsaţi-mă pe mine cu femeiuşca mea.

— De ce nu te-au oprit pe tine, sau, în orice caz, pe amândoi? repetă Mercedes.

Era o întrebare care o tot sâcâia, de când scăpaseră de poliţişti. Carreño îi dăduse toate răspunsurile posibile: poate că numele ei era afişat la poliţie pentru că era asociat în cel al Porcului, aflat în evidenţa lor; poate că i-au găsit în livretul electoral vreo greşeală sau vreo pată dubioasă; sau poate c-au chemat-o ca pe oricare altul

dintre pasageri, s-o uşureze de ceva bani. La ce bun să se mai întrebe atât, că, doar trecuse primejdia. Nu era liberă? Nu străbătuseră fără probleme jumătate din *sierra?* Vor ajunge, la Lima sănătoşi şi voinici, peste câteva ore. Ca pentru a-i da dreptate lui Carreño, fochistul acţiona sirena trenului, iar şuieratul strident ricoşă câtva timp de toate piscurile golaşe din jur.

— Ziarul nu pomenea nimic de *pishtacos,* ci de cei ce scot şi fură ochi, zise Lituma. Dar ai dreptate, Tomasito, ăştia seamănă cu *los pishtacos* ai muntenilor *serranos.* Ce nu pot pricepe în ruptul capului e că acum şi la Lima lumea începe să creadă în de-alde astea, în capitala Perú-ului. Cum e cu putinţă?

— Dumneavoastră credeţi că v-ascult, dar eu nu-s aici, susură Tomasito. Ci în trenul din *sierra,* coborând şi iar coborând spre Desamparados, strângându-mi comoara în braţe.

— Convinge-mă, convinge-mă, şopti ea, cuibărindu-se în braţele lui. C-a fost o pură întâmplare că m-au chemat. Nu vreau la închisoare. Una, pe care am cunoscut-o, a fost închisă la „Chorrillos". M-am dus s-o văd acolo. N-o să uit cât oi trăi. Decât să m-aresteze, mai bine m-omor.

Flăcăul o strânse tare în braţe şi o legănă uşor. Se contopiseră unul în altul, pe un loc de-o singură persoană. Vagonul era înţesat, cu lume în picioare, cu bagaje, pachete, ba până şi găini, şi în fiecare gară se urcau alţi pasageri. Curând nu se va mai putea respira. Noroc că ajunseseră deja la gara Matucana. Tomás îşi lipi gura de pletele lui Mercedes:

— Îţi jur că n-o să păţeşti nimic, niciodată, îi promise el. Te voi salva întotdeauna, ca azi-noapte.

O sărută şi o văzu închizând ochii. Pe geam apăreau din când în când, pe culmile şi la poalele munţilor, câteva sate, iar de-o parte şi de alta a şinelor paralele începuseră deja să pigmenteze peisajul reclamele publicitare. Era o după-amiază plumburie, cu nori joşi, ameninţând cu o ploaie care n-avea să cadă niciodată. Clima Liniei, desigur.

— Ceva grav se petrece cu ţara asta, Tomasito, răbufni

din nou Lituma. Cum e cu putinţă ca un întreg cartier al Limei să se prostească astfel? Vasăzică, nişte *gringos* vâră în maşinile lor luxoase copii de patru-cinci anişori şi le scot ochii cu bisturie ultradinamice. Că există nebune care să spună asta, nu mă mir. Lima o fi având şi ea cucoane Adriana de-ale ei. Dar ca un cartier întreg să creadă aşa ceva, iar locuitorii să-şi retragă iute copiii de la şcoală şi să înceapă vânătoarea de străini ca să-i linşeze, nu ţi se pare incredibil?

— Cât despre ochi, eu nu pot vorbi decât de cei ai lui Mercedes a mea, bolborosi jandarmul. Mari ca stelele şi de culoarea zahărului ars.

Acum nu se mai temea deloc. Se temuse atâta timp cât străbătuseră Anzii la bunul plac al şoferului aceluia căruia, ca să nu-i vină ideea de a face pe nebunul, Carreño îi arăta din când în când pistolul. Dar în cursul călătoriei ajunseseră să se împrietenească cu el. Omul luă de bună sau se prefăcu c-o ia de bună povestea aceea cu Mercedes şi Carreño fugind de un soţ gelos care o denunţase poliţiei. Coborî de două ori din maşină să cumpere mâncare şi băutură şi le sugeră să ia trenul la Cerro de Pasco. În chip de plată, Carreño îi lăsă cele două automate:

— Dacă vrei, le restitui, ca un bun cetăţean. Sau le vinzi şi scoţi o groază de bani pe jucăriile astea două.

— O să dau cu banul să ştiu ce să fac, zise şoferul, urându-le cea mai frumoasă lună de miere. O să m-abţin câteva ore bune, până s-anunţ poliţia.

— Ziarul zice că şi la Chiclayo s-a întâmplat nebunia asta, luna trecută, precum şi la Ferreñafe, continuă Lituma. Zice c-o femeie a văzut patru *gringos* în halate albe răpind un copil; a apărut cadavrul altui plod, fără ochişori, într-o rigolă, şi că hoţii de ochi îi puseseră cincizeci de dolari în buzunar. Oamenii au format patrule, ca la Ayacucho, când cu zvonurile despre invazia de *pishtacos.* Lima, Chiclayo şi Ferreñafe adoptând superstiţiile muntenilor *serranos!* Ca la Naccos. E ca o epidemie, nu crezi?

— Drept să vă spun, nu-mi pasă câtuşi de puţin, dom’ caporal. Fiindcă, în clipa asta, sunt fericit.

Trenul intră în gara Desamparados în jurul orei şase. Începea să se întunece, dar capitala nu-şi aprinsese încă luminile, astfel că Mercedes şi Carreño străbătură în penumbră tot peronul. Nu erau poliţişti în gară şi nici la ieşire, cu excepţia celor ce făceau de strajă la grilajul Palatului Guvernului.

— Cel mai bine ar fi s-o luăm fiecare pe alt drum, Carreñito, zise Mercedes, pe stradă.

— Vrei să te duci la tine acasă? Fii serioasă: probabil casa ta e la fel de supravegheată ca a mea. Cel mai bine ar fi să ne ascundem câteva zile la mama.

Luară un taxi şi, după ce-i dădu şoferului o adresă în zona Breña, băiatul se aplecă spre Mercedes şi îi şopti la ureche:

— Deci voiai să scapi de mine?

— Uite ce-i, să punem lucrurile la punct, îi zise ea, încet, să n-o audă taximetristul. S-a întâmplat ce s-a întâmplat. Dar eu m-am zbătut să-mi asigur o viaţă pe picioarele mele. Nu-ţi face iluzii, mie îmi place independenţa. N-o să fiu întreţinuta unui jandarm.

— A unui fost jandarm, o întrerupse, flăcăul.

— Vom fi împreună doar atâta timp cât să scap din afacerea asta nenorocită în care tu ne-ai băgat. O.K., Carreñito?

— Nu mă pot împiedica să nu pun în legătură toate astea cu Dionisio şi cu vrăjitoarea, zise Lituma. Lucrurile merg de parcă sălbăticiunile astea două, ar avea ele dreptate, nu oamenii civilizaţi. La o adică, nu mai înseamnă nimic să ştii să citeşti şi să scrii, să porţi haină şi cravată, să faci liceul şi să trăieşti la oraş. Numai vrăjitorii înţeleg ce se petrece. Ştii ce a zis Dionisio, astă-seară, la cârciumă? Că dacă vrei să ai glagorie în cap, musai să fi fost fiu incestuos. Ori de câte ori deschide gura poponarul ăsta, pe mine mă trec fiorii. Pe tine nu?

— Şi pe mine mă trec fiorii chiar acum. Dar altfel de fiori, dom’ caporal. Fiindcă tocmai mi-am început agitata lună de miere.

Ajunşi la Breña, pe când coborau pe bulevardul Arica, se

aprinseră luminile palide de pe stradă. Taxiul ocoli liceul „La Salle” străbătu încă o străduţă şi fu cât pe ce să o ia pe unde îi spusese băiatul, când acesta se răzgândi brusc:

— Nu, continuaţi-vă drumul. M-am răzgândit. Duceţi-ne mai bine la Barrios Altos.

Mercedes se întoarse să-l privească mirată, şi îl văzu pe Carreño cu revolverul în mână.

— Dracii şi nebunia se înstăpânesc pe Perú, iar tu dă-i şi dă-i cu fâşneaţa aia. E adevărat ce se spune, Tomasito, nimeni nu-i mai egoist decât un amorezat.

— Era un tip lângă felinar, în faţa casei, şi nu mi-a plăcut, îi explică flăcăul. Poate fi o simplă întâmplare, dar nu putem risca.

Odată ajunşi la Barrios Altos, îl puse pe şofer să oprească lângă azilul de bătrâni şi aşteptă ca taxiul să plece; apoi o luă pe Mercedes de un braţ şi aproape că o târî după el câţiva zeci de metri până la o căsuţă cu uşi şi ferestre zăbrelite, aflată lângă parterul unei clădiri decolorate cu trei etaje. Uşa se deschise imediat. O femeie în halat şi papuci, cu o basma pe cap, îi cercetă din cap până în picioare, plictisită.

— Prost trebuie că-ţi merg treburile dacă dai pe-aci, îi zise ea lui Carreño, în chip de salut. Nu te-am văzut de vreo mie de ani.

— Aşa-i, mătuşă Alicia, nu-mi merg ele prea strălucit deocamdată, recunoscu Tomás, sărutând-o pe femeie pe frunte. E liberă odăiţa aia pe care o închiriezi?

Femeia o măsură pe Mercedes din cap până-n picioare. Făcu semn că da, însă fără pic de chef.

— Mi-o poţi închiria pe câteva zile, tuşă Alicia?

Ea se dădu la o parte, ca să-i lase să intre.

— E liberă de ieri, zise. Trecând pe lângă ea, Mercedes murmură „Bună seara”, iar femeia îi răspunse cu un fel de zumzet.

Le-o luă înainte pe un coridor îngust, cu poze pe pereţi, deschise o uşă şi aprinse lumina: era o cameră de culcare cu un singur pat, acoperit, cu o cuvertură rozalie, şi cu un cufăr ce ocupa jumătate din încăpere. Mai erau acolo o

ferestruică fără brizbizuri şi, la căpătâiul patului, un crucifix de lemn.

— În seara asta n-am gătit deloc şi e prea târziu să mai cumpăr ceva de mâncare, îi preveni femeia. Pot să vă gătesc începând de mâine-dimineaţă. Şi mai e ceva: deşi camera e de un singur pat, totuşi, voi fiind doi…

— Plătesc dublu, acceptă flăcăul. Aşa-i corect.

Ea încuviinţă şi plecă închizând uşa.

— Nu prea-mi vine mie a crede c-ai fost un sfântuleţ, comentă Mercedes. N-ai adus femei aici? Antipatica asta nu s-a mirat deloc văzându-mă.

— S-ar zice că te pişcă gelozia, făcu el, fluierând.

— Eu, geloasă?

— Ştiu, ştiu că nu eşti, zise Carreño. Voiam să văd dacă, glumind puţin, îţi abăteam frica asta ce nu-ţi dă pace. N-am adus aici pe nimeni, niciodată. Alicia nici nu-mi e mătuşă. Aşa îi zic toţi. Cândva, am locuit în cartierul ăsta. Bun, hai să ne spălăm şi să plecăm să îmbucăm ceva.

— Aşadar, dacă e să te iei după malacul ăsta, înţelepţii ies, din împerecherea fratelui cu sora, sau tatălui cu fiica, auzi dumneata câtă sălbăticie! divaga Lituma. La Naccos aud lucruri care la Piura nu mi-au ajuns niciodată la ureche. Dionisio s-ar putea să fie un fiu incestuos, nu m-ar mira. Nu ştiu de ce mă intrigă atât de mult el şi vrăjitoarea. În fond, ei sunt cei ce poruncesc aici. Tu şi cu mine nici nu contăm. Încerc să-i trag de limbă pe salahori, pe şefii de echipă şi pe ţărani, doar-doar voi afla ceva despre ei, dar nimeni nu scoate o vorbă. Şi-n plus, nu ştiu niciodată dacă nu-şi bat joc de mine. Ştii ce mi-a zis despre Dionisio tipul cu compresorul, ăl din Huancayo? Că porecla lui în *quechua* era…

— Mâncătorul de carne crudă, îl întrerupse adjunctul. Zău, dom’ caporal, o să-mi ziceţi acum şi că pe mama birtaşului a ucis-o un trăsnet?

— Râzi tu râzi, Tomasito, dar sunt chestii importante, bombăni Lituma. Ca să le înţelegi ţăcănelile. Sau specificul, deh.

Mercedes se aşezase pe pat şi se uita la Carreño într-un

fel care băiatului i se păru condescendent.

— Nu vreau să te păcălesc, îi mai zise o dată, prieteneşte, încercând să nu-l rănească. Nu simt pentru tine ce simţi tu pentru mine. E mai cinstit să ţi-o spun, nu? N-o să trăiesc cu tine, n-o să-ţi fiu nevastă. Să-ţi intre bine în cap, Carreñito. O să fim împreună doar până ce vom ieşi din necazul ăsta.

— Până-atunci va fi tot timpul să te îndrăgosteşti de mine, toarse el ca un motan, mângâindu-i părul. Iar acum, să vrei şi nu mă poţi părăsi. Cine să te scoată din belea, dacă nu eu? Mai bine zis, cine, dacă nu naşul meu, ne-ar putea scoate?

Se spălară într-o băiţă minusculă, care părea de jucărie, şi ieşiră în stradă. Luând-o de braţ, Carreño o duse pe Mercedes cu paşi siguri, pe nişte străzi în penumbră, pline de grupuri de băieţi care fumau pe la colţuri, până la un birt, cu separeuri despărţite prin paravane slinoase. Localul era plin de fum, de miros de friptură, şi un radio dat la maxim împroşca peste tot o muzică rock. Se aşezară lângă uşa de la intrare şi comandară câteva feluri de mâncare; băiatul ceru şi o bere de la gheaţă. Odată cu muzica auzeau măscări, cuvinte grele şi necuviinţe, şi un ritm de bongo.

— Cândva, eu am fost jucată la zaruri, Carreñito, ca s-o ştii. Mercedes îl privea fără un zâmbet. Avea faţa trasă şi cearcăne profunde sub ochi, iar aceştia nu-i mai luceau ca la Tingo María sau la Huánuco. Blestematul de ghinion se ţine scai de mine de când mă ştiu; nu-i nimic de făcut contra lui.

— A fost jucată la zaruri? deveni interesat Lituma, pentru întâia oară în noaptea aceea. Ia să-mi spui cum s-a întâmplat asta, Tomasito.

— Aşa cum ai auzit, zise ea, lugubru. De nişte beţivani şi derbedei de ultima speţă. La zaruri. De-acolo am purces, şi iată unde am ajuns. Singură m-am ridicat, fără niciun ajutor. Şi eram pe punctul de a ieşi din impas, când mi-ai ieşit tu în cale. M-ai aruncat înapoi în prăpastie, Carreñito.

— În sfârşit, am făcut ce-am făcut şi v-am scos din obsesiile alea cu *pishtacos*, cu vânătorii de ochi şi cu alde

doña Adriana şi Dionisio, dom’ caporal.

— Ştii de ce? Pentru că acum câţiva ani, eu am văzut cu ochii mei aşa ceva şi mi-a atras atenţia, răspunse Lituma. A fost jucată la zaruri acolo, la Piura?

— Nu mi-a spus nici unde, nici cum. Ci doar atât, c-a fost jucată şi am turbat de furie. Auzi: s-o scoată la mezat ca pe-o otreapă! Pe iubita mea!

— Nu ţi-a spus dacă asta s-a întâmplat într-o crâşmă ţinută de una, Haioasa, prin împrejurimile stadionului din Piura?

— Nu, n-a vrut să-mi povestească nimic altceva. Doar asta, ca să-mi dovedească de unde a plecat şi unde a ajuns, şi cât de mult am dat-o înapoi omorându-l pe Porcu’.

— Ce chestie! zise Lituma. În crâşma aia, pe jumătate bar, l-am văzut pe unul din prietenii mei, din gaşca noastră de „necuceriţi” de care ţi-am vorbit, vânzându-i-o Haioasei pe iubita lui, ca să poată juca poker în continuare. Ce-ai zice dacă piurana din povestirea ta şi cea din a mea ar fi una şi-aceeaşi persoană? Eşti sigur că pe iubirea vieţii tale o cheamă Mercedes, şi nu Meche?

— Păi tot aia e, că alintătura numelui Mercedes este Meche, dom’ caporal.

— Ăsta-i alt motiv pentru care detest să trăiesc ascunzându-mă, zise ea. Pentru mine, ăsta era trecutul, cu care nu mai aveam nimic de-a face. Eu vreau să mă pot întoarce la mine acasă. Să mă îmbăiez în baia mea, care-i curată de-ţi ia ochii. Să mă schimb şi să mă simt bine fără ţoalele şi desuurile astea jegoase pe care le am pe mine de cinci zile.

Dădu să mai spună ceva, dar chiar atunci intră servitorul de la birt cu farfuriile, şi Mercedes tăcu. Când acesta îi întrebă dacă vor să mănânce cu tacâmurile obişnuite sau cu beţigaşe, Carreño alese beţigaşele.

— O să te învăţ să mănânci precum chinezii, iubito. E foarte uşor. După ce te deprinzi, poţi face cu beţigaşele tot ce faci cu furculiţa şi cuţitul.

— Începuse să-mi meargă bine în viaţă, zise ea, pe când mâncau. Reuşisem să pun un ban deoparte, ca să plec în

Statele Unite. O prietenă de-a mea de la Miami avea să-mi găsească de lucru acolo. Şi-acum, iarăşi pe jumătate cerşetoare!

— Meche, Mercedes, ce potrivealã! Aveţi dreptate, zise Tomasito. S-ar putea să fie aceeaşi persoană, de ce nu. O coincidenţă ca asta te poate face să crezi în minuni. Sau în *pishtacos*. Numai c-acuma va trebui să-mi spuneţi…

— Calmează-te, eu nu m-am bucurat niciodată de Meche, Tomasito. N-am avut-o. Din păcate. Că era tipa a mai prima din Piura, mă jur.

— Dacă tot vrei s-o roieşti în Statele Unite, perfect, mergem împreună, îi promise flăcăul. Ştiu cum poţi intra fără viză, prin Mexic. Un cunoscut de-al meu e pe cale să devină milionar cu afacerea asta.

— Se poate şti ce leafă are un jandarm? zise ea, privindu-l cu milă. Probabil puţintel mai mult decât îi dau eu fetei în casă.

— Sau ceva mai puţin, râse el. Altfel, de ce crezi că trebuie să ciupesc ceva pe de lături, păzind porcii când îşi fac mendrele cu tipele lor, la Tingo María?

Mâncară câtva timp pe tăcute şi terminară amândoi sticla cu bere. Apoi cerură îngheţate, iar flăcăul îşi aprinse o ţigară. Fumă, făcând inele de fum pe care le slobozea în sus spre tavan.

— Culmea culmilor e că pari încântat, zise ea.

— Aşa şi sunt, zise el, trimiţându-i un pupic din vârful buzelor. Vrei să ştii de ce?

Fără voie, Mercedes îi zâmbi.

— Las’ că ştiu ce-o să-mi spui. Zăbovi cu ochii pe el, cu privirea aceea despre care Carreño n-ar fi putut spune dacă era de milă sau de dispreţ, şi adăugă: Deşi mi-ai distrus viaţa, nu pot fi supărată pe tine.

— Tot e bine, se bucură el. Începutul a fost făcut, şi cu timpul ajungi să te-ndrăgosteşti de-a binelea.

Ea râse, cu mai multă plăcere decât înainte.

— Ai mai fost îndrăgostit?

— Niciodată ca acuma, afirmă băiatul, sigur pe spusele lui. Niciodată, de nimeni, ca de tine. Adevărul e că nici n-am

cunoscut vreodată o femeie atât de frumoasă, până acum.

— Da, ar putea fi Mechita, viaţa e plină de potriveli ca asta. Ai o poză de-a ei?

— Nici măcar atâta timp n-am avut, să ne facem o poză împreună, se plânse jandarmul. Nu vă puteţi da seama ce rău îmi pare. Ce grozav ar fi fost nu numai să-mi amintesc de ea, dar s-o şi văd!

— Îl cunoscusem doar cu câteva săptămâni înainte. La un club, cred din Barranco. A venit să mă vadă cum dansez. M-a dus acasă la el, la Chacarrilla del Estanque. Ce mai căsoi! Mi-a făcut cadouri. Mi-a propus să-mi ia un apartament. Mi-a promis cerul şi pământul. Totul, cu condiţia să fiu numai a lui. Aşa a urmat blestemata de călătorie la Pucallpa. Vino să-ţi petreci week-end-ul cu mine, astfel vei vedea şi tu cum e selva. Şi m-am dus. Şi, spre nenorocirea mea, m-am dus şi la Tingo María.

Băiatul devenise foarte serios.

— Şi Porcu' te-a bătut de cum te-ai culcat prima dată cu el?

Dar regretă pe dată spusele lui.

— Îmi ceri socoteală? zise ea, mânioasă. Ţi-a intrat în cap chiar aşa de mult că de-acum îmi eşti amant, sau soţ?

— Bravo, iată-ne şi la prima ceartă, zise flăcăul, încercând să dreagă situaţia. Aşa se întâmplă cu toate perechile. N-o să mai atingem niciodată acest subiect. Eşti mulţumită?

— Deşi te-am văzut omorând un individ, îmi pari om de treabă. De aia ţi-o spun pentru ultima oară, Carreñito. Îmi pare rău că te-ai îndrăgostit de mine. Dar nu te pot iubi. E felul meu de a fi. Am hotărât demult să nu mă las îmbrobodită de nimeni. De ce crezi că nu m-am măritat până acum? De-asta. Eu nu am avut decât prieteni fără complicaţii, ca Porcu'. Aşa au fost toate relaţiile mele. Şi-aşa or să rămână...

— Până vom ajunge amândoi în Statele Unite, o întrerupse el.

Mercedes sfârşi prin a zâmbi.

— Tu nu te superi niciodată?

— Pe tine n-o să mă supăr niciodată. Poţi să-mi trânteşti în continuare chestiile cele mai oribile.

— Adevărul e că, în ochii mei, marchezi tot mai multe puncte, recunoscu ea, învinsă.

Băiatul plăti nota. Lângă ieşire, Mercedes spuse că ar dori să sune la ea acasă.

— I-am împrumutat apartamentul unei prietene, cât stăteam eu în selvă.

— Nu cumva să-i spui de unde vorbeşti şi nici când ai de gând să te-ntorci.

Telefonul era chiar lângă casieriţă, şi Mercedes trebui să treacă pe sub tejghea. În timp ce ea vorbea, chiar neauzindu-i spusele, Carreño îşi dădu seama că veştile nu erau bune. Fata se întoarse cu chipul răvăşit, cu bărbia tremurându-i.

— Au fost doi tipi la mine acasă şi i-au cerut prietenei mele să le spună unde mă aflu. Erau de la poliţie, s-au legitimat.

— Ce i-ai spus?

— C-o sun de la Tingo María, c-o să-i explic eu totul, zise Mercedes. Ce-o să mă fac acum, Doamne Sfinte?

— Şi ce s-a ales de Meche aceea pe care prietenul dumneavoastră i-a vândut-o lesbienei, doar ca să poată juca poker mai departe? întrebă Tomás.

— A dispărut pur şi simplu, nu s-a mai auzit nimic de ea, răspunse Lituma. Un mister care a dat de furcă întregii Piura.

— Acum ai să te culci şi-o să dormi şi-o să uiţi de toate, zise flăcăul. Nimeni n-o să vină să ne caute la tuşa Alicia. Linişteşte-te, scumpo.

— Iar Haioasa n-a vrut niciodată, în ruptul, să ne spună ce s-a întâmplat cu Mechita.

— Zău, dom’ caporal, de dispăruţii ăştia văd că nu puteţi scăpa, orice-aţi face. Nu-i mai învinovăţiţi atâta pe Dionisio, pe *doña* Adriana şi nici pe terorişti. Pe câte-mi dau seama, vinovat de aceste dispariţii aţi putea fi dumneavoastră.

VII

Francisco López îl smulse pe caporalul Lituma, pe când afară era încă întuneric, din somnul lui neliniştit: trebuiau să plece neîntârziat, pentru că el urma să se întoarcă la „Esperanza” înainte de căderea nopţii. Pregătise cafeaua şi prăjise felioare de pâine pe reşou. Inginerii şi profesorul încă dormeau, când ei demarară spre Naccos.

Dacă venirea le luase mai bine de trei ore, întoarcerea, în schimb, se dovedi de două ori mai lungă. Plouase tare pe culmile Cordilierei în timpul nopţii, astfel că drumul mustea de apă şi era presărat cu pietroaie prăvălite de pe înălţimi. Caporalul şi şoferul se dădeau jos, pe rând sau împreună, şi rostogoleau bucăţile de stânci croind cale liberă maşinii. După puţin timp, aceasta patina pe solul clisos, încât trebuia împinsă sau asigurată cu scânduri şi pietre netede sub roţi. La început, încercările lui Francisco López de a începe o conversaţie cu Lituma se dovediră zadarnice. Ori de câte ori îi adresa cuvântul, obţinea doar mârâieli, monosilabe sau încuviinţări din cap. Dar, după vreo oră de călătorie, caporalul puse deodată capăt mutismului său, murmurând pe sub fularul pus peste gură:

— Da, asta trebuie că s-a întâmplat: rahaţii de *serranos* i-au sacrificat duhurilor *apus.*

— Vă gândiţi la dispăruţii din Naccos? se întoarse spre el Francisco López, nedumerit.

— Aşa-s mârlanii ăia, chiar dacă nu vă vine a crede, recunoscu Lituma. Iar ideea le-au dat-o Dionisio şi vrăjitoarea, sunt sigur.

— Dionisio ăla e în stare de orice, râse Francisco López. Şi nu mai cred că alcoolul omoară. Altfel, cum de mai trăieşte beţivanul acela, nu?

— Îl cunoaşteţi de mult timp?

— L-am tot întâlnit de-a lungul şi de-a latul *sierrei,* încă de când eram un puştan. Apoi, apărea mereu pe la minele

unde am lucrat. M-am ocupat cu recrutarea braţelor de muncă, înainte de a trece la serviciul de pază. Pe vremea aceea, Dionisio nu avea localul lui, ci era birtaş ambulant. Vindea vinars, *chicha* şi ţuică din mină în mină, din sat în sat, şi dădea spectacole folclorice cu o trupă de saltimbanci. Popii îl goneau de peste tot, cu sticleţii. Pardon, am uitat că sunteţi unul din ăştia.

Lituma stătea tot aşa, cu capul vârât în fular şi cu chipiul înfundat bine pe frunte. Şoferul nu-i distingea decât pometii, nasul turtit şi ochii mici, negri, închişi pe jumătate, scrutându-l.

— Era şi pe-atunci însurat cu *doña* Adriana?

— Nu, pe ea a întâlnit-o la Naccos, mai târziu. Nu v-a spus nimeni cum a fost? Păi cum, că doar e unul din subiectele preferate ale bârfelor din Anzi. Cică i-ar fi făcut felul minerului care era soţul ei, ca să-i rămână lui pleaşca. Sau i-a răpit-o, nu ştiu precis.

— Păi se putea altfel? exclamă Lituma. Oriunde apare tipul ăsta, totul devine spurcare şi sânge.

— Acu' doar asta ne mai lipsea! zise şoferul. Potopul.

Într-adevăr, începuse să plouă cu furie. Cerul se întunecă cu repeziciune şi se umplu de tunete care bubuiau avan în munţi. O cortină de picături grele se lăsase peste geamuri, iar ştergătorul nu pridideа să le înlăture ca să ofere vizibilitate celor din vehicul. Nemaiputând ocoli gropile şi băltoacele, abia mai înaintau, iar maşina părea un cal sălbatic.

— Şi cum era Dionisio pe-atunci? Lituma nu-l slăbea din ochi pe şofer. Aţi avut de-a face puţin cu el?

— M-am îmbătat de câteva ori cu el, asta da, zise Francisco López. Apărea întotdeauna la ţanc acolo unde erau iarmaroace sau serbări de sfinţi locali, cu muzicanţii lui şi cu nişte indiene andine cam curve, care dansau ca nebunele. La carnavalul din Jauja, cândva, l-am văzut înnebunit după „Beleşte-răţoiul". Aţi auzit de jocul ăsta jaujin? Tipii dansează ce dansează, şi, din goană, smulg capul unui răţoi viu. Ei bine, Dionisio îi decapita pe toţi, nu-i lăsa pe ăilalţi să joace. Pân' la urmă l-au dat afară, că le

strica jocul.

Jeep-ul înainta ca broasca ţestoasă printr-un peisaj fără copaci, fără animale, printre stânci, buze de râpă, înălţimi şi meandre zgâlţâite de trombele de apă. Însă nici măcar stihia nu-l putea abate pe Lituma de la obsesia lui. O cută adâncă i se săpase între sprâncene; se ţinea încleştat de portieră şi de prelata de sus a jeep-ului ca să reziste la zdruncinături.

— Tipul îmi provoacă coşmaruri, mărturisi el. E răspunzător de tot ce se-ntâmplă la Naccos.

— E de mirare că teroriştii nu l-au căsăpit încă. Ce-or fi aşteptând? Că doar îi mătrăşesc pe toţi poponarii, peştii, curvarii şi târfele, pe degeneraţii de toate soiurile. Dionisio e toate astea şi ceva pe deasupra. Francisco López îi aruncă lui Lituma o căutătură iute. Pe cât se pare, aţi luat de bune toate istorisirile lui Scarlatină, domnule caporal. Nu-i mai daţi atâta importanţă, e un *gringo* plin de fantezie. Chiar credeţi ca ăia trei au fost sacrificaţi? S-ar putea, nu zic nu. Nu-s omorâţi oamenii pe-aici, pe capete, din te miri ce? Una-două se descoperă morminte şi gropi comune, ca aceea a celor zece propovăduitori ai evangheliei, de lângă Huanta. N-ar fi de mirare să înceapă şi sacrificiile omeneşti.

Râse de unul singur, fiindcă Lituma nu-i ţinu isonul.

— Zău că nu-i nimic de râs, făcu el, dar o serie de tunete îl întrerupse.

— Nu ştiu cum veţi parcurge pe jos porţiunea aceea impracticabilă, până la Naccos, îi strigă Francisco López, când se putu face auzit. Dacă şi pe-acolo le toarnă ca aici, coborâşul va fi un torent de mâl. Nu doriţi, mai bine, să ne întoarcem la mină?

— Nu, în niciun caz, murmură Lituma. Trebuie să fac lumină în tărăşenia asta, o dată pentru totdeauna.

— De ce puneţi atâta la inimă daravera cu dispăruţii, domnule caporal? La urma urmei, ce contează că-s trei păduchioşi mai puţin pe lume?

— Pe unul din ei l-am cunoscut. Era un mutulică de treabă, ne făcea curăţenie la post. Bun ca pâinea caldă.

— Vreţi să fiţi un John Wayne din filme. Justiţiarul

singuratic.

Când, după alte doua ore, ajunseră la locul unde jeep-ul nu mai putea înainta, ploaia încetase. Dar cerul continua să fie posomorât şi se auzeau de departe, ca nişte bubuituri de tobă fără niciun ritm, tunetele furtunii.

— Îmi vine nu ştiu cum să vă las singur, zise Francisco López. Vreţi să mai stăm niţeluş la taclale până s-o usca poteca?

— Nu, nu, voi profita îndată de răgazul acesta, zise caporalul, sărind jos din jeep. Până nu se-apucă iar să toarne cu găleata.

Îi întinse mâna şi abia de ascultă mulţumirile şefului pazei de la mina „La Esperanza" că fusese până acolo să-şi scrie rapoartele. Tocmai începuse să coboare panta muntelui, când auzi motorul jeep-ului pornind şi simţi cum maşina se îndepărtează.

— Băga-v-aş pe toţi în origini cu picioarele-nainte! urlă el atunci din răsputeri. *Serranos* de căcat! Muntenii naibii, superstiţioşi, idolatrii, indieni scârnavi, pui de curvă!

Îşi auzi zbieretul repercutat de pereţii înalţi de stâncă, pe care pâcla îi camuflase cu totul. Împroşcarea aceea de insulte îi făcu bine. Se aşeză pe un pietroi şi, ţinându-şi palmele căuş ca să nu i se stingă chibritul, îşi aprinse o ţigară. Asta se-ntâmplase, era limpede! Misterul îi fusese dezlegat de Profu ăla de departe împătimit de Perú. Iată la ce-i bună istoria. Îşi aminti de cursul ţinut la colegiul San Miguel din Piura de profesorul Néstor Martos. El se simţea grozav la orele lui, fiindcă profesorul Martos, care era o figură, cu lavalieră la gât, bărbos şi „ciupit" rău de-atâta basamac *chicha,* explica lucrurile ca în tehnicolor. Dar nu-i trecuse niciodată prin diblă că studierea obiceiurilor vechilor peruani o să-i fie de folos să priceapă ce se petrecea acum la Naccos. Mulţumescu-ţi ţie, Scarlatină, că mi-ai oferit cheia misterului! Numai că se simţea încă mai abătut, mai confuz decât înainte. Şi asta pentru că, deşi raţiunea îi spunea că nu mai e nicio îndoială, că toate detaliile se potrivesc, în fond tot nu-i venea să creadă. Cum să-i intre în cap unui om normal, chiar şi unuia cu fruntea

cât degetul, că Pedrito Tinoco şi ăilalţi doi au fost sacrificaţi de zilieri duhurilor munţilor pe unde avea să treacă şoseaua? Şi nepricopsitul ăla de primar; să vină să se ascundă aici, sub nume fals, scăpând de terorişti, ca s-o sfârşească stâlcit şi dezmembrat într-o galerie?

Aruncă chiştocul cât colo şi se uită după el cum îl mătura vântul, dându-l peste cap. O porni iar la drum. Cobora încontinuu, dar ploaia ştersese cărarea, solul făcuse clăbuci ca săpunul, iar el trebuia să păşească cu maximă atenţie ca să nu cadă de-a berbeleacul. În loc de o oră şi jumătate, cât le luase drumul, lui şi lui Francisco López, cu două zile înainte, acum o să-i ia de trei ori pe-atât. Dar mai bine să meargă cătinel şi să nu-şi rupă vreun picior prin pustietăţile astea, unde nici măcar o pasăre nu vedeai, cu care să-ţi mai alini singurătatea. Ce va zice Tomasito? Îşi imagină mutra subordonatului său, incredulitatea din ochii lui, nevoia de-a vomita care o să-l apuce. Sau poate că nu: antidotul lui contra deznădejdii era gândul la fata aia piurană care îl fermecase. Vasăzică, *doña* Adriana i-a convins; dacă voiau să nu se abată peste lucrul lor la şosea o mare nenorocire, un *huayco,* un cutremur sau ucideri în masă, nu era decât o singură cale: *los apus* să poată bea sânge omenesc. Apoi, ca să-i hotărască pe salahori şi să le şteargă orice urmă de mustrare a cugetului, scârnăvia aia de Dionisio i-a îmbătat ţeapăn. Nu cred, dom’ caporal. Ba aşa stau lucrurile, Tomasito. De-aia zic oamenii că ăia doi de la cârciumă au fost capul răutăţilor. Dar ceva tot nu era în ordine. Dacă *los apus* trebuiau să primească o jertfă de sânge cald, nu era de ajuns o victimă? De ce trei? Cine ştie, Tomasito. Poate trebuiau îmblânziţi o droaie de *apus*. Că o şosea străpunge mulţi munţi, nu?

Alunecă şi căzu pe şezut în noroi. Se aburcă şi căzu din nou, de astă dată pe o rână. Râse de cât era de stângaci şi greoi, dar în realitate îi venea să plângă, să urle: din cauza halului în care ajunsese uniforma lui, a rănilor din palme, dar mai cu seamă pentru că şi lumea şi viaţa deveniseră nesuferite. Îşi şterse mâinile de turul pantalonilor şi continuă să coboare, sprijinindu-se de stânci la fiecare pas.

Cum era cu putinţă ca aceşti muncitori de la drumuri şi şosele, mulţi dintre ei creoli şi nu indieni, care terminaseră măcar şcoala primară, care văzuseră oraşe sau trăiseră în ele, care ascultau radioul, care mergeau la cinema, care se îmbrăcau totuşi civilizat, să se dedea la fapte demne de sălbaticii goi-puşcă şi de canibali? La indienii de pe golaşele platouri *punas,* care în viaţa lor nu văzuseră o şcoală, care trăiau exact ca stră-strămoşii lor, aşa ceva ar mai fi de înţeles. Dar la indivizii ăştia care jucau cărţi şi erau botezaţi, ce să mai înţelegi?

Cerul se mai înseninase şi, departe în vale, prin ceţurile zilei, Lituma zări luminile campamentului. Chiar atunci îşi dădu seama că, în afară de tunetele îndepărtate, de puţin timp auzea şi un mârâit profund, un necontenit freamăt al pământului. Asta ce naiba mai era? Aha, era o altă furtună, care venea să-l surprindă din spate. Până şi elementele naturii te trădau, în porcăria asta de Anzi. Asta să fie, ori ba? Ce mama dracului se întâmpla? Cutremur? Acum nu se mai întreba: pământul îi tremura sub picioare şi în jur mirosea a terebentină. Era înconjurat de un uruit continuu, adânc, din chiar inima muntelui, împrejur, pretutindeni, şi chiar între tălpile lui, ca împinse sau îngrozite de nişte mâini nevăzute, se rostogoleau pietricele, ţăndări pietroase, şi îşi dădu seama că, în mod inconştient, încercând să se protejeze, se adăpostise în patru labe sub o stâncă semeaţă ascuţită la capăt, cu pete de muşchi verde-auriu.

„Ce se-ntâmplă, Dumnezeule mare, ce se-ntâmplă?”, ţipă el, făcându-şi semnul crucii, şi de astă dată nu-i mai răspunse ecoul, fiindcă uruitul acela dens, multiplu, omniprezent, mugetul acela granitic, rostogolitul acela în jos parcă al întregului munte desfiinţa orice alt zgomot. Se zicea despre mama lui Dionisio c-o omorâse un trăsnet. Aşa o să moară şi el acum, trăsnit din senin? Tremura din cap până-n picioare şi groaza îi năclăise mâinile cu sudoare. „Nu vreau să mor, Doamne Sfinte, te rog din răsputeri”, strigă înnebunit, simţindu-şi gâtlejul uscat iască şi dureros.

Cerul se întunecase şi mai mult, astfel că, deşi ziua era în

toi, părea că se lăsase noaptea. Ca prin vis, văzu că un vătui *vizcacha* mare cât un iepure apărea dintre pietre şi trecea pe lângă el, în jos, fugind cât îl ţineau picioarele; cu urechile ciulite, sărea disperat fără să se uite unde, căzând şi dându-se peste cap; dispăru rapid. Lituma încercă să se roage, dar nici asta nu putea. Era cutremur? Va muri oare strivit de unul din pietroaiele acelea care treceau pe lângă el, rostogolindu-se, săltând, ciocnindu-se între ele, spărgându-se şi împroşcând bucăţi de rocă în dreapta şi în stânga, cu un bubuit asurzitor? Animalele aveau un al şaselea simţ, ele intuiau din timp catastrofele, vătuiul *vizcacha* îşi părăsise imediat vizuina, fugind turbat, scăpând din primejdia de moarte, fiindcă simţise sfârşitul lumii. „Iartă-mi păcatele toate, strigă. Nu vreau să crăp aşa, fir-ar să fie!" Stătea cocârjat şi de-a buşilea, lipit de roca enormă, văzând cum trec la dreapta, la stânga şi pe deasupra capului său pietre, bucăţi de pământ, devenite proiectile de toate formele imaginabile, şi simţind cum roca sub care se adăpostea se clătina sub impactul atâtor forţe care se ciocneau ricoşând sau se striveau de ea. Cât va mai rezista stânca? Presimţi un pietroi uriaş, rostogolindu-se tocmai din vârful Cordilierei, venind drept spre roca lui, la picioarele căreia se adăpostise, căzând peste ea, pulverizând-o, şi pe el o dată cu ea, cât ai clipi din ochi. Cu pleoapele închise şi strânse, îşi închipui propriu-i trup transformat într-o piftie, într-un împuţit şi însângerat terci de oase, limfă, păr, rămăşiţe de haine şi de pantofi, totul învălmăşit, amestecat, îngropat în noroi, târât pe munte în jos către, către, şi-abia atunci realiză că avalanşa aceea, muntele acela care se descompunea şi se fărâmiţa, o luase cu toată încărcătura-i de bolizi spre campament. „Deci ăsta-i *huayco",* apucă el să-şi mai spună, tot cu ochii închişi, tremurând din fiecare fibră a trupului chinuit. „O să-i strivească pe toţi, colo jos, după ce m-o terciui pe mine."

Când deschise ochii crezu că visează. La dreapta lui, în mijlocul unui imens nor de praf, un pietroi enorm cât un camion, cu bucăţi de zăpadă pe care le împroşca de jur-împrejur, se rostogolea turbat strivind totul în calea lui şi

croind ditamai pârtia cât albia unui râu lat, urmat de un vârtej vertiginos de pietre, pietricele, trunchiuri de copaci, bucăţi de gheaţă, de pământ, iar lui Lituma i se păru că distinge, în acea confuzie bubuitoare, animale, ciocuri, gheare, pene, oase. Zgomotul era asurzitor şi prăfăraia se îngroşa, acum cuprinzându-l şi pe el. Tuşea, asfixiat, şi îi curgea sânge din mâinile înfipte în solul noroios. „Ăsta-i *huayco*, Lituma”, îşi repeta el, simţindu-şi inima îngrozită în piept. „O să te-omoare pe bucăţele, încetul cu încetul.” Şi chiar atunci simţi o lovitură în cap, care, ca într-un blitz al memoriei, îi reaminti lovitura de pumn ce îl năucise complet în copilărie, când se bătuse cu Gâgă Panizo, sub Podul Vechi de peste râul Piura, şi care îl făcuse, ca acum, să vadă stele verzi, sori şi luni, pe când se scufunda în beznă şi totul lua sfârşit.

Când îşi reveni în simţiri dârdâia, dar acum de frigul care făcea să-i trosnească oasele. Era noapte şi, după durerile ce-l străbătură când încercă să se mişte, avu impresia că peste el trecuse un automobil, sfărâmându-i mădular cu mădular şi toate organele de sub piele. Dar era viu şi era formidabil că în locul trosnetelor urieşeşti şi al torentului de pământ, pietre şi stânci domnea acum în lume calmul acesta îngheţat, dar paşnic. Şi cu atât mai mult domnea în văzduh. Timp de câteva clipe îşi uită cu totul de trup, vrăjit de spectacol: mii, milioane de stele, de toate dimensiunile, scăpărând împrejurul circumferinţei aceleia gălbui despre care ai fi zis că şi-a aprins splendorile numai pentru el. În viaţa lui nu mai văzuse o lună atât de mare, nici măcar la Paita[3]. Nicicând nu mai văzuse o noapte atât de înstelată, de liniştită, de dulce. Cât să fi rămas fără simţire? Ore, zile? Dar era viu şi trebuia să se mişte, să se urnească. Altfel îngheţi, frăţioare!

Se întoarse, încet, de pe o parte pe alta şi scuipă, fiindcă

[3] Joc de cuvinte, irezistibil pentru romancierul nostru: „quedarse a la luna de Paita” (în Perú), sau „de Valencia” (în Spania), înseamnă „a rămâne cu buzele umflate, mofluz”. Dar nu e mai puţin adevărat că splendoarea Lunei la Paita, provincie peruană din departamentul Piura, este legendară *(n. tr.).*

avea gura plină cu pământ. Incredibilă tăcerea asta, după înspăimântătorul vacarm dinainte. O tăcere vizibilă, care se auzea, pe care o putea atinge. Îşi reveni, încetul cu încetul, şi izbuti să se aşeze. Se pipăi de sus până jos. Când îşi pierduse gheata stângă? Pare-se că n-avea niciun os rupt. Îl durea totul, dar nimic special. Scăpase, asta era fantastic. Nu era o minune? Păi cum nu, trecuse un *huayco* peste el, nici mai mult nici mai puţin. Nu chiar peste el, ci pe lângă el, mai bine zis. Şi iată-l, rablagit dar viu. „Noi ăştia, piuranii, nu ne dăm bătuţi cu una cu două", se gândi. Şi se umplu de fudulie anticipată, închipuindu-şi ziua când, înapoiat la Piura, aşezat la băruleţul Haioasei, o să le povestească „necuceriţilor" aventura asta grandioasă.

Stătea în picioare şi observa în jurul lui, sub palida claritate lunară, urmele nimicitoarei avalanşe. Marea breşă deschisă de pietroiul uriaş. Totul împrejur era împroşcat cu pietre şi noroi. Ici-colo se zăreau pete de zăpadă peste clisă. Dar nu bătea vântul şi nu mai era nici cel mai mic semn de ploaie. Se căzni să descifreze întunecimea de dedesubt, concentrându-se asupra locului unde trebuia sa fie campamentul. Nu întrezări nicio lumină. I-o fi îngropat pe toţi, barăci, oameni, utilaje, cataracta de pământ, noroi şi pietre?

Aplecându-se, pipăind, căută şi găsi gheata pierdută. Era plină cu pământ. O curăţă cum putu şi şi-o puse. Se hotărî să coboare imediat, nemaiaşteptând să se lumineze de ziuă. Cu luna aceea pe cer şi mergând cu grijă, va ajunge. Era liniştit şi fericit. De parcă trecuse un examen, se gândi, de parcă munţii ăştia de rahat, *sierra* asta de rahat, îl acceptaseră în sfârşit. Înainte de a-şi continua drumul, îşi lipi gura de stânca uriaşă care îl adăpostise şi, aşa cum ar fi făcut un *serrano*, şopti: „Îţi mulţumesc că m-ai lăsat în viaţă, *mamay, apu, pachamama* sau cine naiba oi fi."

*
* *

„Cum a fost povestea matale cu *el pishtaco*, *doña*

Adriana?”, întreabă clienţii deîndată ce-şi beau primul păhărel, pentru că nimic nu le place mai mult decât moartea spintecătorului. „Cel care l-a golit de sânge pe vărul matale Sebastián şi cel pe care l-ai omorât chiar mătăluţă cu mâna altuia, e unul şi acelaşi?” Nu, e altul. Asta s-a întâmplat cu mult timp înainte. Pe-atunci aveam toţi dinţii în gură şi nicio zbârcitură. Ştiu că-s multe versiuni, le-am auzit pe toate şi, fiindcă a trecut atâta timp, unele amănunte mi-au pierit din minte. Pe-atunci eram tinerică şi nu plecasem încă din satul meu. Acu’ cred că-s foarte bătrână.

Quenka e foarte departe de aici, pe malul opus al lui Mantaro, cam pe lângă Parcasbamba. Când râul se umfla de la ploi şi inunda terenurile, satul devenea o insulă, cocoţat cum era pe vârful unui deluşor şi înconjurat de loturi sub apă. Frumos sat era Quenka, o ducea bine, avea semănături peste tot, pe câmpie, pe dealuri. Dădea recolte bune de cartofi, bob, orz, porumb şi ardei iute. Trunchiurile de *molles*, de eucalipţi şi de sălcii ne păzeau de vânturile turbate. Până şi ţăranii cei mai săraci aveau găinile lor, purceluşul lor, oiţe sau lame în mici turme pe care le duceau la păscut sus pe munte. Trăiam liniştită. Eram cea mai curtată dintre surorile mele, iar tata, om cu stare şi fruntaş la Quenka, arenda trei din loturile lui şi lucra două, ţinea prăvălie, birt, spiţerie, atelier de fierărie şi o moară la care toţi îşi măcinau grăunţele. Tata organiza de multe ori serbările din sat, cheltuind berechet, aducând un preot şi tocmind tocmai de la Huancayo orchestre şi dansatori. Până când a sosit *el pishtaco.*

Cum de-am ştiut c-a sosit? Simplu, din cauza transformării furnizorului Salcedo, care de ani în şir aproviziona cu leacuri, haine şi unelte prăvălia lui tăică-meu. Era *costeño,* nu muntean. Mergea cu un hârb de camion, peticit peste tot; motorul acestuia şi tinichelele ni-l anunţau nouă, locuitorilor din Quenka, cu mult înainte de a-l vedea. Toţi îl cunoşteau, dar de data aia abia de l-am recunoscut. Crescuse, se lăbărţase şi se îngrăşase, încât devenise uriaş. Purta acum barbă negricioasă, iar ochii îi

avea injectaţi şi ieşiţi din cap. Pe noi, cei care ne-am adunat atunci să-l primim, ne privea cumva ciudat, mâncându-ne din ochi. La fel se uita şi la bărbaţi şi la femei. Şi la mine. O privire pe care n-am s-o uit vreodată şi care tuturor le-a dat de bănuit.

Era îmbrăcat în negru, cu cizme până la genunchi şi cu un *poncho* atât de mare încât, atunci când o vântoasă i-l umfla, ţi se părea că Salcedo o să zboare. Descărcă maşina şi se adăposti, ca de obicei, în camera din fundul prăvăliei noastre. Dar nu mai era cel dinainte, nu mai era pus pe discuţii despre câte-n lună şi-n stele, nici pe prieteşug cu te miri cine. Devenise tăcut, ascuns, abia de mai adresa cuiva cuvântul. La toţi şi la toate se uita cu privirea aia scormonitoare, care trezea neîncredere în bărbaţi şi frică în noi, fetele.

După ce a zăbovit vreo două-trei zile la Quenka şi a primit din partea tatălui meu lista cu articolele comandate, a plecat în zori. Iar în ziua următoare a coborât în sat unul din băieţii ce erau cu turmele pe munte, anunţându-ne că Salcedo şi camionul lui au derapat pe şosea şi s-au prăvălit, la o curbă, în drum spre Parcasbamba. Vehiculul se putea vedea de pe marginea prăpastiei, în fund, făcut fărâme.

Cu taică-meu în frunte, câţiva săteni, după multe eforturi, au ajuns până jos. Împrăştiate în jur, au găsit cele patru cauciucuri, arcurile de suspensie, tăblăraie din caroserie, bucăţi din motor. Însă nici urmă de hoitul lui Salcedo. Atunci s-au apucat să scotocească pe versanţi, gândind c-a fost proiectat cât colo, când s-a prăbuşit camionul. Dar tot nimic, nicăieri. Nici urmă de sânge, în rămăşiţele maşinii ori pe pietrele dimprejur. Să fi apucat să sară iute, când a simţit că pierde controlul asupra volanului? „Aşa o fi”, ziceau oamenii. „A apucat să sară şi l-a luat alt camion ce trecea pe-aci, şi-acu o fi la Parcasbamba sau la Huancayo, revenindu-şi din spaimă.”

În realitate, rămăsese la Quenka, în nişte peşteri vechi de când lumea, din chiar muntele unde i se prăbuşise camionul, grote găurite ca stupii de viespi şi având pe

pereţi picturi din vechime. Şi de-atunci au început fărădelegile lui de *pishtaco.* Noaptea, le apărea în drum, pe pod sau de după un copac, păstorului singuratic, călătorilor, catârgiilor, celor ce-şi mutau sălaşul de colo-colo, celor ce-şi duceau produsele la piaţă sau se întorceau de la praznice şi iarmaroace. Apărea ca din senin, brusc şi neaşteptat, pe întuneric, cu ochii scăpărându-i. Silueta lui monumentală, în *poncho*-ul vălurind, paraliza de spaimă. Şi-atunci, foarte lesne, îi ducea în peştera lui cu coridoare îngheţate şi cufundate în beznă, unde-şi avea instrumentele chirurgicale. Îi tăia felii-felii de la anus până la gură şi îi punea să se pârjolească la foc, peste nişte tingiri în care picura grăsimea. Îi jupuia ca să facă măşti din pielea feţei lor şi îi căsăpea mărunt ca să facă din oasele lor pulberi pisate de hipnotizat. Aşa au dispărut câţiva oameni ca în pământ.

Apoi, într-o zi, apăru în faţa lui *don* Santiago Calancha, un crescător de vite care se întorcea la Quenka de la o nuntă la Parcasbamba. În loc să-l ducă în peşteră, i-a vorbit şi i-a spus că, dacă ţinea la viaţa lui şi a familiei sale, să i-o aducă pe una din fiicele lui, care să-i gătească. Şi i-a arătat la care intrare în grote să i-o lase pe fată.

Bineînţeles că Santiago Calancha, deşi îi jurase c-o să-l asculte, n-a cedat cererilor lui *el pishtaco.* Dimpotrivă, s-a baricadat în coliba lui, cu un *machete* bine ascuţit şi o grămadă de pietre, cu care să-l înfrunte pe Salcedo dacă venea să-i ceară fata. În prima zi nu s-a întâmplat nimic, nici în a doua, nici în primele două săptămâni. Dar într-a treia, în toiul unei ploi cu găleata, un trăsnet a căzut pe acoperişul lui Calancha şi casa a luat foc. El, soţia şi cele trei fiice ale lor au murit carbonizaţi. Le-am văzut scheletele. Da, aşa se zice c-ar fi murit şi mama lui Dionisio, dar pe ea eu n-am văzut-o, poate nu-s decât vorbe goale. Când, uzi leoarcă şi trişti, sătenii din Quenka au ieşit să vadă incendiul, prin şuieratul vântului şi bubuitul tunetelor au desluşit un hohot de râs dinspre grotele unde se aciuase Salcedo.

Atunci, imediat ce *el pishtaco* a cerut o altă fată ca să-i

gătească, sătenii, după ce s-au sfătuit între ei, i-au dat ascultare. Prima care a intrat în peşteră să-l slugărească a fost sora mea a mare. Familia mea şi altele multe au însoţit-o până la intrarea indicată de *pishtaco.* Au cântat, s-au rugat pentru ea şi mulţi au plâns la despărţire.

Pe ea n-a golit-o, ca pe vărul meu Sebastián, deşi tata zicea că mai bine o golea şi cu asta se termina. A ţinut-o în viaţă, dar a făcut din ea ţiitoare de *pishtaco.* A abuzat de ea imediat, trântind-o pe solul umed al peşterii şi dezvirginând-o întâi cu şurubelniţa. Urletele surorii mele în noaptea-i de nuntă s-au auzit în toate casele din Quenka. Apoi, ea şi-a pierdut voinţa şi nu mai trăia decât ca să-i facă voile domnului şi stăpânului său. Îi gătea cu devotament terciul de *chuño* care îi plăcea lui şi usca şi fâşiile din carnea victimelor, pentru pastrama pe care o mâncau cu fiertură *mote*; îl ajuta să-i atârne pe cei sacrificaţi în cârligele fixate de Salcedo în peretele de piatră, ca să li se scurgă seul în tingirile de aramă.

Sora mea a fost prima fată din mai multe care a fost dusă cu forţa la peşteră să-l ajute pe monstru, să-i gătească şi să-i facă toate voile. Din momentul acela, Quenka s-a supus poruncilor lui. Îi duceau tribut în mâncare. I-o lăsau la intrarea peşterii, ca şi pe fetele cerute din când în când. Ne resemnaserăm să vedem pierind un localnic sau altul, pe care *el pishtaco* Salcedo îi răpea să-şi reînnoiască proviziile de grăsime omenească.

Şi-atunci a apărut Făt-Frumos? Nu era deloc un făt-frumos, ci un zdravăn îmblânzitor de cai. Cei care ştiu ce-o să urmeze, ar face mai bine să-şi astupe urechile şi să plece. Vi se pare că retrăiţi povestea aceea? Vă îmbărbătează cumva? Vă face să vedeţi că marile nenorociri se vindecă doar prin mari remedii?

Timoteo, năsosul, aflase ce se petrecea la Quenka şi veni special, din Ayacucho, să intre în peştera vampirului şi să-l învingă. Timoteo Fajardo, aşa se numea. L-am cunoscut foarte bine: a fost primul bărbat al meu, deşi nu ne-am căsătorit niciodată. „Poate un om oarecare să-l înfrunte pe slugoiul diavolului?”, îi ziceau oamenii. Ba până şi taică-

meu a încercat să-l descurajeze, când el, respectuos, i-a spus c-are de gând să intre peste *pishtaco* în peşteră, să-l răpună şi să ne scape de tirania lui. Iar Timoteo nu s-a lăsat. De când sunt n-am cunoscut pe cineva mai curajos. Era ditamai bărbatul, bine făcut deşi atât de năsos încât îşi fâlfâia nările şi le căsca mari cât două guri. Ele au fost salvarea lui. „Pot s-o fac”, zicea, plin de hotărâre. „Ştiu cum să m-apropii de el pe nesimţite: tot ce-mi trebuie e un căţel de usturoi, niscai sare, un coltuc uscat de pâine, nişte baligă de măgar. Şi mai trebuie ca, înainte de-a intra în grotă, o fată mare să urineze pe mine în dreptul inimii.”

Eu îndeplineam condiţiile. Eram tânără, eram neîncepută şi, auzindu-l, mi s-a părut atât de viteaz, atât de sigur pe sine, încât, fără să-l mai întreb pe tata, m-am oferit singură să-l ajut. Exista, însă, încă o greutate: cum va ieşi din grote după ce-l va fi ucis pe Salcedo? Erau aşa de mari şi de încâlcite, încât nimeni, niciodată, nu le dăduse de capăt. Coridoarele se ramificau, urcau, coborau, se suceau şi se răsuceau ca rădăcinile eucaliptului. Nemaivorbind de lilieci, existau şi galerii cu miasme otrăvitoare care, dacă le respirai, te omorau cât ai clipi.

Cum să facă Timoteo Fajardo să iasă, după uciderea monstrului de *pishtaco*? Ei bine, tocmai năsoiul ăla al lui mi-a dat ideea. I-am gătit o zeamă foarte picantă, cu ardeiul ăla verde care îi vindecă năpristan de constipaţie pe ăi mai încuiaţi. A băut toată oala şi s-a ţinut până era să-i explodeze burta. Abia atunci a intrat în peşteră. Era după-amiază, soarele lumina pe cer, dar de cum a intrat, Timoteo s-a pomenit în beznă adâncă. Mergea ce mergea, se oprea, îşi dădea pantalonii jos, se chircea şi lăsa o urmă a trecerii lui pe-acolo. La început înainta la întâmplare, acoperindu-şi ochii cu braţul fiindcă liliecii se lăsau în zbor să-i atingă faţa cu aripile lor vâscoase. Simţea pe piele pânzele de păianjen. Mult a mers aşa, înaintând, oprindu-se să lase drojdia aia din pântece, înaintând iar şi iar. Până a zărit o luminiţă. Călăuzindu-se după ea, a ajuns la lăcaşul vampirului.

Uriaşul dormea, între cele trei fete care-i găteau. La

lumina unor opaiţe care ardeau cu seu uman, ameţit de putoarea din jur, văzu resturi de cadavre agăţate de nişte cârlige sângerii, golindu-se de grăsime în tingirile sfârâind pe foc. Fără a mai pierde timp, cu *machete*-ul său reteză dintr-o singură lovitură căpăţâna spintecătorului, şi le trezi din somn pe ibovnicele lui care, văzându-şi stăpânul decapitat, începură să ţipe, înnebunite. Timoteo le linişti şi le făcu să gândească: le scosese din robie şi le reda libertatea, de-acum puteau reveni la viaţa normală. Şi-atunci tuspatru o porniră spre ieşire, luându-se după dâra de miasme lăsată de îmblânzitorul de cai în drumul său, şi pe care mirosul lui de câine de vânătoare o adulmeca şi urmărea fără nicio şovăire.

Asta e povestea căpcăunului Salcedo. O poveste cu sânge, cadavre şi caca, precum toate istoriile cu *pishtacos.*

*
* *

— Bine, hai, dă-ţi drumul şi fă-ţi cheful povestindu-mi bucuriile şi necazurile tale, Tomasito, îl încurajă Lituma. Ai baftă; în timpul din urmă, din cauza blestematelor de dispariţii, mi-a pierit şi mie somnul.

— Cele două săptămâni ale noastre la Lima au fost luna mea de miere, zise adjunctul său. Eram speriaţi de moarte şi ne-aşteptam la câte şi mai câte nenorociri. Am crezut că vor să ne omoare. Dar tocmai nesiguranţa dădea gust dragostei noastre şi ne iubeam noapte de noapte, de două, ba chiar trei ori la rând. A fost minunea minunilor, dom' caporal.

— Mercedes a început să te iubească, pân' la urmă?

— Nopţile, da, eram sigur că da: în pat era dulce şi tandră frumoasa mea piurană. Dar de cum se lumina de ziuă, dispoziţia ei se schimba. Şi dă-i şi dă-i că i-am stricat viaţa şi că n-o să-mi fie niciodată nevastă.

După două zile de şedere la Alicia, în Barrios Altos, Mercedes s-a dus să-şi scoată economiile de la sucursala Băncii Populare, în piaţa Victoriei. A intrat singură. Carreño

o aştepta la primul colţ, cu piciorul pe o băncuţă de lustragiu. Retragerea economiilor a durat foarte mult. Când fata a apărut în sfârşit în uşă, un mulatru mic de stat, cu o cicatrice pe faţă, şi-a lăsat ziarul deoparte, a schiţat câţiva paşi normali şi, brusc, s-a năpustit la ea. S-au încăierat, el încercând să-i smulgă poşeta, iar ea apărându-şi-o cu amândouă mâinile, lovindu-l cu picioarele şi ţipând. Câţiva trecători se opriseră şi priveau la ce se întâmpla, fără să intervină. Când Carreño ajunse acolo fugind, cu revolverul în mână, hoţul i-a dat drumul fetei şi a rupt-o la fugă, făcându-se nevăzut. Ei s-au îndepărtat repede, pe bulevardul Manco Cápac, unde au oprit un taxi. Mercedes era mai mult furioasă decât speriată, fiindcă individul, neputând să-i ia banii, îi rupse totuşi în încăierare livretul electoral.

— Şi de ce-ai crezut că tipul era altceva decât un simplu hoţ de buzunare? Nu-i Lima înţesată de borfaşi?

— Din cauza întâmplărilor petrecute de după aia, zise băiatul. Aia a fost doar prima încercare. Au urmat alte două la rând, mult mai grave. Am început să văd mâna Porcului ieşind din mormânt să se răzbune pe noi. „Nu simţi că primejdia ne uneşte tot mai mult, iubito?”, îi ziceam eu.

— Cum poţi vorbi de amor în asemenea momente, puştan prost? se indignă Mercedes. Nu vezi c-am rămas fără niciun act de identitate? Vorbeşte o dată cu naşul tău şi spune-i să ne ajute.

Dar încercările lui Carreño de-a da de el se soldau cu tot atâtea eşecuri. N-avea voie să-l sune la birou, iar telefonul lui de-acasă suna încontinuu ocupat. De la Deranjamente li s-a spus că numărul acela nu era în reparaţie, deci se poate să fi rămas receptorul deschis, cu intenţie sau fără. Soţia lui Iscariotul răspundea că grasu’ nu s-a întors încă din selvă. Cât despre mama lui Carreño, pe care el o rugă să se ducă la camera lui din Rímac, aceasta le dădu o veste proastă.

— Uşa forţată, totul spart şi jefuit, iar patul meu ars şi cu caca deasupra; ce spaimă pe bătrânica mea! De parcă ăia mi-ar fi incendiat camera, şi-apoi, din cine ştie ce pricină, s-ar fi lăsat păgubaşi, căcându-se pe patul meu, zise Tomás.

Tot coincidenţă să fi fost şi asta, dom’ caporal?

— Păi să ştii că tocmai asta dovedeşte că erau hoţi de rând, replică Lituma. Asta-i o credinţă foarte obişnuită printre micii găinari, Tomasito. Ei zic că n-ajung la bulău dacă, după ce umflă lucrurile dintr-o casă, se cacă în ea. Nu ştiai?

— Când i-am povestit cele întâmplate în locuinţa mea, Mercedes s-a pus pe plâns, suspină Tomasito. O simţeam tremurându-mi în braţe şi mă topeam, dom’ caporal. Nu te frământa chiar aşa, iubito, nu te pierde cu firea, nu mai plânge, te rog.

— Ne urmăresc, ne caută, gemea Mercedes, cu lacrimile şiroindu-i pe faţă. Astea nu mai sunt întâmplări, întâi chestia cu banca, apoi asta cu camera ta. Ăştia-s oamenii Porcului, ne caută, or să ne omoare.

Noroc că tâlharii şi incendiatorii nu găsiseră ascunzătoarea, mascată cu nişte cărămizi, sub closet, unde Carreño îşi ţinea dolarii.

— Dolari? tresări Lituma. Aveai şi tu bani deoparte?

— Aproape patru mii de dolari, chit că n-o să mă credeţi. Fireşte, nu din lefşoara mea de jandarm. Din micile corvezi la care mă trimetea naşul. Mai păzeam pe cineva câteva zile, mai duceam un pachet, mai supravegheam o casă, mă rog, chestii de-astea. Adunam *sol* cu *sol,* îi schimbam pe dolari în cartierul Ocoña, şi pac cu ei la ascunzătoare. Mă gândeam la viitor. Dar Mercedes era viitorul meu, acuma.

— Măi să fie, dar naşul ăla al tău e ca Dumnezeu, Tomasito. Dacă nu ne-om lăsa oasele la Naccos, fă-mi cunoştinţă cu el, te rog. Vreau să văd şi eu cum arată la faţă unul din marii mahări, înainte de a-mi da sufletul. Pân-acum nu i-am văzut decât în filme şi-n reviste.

— Cu ce ai tu n-o să ajungem în Statele Unite, nu-ţi fă iluzii, zise Mercedes, calculând.

— O să fac rost de câţi bani trebuie, iubito. Crede-mă. O să te scap din încurcătura asta şi vei fi bine, liniştită, o să vezi. Fie ce-o fi, te voi duce la Miami. Dar când vom fi acolo, în faţa zgârie-norilor şi a plajelor albastre şi a maşinilor ultramoderne, îmi vei spune: „Te iubesc din tot sufletul,

Carreñito”?

— Nu-i momentul să faci glume. Nu fi inconştient! Nu vezi că ne caută, că vor să se răzbune?

— Măcar te-am făcut să râzi, o îmbună flăcăul. Mor să te văd râzând, faci nişte gropiţe care îmi iuţesc pulsul. Când luăm dolarii de la mămica mea, mergem să-ţi iei o rochie nouă, da?

— Nu-i bine să regulezi pentru prima oară la douăştrei de ani, Tomasito, e prea târziu, filosofă Lituma. Iartă-mă că-ţi spun, dar descoperirea femeii la vârsta aceea ţi-a zăpăcit mintea, te-a întors la anii copilăriei.

— Dumneavoastră n-aţi cunoscut-o, n-aţi ţinut-o niciodată în braţe, goală, pe Mercedes a mea, suspină Carreño. Nu aşteptam decât să se facă odată noapte, ca să intru în rai cu iubita mea.

— Când îmi zici toate astea, mi se pare că nu le simţi, că te joci sau glumeşti, zise Mercedes. Chiar aşa simţi?

— Ce să fac mai mult ca să mă crezi?

— Nu ştiu, Carreñito. Mă zăpăceşti, spunându-mi toate astea zi şi noapte. Că devii atât de duios când te exciţi, înţeleg. Dar tu continui aşa tot timpul.

— Ce pasiune, băiete! comentă Lituma.

Îşi dădură întâlnire cu mama lui Carreño pe Alameda de los Descalzos, către seară. Tomás o luă pe Mercedes cu el. Opri taxiul în faţa Pieţei Acho şi merseră puţin pe jos până pe Alameda. Ocoliră prudent de câteva ori până să se apropie de biserică, unde îi aştepta doamna. Era mărunţică şi adusă de spate şi purta vălul confreriei *El Señor de los Milagros.* Îşi îmbrăţişă şi sărută fiul mult timp, fără o vorbă, iar când acesta i-o prezentă pe Mercedes îi întinse o mână mititică şi rece. Merseră să stea de vorbă pe o bancă ruptă de pe stradă, aproape pe întuneric, fiindcă felinarul cel mai apropiat era spart cu pietre. Dintre multele-i fuste, femeia scoase un pacheţel înfăşurat în hârtie de ziar, cu dolarii salvaţi, şi i-l întinse lui Carreño. N-o întrebă nimic pe Mercedes, n-o privi nici măcar o dată. Băiatul scoase o mână de dolari din pachet şi îi vârî în buzunarul maică-sii, fără o vorbă. Faţa femeii nu denota nici teamă, nici mirare.

— Ai aflat ceva despre naşul meu? o întrebă Tomás.

Ea făcu din cap că da şi îşi întinse puţin gâtul ca să-l privească în ochi. Vorbi ca într-un murmur, într-o spaniolă fluidă, dar cu un puternic accent *serrano.*

— I-am lăsat un bilet sub uşă şi a venit el personal la mine acasă, zise. Era foarte îngrijorat. Am crezut că o să-mi spună c-ai păţit ceva rău, că te-au omorât. Nu mi-a zis decât să iei legătura cu el, cât mai degrabă.

— L-am sunat de nu ştiu câte ori pe zi, dar telefonul lui de-acasă sună mereu ocupat.

— Nu doreşte să-l suni acasă, ci la birou, înainte de ora zece, din partea lui „el Chino”.

— Asta m-a mai liniştit, zise flăcăul. Dacă a fost la maică-mea acasă şi dacă voia să-l sun, însemna că nu era chiar atât de pornit împotriva mea. Dar mi-au mai trebuit vreo zece zile să dau de el. Asta o scotea pe Mercedes din minţi, dar eu eram foarte calm pentru că îmi puteam prelungi luna de miere. Cu toată încordarea şi cu toate spaimele de-atunci, niciodată nu voi mai gusta asemenea zile fericite, dom’ caporal.

Când se despărţiră de doamnă şi se întoarseră la pensiunea din Barrios Altos, Mercedes îl potopi cu întrebări pe Carreño:

— Cum e cu putinţă ca maică-ta să privească toate astea cu atâta placiditate? Nu se miră că stai ascuns, că eşti cu mine, că ţi se jefuieşte odaia? I se pare normal să ţi se întâmple astfel de lucruri?

— Ea ştie că viaţa în Perú e pândită de primejdii, scumpo. Aşa cum o vezi, mică şi pirpirie, află că-i o femeie de fier. Numai ea ştie câte a înfruntat ca să-mi asigure pâinea zilnică. La Sicuani, la Cuzco, aici la Lima.

Carreño era mulţumit că îşi recuperase dolarii şi râdea de Mercedes care îşi depusese economiile la bancă.

— Ţara asta e prea periculoasă ca să ai încredere în bănci, cea mai bună casă de bani e salteaua. Ai văzut doar, mulatrul ăla din La Victoria era să te lase lată. Dar ce bine că ţi-a rupt livretul de vot, acum depinzi de mine. Ca să sărbătorim evenimentul, te invit la dans undeva. O să-mi

faci figurile acelea pe care le făceai în *show*-ul de la „Vacilón”?

— Cum te poţi gândi la distracţie când ne pândesc toate nenorocirile, protestă Mercedes, speriată. Tigvă goală ce eşti, iresponsabilule.

— Înţelege că-s amorezat lulea de tine, iubito, şi că mor să dansăm împreună *cheak to cheak.*

Până la urmă Mercedes cedă şi merseră împreună la „Colţişorul Amintirilor”. Acolo nimeni nu-i putea vedea la faţă. Era un local întunecos şi romantic, pe Paseo de la República, unde orchestra cânta vechile tangouri ale lui Gardel şi bolerourile lui Leo Marini, Agustín Lara şi Los Panchos. Băură „Cuba libre” şi Carreño se afumă binişor. Începu să trăncănească vrute şi nevrute despre cât de bine o vor duce la Miami. Va întemeia acolo o companie de transport de valori şi titluri, se va îmbogăţi, se vor căsători şi vor face copii. O strângea tare pe Mercedes în timpul dansului şi o săruta lacom pe gât şi pe faţă.

— Cât vei fi cu mine nu vei păţi nimic, pe cuvânt de onoare. Aşteaptă doar să vorbesc cu naşul meu şi să se întoarcă grasul de Iscariotul. Viaţa va începe să ne surâdă. Mie deja îmi surâde, mulţumită ţie.

— „Colţişorul Amintirilor”, ce nume frumos! suspină Lituma. Mă ia cu alean numai auzindu-te, Tomasito. Un local în semiîntuneric, o băuturică bună, muzică romantică şi o fătucă dulce dansând lipită de tine. O mai fi existând aşa ceva pe lume?

— Minunată a fost noaptea aceea, dom’ caporal, minunată şi de neuitat, atâta timp cât am rămas la local, zise băiatul. Din când în când mă săruta şi ea din proprie iniţiativă. „A început să mă iubească”, îmi făceam eu iluzii.

— Atâta m-ai mângâiat şi m-ai sărutat, încât m-ai excitat, Carreñito, îi zise Mercedes în auz, ronţăindu-i uşurel urechea. Haidem în pat mai degrabă, să ducem la bun sfârşit prostia asta pe care am făcut-o dându-ne aşa în spectacol.

Când ieşiră de-acolo, pe la trei dimineaţa, erau destul de ameţiţi de băutură. Dar efectul multelor „Cuba libre” se

evaporă deodată, când descoperiră că, nu prea departe de pensiunea doamnei Alicia, chiar pe colţ, erau maşini de-ale pompierilor, o patrulă de poliţie şi lume strânsă ciopor. Vecinii ieşiseră în stradă ca din puşcă, auzind explozia.

— Nişte tipi coborâseră dintr-o camionetă şi lăsaseră explozibilul acolo, bine-mersi, fără să-i întrebe nimeni nimic, în faţa unei căscioare de lemn, la nici douăzeci de metri de pensiunea tuşii Alicia, explică adjunctul. Asta a fost a treia probă. Tot o întâmplare, dom' caporal?

— Tomasito, uite ce-i, acum nu mai cred nimic din ce-mi spui. Chestia cu bomba n-o înghit, e gogonată rău. Păi dacă traficanţii de droguri voiau să te bleiască, nu scăpai tu nici în gaură de şarpe. Aşa că nu mă duce pe mine cu preşu'.

Explozia făcuse ţăndări geamurile multor case dimprejur şi aprinsese mormanele de gunoaie aruncate pe un maidan. Doamna Alicia se afla prin mulţimea de gură-cască, învelită cu un pled. Se făcu că nu-i cunoaşte pe Carreño şi pe Mercedes când îi văzu printre privitori. Ei mai pierdură ceva timp sub streaşină unei vile din împrejurimi, până se lumină de ziuă. Se întoarseră acasă abia după plecarea patrulei şi a pompierilor. Tuşa Alicia îi băgă iute în casă. Locuinţa ei nu păţise nimic, iar ea nu părea speriată; nu-i trecea prin minte că bomba ar fi putut avea ceva de-a face cu Carreño. Bănuia, ca toţi vecinii de altfel, că era un atentat îndreptat împotriva unui funcţionar de la Prefectură, care locuia pe aceeaşi stradă. Camioneta acolo se oprise, în faţa casei lui, şi tuşa Alicia, care se răcorea stând la geam, o văzuse, ba chiar auzise şuşoteli din interiorul maşinii care se urnise încă puţin până la colţ, unde tipii coborâseră să pună bomba. Se vede însă că nu-şi prea cunoşteau meseria, dacă o puseseră în faţa casei nelocuite. Sau poate nu fusese o stângăcie, ci un fel dibaci de a-i da ceva de înţeles ăluia de la Prefectură, fără a omorî pe nimeni.

— Mercedes nu crezu o iotă din chestia cu funcţionarul, zise Tomasito. Ea se jura că toată tărăşenia ne privea pe noi. Se abţinu cât putu de faţă cu tuşa Alicia, dar când rămaserăm singuri, nervii îi cedară.

— Bomba aia era împotriva noastră, să-ţi fie clar. Nu mă

lua pe mine cu funcţionari la Prefectură şi alte baliverne. Pe noi ne viza. Noi ne-ascundem, nu? Ei bine, ne-au găbjit, ne-au dat de ştire. Şi-n vreme ce ei voiau să ne omoare, tu şi cu mine ţopăiam amoros la „Colţişorul Amintirilor”. Eşti mulţumit, zvăpăiatule?

Tremura toată, vocea îi pierea, îşi frângea în aşa fel mâinile, încât flăcăul i le despărţi cu forţa, temându-se să nu-şi facă rău. Nu reuşea s-o calmeze. Plângea şi bătea câmpii, spunând că nu vrea să moară, îl făcea cu ou şi cu oţet, sau se încovriga pe pat, hohotind şi zbătându-se, pradă celei mai negre disperări.

— Am crezut c-o să-mi moară pe loc, c-o să aibă un atac sau aşa ceva, de-atâta spaimă, zise Tomasito. Eu nu eram câtuşi de puţin speriat, dar starea ei mă scotea din minţi. Nu ştiam ce să mai fac, ce să-i zic, s-o scot din criză. Din provizia mea de promisiuni şi jurăminte se-alesese praful, dom’ caporal.

— Şi-atunci ce-ai făcut? întrebă Lituma.

S-a dus la plăcuţa de faianţă pe care o desprinsese ca să ascundă pacheţelul cu dolari şi, aşezându-se pe marginea patului, o sili pe Mercedes să-i ia, în timp ce o săruta, o mângâia pe plete, îi ştergea fruntea asudată de zbucium cu buzele lui şi îi spunea:

— Ai tăi sunt iubito, fie că rămâi cu mine fie că mă părăseşti tot ai tăi sunt. Ţi-i dăruiesc. Ia-i, ascunde-i chiar şi de mine. Asta ca să te simţi mai sigură până voi putea vorbi cu naşul meu, ca să nu mai simţi că se cască pământul sub picioarele tale. Ca să nu mai fii legată de mine, să poţi pleca atunci când vrei. Dar, te rog, nu mai plânge.

— Ai făcut tu asta, Tomasito? I-ai dăruit toţi dolarii tăi?

— Ca să nu mai plângă, dom’ caporal, zise băiatul.

— Asta-i mai dihai decât împuşcarea Porcului care o bătea, măi hahaleră! sări ca ars Lituma în patul lui.

VIII

— A trecut un *huayco* peste dumneavoastră şi iată-vă viu şi nevătămat! Cârciumarul îl bătu pe umăr pe Lituma. Felicitări, domn' caporal!

Dionisio părea a fi singurul binedispus în atmosfera funebră a cârciumii. Localul era plin, însă muncitorii aveau feţele lungi, mohorâte. Împărţiţi în mici grupuri, cu păhărele în mâini, fumau ca nişte şerpi şi zumzăiau ca un viespar. Nesiguranţa le deforma chipurile, iar Lituma putea desluşi în ochii lor teama animalică mânându-i pe dinăuntru. După catastrofala avalanşă, nimic nu-i mai putea salva de darea afară şi rămânerea fără lucru. Aveau motiv întemeiat să fie atât de lugubrii *los serranos,* 'tu-i maica mă-sii.

— M-am născut a doua oară, colo, sus, recunoscu caporalul. Nu-i doresc nimănui să treacă prin ce-am trecut. Am şi-acum în urechi tunetul bolovanilor ălora, băga-i-aş în mă-sa, bubuind şi trecându-mi razant când lateral, când peste mine.

— Hai, băieţi, să bem în onoarea caporalului! propuse Dionisio, ridicând paharul. Lăudaţi să fie *los apus* din Naccos c-au vegheat asupra vieţii reprezentantului autorităţilor printre noi!

„Fir-ar el al dracului de poponar, acum mă ia şi peste picior", se gândi caporalul. Dar ridică paharul şi le mulţumi, cu un zâmbet şi dând din cap, zilierilor care închinau în cinstea lui. Jandarmul Tomás Carreño, care ieşise afară să urineze, se întoarse frecându-şi mâinile.

— Prin ce-ai trecut dumneata n-a trecut nimeni, niciodată, exclamă el, cu aceeaşi expresie de entuziasm şi uluire cu care îşi ascultase şeful când acesta îi povestise aventura sa. Asta-i de dat la ziar.

— Aşa-i, zise un muncitor cu faţa pişcată de vărsat de vânt. De la povestea aia cu Casimiro Huarcaya, aici nu s-a mai văzut şi nu s-a mai auzit aşa ceva. Să treacă un *huayco*

peste tine şi să n-ai nimic!

— Casimiro Huarcaya, albinosul? întrebă Lituma. Ăl care a dispărut? Ăl care se dădea drept *pishtaco?*

Albinosul intră târziu, când în crâşmă, ca în fiecare noapte de sâmbătă, toţi erau beţi. Şi el era beat; avea ochii injectaţi şi ieşiţi din cap, pe sub genele alea alburii la care nu-ţi făcea plăcere să te uiţi. Se anunţă încă din prag, aşa cum făcea de obicei, afumat şi provocator: „Iacătă-l şi pe spintecător, pe *nacaq*, pe *pishtaco.* Aşa să ştiţi! Şi dacă nu mă credeţi, la naiba, priviţi aici!" Scoase un cuţitaş cu arc din buzunarul de la spate şi îl arătă tuturor, ridicându-şi piciorul drept şi adresându-le un hohot de râs liniştitor. Apoi, strâmbându-se ca o paiaţă, se duse mătăhăind să se proptească în coate de tejgheaua la care *doña* Adriana şi bărbatul ei trebăluiau de zor servindu-şi clienţii. Bătând în scândură, ceru un păhărel cu tărie. Lituma ştiu în acel moment ce-avea să păţească omul acela.

— Ăla, da, bineînţeles, reluă tipul cu vărsat de vânt, bâţâind din cap afirmativ. N-aţi ştiut că teroriştii l-au omorât, dar el s-a sculat din morţi ca Iisus Hristos?

— N-am ştiut nimic, aici eu îs ultimul care află ceva, suspină Lituma. L-au căsăpit şi a înviat?

— Eh, Pichincho cam exagerează, sări un oacheş pirpiriu care avea părul ca ţepii de porc mistreţ. S-au făcut că-l omoară, aşa cred eu. Altfel, cum era cu putinţă să-l împuşte, şi el să se scoale după aceea viu şi nevătămat, nici măcar c-o rană?

— După cum văd, acum toţi ştiţi viaţa lui Casimiro Huarcaya pe dinafară, zise jandarmul Carreño. Aş putea afla de ce ne-aţi spus, domnului caporal şi mie, că nu ştiţi nimic despre albinos, când a dispărut?

— Şi mie mi-ar plăcea să înţeleg asta, murmură Lituma.

Se lăsă o tăcere bănuitoare, iar chipurile cu trăsături pronunţate, cu nasuri turtite, cu groase buze tumefiate, cu ochi mici şi neîncrezători, care îl înconjurau se cufundară în acea impenetrabilitate sideralã care îl făcea pe caporal să se simtă un marţian picat la Naccos. Dar, după câteva momente, *el serrano* cu faţa ciupită de vărsat îşi arătă

şiragul dinţilor mari şi albi, descoperiţi într-un zâmbet larg:

— Păi pe-atunci n-aveam pic de încredere în domnu' caporal.

Se iscară câteva murmure de aprobare, şi cârciumarul se grăbi să-i toarne de băut albinosului, la care se uita cu părerea aceea a lui de zâmbet sticlos şi batjocoritor care nu-l părăsea niciodată. Avea faţa mai buhăită chiar decât de obicei şi, în fumul de tutun, obrajii lui plinuţi îşi arătau luciul rozaliu pe sub ţepii din barbă. Era mai masiv, mai puhav decât în alte daţi, şi extremităţile lui, mâinile, oasele păreau dezlânate. Însă era foarte puternic. Lituma îl văzuse săltând de la pământ, ca pe un fulg, un client beat-mort şi aruncându-l afară: nu pentru că s-ar fi încăierat cu cineva, ci fiindcă începuse să plângă; pe cei care, încinşi de băutură, căutau ceartă, Dionisio nu numai că-i lăsa în crâşmă, dar îi şi asmuţea împotriva celorlalţi clienţi, de parcă scandalurile acelea alcoolice l-ar fi distrat de minune. Albinosul îşi savura păhărelul cu sorbituri mici şi Lituma, tensionat, ca pe jăratic, îl aştepta să reînnoade discuţia. Asta şi făcu, întorcându-se spre adunătura compactă de *poncho*-uri şi fulare groase:

— Nu se găseşte un chiştoc de ţigară pentru spintecător? Calicilor! Hapsânilor!

Nimeni nu se întoarse să-l privească, nimeni nu-l luă în seamă, şi lui i se zgârci tot chipul de parcă l-ar fi luat cu crampe violente prin burtă, sau i s-ar fi urcat sângele în cap de mânie. Avea părul, sprâncenele şi genele foarte albe, dar ceea ce frapa mai mult la acel zdrahon era albeaţa tuturor firişoarelor de păr de pe piele, şi ţepii albi ai bărbii. Purta o salopetă şi un vindiac din muşama cauciucată, cu glugă, căscată larg în faţă, peste şomoiogul de păr cărunt de pe piept.

— Na-ţi, măi Casimiro, îi întinse o ţigară cârciumarul. Acuşica o să-nceapă iar muzica şi o să poţi dansa.

— Tot e bine, zise Lituma. Vasăzică, de-acum vă veţi purta cu mine ca şi când aş fi un *serrano* de-al vostru, nu un cioroi *costeño* rătăcit pe platourile *punas.* Asta merită să fie stropit: ia dă jos o butelcă, Dionisio, şi toarnă-le un rând

prietenilor. Fac cinste.

Se auziră mormăituri de mulţumire şi, pe când Dionisio destupa sticla şi *doña* Adriana le aducea pahare celor ce nu aveau, caporalul şi subordonatul lui se amestecară cu clienţii. Toţi se apropiară de tejghea, înghesuindu-se, ca atunci când urmăreau sfârşitul unui joc cu zaruri a cărui miză era un teanc de bancnote.

— Vreţi să ziceţi că Huarcaya a fost împuşcat de terorişti şi n-a păţit nimic? întrebă Lituma. Povestiţi-mi cum a fost.

— El zicea asta, când „îşi vizita animalul", când îşi făcea de cap adică, mai bine zis când se pilea, zise cel cu ţepi de porc mistreţ pe cap. Cică bătea toată *sierra,* în sus şi-n jos, căutând o fată care-i făcuse un copil. Şi într-o seară a poposit într-un sat din provincia La Mar, unde oamenii erau să-l linşeze, crezându-l *pishtaco.* L-au salvat teroriştii, care s-au înfiinţat la ţanc. Şi cine crezi dumneata că era şeful ălora? Tocmai fătuca pe care o căuta!

— Cum adică l-au salvat? se băgă Carreño. N-ai zis că l-au împuşcat?

— Taci, îi ordonă Lituma. Nu-l întrerupe.

— L-au salvat de la linşaj, că sătenii musai să-l omoare ca *pishtaco*, dar numaidecât l-au luat teroriştii la refec, i-au făcut proces popular şi l-au condamnat la moarte, îşi completă istorisirea mistreţul. Chiar fătuca s-a oferit să-l omoare. Şi niciuna nici două, a tras în el.

— Ce parascovenie! zise Lituma. Şi cum de-a ajuns cu bine la Naccos mortul ăla?

Albinosul nu răspunse şi încercă mult timp să-şi aprindă ţigara; dar era atât de beat, încât mâna cu chibritul nu izbutea să plaseze flăcăruia unde trebuia. Pe chipul totodată lucios şi murdar al lui Dionisio, Lituma observă privirea greu de definit, sarcastică, amuzată, a celui care ştie ce va urma şi se bucură dinainte. Dar şi el ştia ce va urma şi simţea fiori de groază. În schimb, ceilalţi clienţi păreau a nu-şi da seama de nimic; unii erau aşezaţi pe lăzi, dar cei mai mulţi stăteau în picioare, strânşi în grupuri de câte doi-trei, cu sticlele de bere, *pisco,* sau anason în mâini sau făcându-le să circule. Din radioul plasat sus, în spatele

tejghelei, printre desele interferenţe electrice, se revărsau, date la maxim, cântecele alternate ale tropicului şi ale Anzilor, pe care Radio Junín le difuza întotdeauna sâmbătă noaptea. Ca atins în amoru-i propriu de lipsa de reacţie a celor de faţă, albinosul îi provocă iar, întorcându-se cu spatele la crâşmar şi rotind peste clienţi nişte ochi de peşte abia scos din apă:

— N-auziră̆ţi că-s spintecătorul? *El pishtaco* sau, cum se spune în Ayacucho, *el nacaq.* Uite-aşa tai eu fâşiile de carne din victime.

Repetă mişcările prin aer ale cuţitului său cu arc şi se scălâmbăie din nou ca o paiaţă, implorându-i parcă să-l bage în seamă, să râdă de el sau să-l aplaude. Dar nici acum nimeni nu păru să-l observe. Totuşi, Lituma ştia: toţi, absolut toţi erau încordaţi şi urmăreau cele mai mici mişcări ale lui Casimiro Huarcaya.

— Aşa cel puţin ne povestea el c-a păţit, nu? întrebă cel pişcat de vărsat de vânt, şi mulţi muncitori încuviinţară. Că terorista l-a executat, golindu-şi puşca în el de la un metru. Şi că Huarcaya a murit.

— A simţit că moare, Pichincho, îl corectă mistreţul. De fapt, a leşinat. De frică, bineînţeles. Şi când s-a trezit n-avea nici urmă de glonţ în el, ci numai vânătăile de la bătaia încasată de la cei ce-l crezuseră *pishtaco.* Terorista, de bună seamă, n-a vrut decât să-l sperie.

— Huarcaya zicea c-a văzut cum a ţâşnit împuşcătura din ţeavă, drept spre capul lui, insistă cel cu vărsatul de vânt. Ea l-a omorât, dar el a înviat.

— Auzi dumneata parascovenie, repetă Lituma, spionând reacţiile tuturor. A scăpat teafăr dintr-o execuţie şi a venit la Naccos ca să-l mătrăşească alţii. O fi scăpat şi de dispariţie?

Ei continuau să-şi bea păhărelele cu *pisco,* sau cu rachiu de anason, şi să-şi întindă unul altuia sticla şi paharul cu bere, cu o mică urare: „Să-ţi fie de bine, frate!” Fumau conversând şi fredonau printre dinţi muzica transmisă la radio. Câte unul, mai beat decât ceilalţi, îmbrăţişând o muiere nevăzută, schiţa cu ochii închişi nişte paşi de dans

în faţa umbrei sale de pe perete. Ca de obicei, Dionisio, în starea de efervescentă care i se declanşa noaptea, le dădea ghes: „Dansaţi, dansaţi, zbenguiţi-vă, nu contează că nu-s fuste pe-aci, noaptea toate pisicile-s negre.” Acţionau ca şi când Casimiro Huarcaya n-ar fi fost de faţă, ipocriţii. Dar Lituma ştia perfect că, oricât de bine s-ar fi prefăcut ei, toţi cei prezenţi îl măsurau cu coada ochiului pe albinos, nescăpându-le nimic din ce făcea şi zicea.

— Ăl de iese de sub poduri, de după bolovani; ăl de trăieşte în peşteri, ca tipul ucis de *doña* Adriana, ăla-s eu! striga din răsputeri. Ăl de apare la drumul mare şi suflă în nas pulberi vrăjite. Dumneata ştii despre ce vorbesc, nu, *doña* Adriana? Să te văd, omoară-mă şi pe mine dacă poţi, cum l-aţi omorât pe Salcedo dumneata şi năsosul. Am mai fost ucis o dată, şi nici teroriştii nu mi-au pus pielea-n băţ, că n-au putut. Măi să fie, sunt nemuritor!

Se încovrigă iar şi faţa albicioasă i se descompuse, de parcă l-ar fi tăiat pe pântec spasmul dureros, dar, după câteva clipe, revenindu-şi, se îndreptă din şale şi îşi duse la buze, pofticios, păhărelul gol. Nedându-şi seama că suge degeaba din el, continuă să plescăie şi să-l lingă cu desfătare până i se desprinse dintre degete şi se rostogoli pe tejghea, apoi pe jos. Abia atunci rămase Casimiro Huarcaya tăcut, bosumflat, cu mâinile pe faţă, privind obsesiv, cu ochii ieşiţi din cap, scrijeliturile, murdăriile, petele, arsurile de ţigară de pe scândurile tejghelei. „Nu pleca, nu care cumva să pleci acum”, şoptea Lituma, ştiind că albinosul nu-l putea auzi. „Nu cumva să ieşi din cârciumă acum, m-ai înţeles? Rămâi ultimul, până când pleacă toţi, sau până-s atât de beţi încât să uite naibii de tine.” Însă, pe când îi dădea mintal sfatul acela, auzi râsul otrăvitor al lui Dionisio. Îl căută din ochi şi, într-adevăr, deşi el se prefăcea că se uită la grupurile de clienţi din local şi că îi îndeamnă cu gestul să danseze, chipul lui mare, pervers, se despicase într-un hohot de râs triumfător. Lituma nu se amăgi nicio clipă: îşi bătea joc de sforţările lui ca lucrurile să nu se petreacă aşa cum s-au petrecut.

— O fi scăpat şi de dispariţie, parcă poţi să ştii, zise

Pichincho, frecându-şi găurelele de vărsat de parcă l-ar fi pişcat. De când cu terorista aia, Huarcaya n-a rămas întreg la minte. Nu vi s-a spus c-o ţinea una şi bună că e *pishtaco*? Şi dă-i şi zi, ca o placă stricată: aşa îşi făcea numărul, aici, noapte de noapte. Dar poate n-o fi dispărut, ci i s-o fi năzărit, aşa din senin, să-şi ia tălpăşiţa din Naccos fără un cuvânt de rămas-bun.

Spunea lucrurile astea cu atâta nesinceritate, încât lui Lituma îi veni să-l întrebe dacă îi considera, pe el şi pe subordonatul lui, tot atât de dilii la cap şi de gogomani ca el. Dar Tomasito i-o luă înainte şi-l întrebă:

— Şi fără să-şi ia salariul? Unde s-a mai pomenit? Tocmai asta e cea mai bună dovadă că albinosul n-a plecat c-aşa i s-a năzărit: nu şi-a încasat banii pe ultima săptămână de lucru. Nimeni nu cadoriseşte compania cu şapte zile lucrătoare, c-aşa i-a venit pe chelie.

— Nimeni din cei cu scaun la cap, replică Pichincho, fără pic de convingere, resemnându-se să continue jocul. Vă zic că Huarcaya se scrântise de când cu împuşcătura teroristei.

— Şi-apăi ce mai contează c-a dispărut? zise un altul, care până atunci nu vorbise: un cocoşat cu ochii concavi şi cu dinţii înverziţi de-atâtea frunze de *coca* mestecate. Oare n-o să dispărem curând cu toţii?

— Şi încă cum, mai ales după porcăria asta de *huayco,* exclamă vocea guturală a cuiva pe care Lituma nu-l identifică. Mai curând chiar decât crezi.

Chiar atunci văzu că albinosul, împleticindu-se, se îndrepta spre uşă. Ceilalţi se dădeau deoparte din calea lui, neprivindu-l, neobservându-l parcă, prefăcându-se că nu exista niciun Casimiro Huarcaya pe-acolo. Înainte de a trânti uşa după el şi a dispare în frig şi beznă, albinosul îi mai înfruntă o ultimă oară, cu glasul spart de supărare sau de oboseală:

— Plec să spintec câţiva ca voi. Ptiu, drace! În seul lor voi frige carnea pe care o să le-o mănânc. Aşa vă zice noapte bună spintecătorul: crăpaţi, rahaţilor!

— Nu te plânge, că, pân’ la urmă, *el huayco* n-a omorât pe nimeni, zise *doña* Adriana, de la capătul opus al

tejghelei. Nici de rănit n-a rănit pe nimeni. Până şi domnu' caporal, care s-a băgat chiar în calea pietroaielor, a scăpat ca prin minune. Aşa că nu cârti, ci fii recunoscător. Ţopăie într-un picior în loc să te plângi, nerecunoscătorule!

Ieşi afară şi o luă oblu spre barăcile slab luminate de nişte becuri gălbui pe care, sâmbetele, compania le lăsa aprinse până la unsprezece noaptea, adică o oră în plus faţă de restul săptămânii. Dar, după câţiva paşi, Huarcaya se împiedică şi căzu greoi la pământ, ca un sac de cartofi. Rămase destul timp acolo, pe jos, căzut grămadă, blestemându-se, plângându-se şi făcând nişte sforţări prost coordonate să se ridice. Izbuti până la urmă, dar greu şi pe bucăţi, întâi un picior, apoi genunchiul piciorului celuilalt, apoi amândouă picioarele şi-apoi o ridicare puternică pe ambele mâini ca să-l salte sus. Ajuns la poziţia verticală, cumpăni puţin şi se hotărî să înainteze aplecat ca o maimuţă, ca să nu cadă iar, legănându-şi tare braţele pentru păstrarea echilibrului nesigur. Oare spre baracă se îndrepta? Luminiţele gălbui se învârteau ca licuricii, dar el ştia că nu asta erau, pentru că în *sierra,* la asemenea altitudini ale Cordilierei, cine a mai văzut licurici? Erau beculeţele barăcilor, da. Săreau, dansau, fugeau când la dreapta când la stânga, se apropiau şi se îndepărtau. Râzând tare de el şi de ele, Casimiro încercă să le prindă cu mâna. Văzându-l cum face toate clovneriile alea, Lituma râdea şi el, dar galben şi dârdâind de frică. Va ajunge oare la baraca lui, unde îl aşteptau laiţa de lemn, salteaua de paie şi pătura? Se răsucea, înainta, dădea înapoi, se învârtea năuc, încercând cu disperare să păstreze direcţia indicată de luminiţele cele săltăreţe care, din minut în minut, înnebuneau parcă tot mai tare. Era atât de obosit, încă nu avea putere nici să le înjure. Dar, deodată, iată-l în baracă, în patru labe, ajuns Dumnezeu ştie cum, şi dând să se caţere pe patul lui mizer. Izbuti şi asta, lovindu-se la cap de scândura tare şi simţind zgârieturi pe frunte şi pe braţe. Ghemuit pe burtă, cu ochii închişi, îl zgudui o rafală de icneli şi încercă să verse, dar nu putu. Atunci, vru să-şi facă semnul crucii şi să se roage, însă osteneala îl împiedică să-

şi ridice braţul şi, în plus, nu-şi amintea nici Tatăl Nostru, nici Ave Maria. Rămase într-o toropeală acidă, cu dârdâieli, cu râgâieli şi cu o durere migratoare, care îi bântuia burta şi pieptul, înainte de a-l martiriza la subţiori, la gât şi în muşchi. Ştia oare că în curând vor veni să-l caute?

— Şi ce dacă *el huayco* ne-a lăsat întregi la minte şi la trup, dacă ne-a lăsat şi fără slujbă, *mamay?* îi replică *doñei* Adriana cocoşatul cel mic de stat. Nu vezi că ne-a strivit lopeţile, tractoarele, compresorul?

— Mai meritä să ţopăi într-un picior, *doña* Adriana? întrebă mistreţul. Explicaţi-mi şi mie, vă rog, cum vine asta, că eu nu înţeleg.

— Nu ne-a lăsat fără acoperiş deasupra capului? N-a îngropat *el huayco* peste o sută de metri de şosea gata de asfaltat? întări un alt muncitor zilier, dintr-un grup de băutori. De-acu' au pretextul aşteptat ca să încheie lucrările: nu mai sunt bani! Gata! Strângeţi cureaua şi crăpaţi naibii!

— Putea să fie apocalipsa, aşa că nu vă jeliţi, replică *doña* Adriana. Iar voi puteaţi fi acuma fără picioare, fără mâini, fără ochi, cu toate oasele sfărâmate, trebuind să vă duceţi vieţile târându-vă ca viermii. Şi păduchioşii ăştia împuţiţi şi nerecunoscători îndrăznesc să se plângă!

— Câââântă şi nu plâââânge! o întrerupse Dionisio, repetând cât putea de tare cântecul bine cunoscut. Adică, zic eu, haideţi să uităm de necazuri dansând un *huaynito* ca la Sapallanga, domnilor.

Era în centrul birtului, împingându-l când pe unul când pe altul, încercând să formeze un trenuleţ care să se sucească şi răsucească în ritmul cântecului pentru copii, *muliza*, difuzat la radio, însă Lituma observă că nici măcar cei mai beţi dintre băutori nu se lăsau prinşi în joc. De astă dată, alcoolul, în loc să-i facă să uite viitorul sinistru, li-l prezenta în culori şi mai întunecate. Sărituriile şi fredonările cârciumarului îi produseră lui Lituma o uşoară ameţeală.

— Vă simţiţi rău, dom' caporal? îl prinse de braţ Tomasito.

— Mi s-a suit băutura la cap, se bâlbâi Lituma. Las' c-o

să-mi treacă.

Opriseră motorul campamentului şi mai erau câteva ceasuri până să se lumineze de ziuă. Dar ei aveau lanterne şi se mişcau uşor prin întunericul străbătut de fâşiile cilindrice galbene. Erau atâţia, încât abia de încăpeau în spaţiul strâmt, însă nu se înghionteau, nu se împingeau unul pe altul, nu se grăbeau şi nu păreau nici speriaţi, nici furioşi, şi cu atât mai puţin nervoşi sau nesiguri. Dimpotrivă, erau senini şi încrezători şi, asta-i partea cea mai ciudată, se gândea Lituma, nu prezentau nici cel mai mic damf de alcool în răsuflarea rece pe care o aduceau de afară. Se mişcau cu o calmă hotărâre, ştiind ce aveau de făcut şi ce vor face foarte curând.

— Vreţi să v-ajut să vomitaţi? îl întrebă Tomasito.

— Nu încă, răspunse caporalul. Însă dacă-mi vine să dansez ca perverşii ăştia, ţine-mă bine şi nu-mi da drumul.

Cel care îl trezi pe albinos din toropeală dădu dovadă chiar de delicateţe; îl prinse de umăr, îl scutură uşor, fără duşmănie:

— Gata, Huarcaya, gata cu somnul. Trezeşte-te binişor.

— Păi e încă întuneric, protestă albinosul, cu jumătate de glas. Şi, în confuzia lui, adăugă ceva care lui Lituma i se păru o prostie: Azi e duminică şi nu lucrează decât paznicii.

Nimeni nu râse de el. Stăteau calmi şi tăcuţi şi, în liniştea deplină, caporalului i se năzări că toţi îşi ascultau bătăile puternice ale inimii.

— Hai, Huarcaya, ordonă mistreţul, sau poate ăl cu vărsat de vânt, dacă nu cumva cocoşatul. Nu fi leneş, scoală.

Pe întuneric, mai multe mâini se întinseră spre patul de scânduri şi îl ajutară pe albinos să se aşeze, apoi să se ridice. El abia de se ţinea pe picioare: fără toate braţele acelea care îl sprijineau, s-ar fi prăbuşit grămadă ca un om de cârpă.

— Nu pot sta drept, se plânse. Apoi, fără pic de ură, fără chef, de parcă era mai mult o chestiune de principiu, încercă totuşi să-i insulte: Rahaţi împuţiţi!

— Se-nvârte totul cu tine, Huarcaya, îl consolă cineva,

prieteneşte, amabil.

— Te simţi aşa fiindcă nu mai eşti tu.

— Nu pot să fac un pas, la naiba! protestă albinosul, mahmur. Avea o voce cu totul diferită de cea dinainte, de la crâşmă, când făcea pe spintecătorul. Vocea-i de-acum era a unui resemnat, se gândi Lituma, a unuia care-şi cunoaşte soarta şi o acceptă.

— Aşa-i, aşa-i, se-nvârte totul cu tine, repeta celălalt, încurajându-l. Nu-i nimic, Huarcaya, te-ajutăm noi.

— Şi eu abia mă ţin pe picioare, dom' caporal, afirmă Tomasito, ţinându-l mai departe de braţ. Doar că la mine nu se-observă, la mine chercheleala rămâne pe dinăuntru. Da' nu-i de mirare, că doar amândoi am dat gata câte cinci pahare cu trascău *pisco,* nu?

— Ai văzut c-am avut dreptate? se întoarse spre el Lituma şi îşi văzu subordonatul extrem de departe, deşi îi simţea mâna pe braţ. Rahaţii de *serranos* ştiau mii de chestii despre albinos, dar asta nu i-a împiedicat să se prostească. Pun rămăşag că ăştia ştiu şi unde se află.

— Îs atât de abţiguit, încât în noaptea asta n-o să mă gândesc la tine, zise Tomás. Să nu crezi că sărbătoresc ceva, nici pomeneală, dar şeful meu s-a pomenit cu un *huayco* peste el şi n-a păţit mai nimic. Închipuie-ţi, Mercedita! Închipuie-ţi ce-ar fi fost dac-aş fi rămas singur la postul din Naccos, nemaiavând pe nimeni căruia să-i vorbesc de tine. De-aia m-am îmbătat, iubire, de-aia.

Îl ţineau de braţe şi îl duceau pe sus spre uşa barăcii, fără să-i facă nici cel mai mic rău, fără să-l zorească. Atingerea atâtor siluete în spaţiul strâmt făcea să trosnească şi să se mişte dublul rând de paturi de lemn. În conurile luminoase ale lanternelor apăreau doar o clipă, fugare, aproape ascunse de fulare, de căştile de metal sau de căciuliţele de lână trase pe urechi, feţele noilor-veniţi. Lituma le recunoştea şi le uita.

— Ce otravă de anason mi-o fi dat blestematul ăla de Dionisio, băga-l-aş în vâzdoaga mă-sii! se plânse slab albinosul, încercând zadarnic să se înfurie. Ce fierturi o fi pus în băutură vrăjitoarea de *doña* Adriana! Că praf m-au

făcut.

Toţi rămâneau tăcuţi, însă tocmai funesta lor tăcere era grăitoare pentru Lituma. Caporalul gâfâia, cu limba scoasă. Da, asta a fost. Scălâmbăielile, împăunările groteşti, ameninţările şi nebuniile albinosului nu erau ale lui, ci erau ale porcăriilor pe care, cine ştie cum şi cu ce iuţeală de mână, i le turnaseră în poşirca lui la birt, iar el băuse. De aia scornea asemenea bazaconii, de aia era atât de excitat. De aia nimeni nu-l băgase în seamă când îi provocase. Sigur, sigur, ştiau ei ce ştiau: cum să se simtă ofensaţi, când ei, toţi, îl aduseseră în starea aceea? Casimiro Huarcaya era încă de pe atunci pe jumătate mort.

— Trebuie că-i un frig oribil afară, se plânse Tomasito.

— Nu, nu-i chiar aşa, răspunse careva dintre clienţi. Adineauri am ieşit să mă piş şi nu era.

— Căldura din băuturică te face să nu-l simţi, fârtate.

— Pe cât eşti tu de beat, n-o să simţi nimic, Huarcaya, nici frigul, nici altceva.

Îl duceau, îl conduceau, îl susţineau, trecându-şi-l din mână-n mână, încât Lituma îl pierdu din ochi, pe moment, în marea pată de umbre însufleţite care îi aştepta în faţa barăcii. Până atunci se mişcaseră şi murmuraseră, dar când albinosul ajunse printre ei şi îl văzură, îl simţiră sau îl ghiciră, toţi amuţiră şi rămaseră neclintiţi ca atunci când, gândi Lituma, în uşa bisericii, aburcate pe umerii confreriei, apar statuile Domnului Iisus, Fecioarei Maria sau Sfântului patron, şi începe procesiunea. În beznele îngheţate ale toiului nopţii, pe sub milioanele de stele reverenţioase, printre masele împietrite şi înlemnite ale munţilor dimprejur şi ale barăcilor, domneau acum solemnitatea intensă şi devoţiunea cea plină de aşteptare ale slujbelor din Săptămâna Patimilor, de care Lituma îşi aducea aminte din copilărie. Ele erau acum departe, departe, ca faţa congestionată a lui Tomasito. Ascuţindu-şi urechile, apucă să-l mai audă pe Casimiro Huarcaya, de care îl îndepărtase câtva timp mulţimea îngrămădită:

— Eu nu-s şi nici nu vreau să fiu duşmanul nimănui. Vina e a otrăvii turnate de Dionisio! A fierturii ăleia turnate de

nevastă-sa! Aşa să ştiţi. Ei m-au făcut să spun nebunii, adineauri.

— Ştim, ştim, Huarcaya, îl linişteau, îl băteau pe umeri. Nu-ţi fă sânge rău de pomană. Nimeni nu ţi-e duşman, fârtate.

— Noi toţi îţi suntem recunoscători, frate, zise o voce atât de dulce, încât putea fi a unei femei.

„Da, da” repetară mulţi, şi Lituma îşi imagină că zeci de capete încuviinţau, asigurându-l pe muteşte pe albinos de recunoştinţa, de afecţiunea lor. Fără niciun îndemn, ştiind fiecare ce are de făcut, mulţimea se puse în mişcare şi, deşi nimeni nu vorbea, nici nu şoptea, o puteai simţi înaintând, compactă, sincronizată, emoţionată până în măduva oaselor, tremurândă, spre înălţimile din jur. „Spre mina părăsită, spre fosta Santa Rita”, gândi Lituma. „Acolo se duc”. Ascultă zvonul stârnit de paşii nenumăraţi pe pietre, auzi clipocitul băltoacelor, suava lunecare a atâtor trupuri, stinsa rumoare a atingerilor şi, când socoti că trecuse prea mult timp de când nu mai percepuse tânguielile albinosului, îl întrebă încet pe vecinu-i cel mai apropiat:

— O fi murit deja Casimiro Huarcaya?

— Mai bine nu vorbi.

Dar omului aflat la stânga lui i se făcu milă de atâta ignoranţă şi îl lămuri, abia şoptind:

— Ca să fie bine primit, trebuie s-ajungă viu acolo jos.

Aveau să-l arunce, cât era conştient încă, în gura minei părăsite. Vor urca până sus de tot în procesiune, tăcuţi, concentraţi, ca în transă, ţinându-l de braţe, săltându-l ori de câte ori se va poticni, încurajându-l, făcându-l să ştie că nu-l urau, că n-aveau nimic contra lui, că îl apreciau, că îi mulţumeau pentru câte va face în favoarea lor şi, când vor ajunge la gaura întunecoasă, luminată de lanterne, unde vântul va şuiera năprasnic, îl vor îmbrânci şi îl vor arunca şi îl vor auzi căzând cu un urlet prelung şi strivindu-se cu o vagă, depărtată bufnitură surdă şi şi-l vor închipui dezmembrat pe pietrele de pe fundul galeriei unde îşi va fi atins ţinta întâlnirii.

— El nu mai simte şi nici nu-şi mai dă seama de nimic,

zise cineva din spatele lui, parcă ghicindu-i gândurile. Caporalul Lituma e *knock-out.*

*

* *

Timoteo Fajardo nu mi-a fost primul soţ chiar de-adevăratelea, că singuru-mi soţ în faţa lui Dumnezeu mi-a fost Dionisio. Cu Timoteo n-am avut nuntă, ci doar am trăit împreună. Familia mea s-a purtat urât cu el, iar sătenii din Quenka încă şi mai rău. Cu toate că-i scăpase de *pishtaco* Salcedo, nimeni nu i-a venit în ajutor să-l convingă pe taică-meu să mă dea lui. Ba dimpotrivă, îl aţâţau pe taica împotriva lui Timoteo, zicându-i: „Cum să-i dai voie fetei tale să se ducă după herghelegiul ăsta năsos, nu le merge ăstora vorba că-s hoţi de vite şi pungaşi?” De-aia am fugit amândoi şi ne-am oprit abia la Naccos. Şi când am plecat, din trecătoarea de unde începe să se vadă satul, i-am blestemat pe nerecunoscătorii ăia. Nici nu m-am mai întors la Quenka, nici n-oi mai pune vreodată piciorul acolo.

Nu zic nici da, nici ba, şi dacă stau privind la munţi îngândurată şi cu buzele strânse, asta nu înseamnă că întrebările m-ar stânjeni. Numai c-a trecut, într-adevăr, mult timp. Nici nu-mi mai dau seama dacă am fost fericiţi sau nefericiţi împreună. Mai degrabă fericiţi, la început, dacă plictisul şi obişnuinţa se pot numi fericire, dar eu încă nu-mi dădeam seama. Timoteo a găsit de lucru la mina „Santa Rita”, eu îi găteam, îi spălam lucrurile, şi toată lumea ne considera soţ şi soţie. Pe-atunci erau multe femei la Naccos, nu ca acum. Da, erau multe, şi când trecea pe-aci Dionisio cu dansatoarele şi nebunele lui, înnebuneau parcă şi ele. Bărbaţii şi părinţii lor le băteau cu năduf, de le mergeau fulgii, ca să nu se destrăbălеze, dar degeaba, zăludele tot se ţineau după el.

Ce păcatele mele avea omul ăla, de se lăsau vrăjite toantele de-un beţivan capiu şi burduhănos? Păi avea faimă, legende, mister, veselie, har profetic, carafe cu cel mai parfumat vinars *pisco* de Ica şi, mai cu seamă, o sulă

ce nu s-a văzut pe lume alta ca ea. Ce vreţi mai mult? Era celebru în toată *sierra*, nu exista serbare sau sărbătoare sau priveghi mai de Doamne-ajută în satele din Junín, Ayacucho, Huancavelica şi Apurímac fără el. Mai bine zis, fără ei, fiindcă Dionisio ducea pe-atunci după el o trenă de instrumentişti şi dansatori de prin Huancayo şi Jauja, care nici morţi nu s-ar fi despărţit de el. Mai erau şi nebunele alea care pe timp de ziuă le găteau şi pe timp de noapte înnebuneau şi făceau porcării.

Până nu apărea la intrarea satului banda lui Dionisio, bătând în tobe, suflând în flautele *quenas,* ciupind corzile chitarelor indiene *charangos* şi lovind năucitor în pământ cu tropăielile lor, serbarea nu începea. Chiar dacă s-ar fi lansat jocurile de artificii, chiar dacă preotul şi-ar fi dat binecuvântarea, tot degeaba, fără Dionisio nu era tămbălău. Nu tu bâlci, nu tu iarmaroc, nu tu petrecere, nu tu chiolhan cu veselie, fără el. Erau tocmiţi cu mult timp înainte, erau aşteptaţi, erau mereu pe drumuri dintr-un loc în altul, în pofida prostului lor renume. Ce fel de prost renume? Păi, că fac porcării şi că-s avortaţi de Diavol. Că ard biserici, că taie capetele statuilor de sfinţi şi de fecioare, că răpesc nou-născuţi. Astea erau, mai degrabă, clevetirile parohilor. Îi purtau râcă lui Dionisio şi se răzbunau pe el şi pe popularitatea lui, vorbindu-l de rău.

Întâia oară când l-am văzut, m-a luat cu tremurici din cap până-n picioare. El stătea uite colo, vânzând *pisco* de struguri din urcioare mari cărate de nişte catâri, în ceea ce era pe-atunci piaţeta centrală din Naccos, unde-s acum birourile campaniei. Pusese câteva scânduri pe două capre de lemn şi o placardă: „Aici e birtul”. „Nu mai sugeţi bere, nici răchie din trestie de zahăr, măi băieţi. Învăţaţi să beţi cum trebuie!”, le predica el minerilor. „Savuraţi *el pisco* pur, din struguri de Ica[4], ia necazurile cu mâna şi-l trezeşte pe omul fericit dinăuntrul vostru”. „Vizitaţi-vă animalul!”.

[4] Termenul *pisco* s-a răspândit din Perú în multe ţări sud-americane: este rachiul de tescovină, sau de drojdie, fabricat mai ales în departamentul Ica şi comercializat prin portul Pisco, de unde a luat şi numele *(n. tr.).*

Era Sărbătoarea Naţională şi mişunau pe-aici lăutari, oameni costumaţi şi mascaţi, ghicitori, magi, dansatori populari. Dar eu nu mă puteam bucura de nicio distracţie; chiar de nu mi-aş fi dorit una ca asta, tot degeaba, picioarele şi capul mă duceau la el. Era mai tânăr, dar nu prea diferit de cum este el acu. Cam grăsan, cam fleşcăit, avea ochii negri de tot, părul creţ şi felul ăsta al lui de-a merge, pe jumate săltat, pe jumate împiedicat, pe care i-l ştiţi. Turna de băut şi fugea la dans şi-i contamina pe toţi cu veselia lui, „Acum o *muliza*" şi veneau după el, *„El pasillo,* haideţi" şi-l ascultau, „Acu' un *huaynito"* şi băteau mărunţel pământul cu picioarele, „Trenuleţul" şi se înşirau după el într-o coadă lungă lungă. Cânta, sălta, sărea, zgrepţăna pe chitara *charango,* sufla în flautul *quena,* ciocnea pahare cu ceilalţi şi toasta, striga, hăulea, izbea în talgerele orchestrei, răpăia la baterie. Ore şi ore în şir, neobosit. Ore după ore, punându-şi şi scoţându-şi măştile Carnavalului de la Jauja, până când Naccos întreg era un vârtej de oameni beţi şi fericiţi: nimeni nu mai ştia cine este, de unde începe unul şi unde se termină altul, care-i om, care-i animal, care-i bărbat, care-i muiere. Când, în zăpăceala petrecerii, mi-a venit rândul să dansez cu el, m-a strâns în braţe, m-a pipăit, m-a făcut să-i simt sexul asmuţit, lipit de pântecul meu, şi să-i înghit limba care se perpelea şi sfârâia ca fleica pe grătar. În noaptea aceea, Timoteo Fajardo m-a deşelat în bătaie, spunând: „Dacă-ţi zicea să te duci cu el, te-ai fi dus, nu, curvo?"

Nu mi-a zis să mă duc cu el, dar cred că m-aş fi dus dacă mi-ar fi cerut-o, devenind una în plus din trupa lui, o altă nebună urmându-l peste munţii şi văile *sierrei,* bătând toate drumeagurile Anzilor, suind până pe podişurile *punas* îngheţate, coborând în viroagele umede, mergând prin ploaie, mergând prin soare, gătindu-i, spălându-i rufele, făcându-i toate chefurile şi, la iarmaroacele de sâmbătă, înveselindu-i pe petrecăreţi şi chiar preacurvind cu ei ca să-i fac plăcere. Se zicea că, atunci când coborau spre coastă ca să-şi refacă proviziile de *pisco,* pe plajele alea întinse de la ocean, nebunele şi dansatorii ţopăiau goi-puşcă în nopţile

cu lună plină, iar Dionisio, travestit în femeie, îl invoca pe demon.

Dar câte şi mai câte nu se ziceau despre el, cu teamă şi cu admiraţie. În schimb, nimeni nu ştia cu adevărat mare lucru din viaţa lui: erau zvonuri, bârfe, legende, nimic altceva. De pildă, că pe mă-sa o lovise trăsnetul, în plină furtună. Sau, că-l crescuseră femeile dintr-o obşte din Iquitos, nişte sălbatice idolatre, pe înălţimile Huantei. Sau că în tinereţe fusese nebun, la o misiune a călugărilor dominicani, şi că diavolul îi redase minţile, în urma unui pact semnat cu sânge. Că trăise în selvă, printre indienii canibali. Că descoperise *el pisco* pe când călătorea prin deşerturile de pe coastă şi că, de-atunci, străbătea *sierra,* vânzându-l. Că avea muieri şi copii peste tot, că murise şi înviase, că era *pishtaco, muki,* ucigaş, vrăjitor, cititor în stele, ghicitor cu bagheta magică. Nu exista mister sau ticăloşie care să nu i se pună în cârcă. Dar lui îi plăcea să aibă nume rău.

Oricum, era mai mult decât un vânzător ambulant de *pisco,* de aceasta îşi dădeau seama toţi; mai mult decât un impresar de muzicanţi şi de dansatori folclorici, mai mult decât un animator şi, desigur, mai mult decât patronul unui bordel ambulant. Da, aşa era, fără îndoială. Dar ce însemna acest mai mult? Ce era el? Diavol? Înger? Dumnezeu? Timoteo Fajardo citea în ochii mei că mă gândeam la Dionisio şi, furios, sărea pe mine. Bărbaţii erau geloşi pe el, dar toţi recunoşteau: „Fără el nu-i petrecere”. De cum apărea şi îşi întindea taraba, dădeau fuga să cumpere stacane de *pisco* şi să ciocnească cu el. „Eu i-am educat”, zicea Dionisio. „Înainte se otrăveau cu poşirci, *chicha,* bere, rachiu din trestie de zahăr dar acu îşi beau minţile cu *pisco,* băutura Tronurilor şi a Serafimilor.”

Eu am aflat însă mai multe despre el de la o femeie din Huancasancos, departamentul Ayacucho. Fusese una din nebune, apoi îi părăsise. Sosise aici ca nevastă a unui brigadier al minei „Santa Rita”, cam pe când *pishtaco* acela îl „supsese” pe Juan Apaza. Noi două ne-am împrietenit, mergeam de spălam rufe împreună la izvor, şi într-o zi am

întrebat-o de unde avea atâtea cicatrice. Şi-atunci mi-a povestit. Umblase mult timp în lung şi-n lat cu ceata lui Dionisio, dormind sub cerul liber unde îi apuca noaptea, unii peste alţii ca să îndure frigul, din bâlci în bâlci şi de la o petrecere la alta, trăind din pomenile chefliilor. Când se veseleau între ei, departe de privirile sătenilor, cei din ceată înnebuneau de tot. Sau, cum zice Dionisio, „îşi vizitau animalul”. De la amor nebun treceau la lovituri între nebune. De la mângâieri la zgârieturi, de la sărutări turbate la muşcături, de la îmbrăţişări la îmbrânceli, dar dansând întruna. „Şi nu te durea, *mamita?”* „Mă durea după aia, *mamay*, era însă grozav când cânta muzica, iar noi dansam toţi, ameţiţi. Necazurile dispăreau, inima îţi bătea tare şi te simţeai şoim, pom, povârniş, condor, râu. Urcam până în stele, tot dansând, împerechindu-ne, bătându-ne.” „Şi-atunci de ce, dacă-ţi plăcea aşa mult, ai plecat de la ei?” Pentru că i se umflau picioarele şi nu se mai putea ţine după ei peste văi şi munţi. Erau mulţi şi nu găseau întotdeauna vreun camion să-i ducă. De obicei călătoreau pe jos, zile-n şir la dus, săptămâni în şir la întors. Pe-atunci se putea, nu existau în Anzi nici terorişti, nici *sinchis*, adică echipele morţii care îi vânează pe terorişti. Aşa s-a făcut că pân’ la urmă femeia din Huancasancos s-a resemnat, s-a măritat cu brigadierul şi s-au stabilit aici, la Naccos. Dar nu-şi putea uita vechile aventuri, se topea de dorul drumurilor şi-al viciilor. Cânta nişte *huaynitos* triste, amintindu-şi de toate celea, şi suspina: *„Ay,* cât de fericită am fost” şi îşi mângâia cu alean cicatricele.

Astfel încât, mânată de curiozitate şi fremătând de când dansasem cu el şi mă lăsasem în voia lui, atunci, de Sărbătoarea Naţională, imediat ce Dionisio a reapărut la Naccos şi m-a întrebat dacă voiam să-i fiu nevastă, i-am zis da. Mina nu mai producea nimic. Vâna de metal se epuizase la „Santa Rita”, iar *el pishtaco* Padrillo, după ce-l „supsese” pe Sebastián, prietenul lui Timoteo, îi teroriza acum pe toţi. Dionisio nu mi-a cerut să mă alătur nebunelor şi să devin una în plus din pâlcul lui. Mi-a cerut să-l iau de bărbat. Se-ndrăgostise de mine după ce aflase cum l-am

ajutat pe Timoteo să-l vâneze pe *el pishtaco* Salcedo, în peşterile din Quenka. „Mi-erai sortită”, m-a asigurat el. Stelele şi cărţile de joc mi-au dovedit, apoi, c-aşa era.

Ne-am căsătorit în obştea Muquiyauyo, unde el era foarte bine văzut de când îi vindecase pe toţi băieţii de-acolo de o epidemie de sculament. Da, de puţulică. Îi apucase într-o vară ploioasă. Să te strici de râs, da, însă ei plângeau, disperaţi. De cum făceau ochi dis-de-dimineaţă aveau chestia umflată, roşie ca focul şi arzătoare ca ardeiul iute. Nu ştiau ce să mai facă. Dădeau cu apă rece pe ea şi nimic, o luau la labă şi li se scula iar ca un hopa-mitică. Şi, pe când mulgeau laptele, sau semănau, sau curăţau pomii, sau făceau, mă rog, ce-aveau de făcut pe-acasă şi pe la câmp, îşi simţeau scula groasă şi grea între picioare, ca un pinten, ca un cioc de proră, sau ca limba unui clopot. Au adus un preot de la mănăstirea San Antonio din Ocopa. A făcut o slujbă şi i-a afumat bine cu tămâie. Nimic: puţele tot creşteau şi împungeau, dornice să rupă şliţul şi să iasă la lumină. Ei, şi-atunci sosi Dionisio. I-au povestit ce şi cum, şi a organizat o procesiune veselă, cu dans şi cu muzică, în loc de sfânt, au plimbat pe sus o ditamai mătărânga din lut, modelată de cel mai bun olar din Muquiyauyo. Orchestra îi intona un imn marţial, iar fetele o împodobeau cu ghirlande de flori. Ascultând de sfatul lui, au aruncat-o în râul Mantaro. Tinerii atacaţi de epidemie s-au aruncat şi ei în apă. Când au ieşit să se usuce, erau normali, nu mai aveau nimic, şi socoteala lor dintre picioare le şedea iar mititică şi cuminţică.

La început, popa din Muquiyauyo făcea fiţe, nu voia să ne însoare. „Ăsta nu-i catolic, e un păgân, un sălbatic”, zicea el, alungându-l cu mâna. Dar după ce-a tras şi el la măsea ca tot omul, s-a domolit şi ne-a căsătorit. Petrecerea a durat trei zile, dansând şi mâncând, dansând şi bând, dansând şi dansând până îţi pierdeai minţile. A doua zi pe înnoptat, Dionisio m-a luat de mână, m-a pus să urc un povârniş şi mi-a arătat cerul. „Vezi grupul mic de stele, uite-acolo, formând o coroniţă?” Se vedeau foarte bine, se distingeau de toate celelalte. „Da, le văd”. „Ele-s darul meu

de nuntă”.

Dar nu m-a putut face deîndată a lui, fiindcă, înainte, avea o juruinţă veche de îndeplinit. Nu acolo, ci departe hăt de Muquiyauyo, pe malul ălălalt al lui Mantaro, sus pe înălţimile din Juaja, în sătucul Yanacoto, unde copilărise Dionisio. Când maică-sa a pierit, lovită de trăsnet, el nu s-a împăcat deloc cu gândul morţii ei, ci a tot căutat-o, încredinţat că undeva o s-o găsească. A devenit hoinar, a început să bântuie munţii ca un moroi, pleca, venea, se ducea, se întorcea pe toţi coclaurii, până când, la fermele din Ica, a descoperit *el pisco* şi a început să-l facă cunoscut şi să-l neguţătorească. Dar într-o noapte a visat-o: maică-sa i-a dat întâlnire într-o duminică, de Carnaval, la miezul nopţii, în cimitirul din Yanacoto. S-a întors acolo tulburat, emoţionat. Dar paznicul cimitirului, un damblagiu cu nasul mâncat de boala *uta* şi care se numea Yaranga, n-a vrut să-l lase să intre decât dacă, înainte, îşi dă pantalonii jos şi-l lasă să-şi facă cheful cu el. Discutară şi ajunseră la o înţelegere: Yaranga să-l lase să meargă la întâlnire, iar el să se-ntoarcă şi să-i „dea dosul” înainte de însurătoare. Şi-aşa s-a-ntâmplat: Dionisio a intrat, a vorbit cu maică-sa, şi-a luat rămas-bun de la ea, iar acum, de însurătoare, după cincisprezece ani, eu trebuia să-l însoţesc şi să-l văd îndeplinindu-şi promisiunea. Altfel, nunta nu se putea consuma.

Urcuşul până la Yanacoto ne-a luat două zile, prima cu camionul, a doua pe spinarea, catârilor. Pe podişul înalt *puna* era zăpadă, iar oamenii umblau cu buzele vinete şi cu feţele împietrite de frig. Cimitirul nu mai avea micul zid înconjurător de care îşi amintea Dionisio, nici paznic. Întrebându-i pe săteni, ne-au spus că Yaranga murise cu mulţi ani în urmă, nebun. Dionisio nu s-a lăsat până nu i-au arătat mormântul lui. Apoi, în noaptea aceea, pe când familia care ne găzduise dormea, m-a luat de mână şi m-a dus la locul unde era îngropat Yaranga. Toată ziua îl văzusem foarte concentrat, lucrând ceva cu briceagul lui, dintr-o creangă de salcie. Era un sex bărbătesc cât un ştiulete, stând bârzoi, asta era. L-a uns cu ceară de

lumânare, l-a înfipt în mormântul lui Yaranga, şi-a dat jos pantalonii şi s-a aşezat pe mătărânga de lemn, scoţând un urlet. Iar apoi, în pofida gerului, mi-a smuls fustele şi m-a răsturnat. M-a luat şi prin faţă şi pe din dos, de câteva ori. Deşi nu mai eram demult fată mare, am slobozit mai multe urlete decât el, cred, până am leşinat. Aşa a fost noaptea nunţii noastre.

De cum s-a luminat de ziuă, a început să mă înveţe înţelepciunea. Eu aveam înclinaţii şi mă pricepeam să deosebesc vânturile, să aud zgomotele dinlăuntrul pământului şi să comunic cu inima oamenilor, doar atingându-le fata. Credeam că ştiu să dansez, dar el m-a învăţat să intru în muzică şi s-o fac pe ea să mă locuiască, s-o fac pe ea să mă danseze, iar nu eu s-o dansez pe ea. Credeam că ştiu să cânt, dar el m-a învăţat să mă las stăpânită de cântec şi să devin slujnica melodiilor cântate. Încetul cu încetul, am început să citesc în liniile palmei, să desluşesc figurile desenate de frunzele de *coca* atunci când se lasă pe pământ după ce s-au învârtejit prin aer, să găsesc vătămăturile adânci din bolnavi, plimbându-le pe trup un animăluţ *cuy* viu. Călătoream întruna amândoi, coborând spre coastă să ne aprovizionăm cu *pisco,* însufleţind şi înveselind multe sărbători, până când drumurile au devenit primejdioase de-atâtea omoruri şi satele au început să se golească şi să se zăvorască într-o neîncredere feroce faţă de orice străin. Nebunele au plecat, instrumentiştii ne-au părăsit, dansatorii s-au făcut nevăzuţi. „A venit clipa să ne stabilim şi noi pe undeva”, mi-a spus într-o zi Dionisio. Îmbătrâniserăm, pare-se.

Nu ştiu ce s-a ales de Timoteo Fajardo, n-am aflat niciodată. Sigur că-mi umblau vorbe, asta ştiam. Bârfele m-au însoţit pretutindeni, ani în şir, ţinându-se ca umbra după mine. I-ai turnat otravă în strachina cu terci de *chuño* şi l-ai omorât ca să fugi cu beţivanul durduliu? L-a omorât el, de conivenţă cu *el muki*! I l-ai făcut cadou lui *el pishtaco?* L-aţi cărat după voi la sabatele de pe munte, şi-acolo nebunele bete l-au ciopârţit pe năsos? Şi-apoi l-au mâncat, vrăjitoareo? Începuseră să mă numească vrăjitoare şi *doña,*

de pe-atunci.

*
* *

— Înadins te-am făcut să suferi, nerăspunzându-ţi nici la telefon, nici când mi-ai cerut o întâlnire, îi aruncă în faţă lui Carreño, în chip de salut, comandantul. Ca să te ţin pe jăratic. Şi ca să-ţi pregătesc cea mai usturătoare pedeapsă, pui de căţea în călduri.

— Ah, în sfârşit apare faimosul naş, exclamă Lituma. De când îl aşteptam! Ştii, el mă interesează cel mai abitir din toată povestea ta. Să-l vedem dacă mă lecuieşte de spaima ce mi s-a cuibărit în oase de când cu blestematul de *huayco.* Dă-i drumul, continuă, Tomasito.

— Da, naşule, se supuse Carreño, umil. Aşa-i cum zici dumneata.

Grasul de Iscariotul, evitând să-l privească în ochi, îşi îngropase faţa în pateul cu ochiuri, cartofi prăjiţi şi orez. Mesteca furios şi, între două înghiţituri, trăgea câte o duşcă de bere. Comandantul era în haine civile, cu o legătură de mătase la gât şi cu ochelari negri. În semiobscuritatea semănată cu rare tuburi fluorescente, craniul lui chel strălucea. O ţigară aprinsă îi atârna de colţul buzelor şi un pahar cu whisky se legăna în mâna-i dreaptă.

— Că l-ai omorât pe Porcu' e o lipsă de consideraţie faţă de mine, care te-am trimis la Tingo María să-l păzeşti, zise comandantul. Dar nu asta mă scoate din sărite, oricât ţi-e tâmpenia de mare. Ci ştii ce? C-ai făcut-o pentru ce-ai făcut-o. Ia să vedem: de ce-ai făcut-o, netrebnicule?

— Dumneata ştii foarte bine de ce, naşule, murmură băiatul, privind în jos cu umilinţă. Că doar ţi-a spus Iscariotul.

— Eraţi într-un bordel? întrebă Lituma. Cu muzică şi cu fufe la masă? Acolo trona al tău naş ca un rege?

— Era şi discotecă şi bar şi bordel, toate la un loc, lămuri Tomasito. N-avea separeuri, nici camere pentru perechi. Tipii trebuiau să-şi ducă cocotele peste drum, la hotel.

Naşul meu era partener la afacere, aşa cred. Dar eu nu eram atent la detalii, fiindcă îmi ţâţâia fundul de frică, dom' caporal.

— Vreau s-o aud din gura ta, pui de târfă, porunci comandantul, cu o atitudine imperială.

— L-am omorât fiindcă Porcu' o bătea de-o snopea, din pură plăcere, îngăimă flăcăul, privind ţintă în jos, cu un firicel de voce. Dar dumneata ştii deja asta, că ţi-a spus Iscariotul.

Comandantul nu râse. Rămase nemişcat, scrutându-l dindărătul lentilelor lui negre. Apoi încuviinţă uşurel din cap. Bătea cu fundul paharului de whisky în masă, în ritmul *salsei* care se auzea la tonomat. În sfârşit, fără să se întoarcă, o apucă de braţ pe o femeie cu o bluză ce făcea ape-ape ca guşa porumbelului, şi care tocmai trecea pe-acolo. O obligă să se apropie, să se aplece asupra lui şi o întrebă pe nepregătite:

— Ţie îţi place să te bată futălăii tăi, da ori ba?

— Tot ce vrei tu să-mi faci o să-mi placă, tăicuţă, râse femeia, ciupindu-i mustăcioara. Mă iei la dans?

Comandantul o împinse amabil pe pista de dans. Şi îşi întinse capul spre Carreño, care stătea rigid pe scaunul lui:

— Muierilor le place să fie bruscate puţintel în pat, măi puţache, numai tu nu ştii asta. Schiţă un gest de scârbă. Ce mă roade pe mine e că m-am încrezut orbeşte într-un neghiob nescos în lume şi fără pic de experienţă. Ai merita să te omor, nu pentru că l-ai terminat pe Porcu', ci fiindcă prea eşti tont. Îţi pare rău, măcar?

— Îmi pare rău c-am decăzut în ochii dumitale, căruia îţi datorăm atâtea, eu şi mama, se bâlbâi băiatul. Şi, revenindu-şi puţin în fire, adăugă: Dar, iartă-mă, naşule, pentru ce i-am făcut Porcului nu-mi pare rău. L-aş omorî încă o dată, dac-ar învia.

— Ah, da? exclamă comandantul, surprins. Tu auzi ce spune ăsta, Iscariotule? Tu crezi că s-a tâmpit mai dihai decât era când a intrat aicea? Auzi tu cât îl urăşte pe bietul Porcu', numa' că i-a ars câteva perechi de palme curvei cu care era?

— Nu era curva lui, îi era doar prietenă, naşule, îl întrerupse Carreño, rugător. Nu vorbi aşa despre ea, te conjur, fiindcă acum mi-e nevastă. Adică o să-mi fie, peste puţin timp. Mercedes şi cu mine o să ne căsătorim.

Comandantul îl mai privi lung câteva clipe, apoi, în sfârşit, se puse pe râs.

— Abia atunci mi-am revenit, dom' caporal, zise Tomasito. Râsul acela însemna că, deşi mă bălăcărea cum îi venea la gură, începuse să mă ierte.

— Auzi, Tomasito, nu cumva tipul ţi-e ceva mai mult decât naş? întrebă Lituma. N-o fi cumva taică-tu?

— Asta m-am întrebat şi eu adesea, dom' caporal. Cu nedumerirea asta trăiesc încă din copilărie. Dar s-ar părea că nu. Maică-mea a fost servitoare la el acasă timp de peste douăzeci de ani, la Sicuani, la Cuzco şi la Lima. O îmbrăca şi-o îmbăia şi-i dădea în gură să mănânce mamei naşului meu, care era invalidă. De fapt nu ştiu, poate mi-o fi tată. Bătrânica mea n-a vrut niciodată să-mi spună cine a lăsat-o grea.

— Zău că el este, zise Lituma. După tot ce-i făcuseşi tu Porcului, numai dacă ţi-era tată te putea ierta. L-ai fi putut compromite urât de tot, aducându-l la cuţite cu traficanţii de droguri. Dacă te-a iertat totuşi, e taică-tu. Asemenea chestii nu le poţi ierta decât fiilor tăi.

— Staţi puţin, că lucrurile sunt mai complicate: l-am pus eu într-o situaţie proastă, dar i-am făcut şi un serviciu, zise Tomasito. Datorită mie, şi-a îmbunătăţit considerabil dosarul de cadre, ba chiar i-au agăţat o decoraţie pe veston. În Poliţie a devenit celebru, fiindcă l-a terminat pe traficantul acela.

— Dacă te-ai îndrăgostit în halul ăsta, înseamnă că numita Mercedes are o podoabă de curuleţ, zise comandantul, tot zâmbitor. Tu ai încercat-o, Iscariotule?

— Nu, şefule, nu. Dar nici să nu credeţi că-i atât de grozavă pe cât spune Carreñito. E leşinat după ea, o idealizează. Nu-i decât o ocheşică oarecare, cu picioare frumoase.

— Oi fi ştiind tu multe despre mâncare, dar nu despre

femei, grasule, aşa că îndoapă-te mai departe cu pateul tău şi taci din gură, zise Carreño. Nu-l asculta, naşule. Mercedes e cea mai frumoasă femeie din Perú. Nu se poate să nu mă înţelegi, că doar şi dumneata te-i fi îndrăgostit vreodată.

— Eu nu mă îndrăgostesc, eu regulez doar, şi de-aia-s fericit, afirmă comandantul. Să omori din dragoste, în vremurile astea! Ptiu drace, eşti bun să fii expus într-o cuşcă la circ. Ia zi, mă laşi şi pe mine să încerc curuleţul ăla, ca să ştiu dacă merita să faci neghiobia pe care ai făcut-o?

— Pe nevastă-mea n-o împrumut nimănui, naşule. Nici măcar dumitale, cu tot respectul ce ţi-l port.

— Să nu crezi că, dacă mă ţin de glume, înseamnă că te-am iertat, zise comandantul. Afacerea ta cu Porcu' mă poate costa frumoasa pereche de coaie cu care m-a înzestrat Dumnezeu.

— Păi te-au decorat, naşule, pentru lichidarea traficantului ăluia, îndrăzni să protesteze, slab, Carreño. Păi ai devenit un erou al luptei cu traficanţii de droguri. Nu-mi spune că ţi-am făcut un rău. Recunoaşte că ţi-am netezit calea, naşule.

— A trebuit să fac o victorie dintr-o înfrângere, pui de lele, replică comandantul. Oricum, m-ai compromis şi pot avea probleme. Dacă acoliţii Porcului or vrea să se răzbune, pe cine crezi tu oare c-or să-l aleagă drept ţintă? Pe cine or să-l ciuruiască? Pe-un ţâşti-bâşti ca tine, sau pe mine? Măcar vei simţi remuşcări dacă mă pupă mama rece?

— Nu mi-aş ierta asta niciodată, naşule. Şi mă jur că l-aş urmări până la capătul pământului pe ăl ce-ar îndrăzni să se atingă de-un singur fir de păr de-al dumitale.

— Na, c-o să mă faci să plâng de emoţie, văzând câtă dragoste îmi porţi, zise comandantul, bând o înghiţitură de whisky şi plescăind din limbă. Apoi, aparent fără nicio legătură cu cele discutate, şi într-un fel care nu admitea replică, ordonă: înainte de-a mai sta de vorbă, şi ca să văd ce pedeapsă ţi se cuvine, marş şi ad-o pe această Mercedes. Imediat! Vreau să văd cu ochii mei dacă

curuleţul în chestiune merită atâta tămbălău.

— Aoleu, asta mai lipsea, exclamă Lituma. Parcă văd eu unde o s-ajungă abuzivul ăsta.

— Eu am îngheţat, dom' caporal, mărturisi Tomasito. Ce puteam face, ce-aveam să fac dacă naşul meu întrecea măsura cu Mercedes?

— Scoteai pistolul şi-l găureai şi pe ăsta, zise caporalul.

— Ce puteam face? repetă subordonatul, agitându-se nervos în patul lui prăpădit. Depindeam amândoi de el întru totul. Cu livretul electoral al lui Mercedes, cu aranjarea situaţiei mele. Eu eram, tehnic vorbind, un dezertor din Jandarmerie, vă daţi seama. Am trecut printr-un moment îngrozitor, vă spun.

— Tu chiar crezi că mi-e frică de tipul ăsta? râse Mercedes.

— E un sacrificiu pe care trebuie să-l facem ca să ieşim din rahat, scumpo. O să fie vreo jumătate de oră neplăcută, şi-atâta tot. S-a domolit mult, a început chiar cu glumele. Moare de curiozitate şi vrea să te cunoască. Nu voi permite să se întreacă cu gluma cu tine, ţi-o jur.

— Eu pot să mă apăr singură, Carreñito, zise Mercedes, aranjându-şi părul, fusta. Cu mine nu se-ntrec cu saga nici comandanţii, nici generalii. Ei, cum rămâne? Am trecut examenul, domnule?

— Cu excepţional, îşi drese vocea comandantul. Ia loc, ia loc. Văd eu că eşti tipă de salon, trecută prin ciur şi dârmon. Mai bine aşa. Mie-mi plac fâşneţele obrăznicuţe.

— Ah, deci ne tutuim? zise Mercedes. Credeam că va trebui să-ţi spun şi eu naşule. Bun, atunci să ne tutuim, cotoşmane.

— De-acord, faţa ţi-e frumoasă, trupul bine făcut, picioarele splendide, zise comandantul. Dar astea toate nu-s de ajuns ca să-l transforme pe un băiat oarecare în asasin. Ceva ai tu în plus, dacă mi l-ai pus pe finul meu cu cracii-n sus. Aş putea şti ce i-ai făcut?

— Partea proastă e că nu i-am făcut nimic, zise Mercedes. Eu am fost prima surprinsă de nebunia ce l-a apucat. Nu ţi-a povestit? Întâi l-a omorât, apoi mi-a spus că

pentru mine o făcuse, că era amorezat de mine. Mi-era imposibil să-l cred, nu-l cred nici acum. N-a fost aşa, Carreñito?

— Da, naşule, aşa a fost, zise flăcăul. Mercedes nu-i vinovată cu nimic. Eu am tras-o după mine în toată încurcătura asta. Ne poţi ajuta? Îi poţi face rost lui Mercedes de un nou livret electoral? Vrem să plecăm în Statele Unite, s-o luăm de la zero.

— Trebuie că i-ai făcut ceva cu totul special băiatului ăstuia, de l-ai adus în aşa hal de prosteală amoroasă, zise comandantul, apropiindu-şi faţa de a lui Mercedes şi apucând-o de bărbie. I-ai dat excitant *chamizo,* fetiţo?

— Te rog, naşule, ai grijă cum te porţi cu Mercedes, zise băiatul. Te rog din suflet. N-o să permit nimănui să se dea la ea, nici măcar dumitale.

— Naşul tău ştia că Mercedes fusese prima ta femeie la pat? întrebă Lituma.

— Nu, nici el, nici altcineva, îi răspunse subordonatul. Cum să ştie? Mi-ar fi rupt picioarele, dacă afla. M-ar fi bătut îndesat. Asta n-o ştiţi decât Mercedes şi dumneavoastră, dom' caporal.

— Îţi mulţumesc pentru încredere, Tomasito.

— Dar partea mai rea abia avea să urmeze. Până atunci fusese doar mezelicul. Mi s-au întunecat minţile când naşul meu a luat-o la dans. Simţeam că turbez de mânie şi că voi exploda dintr-o clipă în alta.

— Calmează-te, calmează-te, nu fi tâmpit, Carreñito, îl apucă de braţ grasul de Iscariotul. Ce-ţi pasă că dansează cu ea şi-o strânge niţeluş? Te face să suferi, înadins, ca să-ţi plăteşti poliţa. La urma urmei te-a iertat deja şi-ţi va rezolva problemele. Iese totul exact cum ţi-am spus eu atunci, la Huánuco. Nu te gândi decât la asta.

— Însă eu mă gândeam că se lipeşte de ea, mi-o pipăie, vibră în întuneric vocea indignată a lui Tomasito. Chiar de-o fi să mă nenorocesc de tot, o să-l înfrânez eu pe abuzivul ăsta.

Dar chiar atunci comandantul se întoarse cu Mercedes la masă, stricându-se de râs.

— Asta zic şi eu femeie! Trebuie să te felicit, băiete, zise, răsucindu-i repede cu nodurile degetelor o castană în cap lui Tomás. I-am oferit marea şi sarea să-ţi pună o pereche de coarne cu mine şi n-a vrut.

— Ştiam că mă supui la alte examene, de aia ai luat plasă, cotoşmane, zise Mercedes. Şi-n plus, tu ai fi ultima persoană cu care să-l înşel pe Carreñito. O să ne ajuţi, ce zici?

— Pe o femeie ca tine e mai bine să ţi-o faci prietenă, nu duşmancă, zise comandantul. Vai de sufletul tău, băiete, cu ce mai muiere ţapoşă te-ai procopsit.

— Şi ne-a ajutat, suspină Tomás. Chiar de-a doua zi Mercedes avea un livret electoral nou-nouţ. Şi chiar în noaptea aia a întins-o.

— Vrei să spui că de cum a făcut rost de acte te-a părăsit, Tomasito?

— Umflând şi cei patru mii de dolari pe care i-i făcusem cadou, şopti foarte rar subordonatul. Erau ai ei, eu i-i dădusem. Mi-a lăsat o scrisoare, zicându-mi tot ce-mi mai spusese de-atâtea ori. Că ea nu era o femeie pentru mine, c-o să-mi treacă, mă rog, refrenul dintotdeauna.

— Deci aşa stau lucrurile, zise Lituma. Fir-ar să fie, Tomasito.

— Da, dom’ caporal, zise adjunctul. Aşa stau lucrurile.

IX

— Pe tip îl chemă Paul şi are un nume de familie ciudat, Stirmsson, sau Stirmesson, zise Lituma. Dar toată lumea îl cunoaşte după poreclă: Scarlatină. E unul dintre cei care au scăpat ca prin minune, când teroriştii au ocupat „La Esperanza”. Mi-a povestit că v-a cunoscut bine pe amândoi. Vă amintiţi de acest *gringo?*

— Cum de nu, întreba tot timpul câte ceva şi voia să ştie totul, totul, încuviinţă *doña* Adriana, cu o schimă plină de plictis. Mereu avea la el un carneţel şi scria şi tot scria. Demult n-a mai trecut pe-aici. Deci s-a ascuns şi el în rezervorul de apă?

— Era un băgăreţ, ne studia ca pe plante sau animale, trase o flegmă Dionisio. M-a urmărit peste tot în Anzi. Nu-l interesam pentru noi înşine, ci doar ca să ne bage în cărţi. Vasăzică trăieşte încă împuţitul ăla de *gringo* Scarlatină?

— El s-a mirat la fel, aflând că trăiţi domniile voastre, explică Lituma. Credea că teroriştii v-au aplicat justiţia populară, considerându-vă antisociali.

Stăteau de vorbă în pragul birtului, sub un soare vertical şi orbitor de alb, scăpărând pe acoperişul de tablă zincată al barăcilor scăpate întregi din *huayco.* Grupuri de muncitori înlăturau, cu scânduri, burghie mari, frânghii, târnăcoape şi lopeţi, câteva din pietroaiele avalanşei, încercând să croiască un drum prin care să poată scoate din campament maşinăriile rămase întregi şi în stare de funcţionare. Deşi se observa o oarecare vânzoleală în preajma cabanei unde improvizaseră un birou celui distrus de pietre, Naccos părea să se fi golit. În sat nu mai erau nici măcar a treia parte din salahorii dinainte. Şi continuau să plece; colo, de exemplu, pe potecuţa care urca ducând la drumul spre Huancayo, Lituma distinse, trei siluete îndepărtându-se în şir indian şi cărând boccele mari în spate. Mergeau grăbit şi cadenţat, nesimţitoare parcă la

greutăţile cărate.

— De astă dată s-au împăcat cu ideea plecării, zise, arătând spre ele. Fără greve, fără proteste.

— Au înţeles c-ar fi degeaba, replică Dionisio, fără pic de emoţie în glas. *El huayco* i-a venit companiei la ţanc. De mult timp voia să oprească lucrările. Acuma are pretextul.

— Ăsta nu mai e pretext, zise caporalul. Nu vedeţi în ce hal sunt toate? Ce şosea să mai construiască, după ce a căzut muntele peste Naccos? Tot nu înţeleg cum de n-a murit nimeni în prăpădul care a fost.

— Asta încerc şi eu să le vâr în cap indienilor ăstora încăpăţânaţi, mârâi *doña* Adriana, arătându-i cu un gest scârbit pe oamenii care clinteau pietroaiele. Am fi putut muri cu toţii, striviţi ca nişte gândaci de bucătărie. Iar ei, în loc să mulţumească c-au scăpat teferi, îndrăznesc să cârtească.

— Pentru c-au scăpat de *huayco*, dar acum ştiu că vor muri încetul cu încetul de şomaj şi de foame, murmură Dionisio, cu un râs scurt. Sau de altele şi mai rele. Lasă-i să se zbuciume, măcar atât.

— Dumneavoastră credeţi că avalanşa nu ne-a strivit pentru că aşa au hotărât *los apus* ai munţilor acestora? întrebă caporalul, încercând s-o privească în ochi pe *doña* Adriana. Tot lor trebuie să le mulţumesc şi eu că m-au salvat?

Se aşteptase ca nevasta lui Dionisio să-l repeadă că parcă-i lunatic de cât pomeneşte de-acelaşi şi-acelaşi lucru, dar de astă dată vrăjitoarea rămase mută şi nu se întoarse către el. Încruntată şi botoasă, privea fără să le vadă la piscurile aride ce înconjurau aşezarea.

— Am stat de vorbă despre *los apus* cu Scarlatină, la mina „La Esperanza", continuă caporalul, după câteva clipe. Şi el ca şi dumneavoastră, *doña* Adriana, crede că munţii au spirite numite *apus.* Pare-se c-ar fi nişte duhuri sângeroase. Şi dac-o spune un savant care ştie şi luna de pe cer, ca *gringo* ăsta, aşa o fi. Vă mulţumesc că m-aţi ţinut în viaţă, domnilor *apus* din Junín.

— Nu se poate spune „domnilor *apus",* îl corectă

Dionisio. Pentru că *apu* înseamnă „domn”, în *quechua.* Şi orice repetiţie e ofensă, domn’ caporal, cum zice valsul cunoscut.

— Păi atunci nu se poate spune nici „domn’ caporal”, i-o întoarse Lituma. Caporale sau domnule, dar nu împreună[5], c-atunci sună a bătaie de joc. Deşi dumneata mai tot timpul îţi baţi joc de oameni.

— Încerc să nu-mi pierd umorul, recunoscu Dionisio. Deşi, când vezi câte se-ntâmplă, e greu să nu te oţărăşti sau să nu pui la inimă, ca toată lumea.

Apoi, imediat, începu să fluiere unul din acele cântece după care obişnuia să şi danseze cu tropăituri, noaptea, când beţia devenea generală în bodega lui. Lituma ascultă trista melodie, cu inima strânsă. Părea să vină din negura timpului, aducând cu sine adierea unei alte omeniri, a unei lumi îngropate în munţii aceştia masivi. Îşi miji ochii şi văzu conturându-se în faţa lui, oarecum nesigură din cauza luminozităţii albe a zilei, mărunta figură docilă şi săltăreaţă a lui Pedrito Tinoco.

— Mi-e cam lene să mă caţăr acuş până sus, la post, cu soarele ăsta, murmură el confidenţial, scoţându-şi chipiul şi ştergându-şi fruntea de sudoare. Pot să m-aşez oleacă fără să vă deranjez?

Nici cârciumarul, nici nevastă-sa nu-i răspunseră. Lituma se aşeză pe un colţ al băncii ocupate de *doña* Adriana. Dionisio stătea tot în picioare, fumând, cu spatele sprijinit de scândurile vechi şi scrijelite ale uşii bodegii. Strigătele şi exclamaţiile muncitorilor care urneau pietroaiele ajungeau la ei sporadic, mai apropiate sau mai îndepărtate, după cum bătea vântul.

— În sfârşit a funcţionat radioul companiei, azi-dimineaţă, şi mi-am putut trimite raportul către comandamentul din Huancayo, comentă caporalul. Sper să şi răspundă cât mai curând. Nu ştiu ce mai căutăm noi doi, subordonatul meu şi

[5] În limba spaniolă se spune „General” pentru „domnule General”, sau „Embajador” pentru „domnule Ambasador”. Cel mult poţi spune „mi General”, dar în niciun caz „señor General”, resimţit ca un pleonasm *(n. tr.).*

cu mine, aici, unde nu putem decât să fim omorâţi, sau să dispărem, ca mutulică. Dar domniile voastre ce veţi face? Veţi pleca din Naccos?

— Păi ce altceva am putea face? zise Dionisio. Nici măcar indienii obştii săteşti nu mai vor să locuiască la Naccos. Majoritatea tinerilor a migrat către coastă, sau se duce la Huancayo. N-au mai rămas decât bătrânii, puţini şi ei şi c-un picior în groapă.

— Atunci n-or să rămână aici decât *los apus,* trase concluzia Lituma. Şi *los pishtacos* şi *los mukis* poftindu-se între ei la banchetele lor sângeroase. Nu, *doña* Adriana? Nu vă uitaţi aşa urât la mine, am glumit şi eu oleacă. Ştiu că nu vă arde de glumă. Nici mie. Dacă vorbesc despre asta, e pentru că, oricât aş încerca să-mi scot din minte ceea ce ştiţi prea bine, tot nu pot. Nu pot şi pace. Uite-aici, aici pe suflet îi am pe ăi trei dispăruţi, otrăvindu-mi viaţa.

— Dar de ce vă pasă atât de mult de nenorociţii ăia? slobozi o gură de fum Dionisio. Nu mor atâţia zilnic? Nu dispar atâţia, zi de zi? De ce numai ei vă frământă? V-aţi gândit, de pildă, la omul omorât de terorişti la mina „Esperanza”? Dumneavoastră vă plac misterele, v-am mai zis.

— Cele trei dispariţii nu mai sunt un mister pentru mine, afirmă caporalul, întorcându-se din nou s-o privească în ochi pe *doña* Adriana, dar nici acum ea nu se uită spre el. L-am rezolvat alaltăseară, datorită lui Scarlatină. Vă jur c-aş fi preferat să nu mi se lumineze totul în cap. Şi ştiţi de ce? Pentru că ce-au păţit ei e lucrul ăl mai stupid şi mai pervers din câte stupizenii şi perversităţi se-ntâmplă aici. Şi nimeni nu-mi va scoate vreodată din cap că marii vinovaţi aţi fost domniile voastre. Mai ales dumneata, *doña* Adriana.

Dar nici acum soţia lui Dionisio nu reacţionă. Rămase mohorâtă, privind ţintă la munţi, de parcă n-ar fi auzit, sau de parcă altceva, un gând mult prea important o muncea, abătând-o cu mintea de la flecuşteţele rostite de Lituma.

— Mai bine fumaţi o ţigară şi uitaţi toate aiurelile astea, îi întinse un pachet cu tutun negru Dionisio. Gândiţi-vă că veţi pleca degrabă de-aici, poate chiar spre ţinutul

dumneavoastră de baştină, şi că pe viitor o s-o duceţi mult mai bine decât la Naccos.

Lituma scoase o ţigară şi o duse la gură. Cârciumarul i-o aprinse cu o brichetă veche, cu fitil lung, a cărei flăcăruie îi încinse o clipă caporalului gura şi nasul. Trase cu sete fumul în piept şi îl lepădă cu putere, văzându-l cum se înalţă în aerul pur şi aurit al arzătoarei amiezi.

— Dacă scap cu pielea întreagă de-aici, n-o să scap de amintirea ălora trei, oriunde m-aş duce, murmură el. Mai cu seamă de-a lui mutulică, pe care l-am trimis la dumneavoastră în noaptea aceea, să ne cumpere bere. E clar?

— Sigur că-i clar, dom' caporal, râse subordonatul lui. Nişte bere de Cuzco, de la gheaţă, acu' imediat. Aşa-i că ţi-e totul perfect clar, mutulică?

Pedrito Tinoco făcu din cap că da, de câteva ori la rând, cu mişcările alea ale lui rapide şi identice, care pe Lituma îl duceau cu gândul la un pui de găină ce ciuguleşte grăunţe; apoi luă bancnotele întinse de caporal şi, făcându-le o ultimă reverenţă, se întoarse pe călcâie şi părăsi postul, pierind în noaptea fără lună.

— N-ar fi trebuit să-l trimitem pe întuneric, la o asemenea oră, zise Lituma, scoţând fumul pe gură şi pe nas. Văzând că întârzie atâta, ar fi trebuit să coborâm după el să vedem ce se întâmpla, de ce nu se întorcea. Dar, fiindcă începuse să şi plouă, ne-a fost lene. Tomasito şi cu mine ne-am luat cu una cu alta, am stat de vorbă şi nu ne-am mai gândit la el.

Deşi ploua, mutulică gonea pe pantă în jos de parcă ar fi avut ochi de vulpe, sau ar fi ştiut pe dinafară unde să calce şi unde să sară. Ţinea banii în mână, strâns, să nu-i zboare. Ajunse ud leoarcă la uşa bodegii, bătu în ea de câteva ori cu degetul îndoit, apoi o împinse şi intră. Fu primit de o masă de siluete pe jumătate dizolvate în nori de fum. Simţi în nări mirosul de transpiraţie, alcool, tutun, urină, excrement, spermă, vomă, care întorcea stomacul pe dos. Dar nici mirosul scârbos şi nici tăcerea mormântală iscată de sosirea lui nu îl speriară într-atât, cât teama pe care prin

instinct o descoperi peste tot, o teamă densă, vibrândă, care impregna pupilele muncitorilor şi părea să satureze aerul şi să se prelingă din scândurile coşmeliei, din tejghea, dar mai cu seamă de pe chipurile încrâncenate, strâmbate în schime şi gesturi ce nu mai erau doar urmările beţiei. Nimeni nu se mişca. Toţi se întorseseră să-l privească. Intimidat, Pedrito Tinoco se înclină de mai multe ori în faţa lor.

— Iată-l, a sosit, îl aveţi, nu-i altul mai bun pentru ce vă trebuie, izbucni de după tejghea, răguşită, vocea de dincolo de mormânt a *doñei* Adriana. Ei vi-l trimit, ei vi l-au trimis. El e alesul. Da, el e. Mutulică, cine altul.

— Desigur c-or fi fost opinii contrare, adăugă Lituma. Unii or fi spus „da, el să fie acela", iar alţii „nu, săracul, tontul, nu". Îmi închipui c-or fi fost măcar doi-trei mai puţin beţi, cărora să li se fi făcut milă. Şi între timp, în loc să venim ca să vedem ce-i cu el, de ce nu se întoarce, eu şi Tomasito dormeam duşi şi mânam porcii la jir. Sau, mai degrabă, stăteam încă de vorbă despre femeiuşca aceea care-l lăsase cu buzele umflate şi-o uşchise. Asta înseamnă că şi noi am fost complici la faptă. N-am plănuit-o, n-am incitat, ca domniile voastre. Dar, într-un fel sau altul, am fost complici prin omisiune, da, am fost.

Toţi erau foarte beţi şi câţiva se împleticeau, se sprijineau de pereţi sau se strângeau în braţe unul pe altul ca să nu cadă grămadă. Ochii lor sticloşi şi scăpărători răzbăteau prin perdelele de fum şi îl sfredeleau pe Pedrito Tinoco, care, înmărmurit că se simţea centrul atenţiei colective, crispat de ameninţarea obscură, incertă, pe care doar o ghicea, nu îndrăznea să înainteze spre tejghea. Dar Dionisio îi veni în întâmpinare, îl luă de braţ, îl sărută pe obraz, ceea ce întâi îl zăpăci pe mutulică şi apoi îl făcu să râdă nervos, şi îi puse un păhărel cu *pisco* în mână.

— Noroc, noroc, îl îndemnă să ciocnească cu el. Simte-te bine între fârtaţii tăi, mutulică.

— E nevinovat, e pur, e străin de locurile astea, e însemnat pe viaţă de ce i-a fost dat să trăiască la Pampa Galeras, recită, se rugă, psalmodie doamna Adriana. Mai

devreme sau mai târziu, teroriştii tot or să-l căsăpească. Şi dacă oricum o să moară, e mai bine ca moartea lui să slujească la ceva. Nu meritaţi voi atâta lucru? Nu merită asta toţi inconştienţii care acum sforăie prin barăci, toţi deşelaţii de-atâta trudă la şosea? Ia mai gândiţi-vă. Socotiţi singuri şi hotărâţi-vă.

Pe măsură ce căldura arzătoare i se scurgea prin piept în jos şi îl gâdila în burtă, Pedrito Tinoco începu să-şi dea seama că, pe sub noroioasele lui opinci tăiate dintr-un cauciuc de automobil şi sub picioarele-i pline de cruste de murdărie, pământul se înmuia parcă şi se mişca. Precum o sfârlează. Da, ca o sfârlează: el ştiuse, cândva, undeva, să învârtă sfârlezele cu mare viteză, răsucindu-le pe o sfoară lungă şi aruncându-le cu un şfichi iute, realizat din umăr şi din cot. Ele se învârteau nebuneşte prin aer, până li se ştergeau culorile vii într-un cenuşiu ceţos; apoi păreau nişte colibri zbârnâind nemişcaţi în aer, suind uşurel spre soare şi căzând, dar nu oricum, ci cu vârful pe piatra rigolei, sau pe marginea băncii, sau pe jgheabul din curte, acolo unde chitise el dinainte locul prielnic şi poruncise braţului său şi sforii să lanseze titirezul. Iacătă-l zumzăind pe loc acum, abia clătinându-se cătinel, titirez fericit! *Doña* Adriana vorbea, câteva capete încuviinţau. Făcându-şi loc cu coatele, unii beţivi se apropiau de mutulică, holbându-se la el, atingându-l. Teama nu-i părăsise, nu, dimpotrivă. Pedrito Tinoco nu se mai simţea atât de intimidat, ca atunci când sosise. Strângea tot aşa, din răsputeri, banii în mână şi, din când în când, îşi zicea pierit, neînţelegându-se singur: „Trebuie să mă întorc”. Dar nu ştia cum să plece. Nici nu înghiţea bine puţin *pisco,* că birtaşul îl şi aplauda, îl şi bătea pe spate şi, uneori, într-o izbucnire de entuziasm, îl şi pupa pe obraz.

— Erau pupături de Iudă, astea pe care probabil dumneata i le tot dădeai, zise Lituma. Şi, în tot timpul ăsta, eu sforăiam, ori îl ascultam pe Tomasito cu necazurile şi bucuriile lui cu tipa. Zău c-aţi avut noroc, Dionisio, *doña* Adriana. Dac-aş fi descins atunci la bodegă şi v-aş fi prins asupra faptului, nu ştiu zău cine v-ar fi scăpat din mâinile

mele, v-o jur.

Dar vorbi fără mânie, mai degrabă cu fatalism, cu resemnare. *Doña* Adriana continua să fie absentă, dezinteresată de prezenţa lui, privindu-i pe zilierii care scormoneau prin dezastrul lăsat de avalanşă. Dionisio, în schimb, se puse pe râs, cu gura deschisă. Şedea acum pe vine, iar fularul de lână făcea ca gâtul lui să pară monstruos de umflat. Se uita amuzat la Lituma, închizându-şi şi deschizându-şi ochii bulbucaţi, mai puţin înroşiţi ca de obicei.

— Dumneavoastră aţi fi fost un povestitor de frunte, afirmă el, foarte convins de spusele lui. Am avut câţiva din ăştia, în tinereţe, în grupul cu care mergeam din sat în sat, de la o petrecere la alta. Dansatori, cântăreţi, echilibrişti, vrăjitori, fenomene, aveam de toate. Aveam şi povestitori grozavi. Ce succes puteau să aibă, e de necrezut, şi copiii şi oamenii mari îi ascultau cu gura căscată şi făceau mare tămbălău când povestea se sfârşea. „Mai vrem, mai vrem încă una”. „Nu ne lăsaţi, vă rugăm, continuaţi”. Dumneavoastră, cu atâta fantezie, v-aţi fi numărat printre stelele mele. Aţi fi fost aproape la fel de bun ca Adriana, domn’ caporal.

— Nu mai poate să sugă, e plin de dă pe dinafară. Nici măcar o picătură nu mai intră în el, îngână cineva.

— Umpleţi-l cu de-a sila, şi dacă vomită, să vomite, imploră un glas foarte speriat. Să nu simtă nimic, să uite şi cine este şi unde se află.

— Apropo de mutulici, în câteva sate din provincia La Mar, din Ayacucho, celor ce nu ştiu să vorbească li se dă de mâncare limbă de papagal, zise Dionisio. Şi uite-aşa se vindecă de muţenie. Este că asta n-o ştiaţi, domn’ caporal?

— Aşa-i c-o să ne ierţi, tăicuţă? susură, în *quechua,* un bărbat răguşit şi foarte îndurerat, care abia de-şi putea rosti cuvintele, de amărăciune. Vei fi sfântul nostru, vei fi amintit de sărbători ca salvatorul satului Naccos.

— Ia mai daţi-i de băut, fir-ar mă-sa a dracului, şi nu vă jeliţi atâta, porunci un dur. Dacă e să facem un lucru, apăi să-l facem bine.

În loc de *quena* sau flautul de alte dăţi, Dionisio începuse să cânte la nai. Tonurile lui ascuţite iritau nervii lui mutulică, pe care multe mâini îl sprijineau de braţe şi de spate ca să nu se prăbuşească. Picioarele îi erau de cârpă, umerii de paie, burta îi era un lac cu raţe, iar capul, un vârtej de luceferi fosforescenţi. Stele scăpărau, neaşteptate curcubeie irizau prin noapte. Dacă el ar fi putut, ar fi întins mâna şi ar fi atins un astru de pe cer. Iar acesta ar fi fost moale, pufos, cald şi prietenos ca gâtul unei vigonii. Din când în când îi venea să verse, dar nu mai avea ce. Ştia că dacă şi-ar fi ascuţit privirea şi şi-ar fi şters lacrimile care îi împânzeau ochii, ar fi văzut plutind în imensitatea cerului, peste munţii înzăpeziţi, galopând spre lună, voioasa-i turmă de vigonii.

— Eh, ce vremuri au fost alea, mult mai bune decât astea de-acu, din mai multe motive, adăugă Dionisio, cu un aer îndurerat. În primul rând, fiindcă oamenii voiau să se distreze. Ştiau să petreacă. Erau la fel de săraci ca acum, ploua şi pe-atunci cu nenorociri din toate părţile. Dar aici, în Anzi, lumea avea ceva ce acum s-a pierdut: plăcerea, pornirea de a se distra. Pofta de viaţă. Acum chiar dacă se-agită şi dau din gură şi se pilesc, toţi parcă-s morţi pe jumătate. N-aţi observat asta, domn’ caporal?

Dacă vedea stele, înseamnă că nu mai era în birtul lui Dionisio. Îl scoseseră afară, sub cerul liber, şi de-aia, deşi în trupul lui erau mici vetre aprinse trosnind şi încingându-i sângele, pe faţă, pe vârful nasului, pe mâini şi pe picioarele care nu mai aveau opinci, simţea noaptea îngheţată. Cădea măzărichea? În locul împuţelii de dinainte, nările lui aspirau aroma curată a eucalipţilor, a porumbului prăjit, a apei cântătoare şi proaspete de izvor. Îl purtau pe sus? Era pe un tron? Era sfântul patron al serbării? Se afla acolo, la picioarele lui, un călugăraş prosternat în rugăciuni? Sau erau rugile înălţate de cucernica aceea, care dormea sub porţile măcelăriei din Abancay? Nu. Era vocea doamnei Adriana. Trebuie să fi fost pe-acolo şi un ministrant cu danteluţe, aproape strivit de mulţime, agitând clopoţelul argintiu şi cădelniţa, ale cărei mirodenii îmbălsămau aerul

nopţii. Pedrito Tinoco ştia să le mânuiască şi le mânuise măiestrit în parohia Virgen del Rosario, în vremea când din agilele sale mâini ţâşneau sfârleze fericite: ştia cum să afume cu tămâie bine-mirositoare feţele tuturor sfinţilor din altar.

— Până şi la priveghiuri ştiau să se distreze, bând, mâncând şi povestind, continuă Dionisio. Noi, ăştia din grupul meu, eram chemaţi pretutindeni la înmormântări. Priveghiul ţinea zile şi nopţi, şi damigenele se goleau. Acum, când omul moare, e astrucat fără ceremonie, ca un câine. Rudele lui, la fel, pleacă cu coada între picioare. S-au pierdut bunele obiceiuri, până şi-n asta e o decadenţă, nu credeţi, domn' caporal?

Subit, câte o exclamaţie, câte un hohot de plâns spărgeau tăcerea reverenţioasă, de procesiune, cu care îl purtau pe munte în sus. De ce le era teamă? De ce plângeau? Şi unde mergeau? Inima începu să-i bată foarte tare şi răul fizic îl părăsi deodată. Da, desigur, desigur, îl duceau la prietenele lui cu blăniţă caldă şi botic fremătător. Ele erau acolo, sus, şi-l aşteptau, oamenii îl duceau la ele. Îl cuprinse o emoţie de nespus. Dac-ar fi avut puteri, ar fi început să ţipe de bucurie, să sară, să le mulţumească celor din jur, ploconindu-se în faţa lor pân' la pământ. Murea şi învia de fericire. Ele vor fi întâi încordate, simţindu-l cum se apropie, îşi vor ridica gâturile lor lungi şi graţioase, boticurile lor umede vor tremura, ochii lor mari îl vor privi surprinşi, apoi, recunoscându-i mirosul, toată turma se va bucura aşa cum se bucura el acum, gândindu-se la întâlnirea cu ele. Se vor atinge, se vor îmbrăţişa, se vor confunda ele cu el, el cu ele, şi vor uita de lumea întreagă, tot jucându-se şi bucurându-se că sunt iar împreună.

— Să terminăm odată, 'tu-i aia mă-sii, imploră durul, pierzându-şi stăpânirea de sine, începând şi el să se îndoiască, să se sperie. La aer i-a trecut beţia şi-şi va da seama de tot. Nu, asta nu, la naiba!

— Dacă aţi crede măcar a zecea parte din ce ne spuneţi, ne-aţi fi dus legaţi fedeleş la Huancayo, îl întrerupse *doña* Adriana, ieşindu-şi din izolare şi însingurare. Se uita la

Lituma cu milă. Aşa că lăsaţi gargara, domn’ caporal.

— Mutulică a fost sacrificat duhurilor *apus* de dumneavoastră doi şi de superstiţioşii ăştia de *serranos,* zise caporalul, ridicându-se. Îl apăsa o mare osteneală. Continuă să vorbească, punându-şi chipiul. Sunt sigur de asta aşa cum ştiu că mă cheamă Lituma. Însă nu pot dovedi nimic, şi chiar de-aş putea, nu m-ar crede nimeni, începând cu şefii mei. Aşa că va trebui să-mi vâr limba-n cur, pur şi simplu, şi să crăp cu secretul meu. Cine să mai creadă, acum, în sacrificii umane, nu?

— Uite că eu cred, îl expedie *doña* Adriana, încreţindu-şi nasul şi făcându-i semne de rămas-bun cu mâna.

*

* *

Ştiu că pare ciudat c-am rămas la Naccos, în loc să plecăm în alt sat din munţi. Dar, când vremea preumblărilor a luat sfârşit şi bătrâneţea ne-a ţintuit în cotlonul ăsta, Naccos nu era ruina care a devenit. Nu părea să moară clipă de clipă. Deşi se închisese mina „Santa Rita”, era loc de mare tranzit, avea o obşte ţărănească înfloritoare şi unul din cele mai de frunte iarmaroace din Junín. În zilele de duminică, strada asta se umplea de negustori de pretutindeni, indieni, metişi, ba până şi domni albi, cumpărând şi vânzând lame-vigonii, lame-alpacas, oi, porci, războaie de ţesut, lână dărăcită sau de dărăcit, porumb, orz, spanac *quinua, coca* de mestecat, fuste, pălării, veste, pantofi, ustensile, lămpi. Aici se cumpăra şi se vindea tot ce-aveau nevoie bărbaţii şi femeile. Pe-atunci erau mai multe muieri decât bărbaţi la Naccos, ştiu că vă lasă gura apă, libidinoşilor. Localul ăsta era de zeci de ori mai animat decât e acum. Dionisio cobora spre zonele de coastă, să se aprovizioneze cu damigene, o dată pe lună. Câştigul ne permitea să plătim doi catârgii care să încarce şi să descarce marfa.

Amândurora ne plăcea că Naccos e un loc de tranzit. Era un du-te-vino neîntrerupt de oameni de aiurea care urcau

spre podişurile *punas* ale Cordilierei, sau coborau spre selvă, sau se îndreptau spre Huancayo şi spre coastă. Aici ne-am cunoscut noi doi, aici i s-au aprins lui Dionisio călcâiele după mine, aici a început legătura noastră. Dintotdeauna se vorbea de o şosea care să înlocuiască şleaul pentru catârii de povară. S-a tot vorbit de ea ani şi ani de zile, până s-au apucat s-o construiască. Păcat c-atunci când s-au pornit lucrările şi-aţi apărut cu târnăcoapele, lopeţile şi burghiele voastre de dat găuri pentru dinamitat, era deja prea târziu. Moartea ieşise învingătoare în faţa vieţii. Era scris ca şoseaua să nu se isprăvească niciodată, de-aceea pe mine mă lasă rece toate zvonurile astea care vă îngrozesc şi vă îmbie la beţie. C-or să stopeze lucrările şi c-or să vă dea pe toţi afară, sunt lucruri pe care eu le văd în viziunile mele demult. Le aud în inimile care bat sub scoarţa copacilor şi în miezul pietrelor, le citesc în măruntaiele şoimului şi *cuy*-ului. Moartea aşezării Naccos a fost hotărâtă de duhuri şi va avea loc. S-ar putea amâna doar dacă… V-am mai spus şi încă vă spun: la mari nenorociri, mari remedii. Asta e istoria omului, zice Dionisio. El a avut întotdeauna darul profeţiei; eu mi l-am format pe lângă el, dar el mi l-a transmis.

În plus, din cauza munţilor, Naccos avea aură, putere magică. Asta ne convine, lui Dionisio şi mie. Pe amândoi ne-a atras dintotdeauna primejdia. Nu-i ea adevărata viaţă, cea care merită s-o trăieşti? În schimb, siguranţa înseamnă plictiseală, imbecilizare, moarte. Nu era o întâmplare că veneau aici *pishtacos* ca ăl de i-a golit de grăsime pe Juan Apaza şi pe Sebastián. *El Padrillo*, da. Îi atrăgea descompunerea satului Naccos şi viaţa secretă a necropolelor *huacas.* Munţii ăştia gem de morminte străvechi. De n-ar fi prezenţele acestea, n-ar sălăşlui în zona asta din Anzi atâtea duhuri. Ca să ne punem în legătură cu ele, am pătimit mult. Greu ne-a fost, dar am şi învăţat multe de la ele, chiar şi Dionisio, care şi-aşa ştia destule. Mult timp a trecut şi mult ne-am străduit până să le vedem manifestându-se, până să recunoaştem când condorul care apărea era un mesager şi când nu era decât

un animal flămând, căutându-şi prada. Acum eu nu mai greşesc, ci dintr-o ochire îi recunosc unul de celălalt, iar dacă nu mă credeţi, puneţi-mă la încercare. Numai duhurile munţilor celor mai înalţi şi mai puternici, ale celor cu zăpadă veşnică şi care îşi pierd vârful în nori, se întrupează în condori; cele mici, în şoimi şi ereţi, şi cele mai mici şi mai neajutorate, în sturzi. Duhurile astea din urmă sunt slabe şi nu pot provoca o catastrofă. Tot ce pot face ele e să păgubească sau să nenorocească vreo familie. Ăstora le sunt de-ajuns ofrandele de băutură şi de mâncare pe care le lasă indienii când trec printr-un luminiş.

Aici, în vremea veche, s-au petrecut nespus de multe lucruri. Cu mult înainte de deschiderea „Santei Rita”, vreau să spun. Darul profeţiei îţi permite să vezi şi îndărăt, nu numai înainte, şi eu am văzut cum era Naccos cel de dinainte de-a se numi Naccos, pe vremea când decadenţa nu ieşise învingătoare în încleştarea cu pofta de viaţă. Aici a fost multă viaţă, pentru că a fost şi moarte. Se suferea şi se profita din plin, aşa cum trebuie; răul începe atunci când, ca acum la Naccos, în toată *sierra* şi poate în întreaga lume, se suferă doar şi nimeni nu-şi mai aminteşte cum era să profiţi de viaţă, să te bucuri din plin de ea. Pe vremuri, oamenii cutezau să înfrunte marile nenorociri, cu ispăşiri egale. Aşa se păstra echilibrul. Viaţa şi moartea ca o balanţă cu două talgere de aceeaşi greutate, ca doi berbeci la fel de puternici care se izbesc cap în cap fără să poată nici înainta, nici da înapoi.

Ce făceau oamenii aceia, pentru ca moartea să n-o ia înaintea vieţii? Ţineţi-vă bine, nu vă pierdeţi cumpătul şi nu fiţi slabi de înger. Încingeţi-vă cu putere, să nu vi se facă rău şi să-mi vomitaţi aici. Astea nu-s adevăruri pentru pantaloni slabi, ci pentru fuste puternice. Femeile erau cele care-şi asumau răspunderea. Ele, să vă fie clar. Şi se ţineau de cuvânt. În schimb, bărbatul ales de obştea întreagă ca şef al marilor serbări de peste an, tremura. Ştia că va fi conducător deplin doar un an, atât; apoi era sacrificat. Nu se speria, nu încerca să fugă după serbarea condusă de el, după procesiunea, dansurile, ghiftuirea şi beţia generale

care urmau. Nu, departe de el gândul acesta. Rămânea acolo până la sfârşit, mândru să-i poată face un bine neamului său. Murea ca un erou, iubit, admirat, venerat. Asta şi era: un erou. Bea de stingea, cânta la flautul *quena*, la nai, la fluier, la caval, la tilincă sau la ce instrument se pricepea, şi juca, juca de duduia pământul, bătându-l mărunţel şi chiuind şi lălăind zi şi noapte, până gonea necazul, până uita de toate şi de tot şi de el însuşi, până nu se mai simţea pe sine şi îşi putea da viaţa netemător, din propria-i voinţă. Numai femeile porneau să-l vâneze, în ultima noapte a chiolhanului. Bete şi ele, sălbăticite şi ele, ca nebunele din trupa lui Dionisio, nici mai mult nici mai puţin. Numai că pe alea de-atunci, nici soţii lor şi nici părinţii nu încercau să le reţină. Dimpotrivă, le ascuţeau cuţitele şi tesacele *machetes,* încurajându-le, asmuţindu-le: „caută-l, găseşte-l, vânează-l, muşcă-l, goleşte-l de sânge ca s-avem un an bun, pace şi cu recolte bogate”. Îl vânau ca la hăituielile *chakos* organizate de indienii din obşte ca să omoare pume şi cerbi, pe vremea când existau încă asemenea animale prin munţii ăştia. Aşa organizau şi vânarea căpeteniei. Formau un cerc, şi-l închideau înăuntru, cântând, cântând mereu, dansând, dansând mereu, aţâţându-se una pe alta cu ţipete modulate când îl simţeau aproape, ştiind că starostele serbării era împrejmuit de peste tot şi că nu mai avea scăpare. Cercul se strângea, se tot strângea, până îl prindeau. Domnia lui de un an sfârşea în sânge. Apoi, după o săptămână, în prezenţa tuturor sătenilor, era ales starostele noului an. Fericirea şi prosperitatea din Naccos erau cumpărate cu acest preţ. Era un lucru bine stabilit, îl ştiau toţi, şi nimeni nu încerca să se sustragă. Numai decadenţa, ca în timpurile astea, se dă gratis. Voi nu trebuie să plătiţi nimic, nimănui, ca să trăiţi nesiguri şi speriaţi şi ca să fiţi ruinele care sunteţi. Asta se dă de pomană. Se va opri lucrul la şosea şi veţi rămâne pe drumuri, vor sosi teroriştii şi vor face un masacru, va cădea un *huayco* şi ne va şterge pe toţi de pe hartă. Duhurile rele se vor bucura de acestea toate, vor ieşi din munţi şi vor dansa un *cacharpari* al despărţirii de viaţă,

pe când condorii se vor îngrămădi să zboare rotit, atât de mulţi că se va întuneca tot cerul. Dar şi asta s-ar putea amâna, doar dacă…

Nu-i adevărat că Timoteo Fajardo m-a părăsit fiindcă s-a temut. Nu, nu-i adevărat că năsosul m-a găsit, a doua zi după chiolhanul de ziua sfântului patron, lângă intrarea minei „Santa Rita”, cu bărbăţia fostei căpetenii în mână, şi nici că, temându-se să nu fie el cel ales staroste al noului an, ar fi fugit din Naccos. Astea-s treanca-fleanca, vorbe-n vânt, precum cele că Dionisio l-ar fi omorât ca să rămână cu mine. Când lucrurile pe care vi le povestesc se întâmplau la Naccos, eu pluteam încă printre stele, fără corp, suflet pur, aşteptându-mi rândul să mă întrupez în carnea asta de femeie.

La fel ca *el pisco*, muzica ne ajută să înţelegem adevărurile amare. Dionisio şi-a petrecut toată viaţa învăţându-i pe oameni cu primele două din acestea, dar mare lucru n-a făcut, pentru că majoritatea îşi astupă urechile să n-audă. De la el am aflat tot ce ştiu despre muzică. Cântatul unui *huaynito* cu sentiment, abandonându-te, dispărând, dizolvându-te în cântec până când simţi că tu eşti el, că el te cântă pe tine şi nu tu pe el, este o cale spre înţelepciune. A tropăi amarnic la joc, a durui cu tălpile pe pământ, a te învârteji nebuneşte, a îmbogăţi figurile, tot mai ample şi mai ample fără să pierzi ritmul, a uita de tine însuţi şi a te pierde şi a te regăsi până când simţi că dansul te dansează, că face parte din tine şi te conduce şi tu i te supui, este o cale spre înţelepciune. Tu nu mai eşti tu, eu nu mai sunt eu, ci toţi ceilalţi. Aşa ieşi din închisoarea trupului şi pătrunzi în lumea duhurilor. Cântând. Dansând. Dar şi bând, desigur. Odată beat, călătoreşti, spune Dionisio, îţi vizitezi animalul, scapi de griji, îţi descoperi secretul, te egalizezi. În restul timpului eşti închis, eşti zăvorât, precum cadavrele în străvechile necropole *huacas,* sau în cimitirele de acum. Eşti sclavul sau servitorul cuiva, întotdeauna. Bând şi dansând, nu mai există indieni, metişi sau domni, nici bogaţi ori săraci, nici bărbaţi sau femei. Diferenţele se şterg şi ajungem ca

spiritele: totodată indieni, metişi ori domni albi; totodată bogaţi şi săraci, bărbaţi şi femei. Nu toţi călătoresc dansând, cântând sau îmbătându-se, ci doar oamenii superiori. Trebuie să fii predispus la asta şi să-ţi pierzi orgoliul şi ruşinea, să te dai jos de pe piedestalul pe care trăiesc îndeobşte oamenii. Cel ce nu-şi adoarme gândirea, cel ce nu-şi uită sinele şi nu se descotoroseşte de vanităţi şi mândrii deşarte, nu devine muzică atunci când cântă, nici dans când dansează, nici beţie când se îmbată. Unul ca ăsta nu iese din închisoare, nu călătoreşte, nu-şi vizitează animalul, nici nu urcă la spirit. Unul ca ăsta nu trăieşte: e doar decadenţă, e un mort viu. N-ar fi bun nici de sacrificat duhurilor munţilor, întrucât acestea cer fiinţe superioare, adică eliberate de propria lor robie. Mulţi, foarte mulţi, oricât s-ar îmbăta, nu devin beţie. Şi nu devin nici cântec şi nici dans, deşi ţipă cât îi ţin bojocii şi scot scântei din pământ de cât ţopăie. În schimb, omuleţul ăla de serviciu al celor doi poliţişti, da, el e bun pentru treaba asta. Chiar dacă-i mut, chiar dacă-i smintit, el simte muzica. El chiar că ştie. Eu l-am văzut dansând, de unul singur, pe când suia sau cobora munţii, ducându-se la treburile lui sau făcând comisioane. Îşi închide ochii, se concentrează, începe să meargă în ritm, să păşească pe vârfuri, să dea din mâini, să ţopăie. Ascultă o melodie *huayno* pe care doar el o aude, care doar pentru el e cântată, pe care el o cântă în tăcere, în tainiţele inimii lui. Dispare, pleacă, se duce, călătoreşte, iese din sine, se apropie de spirite. Dacă nu l-au omorât teroriştii atunci, la Pampa Galeras, e fiindcă l-au păzit duhurile din munţi. Poate că-l păstrau pentru ceva şi mai şi. Pe el l-ar primi cu braţele deschise, ca pe căpeteniile din vechime, vânate de femei. Chircite cu genunchii la gură, scheletele acestor căpetenii îşi dorm somnul de veci în gropile *huacas*. Dar voi, cică bărbaţi cu pantaloni şi cu coaie, în numele cărora vă daţi mari şi tari, vă căcaţi pe voi de frică. Preferaţi să rămâneţi pe drumuri, să fiţi ciopârţiţi şi goliţi de seu de *pishtacos,* să fiţi recrutaţi cu de-a sila de terorişti în miliţiile lor, să fiţi omorâţi cu pietre, preferaţi orice, numai să nu vă asumaţi o responsabilitate. Ce să te

mai miri că Naccos a rămas fără femei! Ele făceau faţă atacurilor duhurilor rele, ele păstrau viaţa şi bunăstarea satului. De când ele au început să plece, a început şi decăderea, iar voi n-aveţi curajul s-o opriţi. Voi lăsaţi viaţa să se scurgă şi moartea să umple locurile goale. Şi încă s-ar mai putea face ceva, doar dacă…

*
* *

— Chestia cu dolarii m-a lăsat rece, că doar erau ai ei, afirmă Tomasito, absolut convins. Dar faptul c-a plecat, gândul că n-o s-o mai văd niciodată pe Mercedes a mea, c-o să fie a altuia, a altora, că n-o să-mi mai aparţină, astea m-au dat gata. M-au doborât, m-au făcut aşchii, dom' caporal. Credeţi-mă că am vrut să-mi iau viaţa. Dar nici pentru asta nu mai aveam putere.

— Aveai dreptate, zău, observă Lituma. Acu' te-nţeleg mai bine, Tomasito, chiar şi cu smiorcăielile tale din somn, când plângi fără să ştii. Acu' le-nţeleg până şi pe ele. Înţeleg şi cum se face de-ai devenit obsedat de un singur lucru şi nu mai poţi vorbi de altceva. Dar ce nu pot înţelege în ruptul capului e că, după o asemenea mârşăvie ce ţi-a făcut, fugind de la tine după tot ce făcuseşi pentru ea, tu tot o iubeşti pe Mercedes. Ce naiba, omule! Păi, dimpotrivă, ar fi trebuit s-o urăşti din răsputeri.

— Sunt muntean *serrano,* dom' caporal, nu uitaţi, glumi băiatul. Nu se zice despre noi ăştia că nu ştim decât dragostea cu năbădăi, cu vânătăi? Nu se zice „Cu cât dai mai tare, cu atât mă iubeşti mai mult"? În cazul meu, zicala se aplică.

— Cui pe cui se scoate, îl încuraja Lituma. Decât să te jeleşti atâta după puicuţa piurană, mai bine îţi căptuşeai prohabul c-o altă femeiuşcă. Doar aşa ai fi uitat-o pe ingrată.

— Aceeaşi reţetă mi-a recomandat-o naşul meu, zise Tomasito. Parcă-l aud:

— Necazul de la prohab îl vindecă-un alt pat, îl asigură

comandantul. Şi, imediat, trânti un ordin: Chiar acuşica te duci la „Domino” şi te culci cu smucita aia slabă de Lira, sau cu ţâţoasa de Celestina. Sau cu amândouă, dacă te ţin boaşele. Le sun eu, să-ţi facă reduceri la preţ. Iar dacă fundurile lor, bâţâindu-se peste tine sau sub tine, după plac, nu ţi-or scoate-o pe Mercedes din cap, apăi să-mi spui tu mie cuţu şi să-mi tai un galon.

— Am încercat să-l ascult şi m-am dus, îşi aminti flăcăul, cu un râs forţat. Nu mai aveam voinţă, eram o cârpă, oricine obţinea de la mine ce voia. M-am dus şi mi-am ales o fufă oarecare, ne-am aburcat amândoi într-un pat la hotelul ăla mic din faţa „Dominoului”, crezând că aşa voi începe s-o uit. Aiurea, a fost şi mai rău. În timp ce fufa făcea graţii şi se dădea la mine, eu mi-am amintit de Mercedes, comparând trupşorul ei de vis cu cel care-mi stătea la dispoziţie. Nici nu mi s-a sculat, dom’ caporal.

— Îmi dezvălui asemenea intimităţi, încât nu ştiu ce să spun, se minună Lituma. Nu ţi-e ruşine să-mi povesteşti chiar toate amănuntele astea, Tomasito?

— Nu le-aş povesti eu oricui, îl lămuri subordonatul. Dar în dumneavoastră am mai multă încredere chiar decât în grăsunul de Iscariotul. Sunteţi pentru mine tatăl acela pe care nu l-am cunoscut, dom’ caporal.

— Tipa aia, Mercedes, era prea femeie pentru tine, băiete, afirmă comandantul. Ai fi avut de furcă cu ea, nu şagă. Asta e una din alea care ţintesc sus de tot, până şi Porcu’ era mezelic pentru ea. N-ai văzut cum şi-a jucat caii cu mine, în seara când mi-ai prezentat-o? M-a luat cu cotoşmane, cu cotoiaşule, pezevenghea!

— Dacă ar fi rămas cu mine, eu pentru ea aş fi furat, aş fi omorât încă o dată, i se frânse vocea lui Carreño. Aş fi fost în stare de orice. Şi vreţi să vă spun ceva şi mai intim? N-o să mă mai culc cu altă femeie vreodată. Pentru mine ele nu există, nu mă interesează. Ori Mercedes, ori niciuna.

— ’Tu-i maica mă-sii, comentă Lituma.

— Ca să-ţi spun drept, tare aş mai fi tăvălit-o pe numita Mercedes, zău aşa, îşi drese vocea comandantul. I-am şi propus, când am dansat cu ea la „Domino”. Voiam s-o pun

la încercare, de fapt, ţi-am mai zis-o. Ştii ce-a făcut, finule? M-a apucat de prohab cu cea mai mare neruşinare şi mi-a zis: „Cu tine nici pentru tot aurul din lume, nici dacă-mi pui pistolu-n piept. Nu eşti genul meu, cotoiaş”

Era în uniformă, aşezat la biroul din camera lui, la etajul întâi al Ministerului. Printre vrafurile de dosare, abia de se vedeau un steguleţ peruan şi un ventilator stins. Carreño era în civil şi stătea în picioare, faţă în faţă cu o poză a preşedintelui Republicii, care părea să-l privească în bătaie de joc, de pe perete. Comandantul purta veşnicii lui ochelari negri; în mâini îi jucau un creion şi un cuţitaş de tăiat hârtie.

— Nu-mi spune asta, naşule, te rog. Îmi faci rău şi tot nu serveşte la nimic.

— Dacă-ţi spun este ca să te conving că femeia aceea nu era pentru tine, îl încurajă comandantul. Ţi-ar fi pus coarne până şi cu popi, sau cu pederaşti. Era o libertină, nu ştia de nicio constrângere, or ăsta-i lucrul cel mai rău la o femeie. Zi mersi c-ai scăpat de ea, deşi n-ai niciun merit. Acum, însă, să nu mai pierdem timpul. Ia hai să ne-ocupăm de situaţia ta. Poate n-ai uitat că te afli în rahat până peste cap din cauza poveştii de la Tingo María, nu?

— Precis e taică-tu, Tomasito, şopti Lituma. Zău că-i el.

Comandantul căută într-un sertar şi luă un dosar aşezat peste multe altele. I-l flutură lui Carreño pe la nas:

— Nu va fi uşor să-ţi descurcăm dosărelul şi să curăţăm petele din el. Dacă-l lăsăm aşa, vei avea de tras consecinţe toată viaţa. Dar ştiu cum s-o facem, m-a învăţat de bine un om de-al meu, avocăţel asimilat poliţiei. Ştii ce eşti tu? Dezertor pocăit, asta eşti. Ai fugit, ţi-ai dat seama de greşeală, te-ai gândit bine şi ţi-ai revenit, iar acum vii şi ceri iertare. Ca să-ţi dovedeşti sinceritatea, te oferi voluntar şi pleci în zona de urgenţă. Te duci să vânezi delincvenţi subversivi, băiete. Semnează aici.

— Grozav mi-ar fi plăcut să-l cunosc pe naşul tău, îl întrerupse Lituma, uimit. Ce tip, Tomasito!

— Cererea ta a fost aprobată şi ţi s-a ales deja destinaţia, continuă comandantul, suflând peste cerneala semnăturii

lui Carreño. La Andahuaylas te duci, sub comanda unui ofiţer mână forte. Locotenentul Pancorvo. Îmi e obligat, o să se poarte frumos cu tine. Vei rămâne acolo, în *sierra*, câteva luni bune, sau un an. Asta te va scoate din circulaţie până când boşii ăi mari or să uite de tine, iar dosărelul tău se va curăţa ca prin farmec. Apoi, miruit şi împărtăşit, îţi voi căuta eu un serviciu mai acătării. Nu-mi zici mersi?

— Osânza aia de Iscariotul s-a purtat şi el foarte frumos cu mine, zise Tomás. S-a făcut umbra mea, până m-am suit în autobuzul spre Andahuaylas. Cred că-i era frică să nu mă sinucid. După el, nefericirile din dragoste se vindecă numai şi numai mâncând. El trăieşte pentru burtă, v-am mai povestit.

— *Tamales, anticuchos, chicharrones con camote, cebiche de corvina, rocotos rellenos, conchitas a la parmesana, causa a la limeña*[6] şi bere de la gheaţă, enumeră grăsunul de Iscariotul, cu un gest magnific. Ăsta-i doar începutul. Apoi, *ají de gallina* cu orez alb şi un *seco de cabrito.* Şi, pentru a încheia totul cu bine, *mazamorra morada* cu *turrón* de *doña Pepa.* Bucură-te, Carreñito.

— Dacă am mânca numai jumătate din ce înşiri tu, am crăpa, grasule.

— Ai crăpa tu, zise Iscariotul. Pe mine, o crăpelniţă ca asta mă reşapează, îmi vulcanizează burdihanul meu cât anvelopa de camion. Asta-i viaţă! Înainte de-a ajunge la *seco de cabrito,* o să uiţi cu totul de Mercedes.

— N-o s-o uit niciodată, afirmă flăcăul. Mai bine zis, nu vreau s-o uit. Nu mi-am închipuit vreodată că un om poate fi atât de fericit, dom' caporal. Dar poate-i mai bine că s-a întâmplat aşa. Că legătura noastră a ţinut puţin. Fiindcă, dacă ne-am fi căsătorit şi-am fi rămas tot împreună, s-ar fi putut să înceapă şi între noi chestia aia nasoală care otrăveşte încet-încet traiul în doi. În schimb, acum, toate

[6] Pentru culoare locală, am preferat să nu traducem întocmai fiecare fel de mâncare enumerat de mâncău, cu atât mai mult cu cât ele sunt tipice feluri creole, populare. Cel mai bine am proceda enumerând, la rându-ne, feluri româneşti populare: zacuscă, mezelic, borş, potroacă, chebap, fleică, pârjoală, drob, perişoară, sărmăluţă, ciulama, ghiveci, alivancă, colţunaş, piroşcă (şi lista ar putea continua) *(n. tr.).*

amintirile mele cu ea sunt frumoase.

— Ţi-a mătrăşit ăia patru mii de dolari, după ce omorâseşi un tip pentru ea şi îi făcuseşi rost de-o carte nouă de alegător, iar tu nu găseşti decât cuvinte de preţuire pentru micuţa piurană! se scandaliza Lituma. Eşti un masochist, Tomasito.

— Ştiu de pe-acum că n-o să faci caz de ce-ţi voi spune, zise deodată grasul de Iscariotul: asuda şi gâfâia, şi toată masa-i de carne palpita, avidă; ţinea o furculiţă în aer, plină cu orez, şi o legăna în ritmul cuvintelor. Totuşi, lasă-mă să-ţi dau un sfat prietenesc. Ştii ce-aş face dacă aş fi în locul tău?

— Ce-ai face?

— M-aş răzbuna, Iscariotul îşi vârî furculiţa în gură, mestecă cu ochii întredeschişi, ca în extaz, înghiţi, bău bere, îşi petrecu limba peste buzele groase şi continuă: Fufa trebuie să plătească pentru porcăria ce ţi-a făcut-o.

— Cum? întrebă flăcăul. Deşi nu-s deloc în apele mele şi am şi indigestie, mă faci să râd, grasule.

— Lovind-o unde o doare mai tare, gâfâi Iscariotul. Îşi scosese din buzunar o batistă mare, albă, cu firicele albastre, şi se ştergea de transpiraţie cu amândouă mâinile. Trimiţând-o la bulău, că tot e complicea Porcului. E simplu, n-ai decât să strecori un denunţ contra ei între hârtiile şefului. Şi, pe toată durata luării ei la refec de către anchetatori şi judecători, mi ţi-o turnăm la pârnaie unde-i mai rău, la Chorrillos. Nu spuneai tu că-i era groază de închisoarea pentru femei? S-o înfunde, atunci, nerecunoscătoarea!

— Iar eu dau fuga s-o scot de acolo, noaptea, cu scări şi cu frânghii. Grozav, grasule, mai zi că mă interesează.

— Odată înfundată la Chorrillos, aranjez eu s-o instaleze în pavilionul metiselor lesbiene, explică Iscariotul, în treacăt, de parcă s-ar fi gândit din timp, profund, la plan. Ah, prin ce-o să treacă ea acolo, Carreñito! Alea-s pe jumate sifilitice, aşa c-or s-o potcovească şi pe ea.

— Asta chiar că nu mi-ar plăcea, grasule. Scumpa mea să fie sifilitică? M-aş duce să le sfâşii cu mâinile mele pe

lesbienele alea.

— Am putea face altceva. O căutăm, o găsim şi o ducem la comisariatul din Tacora, unde am oamenii mei. Să petreacă o noapte, una singură, în celula cuţitarilor, drogaţilor şi degeneraţilor. A doua zi n-o să ştie nici cum o cheamă.

— M-aş duce s-o caut în celulă şi m-aş prosterna în faţa ei s-o ador, râse băiatul. Pentru mine, ea e echivalentul Sfintei Rosa a Limei.

— De-aia te-a părăsit. Grăsanul de Iscariotul se repezise la desert şi vorbea cu gura plină, înecându-se. Respectul ăsta nu le place muierilor, Carreñito, să-ţi intre bine-n cap. Le plictiseşte. Află că dac-ai fi tratat-o ca pe Porcu', ţi-ar fi mâncat şi-acu din palmă.

— Mie îmi place Mercedes aşa cum este, zise băiatul. Dată naibii, înfiptă, descurcăreaţă. Aşa, cu caracterul ei imposibil, îmi place. Tot ce-i ea şi tot ce face, îmi place. Chiar dacă nu mă credeţi, dom' caporal.

— De ce să nu cred că ai şi tu nebunia ta? zise Lituma. N-au toţi nebunia lor, pe-aici? Nu-s nebuni teroriştii? Dionisio, vrăjitoarea, nu-s nebuni de legat? Nu era scrântit la cap locotenentul ăla, Pancorvo, care tortura un mut ca să-l facă să vorbească? Există scrântiţi mai mari decât aceşti *serranos* îngroziţi de *mukis* şi de *pishtacos*? Câte doage le lipsesc celor care îi fac pe oameni să dispară ca să potolească duhurile *apus* din munţi? Ţicneala ta din iubire, măcar, nu face rău nimănui, decât ţie însuţi.

— În schimb, dumneavoastră vă păstraţi cumpătul în balamucul ăsta, dom' caporal, zise subordonatul său.

— De-aia m-oi fi simţind eu atât de nelalocul meu la Naccos, Tomasito.

— Bine, nu mai discutăm, mă dau bătut, n-o să ne răzbunăm, ci o s-o lăsăm pe Mercedes asta să împânzească lumea cu amanţi morţi şi cu îndrăgostiţi făcuţi aşchii, zise grasul de Iscariotul. Măcar te-am binedispus. O să-mi lipseşti, Carreñito, mă obişnuisem să lucrez cu tine. Sper s-o duci bine în zona de urgenţă. Fă în aşa fel încât teroriştii să nu te termine. Ai grijă de tine şi scrie-mi.

— De-aia m-oi fi resemnat să putrezesc aci, că tot nu văd cum oi scăpa din văgăuna asta, adăugă Lituma. În fine, hai să aţipim, că mai e puţin pân’ la ziuă. Ştii ceva, Tomasito? Mi-ai povestit toată viaţa ta. Acum ştiu şi restul: te-ai dus la Andahuaylas, ai fost cu Pancorvo, te-au mutat aici, l-ai adus pe Pedrito Tinoco, ne-am cunoscut. Şi-atunci despre ce mama dracului o să mai vorbim în nopţile care ne mai rămân?

— Despre Mercedes, dom’ caporal, mai încape vorbă?! decretă subordonatul lui, categoric. Vă voi povesti încă o dată tot amorul meu, de la început.

— ’Tu-i maica mă-sii, căscă Lituma, făcând să scârţâie amărâtul lui de pat. Iară de la început?

Epilog

X

Silueta apăru subit printre eucalipţii versantului opus, pe când Lituma strângea rufele puse la uscat pe o frânghie întinsă între uşa colibei lor şi palisada de saci cu pământ şi cu pietre care apăra postul. O văzu din profil, o văzu din faţă, pe fundalul uriaşei mingi roşii care începea să apună între munţi: soarele muribund o dizolva, o înghiţea. Însă, în pofida ultimelor scăpărări solare ce îl făceau să lăcrimeze, şi în pofida distanţei, îşi dădu seama numaidecât că era o femeie.

„Gata, au apărut”, gândi el paralizat, simţind cum degetele i se încleştau pe izmenele neuscate bine. Dar nu, nu puteau fi teroriştii, era o femeie singură, n-avea nicio armă, şi, în plus, părea nesigură pe sine, neştiind încotro s-o apuce. Se uita când la dreapta, când la stânga, căuta, se ducea dintr-un loc în altul printre eucalipţi, şovăind, hotărându-se pentru o direcţie, apoi cotind în altă parte, până când, de parcă asta ar fi vrut de la bun început, dădu cu ochii de Lituma. Rămase nemişcată şi, deşi era prea departe ca să-i poată vedea faţa, caporalul fu încredinţat că, văzându-l acolo, în pragul colibei prăpădite, printre rufele întinse, cu botforii şi cu pantalonii lui de dril verde, cu vestonul descheiat, cu chipiul şi cu pistolul Smith & Wesson în tocul lui de la şold, femeii i se luminase chipul, fiindcă acum îl saluta cu amândouă mâinile ridicate, de parcă s-ar fi cunoscut de când lumea şi ar fi fost prieteni vechi şi şi-ar fi dat întâlnire. Cin’ să fie? De unde venea? Unde se ducea? Ce Dumnezeu putea să caute acolo, pe vârf de munte, în mijlocul ţinuturilor *sierrei*, o femeie care nu era indiană. Nu era, nu, pentru că şi asta ghicise Lituma deîndată: nu era indiană, n-avea cozi grele atârnându-i, nici fuste multe unele peste altele, nici pălărie, nici mantie, ci purta pantaloni, un pulover şi, pe deasupra, ceva care putea fi la fel de bine un vindiac sau un sacou, iar în mâna dreaptă nu

purta deloc o boccea, ci un geamantan sau o valiză. Continua să-i facă semne aproape furioase, fluturându-şi mâna sau mâinile amândouă, parcă scandalizată de lipsa lui de reacţie. Abia atunci caporalul ridică şi el o mână şi o salută.

Timp de o jumătate de oră, sau trei sferturi de oră, cât îi luă femeii să coboare versantul cu eucalipţi şi să-l urce pe cel unde era postul, Lituma stătu cu sufletul la gură, absorbit de acţiune, făcându-i semn pe unde s-o ia. O conducea atent şi prudent, indicându-i energic poteca de urmat, cărarea mai sigură, mai puţin alunecoasă, pe unde să vină fără să se împiedice şi să cadă până în fundul văii, îngrozit la fiecare pas al ei ca la încă o probă de echilibru. Era clar că femeia aceea nu mersese în viaţa ei pe munţi. Uitându-se la ea, îşi aducea aminte de el însuşi abia sosit la Naccos, când, cu luni în urmă, nu ştia unde şi cum să pună piciorul ca să nu şi-l scrântească şi să cadă de-a rostogolul pe distanţa dintre post şi barăcile şantierului.

Când ea începu să urce povârnişul ducând spre post şi putu să-l audă, caporalul o bombardă cu instrucţiuni, strigând cât îl ţinea gura: „Pe-acolo, printre bolovanii ăia rotunzi”, „Acu agaţă-te de buruienile alea, fără teamă, că te ţin”, „Nu, nu pe-acolo, că-i mocirlă”. Iar când ajunse la vreo cincizeci de metri de post, caporalul îi veni în întâmpinare. O ajută, ţinând-o de braţ şi luându-i valiza de piele.

— De-acolo, de sus, am crezut că sunteţi jandarmul Tomás Carreño, zise ea, patinând pe iarbă, cumpănindu-şi greutatea în ultima clipă, alunecându-i lui Lituma din mâini. De aceea v-am salutat cu atâta încredere.

— Nu, nu-s Tomás, desigur, zise el, simţindu-se tâmpit că spunea aşa ceva, dar, în acelaşi timp, covârşit de o mare bucurie. Nu vă daţi seama ce simt când aud, după atâta vreme, vorbindu-mi-se în piurana de-acasă!

— Dar cum de v-aţi dat seama că-s din Piura? se minună ea.

— Pentru că şi eu mi-s tot de-acolo, zise Lituma, întinzându-i mâna. Piuran get-beget, da. Sunt caporalul Lituma, la dispoziţia dumneavoastră, şi şeful postului de-

aci. Nu-i nemaipomenit ca doi piurani să se întâlnească pe podişul *puna,* atât de departe de locurile de baştină?

— Tomás Carreño este aici cu dumneavoastră, nu?

— A coborât niţel până-n sat, dar n-o să zăbovească.

Femeia suspină uşurată şi faţa i se înveseli. Ajunseseră în faţa colibei şi ea se lăsă să cadă pe unul din sacii umpluţi cu pământ, pe care caporalul şi adjunctul său, ajutaţi de Pedrito Tinoco, îi încastraseră printre bolovani.

— Of, bine că-i aşa –, zise agitată, cu pieptul zbătându-i-se şi suind şi coborând de parcă inima ar fi vrut să-i iasă pe gură. Fiindcă, să faci asemenea drum de amorul artei... Autobuzul de Huancayo m-a lăsat foarte departe. Mi-au zis că nu-i mai mult de-o oră până la Naccos. Dar am mers mai bine de trei ceasuri. Acela-i sătucul, colo jos? Pe-acolo trece şoseaua?

— Pe-acolo ar fi trebuit să treacă, zise Lituma. Au oprit lucrările, n-o să mai fie nicio şosea. A căzut un *huayco* acu' câteva zile şi au fost pagube mari.

Însă pe ea tema nu părea s-o intereseze. Cerceta cu multă luare-aminte drumeagul urcând spre postul de poliţie.

— O să-l vedem venind, de-aci? Nu doar vocea, ci întreaga-i persoană, gesturile ei, aveau ceva familiar. „Zău că piuranele miros mai frumos decât oricare altele", hotărî Lituma.

— Doar de nu s-o întuneca înainte, o preveni. Soarele apune degrabă în perioada asta a anului, vedeţi, i-a rămas doar codiţa afară. Cred că abia mai suflaţi după toată călătoria. Nu doriţi un suc rece?

— Orice, că mor de sete, primi ea, recunoscătoare. Ochii ei scrutau tabla zincată de pe barăci, pietrele şi costişa plină de smocuri de iarbă. E drăguţă priveliştea, văzută de-aci.

— De departe arată mult mai bine decât e în realitate, o descurajă caporalul. V-aduc sucul imediat.

Intră în coşmelie şi, pe când scotea sticluţa cu băutura gazoasă din găleata unde le ţineau la răcit la temperatura camerei sau sub cerul liber, putu s-o observe în voie pe

femeia abia sosită. Deşi era atât de mânjită cu noroi şi deşi pârul îi stătea vâlvoi din cauza palelor de vânt, tipa era o dulceaţă. De când nu mai văzuse el o mândră ca asta? Culoarea aceea a obrăjorilor, a gâtului, a mânuţelor, îi aducea în minte o cascadă de imagini din tinereţea-i de-acolo, din ţinutul natal. Şi ce ochi, măiculiţă! Pe jumătate verzui, pe jumătate cenuşii înspicaţi, pe jumătate nu ştiu cum. Ho, c-ai luat-o razna. Dar gura aceea, cu buzele atât de frumos conturate? De ce naiba i se părea lui c-o cunoscuse, sau că, măcar, o mai văzuse? Cum ar arăta ea, dichisită, cu fustă, pantofi cu toc şi cercei, cu buzele rujate în roş-aprins? Măiculiţă-Doamne, iată la ce renunţă nenorocitul de bărbat priponit la Naccos! Nu era cu neputinţă s-o mai fi văzut vreodată, cândva, undeva, când şi el trăia civilizat şi la căldurică. Inima porni să-i bată tot mai repede. Era Meche? Era Mechita? Ea era?

Ieşi cu sucul, scuzându-se:

— Ne iertaţi, n-avem pahare. Va trebui să beţi din sticlă.

— El e bine? îl întrebă femeia, vorbind între două sorbituri: un firicel de suc i se scurgea pe gât. N-a fost bolnav?

— Tomasito e de stâncă, n-are cum să se îmbolnăvească, o linişti Lituma. El nu ştia c-o să veniţi, nu-i aşa?

— Nu l-am anunţat, voiam să-i fac o surpriză, zise femeia, zâmbind ghiduş. Şi-n plus, cred c-aici nici nu sosesc scrisorile.

— Aşadar, dumneavoastră trebuie că sunteţi Mercedes.

— Carreñito v-a vorbit de mine? întrebă ea, întorcându-se să-l privească, puţin neliniştită.

— Da, oarecum, încuviinţă Lituma, stingherit. Mai bine zis, ca un papagal. Nu-i noapte să nu-mi vorbească de dumneavoastră. În pustietăţile astea, fără nimic cu care să ne omorâm timpul, ce ne rămân decât confidenţele?

— E foarte supărat pe mine?

— N-aş zice, făcu Lituma. Pentru că, dacă tot am adus vorba de confidenţe, trebuie să vă spun că-n unele nopţi vorbeşte în somn cu dumneavoastră.

Imediat îi păru rău că spusese asta şi, încurcat, începu să

scormonească prin veston după pachetul cu ţigări. Îşi aprinse una, stângaci, şi începu să tragă din ea cu sete şi să scoată fumul pe gură şi pe nas. Da, era tipa închiriată de Josefino patroanei Haioasa, pentru o noapte, tipa care apoi s-a făcut nevăzută şi nimeni n-a mai ştiut de ea. Era Mechita. Când îndrăzni s-o privească iar, ea era foarte serioasă, cu ochii ţintă la drumeag. Privirea îi era neliniştită, tensionată. „Aveai dreptate să plângi după ea, Tomasito”, gândi Lituma. Ce surprize îţi rezervă şi viaţa asta, ’tu-i…

— Numai dumneavoastră şi Tomasito staţi aici? întrebă Mercedes, arătând coşmelia.

Lituma dădu din cap că da, fumegând în continuare.

— Dar vom pleca şi noi curând de tot, mulţumită lui Dumnezeu şi acelui *huayco* ce-a măturat totul în calea lui. N-am mai fi putut suporta mult timp, aici. Mai trase o dată, tare, din ţigară. Postul se închide. Şi campamentul. Au început deja să demonteze puţinul ce-a mai rămas, Naccos va pieri. N-a apărut în ziarele din Lima ştirea cu avalanşa? A distrus utilaje, a îngropat un compresor, a nimicit toată munca din ultimele şase luni. Însă n-a omorât pe nimeni, din fericire. Tomás o să vă povestească, el a văzut de-aici năvala pietroaielor. Acestea sunt ultimele noastre zile la Naccos. Pe mine, *el huayco* m-a surprins acolo sus şi-a fost cât pe ce să mă târască la vale, făcându-mă praf şi pulbere.

Dar lui Mercedes nu-i umbla decât un singur gând prin minte:

— Dacă mă visează, înseamnă că nu-mi poartă pică prea mult pentru ce i-am făcut.

— Dimpotrivă, Tomasito vă iubeşte foarte mult. Eu n-am văzut niciodată pe nimeni atât de îndrăgostit cum e el de dumneavoastră. V-o jur.

— V-a spus el asta?

— Mi-a dat-o de înţeles, răspunse caporalul, cu prudenţă. O privi cu coada ochiului. Era la fel de serioasă, cercetând drumeagul, de la un cap la altul, cu ochii ei verzi-cenuşii. „Doamne, ce minuni trebuie c-a văzut Tomasito în ochişorii ăştia, oglindindu-se în ei de foarte aproape”, se gândi el.

— Şi eu îl iubesc la fel de mult, şopti Mercedes, fără să se

uite la Lituma. Dar el încă nu ştie. Am venit să i-o spun.

— O să-l covârşiţi de fericire. Tomás simte pentru dumneavoastră ceva care depăşeşte iubirea, ceva aproape bolnăvicios, zău.

— E singurul om bun peste care am dat în viaţă, murmură Mercedes. Sunteţi sigur că va veni, da?

Rămaseră tăcuţi, uitându-se amândoi la fundul viroagei, căutându-l pe Tomás. Se întunecase deja acolo jos; or să-l vadă apărând doar după ce va fi depăşit jumătate de costişă. Începuse să se lase şi frigul. Lituma văzu că Mercedes îşi trăgea fermoarul la haină, îi ridică gulerul şi se zgribulea puţin. Cine mai era ca adjunctul lui! Auzi dumneata, un jandarm oarecare, şi femeia asta faină îşi dădea sufletul să vină după el la capătul lumii ca să-i spună că-l iubeşte! Vasăzică, îţi cam pare rău matale că l-ai părăsit. O mai fi având la ea ăi patru mii de dolari? *Ay, ay, ay,* o să leşini de fericire, Tomasito!

— Aţi fost foarte curajoasă să străbateţi toată *puna,* de la şosea încoace, singură singurică, zise caporalul. Drumul nu-i marcat nicidecum, v-aţi fi putut rătăci.

— M-am rătăcit, râse ea. M-au ajutat nişte indieni. Nu vorbeau spaniola, şi a trebuit să ne înţelegem ca surdo-muţii. Naccos! Naccos! Se uitau la mine ca la altă aia, dar până la urmă tot au priceput.

— Aţi fi putut avea întâlniri mult mai neplăcute. Lituma dădu un bobârnac chiştocului, care zbură pe coastă în jos. Nu vi s-a spus că bântuie terorişti prin zonă?

— Am avut noroc, recunoscu ea. Şi adăugă, fără nicio legătură: Ce ciudat că mi-aţi recunoscut accentul piuran. Credeam că nu-l mai am demult. Am plecat din Piura când abia de eram o adolescentă.

— Accentul melodios al Piurei nu se pierde niciodată, zise Lituma. E ca un cântecel, ăl mai gingaş din câte cunosc. Mai ales la femei.

— Aş putea să mă spăl şi să mă pieptăn niţel? N-aş vrea să mă vadă Carreñito în halul ăsta.

Lituma fu cât pe ce să-i răspundă „Dar sunteţi o mândreţe”; se abţinu, intimidat.

— Sigur, sigur, vai ce prost sunt, nici nu mi-a trecut prin cap, bălmăji el, ridicându-se. Avem o chiuvetă, apă, săpun şi o oglinjoară. Nu vă faceţi iluzii cu baia, aici e foarte primitiv.

O conduse în interiorul colibei şi se simţi cam indispus văzând dezamăgirea, părerea de rău sau dezgustul cu care Mercedes privi cele două paturi prăpădite cu păturile aruncate vraişte pe ele, valizele ce ţineau loc de scaune şi colţişorul pentru spălat: un lighean cu smalţul sărit, pe un butoi plin cu apă, şi o oglinjoară agăţată de rastelul pentru puşti. Îi umplu ligheanul cu apă curată, îi dădu un săpun nou şi se duse să ia de pe frânghia de rufe un prosop uscat. Ieşind, trase uşa după el, ca să se simtă ea comod şi în siguranţă. Stătu pe acelaşi loc unde discutase cu Mercedes. După alte câteva minute, din umbrele ascendente ale povârnişului se desprinse silueta subordonatului său. Venea cu puşca în mână, aplecat, urcând cu paşi mari pe costişă. Mamă, ce mai surpriză te-aşteaptă, băiete! Asta o să fie cea mai fericită zi din viaţa ta. Când ajunse la câţiva paşi văzu că jandarmul îi zâmbeşte, agitând o hârtie. „Radioul din Huancayo”, gândi el, ridicându-se în picioare. Ordine de la comandament. Şi, judecând după mutra lui Tomasito, erau ştiri bune.

— Punem pariu că nu vă trece prin cap unde sunteţi trimis, dom’ caporal? Mai bine zis, dom’ sergent.

— Cee? M-au avansat?

Flăcăul îi întinse hârtia, cu antetul companiei de construcţii.

— Nu cred să fie o băşcălie. Sunteţi numit şef de post la Santa María de Nieva. Felicitări, dom’ sergent!

Lumina era deja mult prea slabă pentru ca Lituma să mai poată citi radiograma, aşa că nu făcu decât să-şi arunce ochii în treacăt peste gândăceii ăia negri pe fond alb.

— Santa María de Nieva? Unde-i asta?

— În plină selvă, prin Alto Marañón, râse băiatul. Dar culmea e unde mă trimit pe mine! Ghiciţi, hai ghiciţi, o să muriţi de ciudă.

Părea foarte mulţumit, şi Lituma simţi în acelaşi timp

invidie şi preţuire faţă de el.

— Să nu-mi spui că la Piura, să nu-mi spui că te trimit în locul meu de baştină.

— Ba chiar acolo, la comisariatul cartierului Castilla. Naşul meu s-a ţinut de cuvânt, m-a scos de aici chiar mai devreme decât mi-a promis.

— Asta-i ziua ta cea mare, Tomasito, îl bătu pe umăr Lituma. E ziua vieţii tale: azi ai câştigat lozul cel mare, de azi ţi se va schimba soarta. O să te recomand prietenilor mei de-acolo, „necuceriţii". Numai s-ai grijă să nu te strice stricaţii ăia.

— Dar ce-i cu zgomotele astea? întrebă surprins jandarmul, arătând spre post. Cine-i înăuntru?

— Ne-a picat o vizită, oricât ţi s-ar părea de ciudat, zise Lituma. E cineva pe care, cred, îl cunoşti. Du-te de vezi, Tomasito. Şi nu te gândi la mine, c-am de gând să cobor la birt şi să beau nişte lichior de anason cu Dionisio şi cu vrăjitoarea, de rămas-bun. Şi ştii ceva? O să mă-mbăt de n-or să mă mai ţină picioarele. Aşa că nu mă văd întorcându-mă la post, noaptea asta. O să mă culc unde m-o prinde somnul, la birt, sau în vreo baracă. Atâta băutură o să bag în mine, încât orice culcuş mi se va părea din petale de trandafir. Deci, pe mâine. Gata, nu mai zăbovi, du-te de-ţi salută oaspetele, Tomasito.

*

* *

— Ce surpriză, domn' caporal! zise Dionisio, văzându-l intrând. N-aţi plecat încă din Naccos?

— Am rămas numai ca să-mi iau adio de la dumneata şi de la *doña* Adriana, glumi Lituma. Aveţi ceva de mâncare?

— Pesmeţi şi salam, atât, răspunse crâşmarul. În schimb, băutură berechet, pe alese, îmi lichidez tot stocul.

— Perfect, replică Lituma. O să-mi petrec toată noaptea aici, şi-o să beau până m-oţi aduna cu făraşul.

— Ia te uită! îi zâmbi Dionisio, din spatele tejghelei, uimit şi plin de satisfacţie, ţintuindu-l cu ochişorii lui apoşi. V-am

mai văzut eu afumat, dăunăzi, dar era din cauza avalanşei. Pe când acum veniţi să vă îmbătaţi cu intenţie. Bravo. Niciodată nu-i prea târziu să-ţi începi viaţa.

Îi umplu un păhărel cu *pisco* şi i-l puse pe tejghea, lângă o farfurioară de tablă plină cu pesmeţi şi felioare de salam.

Doamna Adriana se apropiase şi, sprijinită cu coatele pe tăblia de lemn, îl privea pe caporal de la doi paşi, cu neobrăzarea şi răceala ei obişnuite. În micul local aproape gol nu erau decât trei clienţi, bând bere dintr-o singură sticlă; discutau în picioare, lângă peretele din fund. Lituma murmură „Noroc”, duse păhărelul la buze şi îl dădu de duşcă pe tot, dintr-o mişcare. Limba de foc care îi linse măruntaiele îl făcu să se scuture.

— Grozav *pisco*, nu? se lăudă Dionisio, grăbindu-se să-i umple la loc păhărelul. Mirosiţi, simţiţi-i parfumul. Strugure pur, domn’ caporal!

Lituma mirosi. Într-adevăr, în aroma arzătoare se desluşea un iz de ciorchini proaspeţi de struguri abia tăiaţi şi duşi la lin, unde să-i storcoşească şi strivească picioarele neastâmpărate, iuţi şi pricepute, ale experţilor culegători de vii din Ica.

— O să-mi amintesc întotdeauna de bârlogul ăsta, murmură Lituma, vorbindu-şi singur. Până şi în selvă voi trăi închipuindu-mi ce se întâmpla aici când noaptea era foarte avansată şi beţia era în toi.

— Iar o să-ncepeţi cu tema dispăruţilor? îl întrerupse *doña* Adriana, cu un gest de plictis. Nu deveniţi sâcâitor, domn’ caporal. Majoritatea zilierilor a plecat deja din Naccos. Iar după *huayco* şi închiderea companiei, puţinii care au mai rămas au altele pe cap. Nimeni nu-şi mai aminteşte de ei. Uitaţi-i şi dumneavoastră şi, chiar de-o fi o singură dată, veseliţi-vă un pic.

— Nu merge să te pileşti de unul singur, zise caporalul. Nu beţi cu mine?

— Ba bine că nu! răspunse Dionisio.

Şi imediat îşi turnă un păhărel şi ciocni cu caporalul.

— Pe dumneavoastră nu v-am văzut pe-aici decât cu o faţă lungă cât o zi de post, afirmă doamna Adriana. Şi

plecând ca din puşcă, după puţin timp, ca mânat de toţi dracii.

— Că doar nu v-o fi fost teamă de noi, se băgă şi Dionisio, lovindu-şi palmele.

— Ba mi-a fost, recunoscu Lituma. Şi încă îmi este: pentru că sunteţi misterioşi şi nu vă înţeleg. Mie îmi plac oamenii cu sufletul în palmă. Apropo, *doña* Adriana, de ce nu mi-aţi povestit niciodată şi mie istoriile alea cu *pishtacos* pe care le depănaţi tuturor?

— Dac-aţi fi dat mai des pe la cârciumă, le-aţi fi auzit şi dumneavoastră. Nici nu ştiţi ce-aţi pierdut fiind atât de formalist! Şi femeia slobozi un hohot scurt de râs.

— Eu nu mă supăr, fiindcă ştiu că vorbiţi aşa despre noi fără a vrea să ne jigniţi, ridică din umeri Dionisio. Putină muzică n-ar strica acum, am mai înveseli niţel cimitirul ăsta.

— Bine zis cimitir, aprobă Lituma, Naccos! 'Tu-i maica mă-sii, dar ştiu că ori de câte ori voi mai auzi numele ăsta, o să mi se facă părul vâlvoi în cap. Ah, iertaţi-mi vorba urâtă, doamnă.

— Puteţi să spuneţi câte vreţi, dacă asta vă face mai descuiat, îl linişti nevasta crâşmarului. Suport orice, numai să văd lumea mulţumită.

Izbucni în alt hohot de râs impertinent, dar pe care i-l acoperi îndată muzica postului Radio Junín, pornit chiar atunci cu putere. Lituma rămase cu ochii pe *doña* Adriana: deşi şleampătă ca o cotoroanţă, deşi cu laţe lungi de vrăjitoare, în ea pâlpâia câteodată o rămăşiţă uitată dintr-o veche frumuseţe. Poate că era adevărat ce se spunea, poate că în tinereţe fusese o muieruşcă pe cinste. Dar nu ca Mercedes, nu, asta nu; niciodată nu fusese ca piurana aceea care chiar acum îl sălta pe subordonatul lui în al nouălea cer. Era sau nu era Meche? Ochişorii ăia atât maliţioşi, cu scânteieri verzi-cenuşii, erau ai ei, ai lui Meche, de bună-seamă. Da dom'le, pentru o femeie ca asta poţi să căpiezi din dragoste, ca Tomasito.

— Unde-i jandarmul Carreño? întrebă chiar atunci doamna Adriana.

— În sânul lui Avraam, replică el. A venit să-l vadă iubita lui, de la Lima, şi le-am lăsat postul pentru luna de miere.

— A venit singură pân' la Naccos? Oho, asta zic şi eu femeie, comentă *doña* Adriana.

— Iar dumneata crăpi de invidie, domn' caporal, zise Dionisio.

— Aşa-i, recunoscu Lituma. Fiindcă, în plus, e o mândreţe.

Birtaşul umplu păhărelele, adăugând încă unul, pentru nevasta lui. Dintre cei trei oameni care beau bere, unul începuse să cânte din răsputeri cuvinţelele unui *huaynito* difuzat la radio: *„Ay torcaza, torcacita*..."

— O piurană. Lituma simţea o plăcută căldură interioară, şi i se părea că, acuma, totul era mai puţin grav şi important decât înainte. O demnă reprezentantă a femeii piurane. Ce baftă pe tine c-o să pici în cartierul Castilla, Tomasito! Noroc, domnilor!

Sorbi din băutură şi îi văzu pe Dionisio şi pe doamna Adriana muindu-şi buzele în *pisco,* amuzaţi dar şi intrigaţi că el era pe cale să se îmbete, lucru pe care, într-adevăr, nu-l făcuse niciodată în toate lunile petrecute la Naccos, fiindcă, aşa cum zicea şi birtaşul, noaptea de după *huayco* nu conta.

— Câţi oameni au mai rămas la campament?

— Numai cei ce se îngrijesc de maşinării. Poate şi doi-trei tembeli, zise Dionisio.

— Şi dumneavoastră?

— Păi noi ce să mai facem aici, dacă toată lumea pleacă? preciză cârciumarul. Deşi am îmbătrânit, sunt din naştere un hoinar şi pot munci oriunde.

— Din moment ce în toată lumea se bea, veţi găsi oricum de lucru.

— Şi, de-om găsi oameni ce nu ştiu să sugă, o să-i învăţăm noi, zise *doña* Adriana.

— Poate voi găsi şi-un urs, să-l dresez cum ştiu eu şi să-l duc pe la serbări şi sărbători să-mi fac numărul. Dionisio începu să salte greoi şi să mormăie. Am avut unul grozav, când eram tânăr, ştia să dea în cărţi, să mătură şi să le

ridice fustele indiencelor.

— Aveţi grijă doar să nu daţi peste terorişti.

— Asta ţi-o dorim şi dumitale, domn’ caporal.

— Vrei să dansăm, bătrânico?

Unul dintre cei trei bărbaţi se apropiase şi, unduindu-se agale, îi întindea mâna peste tejghea *doñei* Adriana. Ea, fără o vorbă, ieşi să danseze cu el. Ceilalţi doi muncitori se apropiaseră şi ei şi acompaniau *el huayno* cu bătăi din palme.

— Vasăzică plecaţi, cu secretele voastre cu tot. Lituma caută privirea lui Dionisio. Peste puţin timp, când ne vom fi abţiguit bine, o să-mi spuneţi ce li s-a întâmplat ălora trei?

— Cu multă plăcere. Dionisio continua să imite un urs masiv, greoi şi dansator. Că oricum veţi uita totul din cauza beţiei. Învăţaţi de la amicii ăştia şi veseliţi-vă niţel. Noroc, domn’ caporal!

Îşi ridică păhărelul, îmbiindu-l, şi Lituma bău cu el. Să se veselească nu prea putea, cu tot ce se întâmpla pe lumea asta. Dar, deşi beţiile crunte ale muntenilor *serranos* i se păruseră întotdeauna lugubre şi taciturne, caporalul îi invidie totuşi pe birtaş, pe nevastă-sa, pe cei trei muncitori băutori de bere: nici nu se pileau bine, că uitau de necazuri. Se întoarse să se uite la perechea care dansa. Abia de se mişcau din loc, iar bărbatul era atât de beat, încât puţin îi mai păsa de ritmul muzicii. Cu păhărelul în mână, Lituma se apropie de ceilalţi doi.

— Aţi rămas să stingeţi lumina campamentului, intră el în vorbă. Sunteţi maşinişti?

— Eu sunt mecanic, iar ei perforatori, zise cel mai în vârstă dintre ei, un om mărunţel, cu faţa mare şi disproporţionată, brăzdată adânc ca de nişte cicatrice. Mâine plecăm, să căutăm de lucru la Huancayo. Acum sărbătorim despărţirea noastră de Naccos.

— Chiar şi când era plin, campamentul tot cu un limb al Infernului semăna, zise Lituma. Dar acum, când e gol, cu stâncăria adusă de *huayco* şi cu barăcile strivite, e de-a dreptul sinistru, nu?

Auzi un scurt râs scrâşnit şi un comentariu cu jumătate

de voce al celuilalt, un bărbat mai tânăr, cu o cămaşă de un albastru-electric, fosforescentă pe sub puloverul gri –, dar fu distras, pentru că omul care dansa cu *doña* Adriana se supărase de ceva.

— Da' ce te fereşti atâta de mine, bătrânico? protesta, cu o voce păstoasă, încercând să se lipească de femeie. Sau o să zici acuma că nu-ţi place să mi-o simţi. Ce-i cu tine, băbuţo?

Era un bărbat de statură mijlocie, cu un nas foarte pronunţat şi nişte ochi mici, neliniştiţi şi cufundaţi în orbite, pe care alcoolul sau excitaţia i-i aprinseseră ca jăraticul. Peste salopeta decolorată purta un pulover din lână de alpaca, din cele împletite de indiencele din obşti şi vândute pe la târguri, şi, deasupra, o haină strâmtă. Părea prizonierul propriilor lui haine.

— Fii cuminte, ţine-ţi mâinile la locul lor, altfel nu dansez, zise în sfârşit doamna Adriana, fără supărare, îndepărtându-l puţin şi trăgând cu ochiul la Lituma. Una e să dansezi şi alta ce vrei tu, deşănţatule.

Râse, şi râseră şi băutorii de bere. Lituma auzi râsul dogit al lui Dionisio, de la tejghea, însă dansatorul n-avea poftă de râs. Se proţăpi, clătinându-se, în faţa femeii, apoi se întoarse spre birtaş, cu faţa dogorindu-i de furie:

— Hei, tu, Dionisio, strigă, şi Lituma văzu la colţurile gurii lui strâmbate o pată de spumă verzuie de parcă ar fi mestecat frunze de *coca.* Zi-i să danseze! Zi-i ăsteia că de ce nu vrea să danseze cu mine!

— Ba ea vrea să danseze, dar tu vrei s-o pipăi, râse iar Dionisio, făcând din mâini şi din picioare ca un urs domesticit. Nu-i acelaşi lucru, nu-ţi dai seama?

Doña Adriana se întorsese în spatele tejghelei, lângă soţul ei. De acolo, sprijinindu-şi coatele pe scândură şi faţa între palme, asculta cu un zâmbet împietrit, îngheţat, ca şi cum n-ar fi privit-o cu nimic, cele discutate.

Brusc, bărbatul păru să uite de propria-i mânie. Schiţă câţiva paşi împleticiţi spre camarazii lui, care îl susţinură să nu vină de-a buşilea. Îi întinseră berea şi el trase duşcă bună direct din sticlă. Lituma observă că ochii lui mici

scânteiau şi că, la trecerea lichidului, mărul lui Adam i se mişca în gât de sus în jos, ca un animăluţ într-o cuşcă. Se sprijini şi caporalul de tejghea, faţă în faţă cu cârciumarul şi nevasta acestuia. „M-am şi îmbătat”, gândi el. Da, însă beţia asta era lipsită şi de veselie şi de suflet, şi n-avea nimic comun cu cele pe care le trăgea cu fârtaţii lui, „necuceriţii”, la băruleţul din Piura al Haioasei. Şi-abia atunci fu sigur că era ea. Era Meche. Ea e, ea e. Era fâşneaţa cucerită de Josefino şi lăsată gaj Haioasei, atunci demult, în schimbul câtorva gologani cu care să-şi continue partida de zaruri. Era cea pe care n-o mai văzuseră niciodată de atunci. Dar câtă apă se scursese pe apa Sâmbetei, din noaptea aceea de pomină, ’tu-i maica mă-sii. Era atât de absorbit de amintirile lui, încât nu observase când i se alăturase la tejghea chiar individul care voise să-şi facă mendrele cu *doña* Adriana. Acum era iar teribil de furios. Se dădea la Dionisio cu atitudini de boxer:

— Şi de ce, mă rog, n-am voie decât să dansez cu ea, nu s-o pipăi, zicea, lovind în scândură. De ce? Ia explică-mi şi mie, Dionisio?

— Pentru că e de faţă un reprezentant al autorităţilor, de-aia, replică birtaşul, aţintindu-l cu degetul pe Lituma. Şi pentru că trebuie să ştii cum să te porţi în faţa autorităţilor, ai înţeles?

Încerca să glumească, dar Lituma simţi, ca întotdeauna când vorbea Dionisio, un fundal batjocoritor şi rău-intenţionat în spatele cuvintelor lui. Cârciumarul se uita când la el, când la beţiv, alternativ şi cu mare desfătare.

— Ce autorităţi, ia mai slăbeşte-mă cu tâmpeniile astea! exclamă beţivanul, necatadicsind să se uite la Lituma. Aici toţi suntem egali, şi dacă e unul care vrea s-o facă pe nebunul, mă cac pe el. Nu zici tu că udeala ne face pe toţi o apă şi-un pământ? Păi, dacă-i aşa, atunci cum rămâne cu vorbele tale? E aşa, ori ba?

Dionisio se uită lung la Lituma, parcă zicându-i: „Şi-acu ce-o să faci, să te văd, că pe dumneata te priveşte, nu pe mine” Până şi *doña* Adriana părea să-i aştepte reacţia. Lituma avea impresia că simte şi ochii celorlalţi doi băutori,

sfredelindu-l.

— N-am venit aici ca jandarm, ci ca un client oarecare, zise el. Campamentul nici nu mai există, aşa ca s-a terminat şi misiunea mea. Deci gata, fără înfruntări şi discuţii. Mai bine, hai să ciocnim.

Îşi ridică păhărelul, şi beţivanul îl imită, docil, ridicându-şi mâna goală, foarte serios: „Noroc şi-ntr-un ceas bun, domn' caporal".

— Pe tipa asta trăsnet care e acum cu Tomasito, eu am cunoscut-o de mică, zise Lituma, uitând o clipă să-şi mai închidă gura. S-a făcut şi mai grozavă decât era, hăt demult, la Piura. Dac-ar vedea-o Josefino sau Haioasa, ar rămâne şi ei cu gurile căscate, că frumoasă s-a mai făcut.

— Voi ăştia doi dindărătul tejghelei sunteţi nişte mincinoşi, zise beţivul, din nou furibund, lovind în lemn şi băgându-se în sufletul birtaşului cu insolenţă. V-o spun în faţă, să se ştie. Puteţi să jucaţi pe degete pe toată lumea, dar nu pe mine.

Dionisio nici nu clipi. Nu se înfurie şi nici nu-şi altera expresia aceea în acelaşi timp excitată şi paşnică, dar încetă să mai imite ursul. Avea în mână sticla cu *pisco* din care, din când în când, îi turna lui Lituma până la buza păhărelului. Perfect calm, umplu încă un păhărel şi i-l întinse beţivului, cu un gest prietenesc:

— Ce-ţi lipseşte ţie, măi frate, e o băutură bună. Află de la mine că berea e pentru ăi care nu ştiu ce-i bun pe lumea asta, care doar se umflă şi râgâie. Hai, gustă şi încearcă să simţi strugurele.

„Şi totuşi e imposibil ca Mercedes asta să fie chiar Meche", o tot ţinea pe-a lui, Lituma. Nu se poate, dom'le, se înşelase din cauza aburilor alcoolului. Ca prin ceaţă, văzu că schilavul de beţivan asculta de îndemnul birtaşului: lua păhărelul din mâna lui Dionisio, îl mirosea cu delectare şi-l bea cu înghiţituri mici, despărţite prin pauze, închizând ochii. Părea să se fi calmat, dar de cum îşi lăsă păhărelul jos se înfurie şi mai abitir.

— Nişte mincinoşi de duzină, ca să nu zic mai rău, răgi el, apropiindu-şi încă o dată mutra ameninţătoare de aceea,

liniştită, a crâşmarului. Deci n-o să se întâmple nimic, nu? Şi s-a întâmplat totul! A venit *el huayco* s-a oprit lucrul la şosea, am fost daţi afară. Am făcut cu toţii chestii oribile, şi tot degeaba, acu-i mai rău ca oricând. Apăi nu vă merge aşa! Nu puteţi trage-n piept pe toată lumea, pentru ca apoi să staţi liniştiţi şi să priviţi meciul de la tribună.

Rămase gâfâind, cu expresia alterată, îşi căsca ochii mari şi îi închidea, aruncând priviri alarmate în jur: oare se speriase singur de ce spusese? Lituma se uită repede la cârciumar. Nimic. Dionisio nici nu clipise măcar, iar acum umplea iar păhărelele. Doamna Adriana ieşi de după tejghea şi îl luă de mână pe beţiv:

— Vino-ncoa, dansează, că văd că doar aşa o să-ţi treacă bâzdâcul. N-ai aflat că furia îţi căşunează la sănătate?

Muzica de la radio abia de se distingea, din cauza acusticii mizerabile şi a interferenţelor. Bărbatul începu să danseze anapoda un bolero, aninat de *doña* Adriana ca un maimuţoi. Tot ca prin ceaţă, Lituma văzu că beţivanul nu numai că se lipea cu tot trupul de femeie, dar îi mai şi mângâia fesele, îşi freca gura şi nasul de gâtul ei.

— Unde-s ăilalţi? întrebă el. Ăia care beau la bere, acolo, acu' câteva clipe?

— Au plecat de vreo zece minute, îl informă Dionisio. Nu i-aţi auzit când au trântit uşa?

— Dumneata n-ai nimic împotrivă dacă beţivanii îţi pipăie nevasta în halul ăsta, sub ochii dumitale?

Dionisio ridică din umeri.

— Beţivii nu ştiu ce fac. Râse, excitat, mirosind parfumul păhărelului din mână. Şi-n plus, cui ce-i pasă? Îi acordăm şi lui, acolo, zece minute de fericire. Ia uitaţi-l cum se desfată. Pe bune, nu-l invidiaţi?

Omuleţul mai c-o încălecase pe doamna Adriana şi nu mai dansa defel. Nu se mişca din loc, pe când mâinile i se plimbau în voie pe braţele, umerii, spinarea şi sânii femeii. Buzele lui îi căutau gura. – Ea îl lăsa, cu o mutră plictisită, uşor dezgustată.

— S-a animalizat tot, scuipă Lituma pe jos. Nu pot invidia o bestie ca asta.

— Animalele îs mai fericite decât dumneata sau decât mine, domn’ caporal, râse Dionisio, prefăcându-se iar în urs domesticit. Trăiesc doar ca să mănânce, să doarmă şi să se reguleze. N-au gânduri, n-au preocupări. Noi da, le-avem, şi suntem nefericiţi. Uitaţi, ăsta îşi vizitează acum animalul, şi spuneţi-mi dacă nu-i fericit.

Caporalul se apropie mai mult de birtaş şi îl apucă de un braţ.

— Care au fost chestiile alea oribile? silabisi. Alea făcute ca să nu se întâmple nimic, ca să nu se petreacă tot ce s-a petrecut. Ce fel de chestii au fost alea?

— Întrebaţi-l pe el, domn’ caporal, îi răspunse Dionisio, făcând nişte mişcări greoaie şi lente, ca ascultând de poruncile unui îmblânzitor. Dacă daţi crezare unui beţivan, luaţi-l de-o aripă şi puneţi-l să vă ciripească. Poate doar aşa v-oţi domoli curiozitatea. Faceţi-l să vorbească, convingeţi-l cu niscai împuşcături.

Lituma închise ochii. Totul i se învârtea în cap, iar acest vârtej năprasnic avea să-i înghită şi pe Tomasito şi pe Mechita, îmbrăţişaţi şi devorându-se, în clipa când se iubeau mai tare.

— Nici că-mi mai pasă, bolborosi. Gata, am tras cortina, am încuiat şi-am aruncat cheia. Mi-a sosit numirea în altă parte. Mă voi duce în Alto Marañón şi voi uita de *sierra.* Îmi pare bine că *los apus* au prăvălit avalanşa peste Naccos. Şi că din cauza acestui *huayco* s-a oprit lucrul la şosea. Datorită lor pot pleca. Definitiv. În viaţa mea n-am fost mai nefericit ca aici.

— Ia te uită, *el pisco* vă face să vă deşertaţi deodată toate adevărurile, zise crâşmarul, aprobând. Aşa face el cu toată lumea, domn’ caporal. În ritmul ăsta, veţi sfârşi şi dumneavoastră prin a vă vizita animalul. Dar ce animal va fi acesta? O şopârliţă? Un porcuşor?

Beţivanul începu să ţipe şi să schiaune în acelaşi timp. Lituma se întoarse să-l privească, dar ce văzu îl făcu să se scuture de scârbă. Omuleţul întemniţat în propriile-i haine se desfăcuse la şliţ şi îşi scoase sexul cu ambele mâini. I-l arăta, negricios şi învârtoşat, *doñei* Adriana, scheunând şi

ţipând cu limba împleticită:

— Închină-te la el, bătrânico. Îngenunchează şi zi-i cu mâinile împreunate: „Eşti zeul meu”. N-o fă pe mironosiţa cu mine.

Lituma fu scuturat de un mare hohot de râs. Dar simţea nevoia să verse, şi aripile morilor de vânt din capul lui erau învârtite de nesiguranţele legate de Mercedes. Era ori nu era fata din Piura? Nu se poate să existe chiar atâta potrivire doar din întâmplare, ’tu-i aia mă-sii. Chestii oribile? Aşa zisese scârbosul ăla?

Doamna Adriana se întoarse pe călcâie şi reveni în spatele tejghelei. Şedea din nou acolo, cu coatele pe scândura lungă, uitându-se cu cea mai mare indiferenţă la beţivanul cu şliţul căscat. Acesta îşi contempla scula cu o expresie abătută pe chip, în mijlocul încăperii goale.

— Tocmai vorbeaţi de nişte chestii oribile, domn’ caporal, zise Dionisio. Poftim, aveţi una din ele chiar sub ochi. Aţi văzut vreodată ceva mai oribil decât sula asta de culoarea funinginei?

Şi hohoti tare. Doamna Adriana râse şi ea. Lituma îi imită doar din bună-creştere, pentru că acum îi pierise pofta de râs. Simţea că în orice clipă l-ar putea lua cu icneli groaznice şi cu vomă.

— Pe animalul ăsta îl iau eu cu mine, le zise. A devenit nesuferit şi n-o să vă mai dea pace în noaptea asta.

— Nu vă faceţi griji pentru mine, că-s obişnuit, zise Dionisio. Spectacolele astea fac parte din meserie.

— Cât vă datorez? întrebă caporalul, ducând mâna la portofel.

— În noaptea asta facem cinste, îl opri cu un gest Dionisio şi îi întinse mâna, de despărţire. Nu v-am spus că lichidăm stocurile?

— Atunci, multe mulţumiri.

Lituma se îndreptă spre zilierul beat. Îl luă de un braţ şi, fără violenţă, îl împinse spre ieşire:

— Noi doi o să ieşim niţel la aer, fârtate.

Celălalt nu opuse nici cea mai firavă rezistenţă. Porni repede spre uşă, băgându-şi din mers scula la loc în

pantaloni.

— Sigur, sigur, domn’ caporal, murmură el, înecându-se cu cuvintele. Că doar aşa, vorbind, se înţeleg oamenii între ei.

*

* *

Afară îi aştepta o beznă glacială. Nu ploua, nu bătea vântul ca în alte nopţi, dar temperatura scăzuse mult faţă de orele după-amiezii, şi Lituma simţi că muncitorului perforator îi clănţăne dinţii în gură. Îl simţea dârdâind şi chircindu-se în ţoalele lui gen cămaşă de forţă.

— Bănuiesc că dormi în baraca a mare rămasă neatinsă de *huayco,* îi zise, susţinându-l de un cot. Hai că te conduc acolo, fârtate. Să ne dăm braţul, ca să nu ne frângem gâtul de-atâta întuneric şi-n atâtea gropi căscate.

Înaintară cătinel, clătinându-se, împiedicându-se la tot pasul, în bezna pe care miriadele de stele şi difuza lumină a semilunii de pe cer nu reuşeau s-o îmblânzească, Lituma îl simţi pe omuleţ frângându-se în două, cu mâna pe stomac.

— Te ia cu crampe? Varsă, o să-ţi facă bine. Încearcă, mai încearcă, până vei lepăda porcăria dinăuntru. O să te ajut.

Îndoit înainte, omuleţul se cutremura de icneli, iar Lituma, din spate, îi apăsa burta cu amândouă mâinile, cum de-atâtea ori procedase cu „necuceriţii” lui de la Piura, când ieşeau făcuţi pulbere din barul Haioasei.

— Vrei să mi-o bagi pe din dos, protestă deodată perforatorul, cu limba împleticindu-i-se.

— Ai vrea tu! râse Lituma. Fii pe pace, mie nu-mi plac bărbaţii, băi deşteptule.

— Nici mie, răgi celălalt, printre icneli. Dar la Naccos ajungi poponar fără voie, ba faci altele încă şi mai rele.

Lituma îşi simţi inima în gât, bătându-i cu furie. Ăsta avea ceva pe cuget, ceva ce-i rodea ficaţii şi-l chinuia amarnic, ceva de care voia să se lepede, mărturisind. Nici că se putea moment mai bun.

În sfârşit, muncitorul perforator se îndreptă din şale, cu un suspin uşurat.

— Îs mai bine, scuipă el, deschizându-şi braţele. *Ay,* ce frig cumplit.

— Aşa-i, simţi cum îţi îngheaţă creierii din cap, aprobă Lituma. Să nu stăm locului, să mergem.

Se luară iar de braţ şi înaintară, înjurând ori de ori se împiedicau de bolovani, ori se scufundau cu picioarele în clisă. În sfârşit, clădirea barăcii le apăru drept faţă, mai închisă la culoare chiar decât umbrele din jur. Se auzea vântul zbuciumându-se în înalt, printre piscuri, dar aici totul era tăcut şi liniştit. Lui Lituma îi trecuse efectul alcoolului. Se simţea senin şi lucid. Uitase până şi de Mercedes şi Tomasito, împăcându-se colo sus, la post, ba până şi de Meche cea de pe vremuri, din băruleţul de pe întinderile de nisip din preajma stadionului Piurei. În capul lui pe punctul de a exploda nu pâlpâia decât o singura hotărâre: „Trebuie să-l fac să vorbească, fie ce-o fi.”

— Bun, dac-am ajuns cu bine până aici, haidem să fumăm o ţigară, fârtate, zise el. Înainte de culcare.

— O să rămâneţi aci? Muncitorul părea să se fi trezit şi el din beţie.

— Mi-e lene să mă caţăr acum până sus. Şi-n plus nu-mi place să fiu al treilea, pe post de băgător de seamă, stingherind perechea aia drăgălaşă. Bănuiesc că-s paturi libere pe-aici.

— Poate priciuri, sau laviţe. Oricum, schelete de pat, fiindcă au dispărut şi saltelele.

Lituma auzi nişte sforăituri, în fundul barăcii celei mari. Omuleţul se prăvăli în primul pat prăpădit şi vechi din dreapta, de lângă uşă. Aprinzând un chibrit, caporalul se orientă: mai erau două paturi ruinate, din scânduri, chiar lângă zilierul prăvălit. Se aşeză pe cel mai apropiat. Scoase din buzunar pachetul de ţigări şi aprinse două, întinzându-i una muncitorului. Îşi însoţi gestul prietenesc cu o voce şi mai amabilă:

— Nimic nu se compară cu câteva guri bune de fum, când stai culcat şi aştepţi somnul.

— Oi fi eu ciupit bine, dar tâmpit nu-s, zise omul. Caporalul văzu lucind mai tare în beznă jarul ţigării şi primi drept în faţă o gură de fum: De ce-aţi rămas aici? Ce vreţi de la mine?

— Să aflu ce li s-a întâmplat ălora trei, zise Lituma, foarte încet, surprins el însuşi de atâta curaj din partea sa: nu cumva irosea singur unica şansă de a afla ceva? Nu ca să arestez pe cineva. Nu ca să trimit un raport comandamentului din Huancayo. Nu ca să-mi fac datoria. Ci din curiozitate, fârtate. Mă jur că-i aşa. Ce-au păţit Casimiro Huarcaya, Pedrito Tinoco şi Medardo Llantac, alias Demetrio Chanca? Povesteşte-mi, în timp ce ne fumăm amândoi ultima ţigară.

— Nici mort, sări ca ars omul, respirând cu putere. Se răsucea în dărâmătura lui de pat, şi lui Lituma i se năzări că acuşica o să sară în picioare şi o s-o rupă la fugă din baracă, să se refugieze la Dionisio şi la *doña* Adriana. Puteţi să mă şi omorâţi, sau să mă stropiţi cu benzină şi să-mi daţi foc, cum ştiu eu că faceţi voi, ăştia de la Poliţie, teroriştilor când puneţi gabja pe ei. Nici aşa n-o să vă spun.

— N-o să mă ating nici de-un fir de păr din capul tău, fârtate, zise Lituma, încet şi rar, exagerând cu amabilitatea. Tu-mi zici şi eu dispar. Mâine plecăm şi unul şi altul din Naccos. Fiecare pe alt drum. N-o să ne mai vedem în viaţa noastră. După ce o să-mi spui totul, ne vom simţi amândoi mai bine. Tu, pentru că te-ai eliberat de secretul care te roade. Şi eu la fel, pentru c-am aflat secretul care m-a tot chinuit în timpul din urmă. Nu ştiu cum te cheamă şi nici nu vreau să ştiu. Tot ce vreau e să-mi spui ce s-a întâmplat. Doar aşa vom adormi cu cugetul împăcat, fârtate.

Urmă o lungă tăcere, întreruptă de sforăielile sporadice din fundul barăcii. Lituma vedea cum se aprinde, când şi când, jarul ţigării muncitorului şi cum se ridică un norişor de fum care uneori îi intra pe nări, gâdilându-l. Se simţea liniştit. Era absolut sigur că tipul va începe vorbească.

— I-aţi sacrificat duhurilor *apus* nu-i aşa?

— Duhurilor *apus*? fornăi omul, răsucindu-se. Neliniştea lui i se transmitea poliţistului, care simţea din când în când

o mâncărime ascuţită, încercându-l în cele mai diverse părţi ale trupului.

— Spiritele munţilor, îl lămuri Lituma. *Los amarus, los mukis,* zeii, diavolii, cum s-or fi numind. Ăştia care dormitează înăuntrul munţilor şi provoacă nenorociri şi dezastre. I-aţi sacrificat ca să nu cadă *el huayco?* Ca să nu vină teroriştii să omoare sau să înregimenteze oameni de-ai voştri? Ca să nu moară salahorii topindu-se pe picioare din cauza vampirilor *pishtacos?* De aia?

— Nu ştiu *quechua,* fornăi omul. N-am mai auzit cuvântul ăsta până acum. *Apu?*

— Nu-i aşa că de aia le-aţi făcut felul, fârtate? insistă Lituma.

— Medardo îmi era consătean, că eu mi-s tot din Andamarca, zise omul. El fusese judecător comunal şi primarul satului. Asta l-a costat viaţa pe Medardo.

— Doar şeful de echipă te preocupă? întrebă Lituma. Probabil că de ceilalţi îţi pasă mai puţin decât de consăteanul tău. Dar pe mine mă doare mai dihai soarta lui mutulică. Pedrito Tinoco. Eraţi buni prieteni, tu şi Demetrio, adică Medardo Llantac?

— Nu, eram doar cunoscuţi. El trăia cu nevastă-sa colo sus, pe priporul muntelui. Tremurând c-or să afle teroriştii că-i acolo. A scăpat de ei ca prin urechile acului, demult, la Andamarca. Ştiţi cum? Îngropându-se de viu. Uneori mai vorbeau amândoi de una, de alta. Pe el îl înnebuneau la cap oamenii ăştia din Ayacucha, Abancay, Huancavelica. Îi spuneau: „Mai devreme sau mai târziu tot în mâinile lor o să cazi". Îi spuneau: „Ne compromiţi pe toţi, trăind aci la Naccos. Cară-te, cară-te naibii".

— De aia l-aţi sacrificat pe şeful de echipă? Ca să vă puneţi bine cu teroriştii?

— Nu numai de aia, protestă muncitorul, agitat. Fuma şi slobozea fumul încontinuu; părea să-i fi revenit starea de beţie. Nu numai de aia, ce sula mea!

— Atunci de ce?

— Ticăloşii ăia au zis că era deja c-un picior în groapă, că oricum nu va scăpa din gheara teroriştilor. Şi fiindcă tot

trebuia sacrificat cineva, mai bine unul care era însemnat, era scris pe lista lor de pedepse, şi mai devreme ori mai târziu tot avea să moară.

— Vrei să zici că oricum era musai nevoie de sânge omenesc, nu?

— Dar n-a fost decât o păcăleală sinistră, ăia ne-au jucat cum au vrut, se exaspera omuleţul. N-am rămas toţi şomeri? Şi ştiţi cu ce vin acuma?

— Cu ce?

— Cică noi n-am preţuit îndeajuns puterile alea grozave ale muntelui şi de-aceea ele se răzbună. Dacă e să te iei după ei, ce-am făcut noi e mai nimic faţă de ce-ar fi trebuit să facem. Vă daţi seama?

— Îmi dau, cum de nu, susură Lituma. Ce poate fi mai oribil decât să-i omori pe albinos, pe fostul primar şi pe mutulică, în cinstea unor *apus* pe care nu i-a văzut nimeni niciodată şi nici nu ştim dacă există.

— Să-i omori, asta n-ar fi nimic, urlă omul prăvălit, iar Lituma se gândi că tipul sau tipii care dormeau în fundul barăcii or să se trezească şi or să-i facă să tacă. Sau or să vină în vârful picioarelor şi or să-i astupe gura zilierului. Iar pe el, fiindcă auzise ce auzise, or să-l ducă pe sus până la mina părăsită şi-or să-l arunce în hău. Nu-s morţi pretutindeni? A omorî nu mai înseamnă nimic. N-a devenit asta un obicei oarecare, la fel ca a te pişa sau a te căca? Nu asta ne îngrozeşte pe noi. Nu numai pe mine, ci pe mulţi din ăi care au şi plecat. Nu asta, ci ce-a urmat.

— Ce-a urmat? Lituma simţi că-l ia cu frig.

— Gustul din gură, şopocăi salahorul şi i se frânse vocea. Nu dispare oricât te-ai clăti. Uite, şi-acuma îl simt. Pe limbă, între dinţi. Şi-n gâtlej. Ba până şi-n rânză îl simt. De parcă încă mai mestec.

Lituma simţi chiştocul arzându-i vârful degetelor, îl lepădă pe jos şi îl strivi. Înţelegea spusele omului şi nu mai voia să ştie altceva.

— Vasăzică nu numai i-aţi… dar şi… murmură el şi rămase cu gura deschisă, gâfâind.

— Nici când dorm nu-mi dispare, afirmă drumarul. Ci

doar când beau. De-aia trag la măsea în neştire, de-am ajuns ca o sugativă. Însă nu-mi prieşte, mi s-a redeschis ulcerul şi iar mă cac cu sânge.

Lituma dădu să scoată încă o ţigară, dar mâinile îi tremurau atât de tare încât pachetul căzu pe jos. Îl căută, bâjbâind pe solul umed, plin de pietricele şi beţe arse de chibrit.

— Toţi ne-am împărtăşit din ei şi, deşi n-am vrut, pân' la urmă m-am împărtăşit şi eu, zise omul, bâlbâindu-se. Asta, asta mă scoate din minţi. Bucăţile înghiţite, îmbucăturile.

În sfârşit, Lituma găsi pachetul. Scoase două ţigări. Şi le puse pe amândouă în gură şi trebui să aştepte destul până să le poată aprinde, într-atât îi tremura mâna cu chibritul aprins. Îi întinse una omului prăvălit, fără să-i spună nimic. Îl văzu fumând, mai primi o dată în plină faţă o gură de fum împuţit, simţi gâdilătura din nas.

— Şi-n plus, acum în urmă mi-e şi frică să adorm, zise zilierul. Am devenit fricos şi laş, or aşa n-am fost niciodată. Dar ce, parcă poţi să te joci cu somnul şi visele? Dacă nu mă-mbăt, m-aşteaptă coşmarul.

— Te vezi în somn mâncându-ţi consăteanul? Asta visezi?

— Eu visez greu şi rar, îl lămuri drumarul, docil. Dar ăilalţi nu. Ei se văd în somn: tăindu-le coaiele, mărunţindu-le şi îndopându-se cu ele, de parcă ar fi feluri de mâncare. Îi veni iar să verse, şi Lituma îl simţi chircindu-se. Când apuc şi eu să visez ceva, e şi mai rău. Ăia doi vin şi mi le smulg mie, cu mâinile. Apoi mi le mănâncă, în faţa mea. Mai bine beau până crăp, decât să mai visez aşa. Dar ce fac cu ulcerul? Spuneţi-mi dacă asta mai e viaţă, 'tu-i anafura mă-sii.

Lituma se ridică brusc în picioare.

— Sper să-ţi treacă, fârtate, zise, simţindu-se ameţit. Trebui să se sprijine puţin de capul patului. Şi să găseşti de lucru pe unde te duci. Ştiu că n-o să-ţi fie uşor. Nu cred c-o să uiţi prea curând cele petrecute aici. Şi mai ştii ceva?

— Ce?

— Îmi pare extrem de rău că m-am încăpăţânat atât ca să aflu ce li s-a întâmplat ălora trei. Mai bine aş fi rămas cu

bănuielile mele. Acum plec şi te las să dormi. Nu-i nimic dacă-mi petrec noaptea sub cerul liber, să nu-l tulbur pe Tomasito. Nu ţin deloc să dorm lângă tine, sau lângă sforăitorii ăia de colo. Nu vreau să mă trezesc mâine dis-de-dimineaţă şi să-ţi văd mutra şi să discutăm ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Nu vreau, nu pot. Merg să respir puţin aer curat, 'tu-i maica mă-sii.

Din câţiva paşi ajunse la uşa barăcii şi ieşi afară. Primi drept în faţă o pală de vânt îngheţat şi, deşi se simţea năucit, observă că splendida semilună şi miliardele de stele luminau ca întotdeauna, net şi distinct, din cerul lor fără nori, culmile ferăstruite ale Anzilor.